

Almueskoletidende.

Redigeret

af

S. M. Krognæss.

2den Aargang.

Kristiania.

J. Chr. Gundersens Bogtrykkeri.

1862.

Optugtelsen til Kristum maa følge Indpodningen i ham.

A. Hauge.

Indhold.

I. Digte.

Side.
Guds Fred (Af Dr. Tholucks Andagtstimer) . . . . 1.
Vor Gud han er saa fast en Borg (Th. Th.s Oversættelse) . . . . 33.
Gode Forsætter (Skolel. A. Mathiesen) . . . . 25.
Ved Lærermødets Slutning (Kirkes. A. Reitan) . . . . 91.

II. Den kristelige Børneopdragelse.

Forhandl. i Lier om Børneopdragelsen (Forts. i 3die Aarg.) (Red.) . . . . . 23.
Til Præst og Lærer af Hedinger (K. M. B.) . . . . 54.
Om de Unges Fald fra Daabens Pagt (J.) . . . . 177.

III. Skolens Væsen og Gjerning, dens Forhold til Hjem, Kirke og Stat, saavelsom fremtidige Udvikling.

Kjøber den beleilige Tid (Kirkes. J. Flotten.) . . . . 1.
Skoleinstrux-Udkast (K.) . . . . 17.
Børnenes Kjærlighed til Læreren (Referat fra Østerdalen ved J. Flotten.) . 35.
Lærernes Samvirken (Ligesaa) . . . . 36.
Legemsøvelser i Skolen (Ligesaa) . . . . 37.
Oplysningens Gavn for Livet (Ligesaa) . . . . 69.
Lærestoffets Ordning for forsømte Børn (Ligesaa) . . . . 87.
Barnets Hjemmesyssel for Skolen (Ligesaa) . . . . 90.
Fra „Toftes Gave" (Direktionen) . . . . 38.
Om „Toftes Gave" (Red.) . . . . 28 og 39.
Tilsvar (Provst J. A. Teisner) . . . . 71.
Gjensvar (Red.) . . . . 81, 105, 117 og 164.
Til Redaktøren (Skoledirektør Wolff) . . . . 136.
Svar til Skoledirektøren (Red.) . . . . 138.
Om Sproget ved Undervisningen i Almueskolen paa Landet (J. Flotten) . . 145.

IV. Læresag og Lærebøger i Almueskolen.

Naturkundskab (Indledningsforedrag af J. Flotten) . . . . 65.
Evangelisk Kristendomsundervisning (Referat ved J. Flotten) . . . . . . 89.
Diskussion i Ramnæs om Bibelhistorielæsning (Referat ved Kand., Seminarbestyrer Ant. Høyer) . . . . 99.
Om Undervisningen i Bibelhistorie (Kand. Ant. Høyer) . . . . 113, 129, 161.
Den omarbeidede Forklaring (R.) . . . . 109.

V. Skriftudlægning, Læsefrugter og Fortællinger.

Rom. 8, 12—17. (Efter Dr. Phillippi af Kand. W. A. W. Kaurin) . . . 6.
Guds Navn i Utide (P.) . . . . 103.

VI. Foranstaltninger til Skolevæsenets og Oplysningens Fremme.

Kgl. Resol. om Byggeforetagende ved Klæbo Seminarium . . . . 13.
Kgl. Resol. om Lærerexamen udenfor Seminarierne . . . . 95.
Af den Kgl. Beretning til 17de ordentlige Storthing . . . . 175.
Departementsskrivelser . . . . 59.
Af Kristiania Vestre Distrikts Amtsformandskabers Beslutninger i Skolesagen 125.
Af Trondhjems Stifts Amtsformandskabers Beslutninger i Skolesagen — 186.
Pensionssagen . . . . 45, 49 og 151.

Side.
Skolebudgettet for Stavanger Amt . . . . 187.
Skoleskatten i Rennebo . . . . 46.
Lærerforening i Jarlsbergs Provsti . . . . 60.
Fra Øre i Tingvold (Meddelelse) . . . . 95.
Skolevæsenet i Hammerfest (J. W. Kvam) . . . . 110.
Kristiania Skolevæsen . . . . 172.
Skoleforholdene i Stokke, Sem, Andebo, Nøtterø og Ramnæs . . . . 97 og 98.
Dimissionsexamen ved Asker Seminarium (Kand., Seminarl. Stenersen) . . 12.
Do. ved Stordøens Seminarium (Seminarlærer Gjøsteen) . . 46.
Do. ved Askers Seminarium (Kand., Seminarl. J. Aars) . . 127.
Kgl. Resol. om Lærerskolers Oprettelse . . . . 187.

VII. Fra Udlandet.

Om „Föreningen“ og om Opdragelsesanstalter i Sverige (Af Breve) . . . 26.
Lærermødet i Gøteborg (Red.) . . . . 112.
Om Nordisk Lærermøde (Red. og Kraiberg) . . . . 137 og 157.
Lærermøde i Lund (J. Ljungh) . . . . 153.

VIII. Personalier.

Sognepræst C. U. Sundt (Seminarist Lunde) . . . . 34.
Dr. Rudelbach (Red.) . . . . 49.

IX. Literære Efterretninger.

Angaaende Skriftet „Naturkundskab“ (Adjunkt Saxild) . . . . 13.
Luthers Betragtninger, Phillippi Kommentar, Nordisk Skoletidende (Red.) . 28.
Nissens Samtaler over Luthers Katekismus (Stud. i Theol. Østby). . . . 48.
Lektor Nissens Kirkehistorie (A.) . . . . 61.
Menoza; Den nye Læsebog; Monitøren (Red.) . . . . .61, 79 og 94.
Besser: „Paulus“ oversat af Kand. Belsheim (Red.) . . . . 128.
Bering: Den kristelige Almueskole i Danmark (Red.) . . . . 62.
Nissens Samtaler over Bibelhistorien (Kand. Høyer) . . . . 77.
Vogts Bibelhistorie for Borgerskoler (Kand. Stenersen) . . . . 91.
Stenersen: Den Mosaiske Gudstjeneste (T—t.) . . . . 92.
Bibelsprog til Luthers Katekisme (Ø.) . . . . 142.
Siegw. Petersens Jordbeskrivelse (M. Trøan og B.) . . . . 157.
Mortensens Naturhistorie og Dahls Botanisk-Lommebog (S.) . . . . . . 159.
Gulbrandsens 54 Koralmelodier, Stavnems Regnetabeller, A. O.: Herrens Veie og Aandeligt Liv, Spurgeons Prædikener og Christianis Tiltaler (Red). 143.
Ved Saltsøen (Red.) . . . . 160.

X. Aargangens øvrige Indhold.

Ved Nytaar (Red.) .10, 25 og 56.
Skoletidendens Stilling til Grundtvigianismen (Red.) . . . . . . .57 og 176.
Brevvexling . . . . 80 og 96.
Udnævnelser og ledige Bestillinger. 14, 31, 48, 63, 79, 96, 128, 143, 160 og 187.

 I næste Aargang vil, efterhaanden som der gives Plads, blive optaget følgende indsendte Stykker: Lidt af Skolens Historie; Pestalozzi, af Kand. Stenersen; Referat af Lærermødet i Christianssand, ved Bydahl; Om Underviisning i Skrivning af C. Eriksen; Om Skjønskrivning af O. Jensen; Min Skole — Kirkes. Langlie; Den omarbeidede Forklaring — G.; Skolens Forhold til Staten — O. C. H.; de svenske Lærermøder af Landén.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 1. Aarg. 2.

Indhold: Gudsfred! — Kjøber den beleilige Tid! — Rom. 8, 12—17. — Skole-Efterretninger (Kristiania, Asker, Klæbo). — Literære Efterretninger. — Udnævnelser. — Ledige Bestillinger.

Januar 1862.

Gudsfred!

Gudsfred med Alle — i Hvilens Favn;
I Livets Færdsel — i Jesu Navn!
Gudsfred! mens Stjernen er sat i Sky,
Gudsfred! naar Solen gaar frem paany;
Gudsfred! hvor Sorgen er Sjælen næst,
Gudsfred! hvor Glæden er Hjertets Gjæst.
Saa vide Himlen ta'er Jord i Favn,
Gudsfred med Alle i Jesu Navn!

Gudsfred med Alle trintom paa Jord
I Kirkesvale og Tempelkor!
Gudsfred i Ordet fra Præstens Mund!
Gudsfred i Sangen af Hjertens Grund!
Gudsfred i Bønnen og Naadens Dug
For Sjælekvide og Hjertesuk!
Stem i paa Veien, hver Menighed,
Med Kristenheden: Gudsfred, Gudsfred!

Gudsfred paa vildene Sti og Vei!
Husk paa, at Herren dig glemmer ei.
Og er du modig og er du træt,
Gudsfred gjør Veien saa kort og let.
Og om du længes og trænges her,
Gudsfred skal bringe dig Maalet nær! —
Se, Hyrden samler de spredte Faar;
Paa ham du lide, ihvor du gaar!

A. Tholuck.

"Kjøber den beleilige Tid!"

(Af J. Flotten.)

Denne Apostelens Formaning i Eph. 5, 16 gjælder for enhver af os og ikke mindst Skolelæreren; thi den Tid, han i Skolen har at raade over, er kort i Forhold til det Arbeide, han har at udrette, og vigtigt, ja overmaade vigtigt er dette hans Arbeide, vigtige, ja mere værd end den ganske Verden, forsaavidt den er forgjængelig, ere de, som ere Gjenstand for hans Arbeide, nemlig de kjære Børn. O, naar man betænker, hvilke Væsener disse ere: udødelige, skabte i Guds Billede — og skjøndt dette, forsaavidt det bestaar i „sand Viisdom, Retfærdighed og Hellighed, Fred og Glæde" formedelst Syndefaldet er tabt, kan det dog erholdes igjen — dyrekjøbte med Guds Søns Blod og Død, i Daaben skjænkede den Hellig Aand og optagne til Arvinger til det evige Liv: maatte da ikke baade Forældre og Lærere

gjøre sig al Flid for at efterkomme sin Pligt mod dem! Om en jordisk Konge vilde betro Eder, kjære Lærere! sin Søn til Underviisning og Opdragelse og sige: Denne anbetror jeg Eder og drager selv udenlands; men I skulle vide, at jeg kommer igjen og vil kræve Eder til Regnskab — vilde I da ikke føle Eders store Ansvar og anvende hver dertil bestemt Time vel til Sønnens Fremskridt. Og nu har alle Kongers Konge anbetroet Eder Sjele, som han har gjort saameget for, og som have kostet hans Søn saa meget: maa det da ikke ligge Eder saavelsom Forældrene om Hjertet at undervise og opdrage dem vel, saameget mere som I ogsaa vide, at han er en streng Herre, der tager det han ikke lagde, og høster det han ikke saaede, samt truer med en forfærdelig Straf alle dem, der fordærve de dyrebare Sjele, idet han siger: Vee den, som forarger Een af disse Smaa, som tror paa mig! Det var bedre, at en Møllesteen var hængt om hans Hals og han var sænket ned i det dybe Hav. Men der er ogsaa en anden og endnu mere indtrængende Bevæggrund for en Lærer til at vise den største Flid som mulig i sin Gjerning, da Guds Ord siger: Dan. 12, 3: „Men de som underviste Andre, skulle skinne som den udstrakte Befæstnings Skin, og de som have retfærdiggjort Mange, som Stjernerne evindelig og altid. I denne Henseende er det en høitbegavet Geistlig i forrige Aarhundrede siger: „Mig synes, der er endnu een Ting, som kan have sidstbemeldte Virkning" (Bestræbelse for de unge Hjerters Forbedring, hvorved ogsaa Lærernes Byrde lettes), „nemlig et stadigt Hensyn til Evigheden og hin Verdens Huusholdning, hvor enhver timelig Gjerning skal komme igjen og give Løn efter sin Natur, altsaa de ædleste og største Gjerninger den ædleste og største Løn. Nu er det vist, at ingen Gjerning er større for Gud end den, der gaar ud paa at forbedre det menneskelige Hjerte grundig og tilgavns, saa at det kommer tilbage i sit første Samfund med Gud. Hertil kan vel enhver Kristen i sin Deel gjøre Noget, men Ingen saa meget som Lærerne. Ere disse enten selv onde og altsaa forargerlige eller og de ere forsømmelige, da bliver deres Ansvar utrolig stort og deres Dom forskrækkelig. Men ere de opbyggelige i Levnet og Lærdom, da maa og, efter foranførte Grund, deres himmelske Krone blive en ret herlig Krone fremfor mange Andres."

Men jeg maa komme tilbage til hvad jeg først anførte: Kjøber Tiden! og var jeg sat i den Stilling, at jeg skulde formane Lærerne, vilde jeg sige til dem: I kjære Lærere vide vel, at den Tid, der er givet Eder til at undervise og formane de Unge i, er kort. Stræber derfor at være ret sparsomme, ret økonomiske — som man kalder det — med Tiden! Lægger Vind paa at undgaa alle overflødige, intetsigende Bemærkninger, Talemaader og Forklaringer, al Vidløftighed, som mere fordunkler og forvirrer de Unges Begreber end opklarer dem, al Ordbram, alle unyttige Gjentagelser, nemlig af det, som Børnene allerede vide og have tilegnet sig! I denne Tid især staar Læreren i Fare for at falde paa denne Afvei. I min Ungdom bestod Arbeidet i Skolen fornemmelig i Læsning og atter Læsning. Nu synes det,

at mangen En er kommen til en modsat Yderlighed. Næsten Alt skal læres mundtlig, og det skal da være levende Undervisning. Den rette Vei maa vel her som i saa mange andre Tilfælde ligge i Midten. — Men for at kunne undgaa hine Vidløftigheder og spare Tid, er det nødvendigt, at Læreren forbereder sig til sin Gjerning og især til Undervisning i Kristendomssandheder. Hvor let kan der ikke uden saadan Forberedelse komme en utidig Bemærkning, en unødvendig Gjentagelse, tvetydige Spørgsmaale, usammenhængende Forklaringer og Beviisførelser, som Børnene ikke formaa at indse, Formaninger der ikke ere paa sit rette Sted. Jeg mener nu ikke, at han iforveien skal nedskrive sine Foredrag, thi dertil har han vel ikke Tid, men at han forud gjennemgaar Materien saaledes, at Ordenen og Sammenhængen er bleven bestemt, at han noterer sig de Definitioner, Exempler, Lignelser, Fortællinger og Beviser, han vil bruge, samt at han veed, hvorledes han skal anvende paa Børnenes Stilling de Sandheder, han har foredraget. — Jeg har mærket, at ved Undervisning i Læsning med ganske smaa Børn er der gjort saa mange Spørgsmaal, fremsat saa mange Forklaringer ved det Læste, endog saadanne som Børnene meget godt før have vidst, at selve Øvelsen i Læsning er sat i Baggrunden, da Børnene kun have læst omtrent et Blad i een Time, skjønt denne har været bestemt til „Læsning."

Til at vinde Tid tjener det, efter min Erfaring, at man giver Børnene passende Lektier, saa at de maa arbeide hjemme; men de maa ikke være for svære, thi føle Børnene, at de ikke ere dem voxne, tabe de Modet og anvende ikke den Flid, som ellers, i at lære dem. Imidlertid er det nødvendigt, at Læreren stræber at bringe Børnene til først at forstaa nogenlunde det Sprog, hvori Lære- eller Læsebogen er affattet. Da først faar Barnet ret Lyst til at læse i den, hvis dens Indhold ellers er belærende og godt. Et Exempel, taget af det virkelige Liv, vil oplyse det her Sagte. Et Barn lærte i en Alder af 5—6 Aar at læse med Færdighed og forstod godt hvad det læste. Det fik en særdeles Lyst til at læse i Bibelen og i det 6—7 Aar gjennemlæste det det gamle Testamentes historiske Bøger. Det kunde af disse fortælle næsten alt hvad man spurgte det om. Skulde man her blot ad den mundtlige Vei have lært Barnet Bibelhistorien i saadan Udstrækning, som det selv tilegnede sig den af selve Bibelen, vilde det have taget lang Tid. — Dog — ikke alle Børn have lige let for at erhverve sig Færdighed i Læsning og kunne derfor ei behandles som dette Barn. Derfor maa mundtlige Fortællinger af Bibelhistorien til, drives meget og med Flid; men jo mere Barnet er modent til selv ved Læsning i Bibelen eller en god Bibelhistorie at erhverve sig bibelhistorisk Kundskab, destomere kan den mundtlige Undervisning deri indskrænkes. — I de fleste andre Fag vil man snart komme til at finde Mangelen paa passende Læsebøger; imidlertid vil den vel efterhaanden blive afhjulpen, forsaavidt den ikke allerede er det.

Nogle Børn have en overordentlig let Hukommelse og et godt Nemme. Disse ere især skikkede til at benytte Læsebøger eller Lærebøger, og for dem

især ere vidløftige Repetitioner ofte kjedelige. Naar man inddeler Børnene i Afdelinger gaar man i Almindelighed — hvad der fra en Side ogsaa er rigtigt — ud fra Graden af deres Kundskab; men, forsaavidt de øvrige Omstændigheder maatte tillade det, burde man ogsaa inddele dem i Afdelinger efter deres Evne til at lære, ialfald burde man ved Klasseinddelingen tage nøie Hensyn dertil; thi ofte bliver det kjedeligt og til Tab af Tid for den begavede Discipel at maatte bie paa den mindre begavede eller mindre flittige indtil denne kan komme efter.

Ved Valget af Læreform maa man have Tidens Korthed for Øie, naturligviis dog ikke paa Grundighedens Bekostning. „Den Læreform anseer jeg for den bedste, som sikrest og hurtigst fører til Maalet," blev der engang bemærket, hvilken Bemærkning jeg anseer for rigtig. Den kateketiske Methode tager megen Tid; den har vistnok sin Anvendelse i visse Fag; men bruger man mange Vispørgsmaale og ikke anderledes end ved disse vil komme til Maalet, gaar ofte megen Tid tabt. Det gaar da hermed, som naar man anviser En, der vil gaa til et Sted, som er et Par Mile borte, ikke den korteste Vei, men en, hvorved han maa gaa een Miil tilkrogs. Da var det ofte bedre, ligefrem og med Eftertryk at sige Barnet hvad det skulde svare. Formaalet er at Barnet skal lære og bevare det Lærte, og naar det kan ske ad en kortere Vei, maa den være at foretrække. Den samtalende (dialogiske) Form bliver saa lidet anvendt i vore Almueskoler, og dog maatte den være særdeles skikket til at spare Tid og vække Fortrolighed mellem Disciple og Lærer. Han vilde have Leilighed under selve Samtalen at spørge dem om de have forstaaet, hvad han havde talt til dem, og de vilde kunne faa Frimodighed til at spørge ham om, hvad de ei havde fattet. At Børnene derved let kunne blive indbildske og for snaksomme, behøver man ikke at frygte for, ialfald ikke hvad Skolebørn paa Landet angaar; thi disse ere næsten altid altfor frygtsomme og tause, naar det gjælder at tilegne sig og gjøre Rede for, hvad de skulle lære eller have lært.

Til ret at benytte Tiden og derved spare eller indvinde Tid hører endelig, at man henlægger de Fag, som ere de vigtigste og kræve mest Anstrengelse fra Børnenes Side, til de Timer af Dagen, da Børnene ere meest beqvemme til at lære, altsaa ikke Underviisning i Kristendomssandheder til den sidste Time af Dagen, hvilket har fundet Sted i forrige Tider og maaske endnu bruges paa flere Steder. Under Affattelsen af Timetabellen maa Saadant ikke tabes af Sigte. Og en Skolelærer maa ogsaa følge Timetabellen. I denne sidste Henseende er der visselig endnu Meget tilbage at ønske. Det er en anden Sag, at man en og anden Gang, for i Udviklingen af en Materie at komme til Enden af et vist Afsnit, skrider noget ind i den følgende Time; men naar det sker ofte, at man gaar udenfor Timetabellen, bliver det gjerne paa de andre Fags Bekostning, og hos Børnene opstaar let Misfornøielse med, at Underviisningen i det enkelte Fag vorder længere ad Gangen end bestemt og at de ikke blive underviste i de

andre Fag saaledes som de havde ventet. For Ex. man har en Time Regning; fortsættes Underviisningen i denne ind i den følgende Time, der efter Timetabellen skal anvendes til Øvelse i Retskrivning, indtræder let den nævnte Misfornøielse. Børnene stirre paa Timetabellen, hvis de kan det, og Interessen for Underviisningen tabes eller ialfald svækkes. — At en Skolelærer i vor Tid underviser eller tiltror sig Dygtighed til at undervise i en Skole uden Timetabel, vil jeg nu ikke antage. Det maatte da være Nogen, der hører til den forbigangne Tids Lærere, som lader næsten hele Skolens Gjerning bestaa i Læsning.

Da jeg i nærværende lille Opsats har gjort nogle smaa Afstikkere fra det, jeg egentlig vilde skrive om, undskylde man, at jeg ogsaa til Slutning tillader mig en saadan, der dog staar i nogen Forbindelse med „at spare Tid." — Det er ikke nok, at man i Skolen meddeler Underviisning det bestemte Antal Timer for Dagen, men det maa ske netop i de Timer af den, som dertil ere bestemte af rette Vedkommende. Skal saaledes den første Underviisningstime være fra Kl. 9—10, saa maa Læreren indfinde sig saa betids i Skolen, at Saadant kan ske. Det har flere slemme Virkninger, at han kommer for sent til Skolen. Ikke at tale om, at Dagen, paa Tid af Aaret, da Dagene ere korte, neppe vil strække til, medmindre man vil bruge Lys — hvilket paa mange Steder, hvor Børnene skulle gaa hjem hver Aften — ikke kan ske, eller Børnene skulde sidde næsten i Mørket — saa foraarsager en saadan Nølen deels en Stunden og Længsel hos Børnene efter at Underviisningen skal begynde (og at sidde og bie paa Noget er ikke behageligt), deels at andre Børn tage sig for en Sysselsættelse, der adspreder deres Sind og gjøre dem ikke lidet uskikkede til Dagens vigtige Gjerning. Ofte ere de om Morgenerne, førend Læreren kommer, uden alt Tilsyn. De begynde da mangen Gang med at fordrive Tiden med Leg, undertiden med Støi og Larmen, saa at de, hvis det varer noget længe (en heel Time f. Ex.) næsten ere trætte, naar Underviisningen skal begynde. Ere de da vel forberedte til at modtage Underviisning eller Formaning f. Ex. i Guds Ords Sandheder? Fremdeles, Børnene fortælle hjemme, at Læreren kommer saa og saa seent til Skolen; de maatte bie paa ham saa og saa længe. Forældrene gjøre derom Bemærkninger, som just ikke ere skikkede til at forhøie Agtelsen for Læreren — og taber han denne hos Børnene, kan han gjerne strax tage Afsked! Er det ikke en sløv Lærer, maa han vel ogsaa selv træde skamfuld ind i Skolen, naar han kommer forseent, tør ikke med ret Frimodighed see Børnene i Øine, eller med samme Frimodighed tiltale dem, som han ellers kunde. Skadelig er den heromhandlede Forsømmelighed ogsaa derved, at Børnene lære af hans Exempel Seendrægtighed og Nølen. I mange Huse er der liden Paapasselighed paa Tiden og mindre god Orden. I Skolen maa der være Orden, Nøiagtighed, ja Punktlighed, saa at Børnene idetmindste der kan lære den. De maa ogsaa vænnes til at have sine Sager paa rette Sted, saa at de ikke, naar Underviisningen skal begynde,

nødes til at spilde Tid med at søge efter dem eller løbe hid og did for at finde dem.

Læreren gjør da bedst i at han om Morgenerne indfinder sig i Skolen en halv Time omtrent eller endog længere, førend Underviisningen begynder. Nogle Børn komme tidligere om Morgenen end andre; med dem kan han da undertiden samtale, f. Ex. spørge dem om deres Forældres, Sødskendes eller andre Paarørendes Befindende, hvilket ofte ikke lidet opmuntrer Børnene, eller indlede en anden Samtale. En Deel Børn ere saa begjærlige efter at faa læse i en eller anden Bog, som de have seet hos Læreren, men som de ikke kunne kjøbe eller faa laant hos Andre; vil han ikke laane dem Bogen hjem, kan han i Fritimen eller den Time, da de maa vente paa de andre Børn, lade dem faa læse i den. Overalt vil en tænksom Lærer vide at sysselsætte Børnene paa en hensigtsmæssig Maade i Ventetimen uden at sætte dem til egentligt Arbeide med Lektier, hvilket jeg ikke vil tilraade.

Endnu var der Et og Andet at bemærke med Hensyn til Tidens Anvendelse i Skolen, forsaavidt det gjælder at være sparsom med den, navnlig om Examinationen og de fornødne Repetitioner, men det faar da henstaa til senere, om Gud vil, at meddele mine Tanker desangaaende, saavelsom om Aarsagerne til at Børnene ofte let glemme, hvad de have lært i Skolen og senere i Livet at befølge de Lærdomme, de i denne have været underviste i, og de Formaninger, som have været dem givne.

Rom. 8, 12—17.

(Oversættelse og Uddrag af Dr. Philippis Kommentar over Romerbrevet, ved Wilh. Kaurin).

Apostelen har i det Foregaaende skildret de Gjenfødtes aandelige Tilstand efter alle dens Hovedstykker, den Magt, som Kjødet, der føder Døden, endnu har 7, 14—25, Aandens Herredømme, som er Liv 8, 1—9 og dennes fremadskridende Virksomhed mod Maalet hos dem, der endnu ikke ganske ere Aand, men endnu tillige have et dødeligt Legeme v. 10, 11. Nu følger Formaningen til ogsaa at vandre efter Aanden forat høste Livet af Aanden og ikke at vandre efter Kjødet for ikke at hjemfalde til Døden v. 12—17. Medens den lignende Formaning 6, 12 fg. var bygget paa Skildringen af den Gjenfødtes aandelige fuldendte (ideelle) Tilstand, saa har den nærværende Formaning Hensyn til den Gjenfødtes levende (konkrete) Virkelighed som en Tilstand, hvori han skal udvikle sig under Modsætningen mellem fiendtlige Magter. Derfor opfordrer Apostelen til at undertrykke det Onde, som endnu er tilstede, og til at gjennemføre det Gode.

v. 12. Derfor] er en Slutning, der udledes af v. 1—11. Da vi nu ere i Aanden, og Aanden er den Kraft i os, der skal gjennemføre Seieren over Kjødet v. 10. 11, saa ere vi ogsaa paa vor Side forpligtede til ved vor Gjerning at virkeliggjøre, hvad vi ved Guds Naade ere og skulle vorde. Vare vi derimod „Kjødets Skyldnere,“ ɔ: stode vi i et Gjældsforhold til Kjødet, saa maatte vi og betale Kjødets Fordringer og leve efter Kjødet.

v. 13. Der er ingen Grund til at leve efter Kjødet; thi et saadant Liv bringer Døden. At „leve efter Kjødet“ er at lade det gamle Menneske frit have sin Villie. — Skulle I dø]. „Dø“ staar i Modsætning til „leve“ i Slutningen af Verset, og begge Begreber baade „Død“ og „Liv“ have her, sml. v. 2. 6. 10. 11, den videste Betydning. Død betegner her fremfor Alt den aandelige og nærværende Død, men desuden ogsaa den legemlige og tilkommende. Ligesom Kristendommen kjender et nærværende og et tilkommende Liv, saaledes ogsaa en dobbelt Død. Døden betegnes da overalt, hvor den fremtræder som en Følge af Synden, hele den guddommelige Straffedom, der aabenbarer sig i al Slags legemlig — aandelig Usalighed. For dem, som ere i Kristo Jesu, er derfor heller ikke mere den legemlige Død tilstede som Straffedom, hvilket først egentlig gjør den til Død. Den er kun en Fuldendelse af Frelsen, en Overgang til det evige Liv. — Men dersom I døde Legemets Gjerninger formedelst Aanden, skulle I leve]. Man kunde her opfatte „Aanden“ om den Helligaand. Men Skriften lærer vel, at den Helligaand betjener sig af Mennesket, ikke at Mennesket betjener sig af den Helligaand som Middel for sin Virksomhed. Derfor er det vel bedst her som v. 4. 5. 6. 10 at opfatte „Aanden“ om den Gjenfødtes Aand, den af Guds Aand gjennemtrængte og helligede Menneskeaand. „Guds Aand“ i v. 14 hindrer ikke denne Opfattelse; thi Mennesket er netop selv Aand, forsaavidt som det drives af Guds Aand. Legemets Gjerninger]. „Gjerninger“ ɔ: Kjødets, det gamle Menneskes Bestræbelser, sml. Koll. 3, 9, Lyster og Begjæringer. Alene disse kunne dræbes, ikke de udvortes Gjerninger; thi gjort Gjerning lader sig ikke ændre. „Legemet“ er her den Troendes Sjæl og Legeme, forsaavidt disse endnu ikke ere gjennemtrængte af Aanden; det er den Del af den Troendes Personlighed, som bliver tilbage, naar hans gjenfødte Aand tænkes borte, sml. v. 10. Det er ikke blot det legemlige Legeme, men baade Legeme og Sjæl i Modsætning til den gjenfødte Aand. Melanchthon: „Her udtaler Paulus, at der er onde Rørelser i de Hellige, men de adlyde dem ikke.“

v. 14 begrunder den Forjættelse om Livet, som er udtalt i v. 13. Begrundelsen afsluttes først med v. 17. Det at drives af Guds Aand er et Vidnesbyrd om at være et Guds Barn v. 14; thi den annammede Aand beviser sig ikke som en Trældommens, men som en sønlig Aand v. 15. 16, og Barneforholdet er uopløselig forenet med Arveret v. 17. — Thi saa Mange, som drives af Guds Aand]; det er efter v. 9 alle dem, der i Sandhed tilhøre Kristus. „At drives af Guds Aand“ er Grunden,

„at døde Legemets Gjerninger formedelst Aanden" er Følgen, hvor det Sidste finder Sted, der maa ogsaa det Første være forhaanden; derfor kan ogsaa uden Vanskelighed det ene Udtryk træde istedenfor det andet. „Drives" betegner den stadige Paavirkning. — Disse ere Guds Børn]; disse og ingen Andre. Guds Barn som Betegning af den Troende staar hos Paulus i Modsætning til Trællen, sml. v. 15; Gall. 3, 23—26; 4, 1—8. Saalænge Mennesket staar under Loven, er han Træl, han søger som saadan ved Gjerninger at fortjene Løn, men høster kun Vrede og Forbandelse. Ved den retfærdiggjørende Tro træder han ud af Trældommen ind i Barneforholdet. Istedenfor Dommerens Vrede og Forbandelse hviler nu Faderens Kjærlighed over ham, istedenfor Trællens Frygt har han nu Barnets Frimodighed og den frie Adgang til Faderhjertet. Men som Barn er han tillige Arving. Alt dette er ham erhvervet ved Guds Søn, paa hvem Faderens Kjærlighed hviler af Naturen, Eph. 1, 6; Gall. 3, 13; Rom. 8, 29. Apostelen Johannes derimod bruger Udtrykket Guds Barn i en noget anden Betydning. Middelpunktet i hans Betragtning danner ikke Modsætningen mellem Lov og Evangelium, Retfærdiggjørelse af Gjerninger og af Tro, Trældom under Lovens Forbandelse og Frihed under Naaden, men den nye aandelige Fødsel af Gud, som i Modsætning til den naturlige, kjødelige Fødsel er bleven os til Del ved Troen paa Kristum. Guds Barn er for ham den, som er født af Gud, Joh. 1, 12; 1 Joh. 3, 9. 10; 5, 1. 2. Denne guddommelige Fødsel dræber Synden, som er af Djævelen, Guds Børn staa hos ham i Modsætning til Djævelens Børn. Hos de tre andre Evangelister fremtræder mere den naturlige, rent menneskelige Side af Barneforholdet, idet de især fremhæve den Lighed, som finder Sted mellem Barnets og Faderens Sind, sml. Math. 5, 9. 16. 45. 48; Lk. 6, 35. Dog mangler heller ikke hos dem Antydninger til det paulinske Begreb af Barneforholdet, især hos Lukas, sml. Lk. 15, 18. 19; 20, 36; dog ogsaa hos Mathæus, sml. Mth. 17, 25. 26.

„Guds Barn" betegner altsaa hos Paulus Standen, Retten, hos Johannes Udspringet, Væsensligheden, hos Synoptikerne Barnets og Faderens Lighed i Sind. Først ved en Forbindelse af disse tre Stykker er det nytestamentlige Begreb af Barneforholdet hos Gud udtømmende fremstillet. Men det ene Stykke følger ogsaa af det andet; af Retfærdiggjørelsen den nye Fødsel, af denne igjen et Barnesind, der svarer til den himmelske Faders Sind.

v. 15. Apostelen paaberaaber sig sine Læseres kristelige Erfaring til Fordel for den i v. 14 opstillede Paastand. — Thi I annammede ikke en Trældoms Aand atter til Frygt, men I annammede en sønlig Udkaarelsesaand]; Trældomsaand staar i Modsætning til sønlig Udkaarelsesaand. Nu kan sønlig Udkaarelsesaand ikke være = den Aand, som virker sønlig Udkaarelse; thi Aandsmeddelelsen er en Følge af Udkaarelsen til Barn, Gall. 4, 5. 6, ikke omvendt. Vi maa derfor enten

forklare: „Den Aand, som udgaar fra den sønlige Udkaarelse, fra Barneforholdet," eller: „Den Aand, som er eiendommelig for Barneforholdet." Luther: „En barnlig Aand." Den sidste Betydning passer særdeles godt med Forklaringen af Trældomsaand: „En Aand, som er eiendommelig for Trældommen, en slavisk Aand." — Spørgsmaalet er nu, hvilken Aand her menes, enten Guds Aand eller Menneskets Aand. Vi antage, at her menes Menneskets Aand, der som en Virkning af Guds Aand nødvendig viser tilbage til denne. Denne Opfattelse er nødvendig paa Grund af Modsætningen til Trældoms Aand; thi Guds Aand kan dog ikke kaldes en Trældomsaand, da den hverken virker Trældommen eller udgaar fra denne eller er eiendommelig for denne; Guds Aand skjænkes jo kun Børn og Frie. — „Atter" maa efter Grundtexten forbindes med „til Frygt" og sigter til Tilstanden under Loven. — Ved hvilken vi raabe]; „raabe" staar her som Udtryk for den glade Fortrøstning i Modsætning til Bønnens bange Forsagthed. Abba, Fader]; „Abba" betyder Fader (Papa). „Fader" staar ikke som nærmere Forklaring af Abba, altsaa ikke: „Abba, det er Fader," men Apostelen bruger begge Udtryk ved Siden af hinanden omtrent, som vi vilde sige: „Jehova, Herre!"

v. 16. Den samme Aand] skulde efter Grundtexten egentlig være oversat: „Aanden selv" *) ɔ: Guds Aand, i hvem og ved hvem vi have den sønlige Udkaarelsesaand v. 15. — Vidner med vor Aand]. Vor Aand bevidner vort Barneforhold ved sit Abbaraab, og sammen med vor Aand vidner da den Helligaand. Denne vidner ikke umiddelbart, men kun gjennem det almindelige Forjættelsens Ord, hvilket den anvender paa den Enkelte. Thi medens Skriften kalder alle dem, som tro paa Kristum, Guds Børn, vidner den Helligaand for den enkelte Troende: „Du er et Guds Barn!" Dette Vidnesbyrd er det første og tillige Grunden til Abbaraabet, som er det andet Vidnesbyrd.

v. 17. Men dersom vi ere Børn, ere vi og Arvinger]. Af vort Barneforhold følger nødvendig vor Arveret, sml. Gal. 4, 7. Men denne Arveret maa, siden vi ere Guds Arvinger og Kristi Medarvinger, bestaa i Herligheden eller det evige Liv. Saaledes er altsaa Sandheden bevist af Ordene i v. 13: „I skulle leve." — Kristi Medarvinger]. Den Guds Arv, som bliver Guds Børns Eiendom, er egentlig Kristi Arv, men Guds Børn ere kaldede til at faa Del i denne ved den sønlige Udkaarelse; Kristus er fortrinsvis Arvingen, Gal. 3, 16—18; Hebr. 1, 2; men, indlemmede i ham ved Troen, faa de Del i, hvad han besidder, og blive ogsaa Arvinger, Gall. 3, 28. 29. Ligesom i det G. T. Førstefødsels-

---

*) Dette er saa meget mere at lægge Mærke til, som jo Forklaringen af „Aand" i v. 15 afhænger af denne rigtigere Oversættelse. Efter vor Bibeloversættelse er man imidlertid nødt til at forklare „Aand" i v. 15 om Guds Aand.

Ovs. Anm.

og Arveretten forbilledligt gik over paa Isak og Jakob, saaledes er denne gaaet over paa Kristus alene. Han er den Førstefødte blandt mange Brødre, v. 29, og deler med dem den Arv, som tilkommer ham alene. — Saafremt vi lide med ham]. Vistnok har allerede Kristi Død erhvervet de troende Guds Børn Retten til den tilkommende Herlighed, men de kunne kun bevare denne Ret og faa Del i Herligheden selv, naar de blive ligedannede med hans Lidelse og Død. Ere disse Lidelser end fornemmelig saadanne, som ledsage Bekjendelsen, saadanne som de første Kristne i særegen Grad havde at udstaa, saa maa dog her Lidelser opfattes ganske i Almindelighed, ikke engang Lidelsen ved Kampen mod Synden, det at døde Legemets Gjerninger, maa udelukkes. Alle den Kristnes Lidelser ere i Grunden kun en, og det er Forsagelse af Verden i dens forskjellige Former. Men er Lidelsen en uomgjængelig Betingelse for Herligheden, saa ligger deri tillige en Trøst, idet den saalangtfra at forstyrre Haabet om Herligheden meget mere indeholder et nyt Pant paa samme, sml. 5, 3 fg.

Apostelen har nu alsidigt udviklet Læren om Helliggjørelsen c. 6—8, 17. Ligesom den har taget sit Udgangspunkt fra Retfærdiggjørelsen, saaledes er den ogsaa vendt tilbage til denne. Thi Helliggjørelsens Aand, som bor i os, er selv et Vidne om den Børneret, der er os erhvervet ved Retfærdiggjørelsen og dermed tillige et Pant paa Livets Arv. Dette Liv er vel allerede nu tilstede i os, forsaavidt som vi allerede nu ere fyldte med Retfærdigheden og Aanden; men forsaavidt disse i det jordiske Liv endnu bestandig ere blandede med Synd og omgivne af Legemet, og Livet derfor endnu kjæmper med Døden, saa hviler det med sin Fuldendelse alene i Kristo, den fuldkomne Retfærdighed. De, som ved Troen ere i ham, vente Livet først da, naar han, med hvem vort Liv endnu er skjult i Gud, og som selv er vort Liv, skal aabenbare sig i Herlighed, Koll. 3, 4. Saaledes har altsaa Kristi Liv og Retfærdighed begyndt at strømme over i os, men i sin Fuldkommenhed ere de dog bestandig kun hos ham og ere for os kun Gjenstand for Tro, ikke for Beskuelse.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de Januar. — Idet vi lade Bladet begynde sin 2den Aarsvandring, har vi først og fremst en Tak og en Bøn at frembære. Den Naadens og Barmhjertighedens Gud, som aldrig har ladet sig uden Vidnesbyrd, har ogsaa i det forbigangne Aar besøgt vort Land og Folk. Han har ikke unddraget „Embeder, Skoler og Kirker" sin „Rolighed og Fred," men baade aandeligen og legemligen bevist os saamange Velgjerninger. Hvo, skulde da ikke være med at „sige Gud og Faderen Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Navn!" Han være takket for ethvert Naadens, Opvækkelsens,

Omvendelsens, Syndsforladelsens, Igjenfødelsens og Fredens Ord, som i det forbigangne Aar er blevet forkyndt i Kirker, Skoler og Husene! Ham være „Tak for Daabens hellig Bæde," takket for Naaden paa hans Bord. Ham være Tak for hver Lærer, som opdroges i den Hellig-Aands Skole, og for hver Naadens og Besøgelsens Time, som han lod oprinde over vore Skoler. Ham være Tak for hver Opløftelsens Stund derinde, og for al god Fremgang, som Skolegjerningen fik. — Denne Tak være forenet med Bøn og Begjæring til ham om at han af Naade vil forlade og tilgive alt hvad der i det forbigangne Aar er gjort ham imod. Alt hvad der var „Halm og Straa," det fortære han nu, og gjemme det ikke til den store Dag! Han forlade og tilgive hver Forsømmelighed og Ligegyldighed i Skolen, hvert usømmeligt og letsindigt Ord som er talt derinde, hver Idræt, som var skikket til at drage Barnehjærtet bort fra ham. Og han give i det nye Aar enhver Lærer Naade til at omgaaes varligen med den kostelige Skat, som er ham betroet, og give Alle sin Velsignelse og Kraft til at voxe og fornyes til Guds og vor Herres Jesu Kristi sande Erkjendelse indtil deres Livs salige Ende!

Ogsaa for dette Blad har Herren havt en Velsignelse. Derfor være ham Tak og Pris given, og fordi han ogsaa her gav sig Vidnesbyrd gjennem de Mænd, som fik Naade til at skrive et sandt Ord om Skolens rette Kald og Gjerning. Han give nu Naade til at Bladet maatte mere og mere befæstes i Sandheden og af ham vedkjendes som staaende i hans Tjeneste. Han give Naade til at det stadigen maa modnes til hans Pris og Ære! Han kjærligen lede til den Ende Indsendere, Medarbeidere og Redaktør, saa de Alle maatte kunne rettelig sige: Alt for Sandheden og det i Kjærlighed.

Da vi gik ind paa at forsøge Udgivelsen af dette Blad, skede det med megen Frygt og efter mange Betænkeligheder. Meget har imidlertid siden bidraget til at svække flere Betænkeligheder og en Del Frygt. Navnlig har, næst Herrens Bistand, den kraftige Hjælp, som Medarbeiderne har ydet, baade opmuntret og glædet os. Det kan ikke nægtes, at Arbeidet er nu blevet os kjært, og naar man arbeider med Lyst, saa jævnes Meget, som paa Forhaand ikke viste sig saa opmuntrende. At vi hidtil har lidt Pengetab er desværre saa, men i Haab om, at det herefter vil gaa bedre, skrives den Omstændighed for en Del paa „Begyndelsesregningen," der for alle literære Foretagender i Regelen bliver stor. Om det maatte lykkes Bladet at vinde saamegen Udbredelse, at det rundelig kunde dække sine gamle og nye Udgifter, vilde det naturligvis være særdeles kjærkomment.

Sammen med den Erkjendelse at Redaktionsarbeidet behager os, maa vi taknemmeligen omtale den Mand, der opfordrede os til at paabegynde det. Efter egen Tilskyndelse havde vi aldrig vovet os ind paa denne Vei. Hr. Kand. i Theol. Bernhoft's Opfordring, hans Beredvillighed til at staa Last og Brast med os under saavel de foreløbige private Forberedelser, som den offentlige Fremtræden, den Hjælp som han ydede, og den Tillid, han

herved viste os, bidrog Altsammen Sit til at føre os ind paa denne Bane. Paa Grund heraf var det sikkert ogsaa at Adskillige, der ellers vilde have holdt sig tilbage, traadte til med Løfte om Hjælp. Vi ville nu inderlig ønske, at hverken han eller de øvrige Medarbeidere maatte finde sig altfor meget skuffede ved vor Gjerning.

Derhos skylde vi at frembære vor hjærtelige Tak til alle Medarbeidere, Korespondenter, Indsendere saavelsom Skolers og Skolens Foresatte, der har ydet Bidrag til Bladet eller paa anden Maade ere komne os imøde med Raad og Daad. Men den Hjælp, vi hidtil har behøvet, den trænge vi fremdeles ligemeget til, og maa derfor ærbødigen anbefale os til Alles Forekommenhed og Bistand saavelsom velvillige Overbærelse. (Forts.)

Asker Seminarium. — Ved den i December maaned 1861 tilendebragte afgangsexamen blev 10 elever demitterede. De til skriftlig besvarelse forelagte opgaver var i Modersmaalet: „Vi opdrages ved at opdrage." — I Regning: Nr. 1. A., B. og C. forener sig til et handelsforetagende. A. indskyder strax 800 Spd., B. 4 maaneder senere 700 Spd. og C. 2 maaneder senere end B. 900 Spd. Efter 1½ aars forløb hæves forbindelsen og der befindes nu en gevinst af 1200 Spd. Hvormeget tilkommer hver heraf? og hvormange procent har enhvers penge indbragt?

Nr. 2. Naar 39 arbeidere i 10 dage ved at arbeide 10 timer daglig kunne grave en kanal, som er 500 fod lang, 17 fod bred og 3 fod dyb, hvormange dage behøver da 117 mand til at grave en anden kanal, som er 4000 fod lang, 34 fod bred og 8 fod dyb, naar de arbeide 8 timer daglig?

Nr. 3. Hvor lang maa den stige være, som skal naa op til gesimsen af et 16 alen høit hus, naar den ved jorden staar 6 alen ud fra væggen?

Nr. 4. Hvor stort er kubikindholdet af en ret afkortet kegle, hvis nedre grundflade er 16 tommer i diameter og hvis øvre grundflade er 12 tommer i diameter, og den har en lodret høide af 14 tommer?

Til den kateketiske prøve var følgende opgaver givne:

I Religion: Det tredie bud. — Almindelig indledning til det femte bud. — Det syvende bud. — Hvilke ere Guds fordringer til os i loven, og hvorledes skulle vi betragte dem? — Fornedrelsesstanden og den fattige fødsel.

I Bibelhistorie: Den rige yngling. — Jesu indtog i Jerusalem. — Kongesønnens bryllup. — Elias. — Kong Josias og rigets ødelæggelse under Zedechias.

Examen havde følgende udfald:

Niels Svendsen Ulsager . . . . Meget Duelig.
Anders Thronsen Thune . . . . Duelig +
Lars Nilsen Døhlen . . . . Meget Duelig.
Rasmus Pedersen Lundaasmoen . . . . . . Meget Duelig.
Nicolai Mortensen Rokvam . . . . Meget Duelig.

Peder Tjøstolfsen Tveten . . . . Meget Duelig.
Tollef Mortensen Kværnæs . . . . Meget Duelig.
Nicolai Henriksen Ruud . . . . Duelig.
Anders Iversen Engh . . . . Meget Duelig.
Ole Olsen Askim . . . . Meget Duelig.

John Stenersen.

Klæbo. — Ved kgl. Resol. af 11te Desbr. f. A., er 7,000 Spd. tilladt anvendt af Oplysningsvæsenets Understøttelsesfond til Opførelse af 2de Bygninger ved Klæbo Seminarium, den ene til 2de Lærerbekvemmeligheder, den anden til Beboelseslokaler for Seminariets Elever, samt et Gymnastiklokale.

Literære Efterretninger.

Angaaende „Naturkundskab." Et Tilsvar af B. Saxild. — For mit eget Vedkommende vilde jeg ikke imødegaa Anmeldelsen i dette Blads Nr. 10 og 12 for 1861 af den ved mig udgivne „Naturkundskab"; men jeg anser det for min Pligt mod Bogens høiagtede Forlæggere at gjøre hvad jeg kan, for at de ikke skulle lide Tab paa et Forlag, som jeg ved, at de have overtaget mere forat fremme en god Sag end for at høste Fordel, og jeg haaber at det skal lykkes mig at godtgjøre, at Anmeldelsen ikke er saaledes begrundet, at den bør kunne vække den Mistillid til Bogen, som det er dens øiensynlige Hensigt at udbrede.

Jeg skal foreløbig bemærke, at Bogen for en stor Del bestaar enten af ligefremme Oversættelser eller af Kompilationer af M'Cullochs Elementary Reading, hvis naturvidenskabelige Afdelings forskjellige Grene ere gjennemgaaede og rettede af følgende Fagmænd: Dr. Greville, Mr. James Wilson, Dr. Fyfe, Dr. Lees og Mr. Trotter. Endvidere skal jeg bemærke, at den af mig benyttede Udgave er den 36te og bærer Aarstallet 1860. Da det nu er bekjendt, at Naturkundskaben allerede i flere Menneskealdere har været foredraget i den skotske Almueskole, saa vil jeg antage, at de Udsættelser, som Anmelderen gjør ved den af mig udgivne Bog, ikke ville tillægges synderlig Vægt, ifald det maatte vise sig, at de ogsaa ramme M'Cullochs. Hvad denne sidste byder Skotlands Almueskoler i 1860 kan neppe antages at være saa ufuldkomment, at det ikke skulde kunne bydes Norges Almueskoler i 1861.

I Anledning af Stoffets Ordning udbreder Anmelderen sig vidtløftigt og fremsætter Paastande om „regelløs Fremgangsmaade" og „konduiteløs Ukjønsomhed." Min Ordning er i det Væsentlige M'Cullochs. Jeg har undtaget Alkohol fra Frysning. Den skjønsomme Anmelder stempler dette som en „bevislig og falsk" Paastand. Har Anmelderen Ret, saa er hans høiere Viden god for ham, men aldeles ingen Skam for M'Culloch, af hvem Paastanden er laant. Ved en Uagtsomhed fra min Side er Beskrivelsen af Ammoniak bleven tvetydig; Læseren vil dog efter Beskrivelsen nødvendigvis opfatte Ammoniak som et kvælstofholdigt Legeme, og med denne Opfattelse vil den almindelige Mand vistnok være hjulpen. Jeg har efter M'Culloch opstillet 3 Alkalier. Anmelderen synes at interessere sig for et fjerde, som han kalder Lithinen, og hvorved han formodentlig mener Lithion. Almueskolen vil sandsynligvis ligesaalidt interessere sig for dette som for andre

kemiske Rariteter. Anmelderen sees at være i Strid med J. Johnston angaaende Kulsyrens giftige Egenskaber. Jeg holder mig til Johnston, og mener at det er uforsvarligt at ville udbrede blandt den almindelige Mand Forestillingen om Kulsyrens Ikkegiftighed. I Anledning af Anm.s „paatagelige Modsigelse" maa jeg anbefale ham en fornyet Gjennemlæsning af de paapegede Stykker. Angaaende, hvorvidt Lethed og Varme ere eller ikke ere tilsyneladende modstridende Egenskaber, saavelsom angaaende hvorvidt Kogepunktet staar, sidder eller ligger, finder jeg det unødvendigt at stride. En saa naturkyndig Mand som Anm. behøver jeg vist ikke at fortælle, at den „underlige" Theori om Aarsagen til Legemers Gjennemsigtighed har en ganske anden Ophavsmand end mig. Den staar forresten hos M'Culloch. Min Angivelse af Barometerstanden, som er i norsk Maal, agter jeg med Anm.s Tilladelse fremdeles at holde paa.

Anm. slutter med at sige, at Bogen indeholder mange andre Urigtigheder og ubevislige Paastande. Ere disse ikke af værre Art end de af ham anførte, tør jeg nok haabe at den vil vise sig brugbar for sit Øiemed.

Kongsberg, den 27de December 1861.

Udnævnelser. — Tromsø Stiftsdirektion: 28de Septbr.: Ole Johan Olsen, Seminarist fra Tromsø til Skolelærer i Evennes, Anneks til Ofoten. — 5te Oktbr.: Mikal Johnsen, Seminarist fra Throndenes, hidtil Skolelærer i Tromsøsundet, til Førstelærer ved Kaafjord Værksskole (tillige Organist). — 14de Oktbr.: Thore Pedersen Schedsvold, Seminarist fra Tromsø, hidtil Skolelærer i Maalselven, til Skolelærer i Tranø, og Christofer Jensen, Seminarist fra Tromsø til Skolelærer i Tranø. — 31te Oktbr.: Niels Pedersen, Seminarist fra Klæbo, til Skolelærer i Bodø; Marcelius Bremboe, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Bodø; Gerhard Pedersen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Bodø; Elling Johnsen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Gimsø, Anneks til Vaagen, og Hans Carl Lindbom, Seminarist fra Throndenes, hidtil Skolelærer i Bejeren, til Skolelærer i Throndenes. — 8de Novbr.: Ole Jonsen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Tromsøsundet, og Peder Eilertsen, Seminarist fra Tromsø, hidtil Kirkesanger og Skolelærer i Loppen, til (Kirkesanger og) Skolelærer i Alten-Talvik. — 25de November: Samuel O. Andersen, Seminarist fra Tromsø, til (Kirkesanger og) Skolelærer i Thorsken, Anneks til Berg.

— Trondhjems Stiftsdirektion: 17de August: Seminarist M. Nicolaysen, til Lærer i Lade, Strindens Præstegjæld. — 20de August: Seminarist Paul A. Olsen Fjermstad, Lærer i Børsens Præstegjæld. — 9de September: Seminarist Velde, til Kirkesanger og Lærer i Aas, Beitstadens Præstegjæld; Seminarist Chr. Elden, til Lærer i Sparboens Præstegjæld; Seminarist Hofstad, til Lærer i Sparboens Præstegjæld, og Jacob Hansen Dombu, til Lærer i Rendalens Præstegjæld. — 28de Septbr.: Seminarist C. L. Andreasen, til Lærer i Vigten, Nærø Præstegjæld; Elev fra Storens Lærerskole, H. Øien, til Lærer i Rennebo Præstegjæld; Seminarist Iver Bjerkager, til Lærer i Opdals Præstegjæld, og Seminarist John Volden, til Lærer i Opdals Præstegjæld. — 10de Oktober: Seminaristerne John Olsen Hofstad, Olaus A. Hatling, Peter Tarraldsen og Anton Oværving, til Lærere i Stods Præstegjæld; Seminarist Chr. B. Moholdt, til Lærer i Lervigens Præstegjæld; Seminarist O. A. Svaan, til Lærer i nedre Stjørdalens Præstegjæld, og Seminarist A. P. Moxnæs, til Lærer i Stadsbygdens Præstegjæld. — 15de Oktober: Seminarist Arnt Olsen Eggen,

til Lærer i Aasen, Frostens Præstgj. — 16de Oktbr.: Seminaristerne Erik Larsen, og Anders Belgaard, til Lærere i Værdalens Præstegjæld. — 21de Oktober: Seminarist Frederik Chr. Klovstad, til Kirkesanger og Skolelærer i Hustads Sogn, Inderøens Præstegjæld, og Seminaristerne Ingebregt B. Olsen og Johan P. Johnsen Raastad, til Lærere i Inderøens Præstegjæld.

— Bergens Stiftsdirektion: 28de September: Seminarist Hans Velle, til Lærer ved Voldens faste Skole; Lasse Johnsen, forhen Lærer i Vigs Præstegj., til Kirkesanger i Aalfod, Annex til Daviken, og Lærer ved Kredsskolerne dersteds; Seminarist Henrik Steffensen Grindevold, til Kirkesanger i Nuksund, Annex til Daviken, og Lærer ved Kredsskolerne dersteds; Anders Knudsen Thue, til Lærer ved 3 Kredsskoler i Daviken. — 19de Novbr.: Stiftsdirektionen og Biskopen har udnævnt Seminarist O. Thodock til Fastskolelærer og Kirkesanger i Hafslo, og Seminarist Arne Larssen Skarsten til Lærer og Kirkesanger i Ytre Holmedal; Stiftsdirektionen har udnævnt: Seminaristerne Mathias Ellingsen, Nils Larssen Underthun og Johannes Johnsen Takle, til Lærere i Evindvig. — 11te December: Kirkesanger og Lærer i Aalfoten, Lasse Johnsen, til Lærer i Balestrands Præstegjæld — 23de Decmbr.: Seminarist Helge Olsen Bolstad, til Lærer ved Verksskolen paa Alvøen; Stiftsdirektionen har bemyndiget Kirkesanger og Lærer i Fjelberg, K. Sydnæs, til at modtage Lærerlærlinge til Uddannelse efter en af Stiftsdirektionen aproberet Plan.

— Kristiansands Stiftsdirektion: 17de Juli: Thor Gundersen Bø, fra Lærerskolen i Solums Præstegjæld, til Lærer ved Mollands faste Skole i Homedal; Ole Nilsen Tvedt, Seminarist fra Holt, til Hovedkirkesanger og Lærer ved den faste Skole i Nissedal; Knud O. Bjerke, Seminarist fra Stordøen, til Hovedkirkesanger og Lærer ved den faste Skole i Haa; Johan Vallentin Rasmussen, Seminarist fra Holt, til Hovedkirkesanger og Lærer ved Skudesnæs faste Skole; Student og Seminarist Andreas Juell Olsen, Seminarist fra Stordøen, til Førstelærer ved Holsts og Anne Eegs Skole i Kobbervig; Hermann H. Aars, Seminarist fra Asker, til Andenlærer ved samme Skole. — 31te Juli: Tobias Hansen Fedde, fra Kvinnesdal, Seminarist fra Holt, til Kredsskolelærer ved Egelands Distrikt, Vestre Molands Sogn og Præstegjæld. — 9de September: Ole Fuglestved, Seminarist fra Holt, til Fastskolelærer for Heddelands Kreds, Øslebø Sogn, Holme. — 21de Oktober: Fredrik Christensen, Seminarist fra Holt, til Fastskolelærer paa ydre Flekkerø, Oddernæs Sogn; Anders Andersen, Seminarist fra Holt, til Lærer ved Vaags- og Jusnæsbygdens faste Skole i Oddernæs Sogn; Nils Aanensen, Seminarist fra Holt, til Lærer ved ydre Torridals faste Skole i Oddernæs Sogn; Jørgen Torjussen, Seminarist fra Holt, til Lærer ved Vestre Randøsunds 3 Kredse i Oddernæs Sogn. — 28de Oktober: Gunvald Christiansen Saven, Seminarist fra Holt, til Lærer ved Drangsholts faste Skole i Tved. — 7de Novbr.: Johan Olsen Staveland, Seminarist fra Holt, til Lærer ved Birkelands og Haabeslands Kredse i Birkenæs Sogn. — 16de Novbr.: Anders Gundersen Forseth, Seminarist fra Klæbo (?), til Annexkirkesanger og Lærer ved Kredsskolen i Eide Sogn, Homedals Præstegjæld; Rollef Olsen Rødningen, fra Lærerskolen i Solum, til Lærer ved Kredsskolen i Landvig Sogn, Homedals Præstegjæld; Nils Klementsen, fra Lærerskolen i Solum, til Lærer ved Kredsskolen i Heirefos Sogn, Homedals Præstegjæld. — 22de November: Ole Svendsen Dalskaas, fra Hvideseid Seminarium, til Hovedkirkesanger i Gransherred; Lars Fredriksen, Seminarist fra Holt, til Annexkirkesanger i Hartmark Sogn, pr. Mandal; John Bentsen Haaland, Seminarist fra Holt, til Annexkirkesanger i Konnismo Sogn, Nordre Undal. — Istedetfor Student H. Flak, der

er beskikket til Klokker ved Kristiansands Domkirke, er Lieutenant Nørregaard antaget som Lærer ved Middelstandsskolen.

— Kristiania Stiftsdirektion: 28de November: Seminarist og Skolelærer i Rakkestad, Andreas Christiansen, til Skolelærer i Storelvedalen, Østerdalens Provsti; Seminarist Halgrim Trulsen Haugen, til Skolelærer i Onsø Præstegjæld, Vestre Borgesyssels Provsti; Seminarist Herman Hansen Aars, til Skolelærer i Haabøl Præstegjæld, Øvre Borges. Pr.; konst. Skolelærer i Eidsvold, J. P. Johnsen, erholdt fast Ansættelse sammesteds; konst. Skolelærer ved Dahls faste Skole i Ullensaker, Seminarist Hans Larsen Piro, erholdt fast Ansættelse sammesteds; konst. Skolelærer ved Moss Jernværks Skole, Seminarist Knud Pedersen Houg, erholdt fast Ansættelse sammesteds.

Ledige Bestillinger. — Paa Nordfjordeidet i Eids Præstegjæld er en Kredsskolelærerpost ledig; Undervisningen foregaar i fast Lokale, og Skoletiden er for Nærværende fastsat til 30 Uger aarlig. Lønnen for 18 Ugers lovbefalet Undervisning er 1 Spd. 24 ß. pr. Uge, hvortil kommer i Skoletiden Kost og Herberge in natura — indtil anderledes bestemmes — paa eller ved det Sted, hvor Skolen holdes; for videregaaende Underviisning — mindst 12 Uger — er indtil Videre bestemt i aarlig Løn 48 Spd., hvorunder ogsaa er indbefattet Godtgjørelse for Kost og Herberge. Posten bliver at tiltræde den 1ste Juni førstk. Da man har Haab om, at nærværende Kredsskole vil blive forenet med en paa dette Sted mulig oprettendes Lærerskole, ønskes Posten besat med en duelig Seminarist. Andragender, forsynede med fornødne Attester og stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes i betalte Breve inden Februar Maaneds Udgang til Eids Skolekommission.

Eids Præstegaard i Nordfjord den 21de December 1861. Bugge.

— I Vessens Præstegjæld er Ansættelse at erholde for en Almueskolelærer. Denne faar at undervise 40 Uger aarlig, hvoraf de 20 Uger i en Kredsstue og 20 Uger i 2 Omgangsskolekredse. Foruden Løn efter Lavmaalet 1 Spd. 90 ß pr. Uge samt Kost hos Opsidderne under Omgangsskolen er ham ogsaa tillagt en Ydelse i Korn til samlet Beløb af 23 Voger Byg. Desuden har han afgiftsfri Benyttelse af et ved Skolehuset beliggende Landstykke, hvorpaa kan fødes 2 Køer. I Skolehuset er Bolig for en lille Familie. Læreren har dertil fri Torveskur samt Havnegang for de Kreature, der vinterfødes paa Pladsen. Brænde og Lys til Skolen leveres af Opsidderne.

Andragender om denne Post indsendes til Tromsø Stiftsdirektion gjennem Vessens Skolekommission inden Udgangen af Marts Maaned næste Aar.

Vessen den 1ste December 1861. Hall.

— I Vessens Præstegjæld, søndre Helgelands Provsti, er Ansættelse at erholde for 2 Almueskolelærere. Undervisningstiden i hvert Skoledistrikt, der er delt i 4 à 5 Kredse, er 36 Uger aarlig. Lønnen er efter det fastsatte Lavmaal 1 Spd. 90 ß pr. Uge foruden frit Ophold under Skoletiden. Undervisningen foregaar dels i Kredsstuer, dels som Omgangsskole.

Andragender om disse Poster indsendes til Tromsø Stiftsdirektion gjennem Vessens Skolekommission inden Udgangen af Marts Maaned næste Aar.

Vessen den 1ste December 1861. Hall.

Kristiania.

Udgivet og redig. af S. M. Krognæs. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til.“ Mark. 10, 14.

Nr. 2. Aarg. 2. Indhold: Forslag til Skole-Instrux. — Om Børneopdragelse. — Gode Forsætter. — Skole-Efterretninger (Kristiania, Sverige). — Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. Februar 1862.

Udkast
til
Instrux for Almueskolevæsenet.

A. Kredsskolens Afdelinger, Indretning, Underviisningsgjenstande m. V.

§ 1. Den lovbefalede Skole deles i Afdelinger, der enten til samme Tid eller til forskjellige Tider fremmøde i Skolen.

§ 2. Naar en Kreds har et Antal af over 35 Børn, deles Skolen i 2 Afdelinger med vexelviis Søgning.

§ 3. Hver enkelt Afdeling kan igjen af Læreren deles i to eller flere Klasser. Alle til samme Klasse hørende Børn modtage i samme Fag samtidig Lærerens specielle Underviisning.

§ 4. Inddelingen saavel i Afdelinger som i Klasser skeer efter Barnets Kundskaber og Udvikling. Den Første foretages af Sognepræsten og vedkommende Lærer i Regelen under hvert Aars Examen. Dog kan Læreren til andre Tider af Aaret foretage enkelte Forandringer heri, naar saadant ansees for Underviisningen eller for enkelte Børn nødvendigt, og hvorom da Sognepræsten strax underrettes.

§ 5. Med Hensyn til Kundskaber udfordres til Barnets Optagelse i 2den Afdeling, i det Mindste, at det kan læse tydeligt og reent indenad, har gjennemgaaet Katechismen og har nogen Kundskab i Bibelhistorien, samt har gjort Begyndelse med at læse Tal og skrive Bogstaver.

§ 6. Et Barn, der under Skoletiden indflytter i et District, medbringer fra Læreren Skudsmaalsattest, der tillige skal indeholde en Oversigt over Barnets Kundskaber tilligemed Antal af Dage, det i Aarets Løb har fremmødt i Skolen. Naar et saadant indflyttet Barn findes at være saa forsømt, at det ikke hensigtsmæssigt kan deeltage i den almindelige Skole, maa Læreren herom strax igjennem Præsten gjøre Indmeldelse til Skolekommissionen.

§ 7. Skolekommissionen bestemmer, paa hvilke Tider af Aaret, Underviisningen i hver enkelt Skole og Kreds skal foregaa.

§ 8. Hvor den videregaaende Underviisning i en Kredsskole er fælles for flere Kredse, skal af Skolekommissionen sættes et Lavmaal af Kundskaber for Optagelse deri, hvilket i det Mindste bør svare til den Kundskabsgrad, Børnene i Regelen erhverve sig ved at gjennemgaa een Klasse i øverste Afdeling.

§ 9. I den lovbestemte Almueskole undervises i de til samme, ifølge Lovens § 5, henlagte Fag, efter en af Sognepræsten, efter Samraad med vedkommende Lærer, foreslaaet, og af Skoledirectøren vedtagen Time- og Lectionstabel.

Ved Underviisningsgjenstandenes Fordeling i Time- og Lectionstabellen, tages Hensyn saavel til Fagenes særegne Beskaffenhed og Værd for Barnet som Kristen og Menneske som til de almindelig antagne Regler for en fornuftig og tidsmæssig Underviisning og til de stedlige Forhold ved den enkelte Skole.

§ 10. For Underviisningen i de enkelte Fag bemærkes iøvrigt:

a. Underviisningen i Læsning foregaaer efter de anordnede Læsebøger.

b. Til Kristendomskundskab henføres Bibelhistorie, Katechismus, Forklaring, Bibellæsning og Psalmevers.

Som Lærebøger ved Underviisningen i Kristendomskundskab benyttes: Jensens eller Vogts Bibelhistorie, Luthers Katechismus, Pontoppidans Forklaring, autoriseret Udgave. Stykker af Nytestamentet til Gjennemgaaelse vælges af Læreren, hvorved kan tages Hensyn til de Kristendomssandheder, som samtidig i Skolen gjennemgaaes, og til kommende Søndags Evangelium.

c. Læsebogens Stykker skulle nøie gjennemgaaes og gjøres anskuelige ved Skolens Læremidler (Globus, Karter o. s. v.) og ved at gjøre Sammenligninger med det daglige Livs Forholde.

Af det geografiske Stof vælges helst saadanne Stykker, som give en almindelig Oversigt over Jorden og Staterne, som fremstille Mærkværdigheder af Almeninteresse, og som angaar Fædrelandet; — af det naturhistoriske vælges deels Stykker, der have Betydning for Mennesket i Almindelighed, deels saadanne, som have Værd for Barnet i dets tilkommende Stilling i Livet som Jordbruger, Fisker, Haandværker o. s. v., samt endelig af det historiske Stof, saadanne Stykker, der give Barnet Bekjendtskab til Skandinaviens især Fædrelandets Historie.

d. Sang. Øvelse heri foretages efter Psalmodikon og i Forening med Vocalmusik. Psalmer til Sang i Skolerne vælges helst af den paa Stedet brugelige Kirkepsalmebog. Passende historiske Sange kunne ogsaa benyttes.

e. I den lovbefalede Skole undervises kun i een Skriftsort, helst latinsk, hvorimod Børnene bør saavidt muligt bringes til at læse med Færdighed begge Skriftsorter.

f. Hoved- og Tavleregning gaar ved Siden af hinanden, og maa Læreren saavel vide at vælge Exemplerne efter Elevens Dygtighed som med Hensyn til det practiske Liv.

g. Drenge gives 1 Time hveranden Dag Veiledning i Gymnastik eller militære Øvelser.

§ 11. Undervisningen, i hvilkensomhelst i Loven anført Skole, begynder hver Morgen og slutter hver Aften med Bøn og Sang eller een af Delene.

§ 12. Skolen begynder regelmæssig hver Dag Kl. 9 Formiddag, mellem hver anden Time gives 1 Kvarteers Frihed, men fra Kl. 12—1 den hele Time; dog gives Drengebørn intet Frikvarteer paa de Dage, de have Veiledning i Gymnastik eller militære Øvelser.

§ 13. Hvor Kredsskole holdes om Sommeren afholdes Examen ved Sommerferiens Begyndelse, hvor dette ikke er Tilfældet afholdes Examen ved Skolens Ophør om Vaaren. Examinationen skeer ved Læreren.

§ 14. Børn optages kun 2 Gange om Aaret i Skolen, — nemlig ved Skolens Begyndelse efter Nytaar og ved dens Begyndelse efter Sommerferien. Børn, der ikke have naaet Skolepligtsalderen, eller Børn, der henhøre til andre Kredse, optage ikke Læreren uden Skolekommissionens Samtykke. — Herfra undtages de Børn, der under Skoletiden indflytte for at tage stadigt Ophold i Districtet. (§ 6).

B. Skolelokalet og Inventariet.

§ 15. Hvor Skolelokaler opbygges eller paa anden Maade erhverves, bør disses Beliggenhed ikke alene søges paa de for Skolesøgningen bekvemmeste Steder, men der bør ogsaa tages Hensyn til, at de efter Omstændighederne henlægges til fritliggende, lyse og venlige Steder, fjernet fra Gjenstande, der kunne have en skadelig Indflydelse paa Barnets Sind, eller som iøvrigt kunne gjøre et mindre end behageligt Indtryk.

Skoleværelset skal baade med Hensyn til Rum og Indretning være overeensstemmende med en af Skolens Bestyrelse approberet Plan.

I betimelig Tid, førend Skolen for hver Tur tager sin Begyndelse, maa Skoleværelset vadskes, Skoleborde eller Pulte sættes paa sine Pladse og Alt ordnes. Under Skoletiden maa Gulv, Bord og Bænke hver Løverdags Eftermiddag vadskes og hver Dag afstøves og Værelset udluftes, saa ofte dertil er Anledning. Hver Morgen i den koldere Aarstid maa der være saa betimelig lagt i Ovnen, at Værelset mindst ½ Time før Skolens Begyndelse har passende Varme.

§ 16. I Skoleværelset maa under Skoletiden intet Skolen uvedkommende Arbeide foretages, eller den uvedkommende Gjenstande der forefindes.

§ 17. At alt Foranstaaende om Skoleværelsets Ordning, Reenholdelse og Opvarmning bliver iagttaget, paasees af vedkommende Tilsynsmand.

§ 18. Enhver Skole skal være forsynet med det af Skolekommissionen

efter Stiftsdirectionens Afgjørelse (L. § 14) bestemte Inventarium; at dette bestandig er komplet paaligger Skolekommissionen at sørge for.

§ 19. Til Opbevaring af Inventarium og Læremidler anskaffes passende Gjemmer, Skabe eller deslige, og Læreren maa altid sørge for, at Inventariet er i Orden, og desuden være ansvarlig for samme. — Han bør holde en Fortegnelse derover, hvilken indføres paa den almindelige Skoleprotokols sidste Blade, hvor Af- og Tilgang anmærkes. En Gjenpart heraf bør for hvert Aars Slutning indsendes til Skolevæsenets Regnskabsfører, der holder en Fortegnelse over Skolevæsenets samtlige Inventarium og Læremidler og ved hvert Aars Begyndelse indsender en Gjenpart heraf til Skoledirectøren.

§ 20. Læse- og Lærebøger, Skrivematerialier etc. til gratis Uddeling til fattige Børn paa Fattigcassens Regning skulle beroe hos vedkommende Tilsynsmænd til Afhentning. Hvor ingen Handelsmand boer i Nærheden bør Tilsynsmændene desuden stedse være forsynet med slige Gjenstande til Salg for billige Priser til Eleverne.

C. Børnenes Skolesøgning, Forældres og Foresattes Pligter.

§ 21. Børnene bør til de bestemte Dage og til rette Tid indfinde sig i Skolen med kjæmmet Haar, vadskede Hænder og Ansigt og reenligt klædte. — De glemme aldrig at have med paa Skolen deres Læse- og Lærebøger, Skrivematerialier og Regneapparater, stedse holde sine Bøger frie for Smuds.

§ 22. Naar Barnet for en enkelt Gang ønsker at udeblive fra Skolen, maa det for Læreren opgive sin Grund herfor og erhverve hans Samtykke.

§ 23. Barnet vise sin Lærer Høflighed saavel i som udenfor Skolen, Lydighed og Opmærksomhed i Skolen.

§ 24. Forældre og Foresatte maa tilholde sine Børn at søge Skolen til de bestemte Tider, sørge for at Barnet selv som dets Klæder ere rene, og at det er ordentlig iført samme. De bør sørge for, at Barnet har de af Skolekommissionen bestemte Læse- og Lærebøger, Regnebøger og Skrivematerialier m. M.

§ 25. Forældre maa ikke uden gyldigt Forfald, der betimelig anmeldes for Læreren, og af denne anføres i vedkommende Protokol, holde sine Børn borte fra Skolen, og de bør paasee, at de lære de dem foresatte Lectier.

§ 26. Forældre og Foresatte bør søge at bibringe Børnene Agtelse for Læreren og Kjærlighed til Skolen; — de skulle stadigen erindre, at Lærerens Gjerning ogsaa er deres.

§ 27. Have Forældre eller Foresatte noget at erindre Læreren om, et Ønske at fremføre, eller noget at anke over, bør de tale med Læreren derom i hans Fritime i hans Herberge, men aldrig komme med sine Besværinger indenfor Skolen, eller derved forstyrre Underviisningen. Have de noget at klage over ham, henvende de sig til hans Foresatte. Ønske de at overvære

hans Undervíisning, være det dem enkeltviis tilladt; men de tillade sig aldrig da nogen Samtale med Barnet, Læreren eller Andre.

§ 28. Naar Nogen i sin Tur nægter at modtage Omgangsskolen, eller formaaer en Anden at modtage den for sig, bliver samme af Tilsynsmand eller Lærer strax at indberette til Skolekommissionen, tilligemed en Beskrivelse over det leiede eller stillede Skolelokales Beskaffenhed og Beliggenhed.

§ 29. Saafremt Kredsbeboerne selv have vedtaget at besørge Lokalets Opvarmning og Reenholdelse m. V., rette de sig nøiagtig efter foran herom fremsatte Bestemmelser.

D. Lærerens Pligter og Forhold.

§ 30. Læreren rette sig i Alt efter Loven om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860, efter den paa denne byggede Instrux, og efter enhver lovmedholdig Anordning om Skolevæsenet, som af vedkommende Autoritet meddeles.

§ 31. Han bør vise sine Overordnede Lydighed og Ærbødighed, han stræbe i sin Skole at rette sig efter deres Raad og Veiledning, ligesom efter deres Advarsler og Formaninger.

§ 32. Læreren bør stedse have det i Lovens § 1 udtalte Almueskolens Formaal for Øie, søge ved ethvert Middel, der staaer til hans Raadighed at bringe Disciplen stedse videre frem i christelig Erkjendelse og Almeendannelse. Han søge at opdrage dem til Gudsfrygt, Sædelighed, Lydighed, Beskedenhed og enhver christelig Dyd.

§ 33. Læreren søge at stille sig i en Faders Forhold til Barnet, og som saadan maa han ogsaa have den faderlige Myndighed i sin Haand: han advare, formane, opmuntre, belønne, irettesætte og straffe, — men Alt med faderlig Kjærlighed, faderlig Myndighed og Alvor. — Revselser eller Straffe har han ikke Adgang til at benytte udenfor Skolen.

§ 34. Er han nødt til at straffe, gjør han det med Alvor og Kjærlighed, aldrig i Hidsighed og Vrede; — saavel Straffe som Belønninger anvende han iøvrigt med Forsigtighed, Retfærdighed og Viisdom. — Skoledirectøren betragte han heri som sin Raadgiver, og ligesom Læreren ved enhver given Anledning søger at tilegne sig hans Anskuelser om Skolens Gjerning i Almindelighed, saaledes henvende han sig specielt til ham med Hensyn til Skoletugt og dens Udøvelse.

§ 35. Læreren lægge Vind paa et anstændigt Udvortes, paa Reenlighed og Orden i sin Paaklædning, i sit Huus og i sin Skole, — og vise det christelige Sind saavel i Lære som i Liv. — Han forberede sig stedse til sin Gjerning ved Bøn og Læsning, søge stedse at udvide sine Kundskaber og gjøre sig mere og mere skikket for sit Fag.

§ 36. Hver Morgen, førend Undervíisningen begynder, skal han undersøge om alle de skolepligtige Børn ere tilstede, og derom antegne det For-

nødne i Protokollen. Han skal ogsaa da undersøge, om Børnene ere rene og ordentlig klædte. — Først derefter holder han Morgenandagt, og erindre herunder stedse, at det er for og med Børn han beder, og indrette saaledes sine Bønner saavidt muligt derefter.

§ 37. Naar Leilighed gives i Fritimerne henvende Læreren sig med Erindring og Advarsel til de Forældre, hvis Børn uden meldt gyldigt Forfald have forsømt Skolen. Ved hver Uges Ende meddele han en skriftlig Fortegnelse over Forsømmelserne til Skolens Tilsynsmand, der uopholdelig har at meddele Vedkommende Erindring og Advarsel.

Tilsynsmanden opgiver for Læreren, naar Advarsel er skeet, hvilket bemærkes i Skolens Protokol under Tilsynsmandens Navn. Ved hver Maaneds Udløb indsender Læreren til Skolekommissionen Udskrift heraf, saavelsom af samtlige Forsømmelser med de angivne Grunde, og bliver senere Mulkt for Forsømmelserne at anvende efter Skolekommissionens Bestemmelse og efter at den har paakjendt de angivne Forfalds Gyldighed eller Ugyldighed.

§ 38. Læreren søge at hindre Uvedkommendes Indtrængen i sin Skole.

§ 39. Underviisningen bør stedse foregaae efter den for Skolen bestemte Time- og Lectionstabel, fra hvilken Læreren ikke tillade sig at vige, selv om Børnenes Forældre eller Foresatte maatte ønske det.

§ 40. Skolen maa Læreren ikke hæve i den for Skolen bestemte Tid, uden efter sine Foresattes Tilladelse. Er han af paatrængende Grunde, som han anseer gyldige, nødt at hæve Skolen for en enkelt Dag, underretter han strax Sognepræsten herom.

§ 41. Sine Dagbøger og Protokoller maa Læreren altid føre med Orden og Nøiagtighed. De i Loven paalagte eller af Overordnede forlangte Beretninger om Skolen fremstille han med Nøiagtighed og til bestemt Tid.

§ 42. Med Hensyn til Kostholdt og Herberge for Læreren under Skoletiden, modtage han disse Ydelser paa den Maade, som er bestemt, uden at indlade sig paa nogensomhelst Accord med Kredsens Beboere.

§ 43. Ved Børns Indflytning antegne han i en særskilt Rubrik Antallet af de Dage, Barnet, ifølge den medbragte Attest fra vedkommende Lærer, har søgt Skolen i en anden Kreds.

Ved Ind- eller Udflytning af Børn i Districtet, maa han uopholdelig anmelde samme for Sognepræsten. K.

* * *

Som bekjendt byder Skoleloven af 16de Mai 1860, (§ 78), at der for ethvert Provsties Almueskoler skal udfærdiges en Instrux. Paa samme Tid som at Forslag til en saadan Instrux indsendes til vedkommende Skolers Foresatte, fortjener Sagen offentlig Drøftelse. Et Bidrag i den Retning er i Foranstaaende leveret af en Skolelærer i det Bergenske. Hans Forslag anbefaler sig i al Beskedenhed til Læserens Overveielse. Red.

Om Hjemmets og Skolens Forhold til den kristelige Børneopdragelse.

(Uddrag af Forhandlinger herom i Lier. — Medd. af Red.)

[Det Referat, som vi her forelægge Læseren, har Hr. Stud. i Theol. Joh. Flood i Hitterdal en væsentlig Andel i, da han sammen med os nedskrev Uddrag af Debatterne i Mødet. Hans Referentdygtighed skyldes den Udførlighed, hvormed vi, forsaavidt det ansees ønskeligt og Bladets Plads tillader det, kan meddele dette Uddrag. Det maa beklages, at vi under Udarbeidelsen af dette Referat har maattet savne hans Bistand; thi med Undtagelse af en kort Tid umiddelbart efter Mødet, har han ikke opholdt sig her men hjemme, saa ikke han men vi bære Skylden for de Unøiagtigheder, som muligens maatte forekomme heri.]

Mødet, som her omtales, holdtes den 24de Juni 1861. Endel Lægmænd i Kristiania og Drammen havde i Skrivelse af 16de Mai næstforud henvendt sig til Venner og Bekjendte især i den sydlige Del af Landet, og indbudt dem til et Menighedsmøde, der ønskedes afholdt paa Gaarden Mehren i Lier, Lørdag den 22de og Mandag den 24de Juni. Disse Indbydere forbeholdt sig at fremsætte for Forsamlingen bestemte Diskussionsemner, men vilde dog allerede i Indbydelsen antydningsvis henlede Opmærksomheden paa et Par Spørgsmaale, hvorom de ønskede at Diskussionen hovedsagelig skulde dreie sig. De dvæle da først ved den Kjendsgjerning, at uagtet den Besøgelsens og Opvækkelsens Tid, som Herren har ladet oprinde for os, viser sig saare velsignelsesrig i mange Maader, er der i de senere Aar traadt forholdsvis langt færre Lægmænd frem, der har følt Lyst og Kald — eller maaske rettere: har Frimodighed til ved Herrens Naade at arbeide ved Ordets Forkyndelse i den store Høst, end som tidligere blandt det troende Lægfolk var Tilfælde. „Om en saadan Virksomheds Fornødenhed, Velsignelse og kristelige Berettigelse, saasandt den sker i Herren og i sand Tro og Kjærlighed," sige de, „kan idetmindste ikke vi være i Tvivl. Denne Iagttagelse har ikke mindst tilskyndet os til at ønske, at flere Brødre burde sammentræde til fælles Overveielse af Aarsagerne til dette Faktum og for om muligt at finde Midler, hvorved denne Mangel for en Del kunde afhjælpes." Denne Sag behandledes den 22de og i et Par Timer den 24de; men det hører ei dette Blad til at gjengive Debatten derom. Derimod hører herhid Behandlingen af den anden Sag, hvorom Indbyderne udtale sig saaledes: „Blandt de forskjellige andre Spørgsmaale, hvorved vi ogsaa have dvælet, er kristelige Forældres Opdragelsespligt mod deres Børn saavel i Hjemmet som med Hensyn til Skolen og Religionsundervisningen."

„Hvor man ikke har kristelige Lærere, har sørgelig Erfaring vist, at foruden mange andre Ting, man med Rette kan anke over er den, at troende Forældres Børn og endnu mere Børn, der vare førte til nogen aandelig Bekymring eller bevidst Troesliv, i Skolen ikke sjelden have været udsatte for Lærerers saavelsom deres Skolekammeraters Bespottelse og Forfølgelse — og de arme Børn, der ikke havde Kraft til at udholde en saadan Prøve, bleve ofte til

Bytte for disse Rovfugle, som traadte dem imøde enten i Foresattes eller i Ligemænds Skikkelse — ikke at tale om at den Religionsundervisning, man under saadanne Omstændigheder faar bibragt sine Børn, maa blive alt andet end til at røgte og føde Lammene med Ordets usvigelige Mælk at de kunne voxe ved den. — Det Spørgsmaal synes at ligge nær: Kan kristelige Forældre, med frelst Samvittighed lægge Hænderne i Skjødet og se paa eller være vidende om, at deres Børn, som ved den hellige Daab ere optagne i Pagt og Samfund med Herren, paa en saadan — ofte planmæssig — Maade forarges og fordærves?"

Saavidt Indbydelsen. Ifølge denne infandt sig omtr. 100 Deltagere i Mødet.

Behandlingen af Spørgsmaalet om Børneopdragelsen indledet med en Henvisning til den sørgelige Erfaring, som man har gjort og gjør, at i hvorvel Guds Viljes Erkjendelse for Kristenlivet i sin Helhed klarere og klarere udfolder sig i Forældres og Foresattes Hjærter, saa aabenbarer der sig dog mange og store Mangler ved deres Børns Opdragelse. Man har ikke altid havt klart Øie for det besynderlige, guddommelige Kald, som Forældrene har til at udvikle Daabsnaaden til et selvbevidst Kristenliv. Vi ved jo Alle, at Herren har sat Fader, Moder og alle Andre, der har med Børnenes Opdragelse at gjøre, til at lede Børnene til Herren, lade Børnene „blive ved Kristum, ligesom de ved Daaben ere indpodede i ham." Jo mere nu ogsaa Opmærksomhed og Bekymring for Sjælenes Vel vækkes hos en Fader eller Moder for hans eller hendes egen Del, skulde man antage at denne Omsorg for Sjælenes Frelse viste sig øiensynligen mod deres Egne og Nærmeste i en kristelig Opdragelse; men det har ikke altid vist sig ganske at være saaledes Tilfældet. I den Henseende hviler der vist et tungt Ansvar ikke paa saa ganske Faa. Frelseren sagde: „Gaar hen og lærer alle Folk," „lærer dem at holde Alt hvad jeg har befalet Eder," og denne Befaling angaar ogsaa Børnene, og den gjælder baade Hjemmet, og den Anstalt, som er sat til at understøtte den kristelige Opdragelse i Hjemmet, Skolen. Denne og Hjemmet er sat i den nøieste Forbindelse med hinanden; men der er Meget, som har forstyrret dette Forhold; Mangler har vist sig snart i Hjemmet og snart i Skolen, og de har ikke arbeidet sammen for Guds Rige. I Skolen nedbrydes ofte den Guds Gjerning som virker i Barnehjærtet hjemme, og ofte nedbrydes i Hjemmet hvad der er opbygget i Skolen. For at komme til noget større Klarhed og Vished i dette Stykke, har man villet forhandle om: i hvilket Forhold Hjemmet og Skolen staar til den kristelige Børneopdragelse, og opfordres nu Brødre at udtale sig herom.

Der blev spurgt, hvorledes man har tænkt sig Besvarelsen af Spørgsmaalet, enten saaledes at man deri udtaler hvorledes Forholdet nu øiensynlig fremstiller sig, eller om Meningen er den at Svaret skal gives paa: Hvorledes bør Forholdet være? hvortil svaredes:

Meningen er den, at her ønskes udtalt hvorledes Forholdet skal være for at kunne svare til sin Hensigt. (Fortsættes).

Gode Forsætter.

Nu i min barnlige Glæde
Jeg iler til Skolen saa fro,
Jeg lærer at læse og kvæde
Om ham, jeg har lovet min Tro.

Jeg stedse vil bære i Minde,
Hvad jeg udi Skolen har lært;
Gud hjælp! at ei Satan maa vinde,
Thi han har saa Mange besnært.

Men jeg vil dog ikke forsage,
Om jeg ud i Verden skal gaa;
Thi Jesus er med alle Dage;
Det stoler jeg tryggelig paa.

Om fjernt fra Beslægted og Venner
Jeg maa leve i Armodens Vraa,
Har jeg Jesus i Hjertet, jeg mener
At sove saa sødt paa mit Straa.

A. Mathiesen.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de Februar. — (Fortsættelse fra Nr. 1, Side 12). — Det var fornødent, at vi forige Aar nævnte en Del af de Mænd, som godhedsfuldt havde lovet os deres Bistand og Hjælp. Dengang havde man intet Kjendskab til os, og derfor var det fornødent at faa Mænd, der allerede vare kjendte, til at lade sig nævne som Medarbeidere, at man deraf kunde for en Del slutte sig til i hvad Retning Bladet vilde styre. Naar vi ikke iaar gjøre ligesaa, da er det ei fordi Nogen af Medarbeiderne har trukket sig tilbage, men fordi Bladet nu er noget kjendt, og desuden Ingen kan bære Ansvar for mere end hvad han selv offentliggjør i Bladet, samt endelig fordi Enkelte helst ønske at være anonyme, og vi fremdeles søge at drage Flere ind i Bladets Tjeneste. Vi skylde dog gjentagende at yde just de Mænd, der lod os offentlig nævne sig som Medarbeidere, vor hjerteligste Tak. Den velvillige Modtagelse, Bladet fik, skyldes næst Herren dem og ikke os Æren for, thi vi har indtaget og indtage blot en Mellemmands Stilling, efter hvilken vi give Andre Anledning til at offentliggjøre deres Tanker om snart Et og snart om Andet paa Skolens Omraade, uden selv at tage synderlig Del i Diskussionen.

Vi skal benytte Leiligheden og imødegaa den Anke, at vi optage for vidtløftige Skole-Efterretninger, med den Bemærkning, at det er ikke blot den forbigangne Tid som har en Historie men ogsaa den nærværende. Den Forskjel er der imidlertid paa den forbigangne og den nærværende Tids Historieskrivning, at den første er mere afsluttende, den sidste mere forberedende; under den forbigangne Tids Historieskrivning meddeles Udbyttet af de da leverede Materialier, den nærværende Tids Historieskrivning er materialanskaffende. Enhver Nutid har sin Forpligtelse til at fremlevere for Eftertiden Materialier til en historisk Bedømmelse af sig selv. Hvilken stor Fremtoning vil og bør vel ikke gjerne skabe sig en Historie? Og tiltrænger

ikke Skolen sin Historie? Men hvoraf kommer det da vel, at vi har saa lidet Kjendskab til vort Lands Skoleforholde i fordum Dage, uden deraf, at man da var ligegyldig med at nedskrive hvad der udrettedes og hvad der forsøgtes udrettet i den Vei! Skal det da nu gaa ligedan?

Men denne Sag har ogsaa et Par andre Sider, som vi f. Aar paapegte, nemlig Øieblikkets Interesse og Exemplets Magt. Dertil kommer, at om Nogle interessere sig mindre for disse Skole-Efterretninger, saa er der Andre, som gjerne ønske dem. Den samme Delthed i Fordringen til dette Blad viser sig med Hensyn til de Literære Efterretninger. Men vi holde ogsaa der paa saavidt muligt udførlige Efterretninger.

Vistnok vil saavidt muligt indsendte Opsatser faa den overveiende største Plads, men nogenlunde forholdsvis ligelig vil Bladets Plads blive delt i de 3 Rubrikker: Opsatser, Skole-Efterretninger og Literære Efterretninger. Derved haabe vi at imødekomme nogenlunde de forskjellige Fordringer. Naar vi hertil føie, at vi ved Valget af Typer, (de samme som Skilling-Magazinet trykkes med), har sørget for at der iaar kommer over 1/16 mere Sats paa hvert Ark end forige Aar og at hvert Nr. nu altsaa koster os mere end før, saa maa det være nok sagt her i denne Anledning.

Anken over, at vi lade hver Indsender beholde sin Skrivebrug, skal vi senere tage Hensyn til.

Man har bebreidet os, at vi uden Modbemærkninger optage Opsatser, der indeholde Anskuelser, vi ikke billige. Vistnok. Det er os ikke ubekjendt, at flere Redaktioner har for Vis at forsyne Opsatser med Modbemærkninger i samme Nr. og tildels paa samme Side, hvori en fra deres afvigende Mening udtales; men vi har fra først af havt den Sag paa det Rene. Dersom Noter nogensinde ere Unoter, saa maa de vel i høieste Grad være det, naar de falde modsigende midt ind i en Andens Fremstilling, og altsaa tager Ordet fra Indsenderen. Lader man En beholde det mundtlige Ord og ikke falder ham ind i Talen forend han har udtalt sig, saa bør da allerhelst den Regel følges i den skriftlige Diskussion. Ogsaa der bør En have Ordet alene den ene Gang og en Anden den næste. Læseren faar imellemstunder selv prøve, overveie og dømme. Dette Blad forudsætter ikke en Læsekreds, som i Regelen domineres af enhver Øieblikkets Udtalelse. Det forudsætter prøvende og veiende Læsere, der ikke trænger til at retledes ved Hjælp af Abeseens Pegepind i hvert enkelt Stykke. (Fortsættes).

Sverige. — I en Skrivelse til nærværende Blads Red. af 15de November f. A. hedder det blandt Andet:

„Jag finner af Deras försvar att vår Folkskoletidning Föreningen är känd äfven i Norge. Någon gång har jag lemnat bidrag dertill, men har numera nödgats alldeles draga mig derifrån, hvilket jag ock skriftligen tillkännagifvit och motiverat för Redaktören. Icke nog med den rationalistiska tendens och det osläckliga läsarehat, som

genomgår tidningen, den synes ock hafva alldeles gjort sig till uppgift att idkeligen gräla och skälla på Wäktaren. Vore det en strid om principer, en diskussion i sak, och denna fördes med ett värdigt, anständigt språk, så skulle jag till och med glädja mig deraf, ty sanningen skulle dermed tränga sig fram; men detta idkeliga kältande, stundom på ett verkligt pöbelspråk, kan jag ej förena mig med, ty Folkskolan vinner ingenting fastmera förlorar derpå."

Og i en Skrivelse af 30te Okt. f. A. fra en anden Svensk til vort Blad læses:

„Jag märkte af sista numret, att man äfven i Norge börjat egna någon uppmärksamhet åt striden emellan Wäktaren och Föreningen. Då jag ser att du har kännedom om såväl den ena som den andra af dessa tidningar och riktigt uppfattat frågan dem emellan, har jag ingenting att derom säga. Hvad som är mest klandervärdt, är den bitterhet och ofördragsamhet, som Förningens Redaktör visar mot de nu pågående andliga rörelserna i landet, hvilka, huru mycket bristfälligt det än må finnas deri, ovedersägligen äro ett verk af Herrans Anda. I öfra Sverige har han visserligen ett icke så litet antal själsförvandter, fastän det dock der såväl som i södra delen finnas ganska många skollärare, som äro lifvade af en sann christlig anda; i södra delen deremot vinner han ringa sympathier. I de folkrika provinserna Skåne, Blekinge, Halland och Småland, hvilka innefatta nära 1/3 af rikets folkmängd, har han icke mer än omkring 30 prenumeranter, och af dem känner jag flera, som hålla tidningen endast för att „följa med"; men icke derföre att de öfverensstämma med den. Wäktaren är den tidning, som i södra Sverige är mest spridd ibland skollärarne, och i betraktande af de uppsatser om christlig uppfostran och i andra skolfrågor, som den innehåller, gör den sig också förtjent deraf.

— Hvad som utgör ett stort hinder för folkskolans framåtskridande i vårt land är, att många föräldrar med likgiltighet betrakta barnundervisningen. I stället för att anse folkskolan som en stor fördel, och kunskapers inhemtande för något godt, betrakta de det som ett onus, hvilket de underkasta sig endast på det att barnen skola kunna „slippa fram" vid confirmationsundervisningen, och häraf kommer det stora antal skolförsummelser, för hvars afhjelpande ingen har kunnat påhitta någon tjenlig utväg, ty att på tyskt och danskt manér mulctera de försumlige, anses olämpligt. Man har dock goda anledningar att hoppas, att det nya slägte, som sjelf har åtnjutit fördelarne af en mera omfattande undervisning, skall omfatta skolan med mera intresse.
— Såsom någonting godt, må nämnas det nit, hvarmed man börjat åtaga sig de barn, hvars uppfostran blifvit alldeles vanvårdad. Ty-

värr! äro sådana anstalter af nöden; man insåg det redan för 20 år sedan, då „institutet för vanvårdade barn“ grundlades i St. Råby nära Lund, hvilket särskildt genom en gifvares (baron A. G. Gyllenkrooks) frikostighet blifvit i ekonomiskt hänseende betryggadt för alla tider. Han har neml. skänkt åt detta en icke obetydlig jordegendom och dessutom mer än 80,000 Rdr. Rmt. Der är plats för omkring 18 barn, och för dessas humana utbildning göres ganska mycket, fast icke synnerligen stort för deras christliga uppfostran*); dock, tiderna kunna förändras. I detta hänseende hafva några andra mindre inrättningar företräde. Nära Carlskrona — en stad, som har sin betydenhet genom den garnison, tillhörande flottan, som der är förlagd, men der de lägste klasserna stå på en ganska låg ståndpunkt — hafva några christligt sinnade damer satt sig i spetsen för ett sådant företag. Inrättningen heter „Sparfvabo,“ hvarmed man velat antyda, att man förtröstar på Honom, som föder foglarne under himmelen. I Alsheda socken, nära Jönköping, har pastor Petterson grundat ett barnhem, der redan öfver 40 barn äro intagne, och hufvudsyftet med dessa inrättningar är, att föra de små till Honom, som har sagt: „Låter barnen komma till mig.“ Äfven i Stockholm har man grundat ett barnhem, hvilket prinsessan Eugenia omfattat med synnerlig kärlek. Hon underhåller sjelf flere barn der på sin bekostnad, och egnar det äfven tillsyn, då hon vistas i hufvudstaden. I dylika fall tror jag att christlig föreningsverksamhet har funnit ett passande fält.“

Literære Efterretninger.

„Dr. Martin Luthers christelige Betragtninger til hver Dag i Aaret,“ er nylig udkommen paa Wøldikes Forlag. Skriftet er ikke, som

---

*) Det Samme kan desværre med fuld Føie siges i Norge om den i lignende Øiemed stiftede „Redningsanstalt for moralst fordærvede Børn,“ der nu paa Skilt og i Segl fører Navn af „Opdragelsesanstalten Toftes Gave.“ Man har der 40 Børn og derover forsamlede fra forskjellige Præstegjælde. Vitterligt er det vel, at den nærværende Direktion existerer hovedsagelig i Navnet. Exempelvis kan anføres om den, at da Forstanderposten f. A. var ledig, og der vare flere særdeles dygtige og erfarne Mænd at vælge imellem, blev en Mand foretrukken som vel klarlig maatte forudsættes at være den til Posten nogenlunde mindst skikkede man kunde finde blandt Flertallet af Ansøgerne, noget der staar i nøie Sammenhæng med den Anstaltmæssighed Direktionen i det Hele hylder. Forøvrigt er det vor Formening, at Anstalten fortjener at kastes et undersøgende Blik paa især af dem, der har sendt eller agte at sende Børn derhen i Haab om at faa dem „reddede“ fra „Fordærvelsen.“ Red.

man af ovenstaaende Titels Form kunde falde paa at tro, særskilt udgiven af Luther for at benyttes som en daglig Andagtsbog, men det er, som senerehen bemærkes paa Titelbladet „Udvalgte Steder af hans samlede Skrifter" som ere ordnede til en saadan Opbyggelsesbog. Saavel Udvalget som Oversættelsen er besørget af H. P. Möller, Præst i Solbjerg paa Morsø. Skrifter af Luther kan vanskelig anbefales saa godt som de fortjene det, hvorfor man helst blot nævner dem for „Lutherske Krisine." For Læreres Vedkommende maa særskilt bemærkes, at ved dette sit ypperlige Udvalg synes Oversætteren at have havt saa nogenlunde Katekismens Følgeorden og Festkredsen for Øie, at Bogen kan tjene Lærere som Haandbog under deres Forberedelse til at meddele Kristendomskundskab, for ikke at tale om dens særdeles Brugbarhed som Opbyggelsesbog under den saa ofte forsømte, men i sig selv saa velsignelsesrige Husandagt.

— **Nordisk Skoletidende** udkommer som Ugeskrift (hvert Nr. i stort Oktavark) i Odense, udg. af Lærerne Clausen og Lauritsen, der lægge en stor Arbeidsdygtighed for Dagen. De angive Tidendens Formaal saaledes:

„Omendskjönt tidenden ikke som de politiske dagblade og tidsskrifter skal befatte sig med dröftelsen af den opgave, som for tiden er stillet det danske folk, hvorledes det kan bevare sin selvstændighed og frihed ubeskårne af tyskerne; så skal den dog ligesom skolen arbeide for bevarelsen og udviklingen af de hjemlige ejendommeligheder, som udgjöre vor nationalitet og vort skandinaviske præg. Men udenfor os selv er der kun én måde, hvorpå vi kunne vente nogen stötte for denne sag, og det er i en nær tilslutning til vore skandinaviske brödre. Denne tilslutning er naturlig, rigtig og vigtig, og det er et glædeligt tidens tegn, at den skandinaviske idé har vundet mere og mere indgang, navnlig i den lærde verden; men skal denne harmoniske treklang give gjenlyd ned til den store masse, så må folkeskolen også være med, stræbe efter at lære at kjende hvorledes og hvad der tales om hos frænderne. Tidenden må også her gjöre sit til at bane vej. Den vil forsöge at svare til sit navn på fölgende Måde:

1, ved at virke hen til, at tidenden får större udbredelse i Sverige og Norge, samt ved at sætte os i forbindelse med mænd deroppe, der ville yde bidrag.

2, ved at lade tidenden trykke med latinske typer.

3, ved at bruge en retskrivning, der udjævner endel afvigelser mellem Svensk og Dansk-Norsk, og om hvilken der kan være håb, at den med tiden tilnærmelsesvis vil blive fælles for de tre nordiske folk. Istedetfor her at nævne alle enkelthederne have vi ladet denne selvbetragtning trykke som pröve. At enhver, som forlanger det, skal få lov til at beholde sin egen retskrivning, er en selvfölge.

4, ved at arbeide for, at et almindelig nordisk lærermöde kommer istand.

Da det store flertal af tidendens læsere vistnok fremdeles må söges i Danmark, så kunde der indvendes imod denne forandring, at tidenden i den

ny skikkelse vil blive for fremmed for mange her hjemme, at skolen ligeså lidt kan tænke på at afskaffe den germanniske skrift som den endnu brugelige retskrivning.

Om man for den literære og åndelige tilnærmelse til Nordens broderfolk endnu ikke er villig til at bringe disse ofre — således vil mange kalde det — så vil man måske dog give os ret i, at en sådan reform, når först födselsveerne ere overståede, er i skolens interesse. Ved det förste vil der spares tid til vigtigere ting, og ved det andet vilde det blive langt lettere at lære börnene at skrive rigtigt, eftersom det netop er de skrivemåder, som vi önske afskaffede eller forandrede, der volde unyttige vanskeligheder derved, at de ikke kunne udledes af talesproget, men alene af grammatiken. Vi have derfor det håb, at læserne snart ville blive forsonede og fortrolige med tidendens ny skikkelse, og at kollegerne ville tage exempel af den."

Bladets Pris er 3 Mark 12 ß. dansk for Fjerdingaaret. Det er i vid Forstand et frit, kvikt Diskussionsblad, saa man faar det rigtig ligefrem lagt for Dagen, hvad der gjærer i Gemytterne. Dets pædagogiske Ideer vise sig noget filosofiske, og de kristelige Prinsiper ere ikke saa lette at finde. Da man der faar en Mængde af „Notitser," saa kan Bladet betragtes som et Slags Konversationslexikon. Sproget er i Regelen let og flydende og tildels friskytteriskt, hvilket dog ikke klinger saa haardt dernede som her; thi ogsaa Saadant hører med til Livet og Vækkelsen blandt Asaættens aandelige Arvetagere.

— Den Udlæggelse af Rom. 8, 12—17, som Hr. Kand., Seminarlærer Kaurin leverede i f. Nr. efter Dr. Phillippi, blev meddelt som Prøve paa en Oversættelse af Phillippis Kommentar over Romerbrevet, hvilken Hr. Kaurin i sin Tid agter at udgive, hvis Sagen vinder Understøttelse. Medens meget af Værkets lærde Snit vil falde bort under Uddraget, bliver dog det dogmatiske Indhold bevaret. Fordi denne Phillippis Kommentar er saa at sige en Dogmatik, maa den særdeles anbefale sig til Udgivelse i vort Sprog, da man hos os savner saa meget en Dogmatik. Vi har hørt det udtalt af Flere, at Phillippis Kommentar er den bedste Fortolkning af dette Brev, som man for nærværende har, og naar saa er, fortjener utvivlsomt Hr. Kaurins Arbeide en virksom Imødekommelse.

Der er et andet Værk af Phillippi, som ogsaa vilde være saa kjærkomment, nemlig en systematisk Udvikling af Kristendomslæren. Vi kjende Skolelærere, som benytte det Udkomne i Originalsproget; men det er Faa der ere istand hertil. Martensens Dogmatik er baade fra Indholdets og Formens Side ufordøielig i mange Dele, og fra vort Universitet er der nok fjern Udsigt til at faa nogen Dogmatik, saaat Phillippis Værk vilde vorde mere end almindeligt velkomment. Derfor skal vi tillade os at henlede Forlæggeres og navnlig Hr. Wøldikes Opmærksomhed paa det, og bede, at man vil yde dem, der sysle med Theologien uden at være Theologer den Haandrækning at udgive oversat dette Phillippis Værk, som efter Kyndiges Dom om det, maa være særdeles

vel skikket som Hjælpemiddel til den Lutherske Theologies rene og grundige Udvikling hos os.

— I Bergen vil snart udkomme i Oversættelse fra Svensk et, efter hvad Kyndige sige, anbefalelsesværdigt Skrift om Lydmetoden.

Udnævnelser og ledige Bestillinger*).

Kristiania Stiftsdirektion: 31te Juli, f. Aar: Seminarist Jakob Jakobsen, til Lærer i Sande, Nordre Jarlsbergs Provsti. — 15de August: Seminarist Edvard Mathiassen Freberg, til Lærer i Hofs Præstegjæld, Nordre Jarlsbergs Provsti. — 27de August: Seminarist Jakob Iversen, til Lærer i Øiers Præstegj., Gudbrandsdalens Provsti. — 30te Sept.: Seminaristerne Mons Olsen Rothe, Lærer ved Almueskolen paa Mos, og Nils Braaset, til Lærere i Røkens Præstegjæld, Drammens Provsti; Anders Gunulsen, med Examen fra Seminariet i Solum, til Lærer i Eidanger Præstgj., Bamble Provsti; Hans Nikolai Olsen, med Examen fra Solum Seminarium, til Lærer i Slemdal, Bamble Provsti. — 2den Oktbr.: Knud Knudsen Tuff (den Ældre), til Lærer i vestre Slidre, Valders Provsti. — 10de Oktober: Kristian Hansen Nils, Gunder Olsen og konst. Lærer i Bamble, Lars Evensen Vinje, til Lærere i Bamble Præstgj., Bamble Provsti. — 11te Oktober: Thor Kolstad, til Lærer i Vaage Præstgj., Gudbrandsdalens Provsti. — 5te November: Seminarist Johannes Pedersen Annerstad, Semin. Anthon Jørgensen Røstøen, Thorsten Christiansen Titterud, med Examen fra Grans høiere Almueskole, og Halstein Nesbyengen, til Lærere i vestre Thoten, Thotens Provsti; Semin. Ole Andersen Hatrem, til Lærer i Dovre Præstegj., Gudbrandsdalens Provsti. 7de November: Knud Knudsen Tuff (den Yngre), til Lærer i vestre Slidre, Valders Provsti; Lærer i Strømmen Hans Jørgen Hansen, til Lærer ved Fossums Skole i Gjerpen, Bamble Provsti. — 14de November: Iver Andersen, med Examen fra Størens Seminarium, til Lærer i Lesje Præstegjæld, Gudbrandsdalens Provsti. — 14de December: Skolelærer i Vos Lars Knudsen Træfald, med Examen fra Vangens høiere Almueskole, til Lærer i Hurums Præstegjæld, Drammens Provsti; Seminaristerne Even Guldbrandsen Museth, Thorsten Thorstensen, John Johnsen Hougse, Olai Thoresen Krogstad, Ole Christiansen Schonhovd og Syver Olsen Gjefle, til Lærere i østre Thoten, Thotens Provsti; Skolelærer i Nittedal Lars Gudbrandsen Koller, til Lærer i Grans Præstgj., Hadelands Provsti; Seminarist Lars Christophersen Rabstad, til Lærer ved Hadelands Glasværks Skole, Hadelands Provsti; Ole Gundersen, til Lærer i søndre Aurdal, Valders Provsti; Seminarist N. M. Rokvam og Hans Olsen Gjetem, til Lærere i søndre Fron, Gudbrandsdalens Provsti; Paul Holhjem, til Lærer i Brunlanæs, Laurvigs Provsti.

*) Af flere Grunde har vi ikke iaar begyndt at gjøre Uddrag af Avisernes Bekjendtgjørelser om ledige Bestillinger. Vedkommende Skoleformandskaber eller Skolers Foresatte bedes at indsende til Red. Bekjendtgjørelser om Ledighed i Kirkesanger- eller Skolelærerposter. Alle som Enkelte maatte vel finde det retmæssigt og i Sagens egen Interesse at lade saadanne Bekjendtgjørelser indrykke i Skolens Organer.

— I Vefsens Præstegjæld er Ansættelse at erholde for en Almueskolelærer. Denne faar at undervise 40 Uger aarlig, hvoraf de 20 Uger i en Kredsstue og 20 Uger i 2 Omgangsskolekredse. Foruden Løn efter Lavmaalet 1 Spd. 90 ß pr. Uge samt Kost hos Opsidderne under Omgangsskolen er ham ogsaa tillagt en Ydelse i Korn til samlet Beløb af 23 Voger Byg. Desuden har han afgiftsfri Benyttelse af et ved Skolehuset beliggende Landstykke, hvorpaa kan fødes 2 Køer. I Skolehuset er Bolig for en lille Familie. Læreren har dertil fri Torveskur samt Havnegang for de Kreature, der vinterfødes paa Pladsen. Brænde og Lys til Skolen leveres af Opsidderne.

Andragender om denne Post indsendes til Tromsø Stiftsdirektion gjennem Vefsens Skolekommission inden Udgangen af Marts Maaned næste Aar.

Vefsen den 1ste December 1861. Hall.

— I Vefsens Præstegjæld, søndre Helgelands Provsti, er Ansættelse at erholde for 2 Almueskolelærere. Undervisningstiden i hvert Skoledistrikt, der er delt i 4 à 5 Kredse, er 36 Uger aarlig. Lønnen er efter det fastsatte Lavmaal 1 Spd. 90 ß pr. Uge foruden frit Ophold under Skoletiden. Undervisningen foregaar dels i Kredsstuer, dels som Omgangsskole.

Andragender om disse Poster indsendes til Tromsø Stiftsdirektion gjennem Vefsens Skolekommission inden Udgangen af Marts Maaned næste Aar.

Vefsen den 1ste December 1861. Hall.

— Kirkesangerombudet i Arendals Anex, forenet med Lærerposten i Arendals Kirkebygd er ledig. Aarlig Indtægt af hint er opgiven til omtrent 60 Spd. Skolelærerløn 1 Spd. 48 Skill. pr. Uge; Skoletid 36 Uger og Kosthold in natura, saalænge Omgangsskolen vedbliver; inden næste Aars Udgang skal Skolebygningen med rummelig Lærerbolig være istand, og da bliver Kredsskolen ordnet som Fastskole. Ansøgninger derom indsendes inden 6 Uger fra Dato til Undertegnede, stilede til Stiftsdirektionen.

Stokke Præstegaard pr. Tønsberg den 25de Januar 1862. Ross.

— Ved Lærerskolen i Tønsets Præstegjæld, Østerdalens Provsti, bliver fra 1ste Juni d. A. en Lærerpost ledig. Vedkommende Lærer har at overtage Underviisningen i de til Uddannelse for Lærere ved den lavere Almueskole nødvendige Fag, med Undtagelse af Sang, der overtages af Kirkesangeren, som ogsaa bistaaer ved de practiske Øvelser. Lønnen er 350 Spd. aarlig og Underviisningstiden 36 Timer ugentlig. 3 — tre — Maaneders Opsigelse gjensidig forbeholdes. Posten ønskes besat enten med en theologisk Kandidat eller en dygtig Seminarist. — Det bemærkes, at der i Nærheden af Skolen kan erholdes leiet Bolig enten for en enkelt Person eller mindre Familie. Nærmere Oplysning kan erholdes hos Skoledirecteur Haslund i Christiania, eller hos Provst og Sognepræst til Tønset, Müller, til hvilken Sidste Ansøgninger, stilede til Christiania Stiftsdirection, kunne indsendes i betalte Breve inden 28de Februar d. A.

☞ Paa Almueskoletidenden kan subskriberes ved hvert Postkontor. Den betales forskudsvis halvaarligt med 28 ß., Porto iberegnet. Alt hvad der angaar Bladets Expedition stiles til Postkontoret, men hvad dets Indhold angaar til Udgiveren. Skriftlige Meddelelser kunne nedlægges i Udgiverens Brevkasse, der er anbragt inde i Porten til Vognfabrikant Christensens Gaard ved Nytorvet.

Kristiania.

Udgivet og redig. af S. M. Krognæss. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 3. Aarg. 2. | Marts 1862.

Indhold: Luthers: Vor Gud han er. — Nekrolog over C. U. Sundt. — Skolelærermøde for Østerdalen. — Fra og om „Toftes Gave". — Skole-Efterretninger (Kristiania, Rennebo, Stordøen). — Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Vor Gud han er saa fast en Borg.

(Oversat af Ths. Thomasen*).

1. Vor Gud han er saa fast en Borg,
Han er vort Skjold og Værge,
Han hjælper os i al vor Sorg
Og kan al Nød afværge:
Den gamle Fiende nu
Er os saa vred i Hu;
Stor Magt og megen List
Han mod os bruger vist,
Paa Jord er ei hans Lige.

2. Vor egen Magt ei hjælpe kan,
Vi er' saa snart forloret,
Der strider for os en vældig Mand,
Den Gud har selv udkaaret.
Spør Du, hvo denne est?
Han heder Jesus Krist,
Han Herrers Herre er
Og ingen anden fler,
Han Marken skal beholde.

3. Om Verden fuld af Djævle var
Og vild' os rent opsluge,
Saa stor en Frygt vi dog ei har,
Thi Gud kan det forbyde:
Er Verdens Fyrste vred
Med Had og Bitterhed,
Han Intet dog formaar;
Hans Magt Gud selv nedslaar:
Et Guds Ord kan ham fælde.

4. Det Ord de og skal lade staa
Og Utak dertil have;
Thi Gud derved vil hos os staa
Alt med sin Aand og Gave.
Tage de end bort vort Liv,
Gods, Ære, Børn og Viv,
Da lad det fare hen,
Det Intet gavner dem;
Guds Rige vi dog beholde.

---

*) Med Skulleruds efterladte Papirer modtog vi ogsaa Thomas Thomasens. Denne Mand, hvem Skullerud tæller blandt de „Trofaste og Stille i Landet," og hvis „Livsførelser syntes at flyde hen som en stille Flod," døde i Telemarken (Næsherred) 1854. Læserne af „For Fattig og Rig" kjende godt „Th. Th.", og om Herren vil, kommer i sin Tid ogsaa dette Blads Læsere til at blive bekjendt med ham. Nu lade vi ham paa sin simple, bramfrie Maade synge Luthers Seierssang. Kanske synge Flere den noksaa gjerne med paa denne Vis. Læserne fortryde i ethvert Fald ikke paa, at vi give den Plads her.

Red.

Sognepræst Christian Ulrik Sundt*)

endte sin Gjerning herneden den 1ste September 1861 og vandrede hjem til den Herre, i hvis Tjeneste han her arbeidede.

Sundt blev født i Kristiania den 21de Juni 1797. Han kaldtes til Rygge Menighed den 26de Mai 1849. Med Nidkjærhed og Troskab arbeidede og bad han for de ham betroede Sjæles Frelse, vel vidende, at de engang skal kræves af hans Haand. Som fordum Luther sagde han ofte, at det er ved de Unges Underviisning og Opdragelse, ved at indgyde dem Agtelse og Kjærlighed for Kundskaben, vi kan gjøre os Haab om at se den opvoxende Slægt lykkelig for Tid og Evighed.

Nærmest Herrens Tempel var derfor aldrig noget Sted ham saa kjært, som Skolestuen; naar han der, omgiven af de Smaa, som en kjærlig Fader samtalede med dem om deres Fader, Gjenløser og Helliggjører, da følte han sig saa glad og lykkelig, trods sine store legemlige Smerter. Denne hans Barnekjærlighed ophørte ikke heller før med hans Liv; derom vidner blandt Andet, hvad han yttrede nogle Dage før sin Død: „Jeg har ingen større Sorg end den, at jeg ikke er istand til at læse med de Børn, jeg tegnede til Konfirmationen.“

Og ligesom Skolen og dens Gjerning var Gjenstand for hans særdeles Omhu, saaledes havde og Skolens Lærere i ham en trofast Ven, der faderlig stod ved deres Side og stedse søgte sin Glæde i at bistaa dem ikke alene med Raad, men ogsaa med Daad, hvilket viste sig saavel ved privat Henvendelse til ham, som og ved de almindelige aarlige Skolelærermøder, af hvilke han var et lige saa stadigt som kjærkomment Medlem. Og denne sin Iver for Skolen og Lærernes Vel viste han lige til det Sidste, da han kort før sin Død samlede sine Skolelærere om sit Dødsleie for endnu engang at meddele dem sine faderlige Raad, Formaninger og Opmuntringer angaaende deres for Guds Riges Fremme saa vigtige Gjerning.

Han stædtes til Hvile paa Rygge Kirkegaard, hvor flere Medlemmer af hans Familie ere begravne. Sognepræst S. Brun holdt Tale i Sørgehuset, hvorpaa Kisten bragtes til Kirken, hvor Provst Bassø holdt Talen. Ved Graven talte Pers. Kap. Kiær, og tilsidst sagde Pastor Wexels den Afdøde et hjærteligt Farvel. Mellem Talerne blev — efter den Afdødes eget Forlangende — Salmen: „Hvo ved, hvor nær mig er min Ende“ afsjungen af et fiirstemmigt Mandskor, og en af Rygge Skolelærere forfattet Sang.

---

*) Meddelelse af Rygge Skolelærere, indsendt efter vor Opfordring ved Seminarist Lunde. Red.

Uddrag af Forhandlingerne i Skolelærermødet for Østerdalen den 30te og 31te December f. A.

(Refereret af J. Flotten).

Efter foregaaende Indbydelse afholdtes i det faste Skolehuus i Kvikne den 30te og 31te December f. A. Skolelærermøde, ved hvilket Følgende tegnede sig som Deeltagere i Forhandlingerne: *)

Fra **Kvikne:** Kirkesanger A. Reitan, Skolelærer H. Lie, Kirkesanger J. Flotten, Gaardbrugerne J. Støen og H. Støen, Landhandl. Kr. Totlund, Lensmand K. Thoresen og Kirkeværge S. Simenstuen. — Fra **Tønset:** Kirkesanger Henrik Larsen, Skolelærerne O. Madsen, L. Hektoen, O. P. Lie, E. O. Øverby og O. Rønning. — Fra **Tolgen:** Skolelærer E. J. Ous. — Fra **Rendalen:** Skolelærer A. Johnsen. — Fra **Aalen:** Afholdsagent og Skolelærer J. Reitan. — Fra **Klæbo:** Lærer ved Seminariets Øvelsesskole J. Husby og Skolelærer M. Lie.

Desuden bivaanedes Mødet af mange Almuesfolk, af hvilke de fleste vare fra den nærmeste Omegn. Efterat Kirkesanger Reitan var valgt til at lede Forhandlingerne og et Par andre Mænd til Sekretærer samt Reitan hilset de Ankomne, begyndte man Eftermiddag at tage Spørgsmaalet No. 8 i Indbydelsen under Behandling:

Hvorfor er det saa vigtigt, at Læreren beholder Børnenes Agtelse og Kjærlighed, og hvad kan der fra hans Side gjøres herfor?

Vigtigheden af at Læreren besidder Børnenes Agtelse og Kjærlighed erkjendtes af Alle; uden Agtelse vil hans Ord ikke kunne finde Indgang hos dem; heller ikke vil nogen sand Lydighed i Skolen finde Sted, det bliver kun Trældomsfrygt. Og hvad værre er, dersom Lærerens Agtelse er tabt, gaar det gjerne ogsaa ud over det Ord, Guds Ord, han skal tale til dem, for hvilket Børnene da ikke ville nære den rette Høiagtelse. Det var udentvivl denne Betragtning, der bevægede Apostelen Paulus til saa alvorlig at tilbagevise de falske Apostlers Angreb paa ham, hvilke vilde berøve ham Agtelsen og Tilliden i Menighederne; thi han vidste meget vel, at naar den var tabt, vilde hans Ord ikke mere troes i disse. — Forældre og Foresatte gjøre derfor meget ilde, naar de i Børnenes Nærværelse dadle eller tale Ondt om Læreren; de kaste en Forargelse for Børnenes Sjele, og her kunde man have Grund til at erindre om Frelserens Advarsels- og Truselsord til dem, der forarge de Smaa. At en Lærer ligesaavel som andre Mennesker kan feile, vil vist Ingen negte; men i saadant Tilfælde gjøre Forældrene bedst i, uden

*) Som i foregaaende Skolelærermøder havde enhver Tilstedeværende Adgang til at deeltage i Samtalerne.

Børnenes Vidende at tiltale Læreren derfor (cfr. Matth. 18, 6 fg. og V. 15 fg.) Af Enkelte i Forsamlingen gjordes opmærksom paa, at der er Forskjel mellem Agtelse og Kjærlighed, og at en Lærer vel kunde vinde den Første uden den Sidste. En Lærer f. Ex. kan være en dannet, ordentlig og punktlig Mand, uden at der i hans Væsen er det Tiltrækkende, der vækker Kjærlighed hos Børnene. Uagtet dette indrømmedes, hvad ældre Folk angaar, troede dog Nogle, at Børn ialmindelighed ikke skille derimellem, men at Agtelse og Kjærlighed hos dem følges ad; især blev det fremhævet, at man ikke kan elske uden først at agte En, da Kjærligheden indbefatter Agtelse, og ialfald, mente man, naar man her talede om Agtelse, den Agtelse, der er forbunden med Kjærlighed.

Hvorvidt Læreren kan vinde Børnenes Kjærlighed beror paa hans Personlighed. Møder han dem med et stivt og bydende Væsen, lykkes det ikke; men de Lærere, der ere nedladende, venlige, ligefremme og ligesom barnlige, have let derfor. Ikke ved Strenghed og hint bydende Væsen trækker man Børnenes Hjerter til sig. Alvor og Straf i rette Tid kan alligevel finde Sted, og den vil gjøre saameget dybere Indtryk, saa at Barnet vil vogte sig for at gjøre ham imod, naar Kjærligheden er det Herskende. Videre blev det fremhævet, at Lærerens Person maa være saadan, at Enhver kan have Agtelse for ham. Derfor maa hans hele Liv vise sig som en sand Christens og en god Statsborgers; han erkjende sin egen Uformuenhed til at lede de Smaa til Tro paa og Kjærlighed til den Herre Christus! Han vise et kjærligt Hjertelag mod dem og modtage og behandle dem som dyrekjøbte Børn. Gjør han det, ville de ogsaa snart elske ham igjen og dette maa være ham især om at gjøre. Mærker han, at Forældre eller Foresatte have noget at udsætte paa hans Gjerning, da søge han at samtale med dem derom og oplyse dem om det Rette med Hensyn til Skolefagene og Undervisningsmaaden. Forsaavidt nye Fag skal optages i Skolen, gjør han bedst i at gaa frem med Lempe, og iøvrigt følger det af sig selv, at han først maa indhente Skolekommissionens Bestemmelse angaaende saadanne Fag. — Endelig blev der bemærket, at Forældre slet ikke maa indgyde de smaa Børn, som først skulle til Skolen, Frygt for Læreren som for en Bussemand og forestille Skolen som en Strafanstalt, hvilket sker, naar Forældre true Barnet med at sende det til Skole fordi og naar det er nartigt.

Hvad har Lærerne at gjøre for saameget som muligt at kunne virke i Samklang under sin Gjerning? (Sp. 7 i Indbydelsen).

Da Skolegjerningen er den samme, er det nødvendigt at Lærerne ogsaa opfatte den saaledes, saa at de virke sammen og at ikke den ene vil hid og den anden did. Det er ønskeligt, at Lærerne stille sig som en samlet Magt mod Hindringerne for Undervisningens Fremme, af hvilke der kunne være flere endog i en og samme Bygd. Men Stellet i de forskjellige Almueskoler er ikke altid ligt, og for Almuen kan saadant let blive mistænkeligt. For at

forebygge denne Mislighed burde Lærerne i de engere Kredse, saasom i hvert Præstegjeld, oftere samtale med hverandre angaaende Skolegjerningen, jevnlig besøge hverandres Skoler, f. Ex. engang hver Maaned, og da tillige undervise Børn (praktisere) for at den ene Lærer kunde erfare den Andens Fremgangsmaade i de forskjellige Fag. Mindre Skolelærermøder, nemlig for de nævnte Kredse, vilde være gavnlige. Foruden større Enhed i Underviisningen vil ogsaa et mere venskabeligt og fortroligt Forhold mellem Lærerne derved tilveiebringes. Skolelærerens Gjerning er ikke let; det er et Savn for ham, hvis han ikke har Nogen at meddele sig til, hvorimod det maa være en Lettelse for Lærerne, at de saaledes kunne have Adgang til Meddelelse, gjensidige Raad og Veiledninger. Herunder maatte de da ogsaa gjøre hverandre opmærksomme paa de stedsindende Feil og Mangler, og dette er saameget ønskeligere som Læreren ialmindelighed blot hører sig selv tale. — Fuldkommen Ensformighed i Fremgangsmaaden i Skolen kan ikke kræves, da enhver Lærer har sine Eiendommeligheder, og heller ikke ansaa man det nødvendigt til Opnaaelsen af „Samklang", at der overalt brugtes de samme Lærebøger, Forskrifter osv., naar kun det samme Maal i de forskjellige Fag søgtes naaet, og det var af de autoriserede Lærebøger, der brugtes. Hvilke Udgaver af disse et Barn skulde bruge maatte bero paa Forældrenes Bestemmelse. Havde Forældrene sat sit Barn til at læse i en bestemt Lærebog, naar det var en af de autoriserede, burde Læreren ikke gjøre dem imod i det Stykke; thi de have jo den første og største Ret til at befale over Barnet. — Hvad Lærernes Besøg i hverandres Skoler angik, behøvede dette ikke altid at foregaa i den Skole, hvis Lærer ansaaes for den mest uddannede eller var den ældre. Ofte kan man lære meget Godt af den yngre og mindre Begavede. Gavnligt vilde det ogsaa være, at Lærerne kom hverandre til Hjælp ved Anskaffelsen af literære Hjælpemidler, enten ved at gjøre hverandre bekjendte med disse eller ogsaa, hvis det kunde ske, laane hverandre gode Skrifter, hvoraf Kundskab og Veiledning kunde erhverves.

Hvorvidt og paa hvad Maade bør en Lærer søge at virke for Legemsøvelser i sin Kreds? (Sp. No. 6).

Gavnligheden af at Børnene anførtes til og gaves Veiledning i Legemsøvelser ogsaa under Skolegangen erkjendtes. De behøve under denne saa alligevel Bevægelse, og det var da bedre, at de ledetes til at foretage egentlige gymnastiske Øvelser, der, efter hvad Sagkyndige erklære, ere langt mere heldbringende, end ganske uregelmæssige Bevægelser. Ved Gymnastik befordres Sundheden, Legemets Smidighed og Kraft, Børnene vænnes til en ordentlig Gang og en rigtig Holdning, alle Legemets Lemmer og Muskler udvikles, hvilket de bør. Skolelæreren burde derfor gjøre Forældrene opmærksomme paa Gavnligheden af denne Slags Underviisning; Øvelsen kunde foretages i Fritiden, f. Ex. Middagstiden, der da maatte lidt forlænges, ellers vilde endog blot ½ Times Underviisning om Ugen hjælpe paa Sagen. — Samtalen ledetes ogsaa ind paa en Art Legemsøvelser, nemlig Skydeforenin-

ger, af hvilke flere i den sidste Tid ere oprettede ogsaa i vort Land. Man havde naturligvis Intet mod disse, men Pluraliteten i Forsamlingen kunde ikke erkjende, at der paalaa Skolelæreren som Lærer nogen Forpligtelse til at virke for deres Oprettelse. Flere frygtede ogsaa for, at det kunde vække Anstød og at det vilde se noget underligt ud, at en Skolelærer opfordrede til Stiftelsen af en saadan Forening eller stillede sig i Spidsen for den, f. Ex. som dens Formand. Dog maatte man her tage de forhaandenværende Omstændigheder, f. Ex. hvad Omdømme et saadant Skridt vilde erholde under Lærerens Virksomhed, i Betragtning. Der blev gjentagende fremhævet, at naar det i Spørgsmaalet hedder „bør" en Lærer søge at virke for Legemsøvelsers Fremme i sin Kreds, altsaa ikke blot i Skolen, saa kunde man ikke erkjende dette „bør" for berettiget, thi hvad man „bør", kan man ikke undlade uden at forsee sig, og man vilde ikke, at Forsamlingen skulde udtale, at der paalaa en Skolelærer en saadan Forpligtelse. En Enkelt eller Enkelte mente derimod, at Udtrykket intet Urigtigt indeholdt, at nemlig Skolelæreren som Menneske, som Medlem af Samfundet burde virke som anført, og vilde ikke skjelne mellem Lærerens Forpligtelse som Lærer og som Statsborger, en Forskjel, som dog Andre lagde Vægt paa. — Mødet den Dag sluttedes med Psalmesang og Bøn af L. Hektoen. (Fortsættes).

Fra og om "Toftes Gave".

Der er indløbet følgende Skrivelse:

„Til Redaktøren for Almueskoletidenden!

I No. 2 af Deres Tidende har De taget Anledning til at udtale en Fordømmelsesdom over Opdragelsesanstalten Toftes Gave, dens Direktion og Forstander.

For sit eget Vedkommende vilde Direktionen for bemeldte Anstalt ingenlunde anseet det fornødent at ændse, end sige imødegaaa Deres hensynsløse og ubegrundede Beskyldninger og Paastande. Men af Hensyn til Anstalten og dens nærværende Forstander finder Direktionen at burde afgive den Erklæring, at den har havt og har al Grund til at være vel tilfreds med sit efter omhyggelig Undersøgelse og Overveielse samt med stadigt Hensyn til Anstaltens Forhold foretagne Valg af en Forstander, i hvem den efter den hidtil vundne Erfaring troer at have lært at kjende en kristeligsindet, samvittighedsfuld og nidkjær Mand med baade Evne til at opfatte og Villie til at varetage sit vanskelige og ansvarsfulde Kald.

Direktionen tiltræder forøvrigt Deres vistnok i en anden Hensigt udtalte „Formening, at Anstalten fortjener" — om just ikke — „at kastes et undersøgende Blik paa", saa dog at besøges af dem, der have sendt eller agte at sende Børn derhen. Direktionen haaber, at saadanne Besøg turde være det sikreste Middel mod at vildledes af skjæve Domme.

Man forventer dette Tilsvar snarest muligt optaget i Deres Tidende.

Christiania den 19de Febr. 1862.

Direktionen for Toftes Gave."

* * *

Redaktionen skal, ihvor unødvendigt det end er, hertil allerførst bemærke, at den nu som før skarpt skjelner mellem „Direktionen for Toftes Gave" og de Mænd, hvoraf den bestaar, saavel i og for sig, som med Hensyn til deres nærmeste Kald og Livsstilling. Kristiania Embeds- og Bistillingsmænd er Et, Dir. for Toftes Gave i Ullensaker er noget ganske andet. Her har vi nemlig ingenlunde at skaffe med Inspektøren, Præsten, Oberstløitnanten, Lægen og Kjøbmanden, som saadanne; lad dem være de mest hæderlige og udmærket dygtige Mænd som de være kan i deres Embede og Kald, hvilket vi allermindst har Grund til at betvivle, det kommer dog ikke denne Sag ved. Det er udelukkende Direktionsmaaden paa Risebro, vi har at dvæle ved.

Dernæst maa det bemærkes, at det ikke staar i Strid med vor Udtalelse i f. Nr. S. 26, naar vi allerde nu analysere ovenstaaende Erklæring. Den er nemlig, som Enhver ser, saa blottet for Grunde, at Læserne Intet har at overveie. Det laa i Sagens Natur, at vi ikke forige Gang kunde nærmere begrunde vore Paastande i den Anmærkning, som staar at læse Side 28, og som har fremkaldt denne Erklæring, og derfor har man kun Paastande sat imod Paastande, som nu fra vor Side bør begrundes. Lad saa være, at Direktionens Erklæring er vor Udtalelse temmeligt undvigende, saa skylde vi dog at gjøre nærmere Rede for vore Ord, og kan da ligesaagodt gjøre det først som sidst. Da denne Erklæring indløb, var Manuskriptet til dette No. ordnet og leveret Sætteren; men alligevel, saa har vi troet at burde allerede nu tilfredsstille Direktionens Forventning om at faa „dette Tilsvar snarest muligt optaget". DHrr. J. Flotten og —h., hvis Inserater maatte vige Plads til senerehen, bedes at undskylde os.

Førend vi begynde at gjennemgaa Erklæringen, skal vi tillade os at forudskikke et Par Bemærkninger vedkommende Almueskoletidenden selv.

Det er i Almindelighed ingen behagelig Sag at stille sig frem for Offentligheden med en Kritik over stedfindende Forholde, særdeles Foranstaltninger, som saa at sige bæres af Velvilje og tildels frivillig Understøttelse. Intet vilde være behageligere end at kunne sige lutter Ros. Men da ikke Alt i denne Verden er virkelig rosværdigt, og derfor den Ene har ligeoverfor den Anden

Kald til at paaminde, advare og tilrettevise, saa kan heller ikke den frie Presse undlade at gjøre ogsaa sin Pligt i den Henseende. Der er en Ret, som den frie Prsse har, der ofte miskjendes, men som for en fri og kraftig Udvikling af Samfundsforholdene, er af saa megen Betydning. Ingen Samfundsklasse skulde miskjende Betydningen af den frie Presses Magt. Hvordan mon det vilde staa til med det politiske Liv hos os, hvis der ikke var en fri Presse, som iagttog og drøftede Forholdene? Tiltrænger ikke Kirken sine offentlige Organer? Og mon Skolen skulde være saa ganske vel tjent med at undvære den frie Presses Goder? Ja, sige Nogle, „dette kan nok være sandt i sin Almindelighed, men din „Almueskoletidende", bør ikke lægge sig ind i Strid, lad Andre stride, og lad Du Bladet indeholde belærende og simpelt udviklende Stykker, som ikke har noget mere polemisk ved sig end som Sandheden i sig selv altid har". Vi ere endog fortrolige med den fredelige Aand, som gaar igjennem en saadan Ytring. Men de jordiske Forholde ere ikke anderledes end at Freden ofte maa vindes giennem Strid, og uden Strid vinde Vildfarelserne altfor let Herredømme. Grændsen er da heller ikke her saa let at trække. Er nu dette saaledes, da dømmer selv, Brødre, om det vilde være ret for Gud, ret for Skolen, ret for Eder og ret for os, om dette Blad, der skulde være et af Skolens Organer, og bidrage Sit til at faa udtalt Skolens Ret, for ikke at ledes ind paa Vildspor, da holdt smukt stille til alle de Overgreb, som tiltænktes den. Dømmer selv om det vilde være ret for Sagen og Sandheden, at Bladet nu i denne Brydningens og Udviklingens Tid holder inde med at paavise det, naar ligefrem Efterladenhed og Ligegyldighed lægges for Dagen, der hvor Opofrelse og Flittighed udkræves, eller det paa den anden Side ikke forsøgte at advare mod den ubesindige Nidkjærhed, der i jagende Fart søger at drage afsted efter allehaande Nyhedskræmmere. En aaben Udtalelse har gavnet saa mangen en god Sag, og Skolen har slet ingen Skade af at den fører et bestemt Sprog, naar der ellers er Sandhed, Kjærlighed og Besindighed i det, og det ledsages af Grundenes Magt. Derfor vilde dette Blad svigte sin Pligt, og vi selv fornægte vor personlige Karakter, om vi strøede Sand som paa Velgjort over enhversomhelst Foreteelse, der giver sig ud for at tjene den rette og sande folkelige Udvikling gjennem Børneopdragelsen. I saa Fald havde vi ogsaa berøvet os selv Tilliden, naar det gjaldt rigtig bestemt at faa fremhævet noget virkelig Anbefalelsesværdigt. — Sognepræst Jervell søgte ogsaa for Skolens Vedkommende at sætte et Led ind i den frie Pressekjæde; men han vandt desværre altfor liden Understøttelse. Vistnok er i de senere Aar Sandsen betydelig vaagnet ogsaa i den heromhandlede Retning, men meget er endnu tilbage at ønske.

Men ei alene saa i sin Almindelighed paakrævet af Samfundsudviklingen anse vi det fornødent at Skolens Organer søge at stille sig som sikre Led ind i den lange Række af Diskussionsblade, der just for Udviklingen af en *fri, sand* og *kraftig Samfundsorden* er saa nødvendig. Der er

ogsaa et andet Hensyn, som bør tages i Betragtning, nemlig, at Skolen ved Siden af at være Statsskole ogsaa er Kirkeskole. Nu har det alle Tider hørt med til den protestantiske Kirkes store Forrettigheder, at dens enkelte Medlemmer havde Adgang til saavel i Tale som i Skrift, at gjøre sin Overbevisning gjældende eller paa den anden Side til prøvende og ved Grundenes overbevisende Magt at sætte sig op imod alt hvad der falskelig udgav sig for at høre til det ene Fornødne. Og et Skoleblad i den evangelisk Lutherske Kirke har ikke saa ringe en Forpligtelse paa sig i den Henseende. Derfor maa vi atter og atter beklage, at vi for vort Vedkommende mangle de Kundskaber, den Indsigt, og den stilistiske Dygtighed, som er af saadan Fornødenhed for at kunne til Sagens Gavn staa i Spidsen for et Blad, der skal indtage et Skoleorgans retmæssige Stilling. Dog, det er vor Trøst, at ligesom vi fra Begyndelsen af ikke er traadte frem alene, saaledes haabe vi at ikke nogensinde skulle komme til at staa alene under denne Gjerning. Bladets Existents beror hovedsageligt paa Andre. Men det maa vi dog sige, at saalænge Herren forunder os at staa i dets Tjeneste, vil det være vort Hovedformaal at lade det føre et frit og utvungent Ord for en sand og sund Børneopdragelse, og det først og fremst paa den Grund, som er lagt ved vor Herre Jesum Kristum og til det Maal som han har anvist i det Skriftens Ord (Mark. 10, 14), der er sat som Motto paa Bladet. Derfor har vi ogsaa ladet dette indtage en især apologetisk men da og noget polemisk Stilling. Man faar nu understøtte eller slaa Haanden af det som man finder forgodt, vi kan for Nærværende ikke stille os anderledes. Sjelden kunne vi blande os ind i Diskussionen om enkelte Skolefag, vi ville gjøre hvad vi kan for at bevæge Fagmænd til at tage Ordet for det Fag, der interesserer dem. Enkeltheder ønske vi at Andre saa meget som muligt maa gaa ind paa under den frie Diskussion; naar vi en og anden Gang tage Ordet, da vil dette gjælde Sagen kun i dens Almindelighed.

Men under saadan Bladets Stilling vil der ikke mangle det paa Sigtelser for Hensynsløshed, Ubeskedenhed osv. og det nærmest af dem, det tror sig kaldet til at tilrettevise. At Bladet kan feile i sin Tilrettevæsen, at Tilrettevisningen kunde ske under en bedre Form end som her gives den, at ogsaa vi fortjene Tilrettevisning, indser vi godt selv. Men det tør vi sige, at vi søge at overveie Sag og Forholde, og vilde meget gjerne gjøre vore Sager bedre end det sker, men det er os ikke givet anderledes. Vi kan alligevel i Erkjendelsen af vor Udygtighed ikke fornægte vor Overbevisning eller glemme den Stilling, dette Blad er indtraadt i. Naar Bladet handler udelukkende i Sagens Interesse, saa kan man ikke hjælpe for, at den, der rammes af dets Kritik, hvad enten den saa udgaar fra Indsendere eller Redaktion, føler sig fornærmet derover og tillægger det slette Bevæggrunde. Kun den, hvis Idræt er saa udelukkende helliget Sagen, at hans Personlighed gaar op i den, er taknemmelig for det kritiserende Vink, der gives ham, naar nemlig der findes Sandhed deri, som kan tjene hans Sag. Hvo derimod som san-

ker for sig selv, ham er en tilretteviisende Paamindelse meget uvelkommen, men den kan derfor ikke være mindre fornøden.

Med disse almindelige Betragtninger for Øie og anvendte paa et enkelt Tilfælde, satte vi Anmærkningen om Toftes Gave. Heraf følger dog ikke, at vi vil have det for Vis at dvæle ved dadelværdige Forholde. Tvertimod. Vi har deri ingen Fornøielse; men først da fornøie vi os, naar det lykkes os at kunne meddele Underretninger om glædelige og efterlignelsesværdige Fremtoninger under Udøvelsen af Opdragelsens Gjerning. Derfor dvæle vi helst ved det Opmuntrende og Ansporende. Saaledes har vi begyndt og agte med Herrens Bistand saaledes at fortsætte. Og saa faar det om den Sag her være Nok engang for alle. — Angaaende Erklæringen, som vi nu tage i Øiesyn, maa vi fatte os meget kort, da indsendte Skole- og literære Efterretninger ogsaa uafviseligt maa i dette Nr. faa Plads.

Dengang Erklæringen hidsendtes, havde 2 af Direktionens Medlemmer, efter hvad der fortælles, ikke sat sin Fod paa Anstaltens Grund siden den nye Forstander overtog sin Post, og dog er Erklæringen underskreven af Direktionen.

Denne Direktion har affattet sin Erklæring med megen Forsigtighed. Man mærker let, at det er en øm Byld, der ikke saa godt taaler Offentlighedens Kuldetræk, man her er kommen til at røre ved. Fra sit Standpunkt betragtet havde Direktionen handlet klogt i at lade vor Anmærkning staa uændset som en almindelig Dom, sideordnet den, en af vore svenske Medarbeidere havde fældet over en lignende Anstalt i Nabolandet. Thi en Erklæring, der ikke er en Imødegaaen men en Omgaaen af vore Paastande, gavner ikke Sagen. Direktionen siger vistnok, at vore „Beskyldninger og Paastande" ere saavel for dens „eget" som for „Anstaltens og den nærværende Forstanders Vedkommende" „hensynsløse og ubegrundede", men den har ikke i ringeste Maade bevist, at de ere det, ja den har ikke engang benægtet vore Paastandes Rigtighed. Har vi ikke sagt andet end den ligefremme Sandhed, saa faar det ikke hjælpe, om dens nøgne Fremstilling synes Vedkommende noget hensynsløs. Det er ingenlunde Personer, vi hverken først eller sidst vil tillivs, men det er kun Sagen, der stiller sig med hele sit Alvor frem for Blikket. Mange dyrekjøbte Barnesjæle, som Daabens Velsignelse gjennem en alvorlig og for Guds Aasyn efter hans Ords Anvisning fremmet Opdragelse skulde dagligen og for det ganske Liv komme til Nytte, henleve Aarene uden sand Forbedring. Det er et alvorligt Syn. Saadant angaar Samvittigheden, og da er det ikke godt at tie, om alle Andre, endog de, som staa nærmest, tie stille, og lade det Hele gaa som det kan. Vi gjorde intet andet end en simpel Pligt, da vi med hin Antydning henledede Medkristnes Opmærksomhed paa denne Anstalts nærværende Forhold. Lad derfor Direktionen længe nok kalde Udtalelsen en „Fordømmelsesdom", saadan en Karakter har vi aldrig tiltænkt den, og desuden saa har vi ikke Lyst at spøge

med slige Ord. Kalder Direktionen det en „Fordømmelsesdom", som fældes, naar der siges, at Meget gjøres for Børnenes „humane" Udvikling, men mindre for deres „kristelige" Opdragelse, saa lad staa, „det er dine egne Ord, Konge," sagde Gorms Dronning i et skjæbnesvangert Øjeblik, og saa tør der være Haab om, at Direktionen herefter vil gjøre Alt for at Forholdet kan blive omvendt; thi hvad den selv erklærer at være fordømmeligt, vil den sikkert ikke holde paa. Men da udkræves der en gjennemgribende Reform i den hele Anstalt. Saaledes som Sagerne nu staa, lader det sig vanskelig gjøre. Man har rigtignok sat en gammel theologisk Kandidat derop til Forstander; men hvad er vel en theol. Kandidat mere end andre Mennesker, naar han ikke har gjort Theologien til sit Hovedfag, men derimod syslet helst med andre Ting? Vi kan hverken benægte eller underskrive den Attest, Direktionen giver ham som en „kristeligsindet, samvittighedsfuld og nidkjær Mand", den maa staa hel og holden for sit eget Værd, ikke heller er vi med i saadant Hjærteæskeri, at vi dømme fra eller til om han har „Evne til at opfatte og Vilje til at varetage sit vanskelige og ansvarsfulde Kald", det har vi aldrig indladt os paa at benægte. Enhver kjender desuden saadanne Attestformer. Vi har intet med Manden at skaffe i og for sig, men ligeoverfor den Anstalt, han er sat til at bestyre. Han var sikkerlig vel skikket i sin Post, der han betjente som Regnskabsfører ved Greffen Badeanstalt og som Gaardbruger paa Stabæk osv., og han være ellers en særdeles hæderlig Mand, og dog paastaa vi gjentagende, at der, hvor han nu er, er han neppe paa sin rette Plads. Naar man, som paa Toftes Gave, har en Flok af over 40 af Kristianias og andre Kommuners „moralsk fordærvede" ukonfirmerede Gutter og Piger, saa indsees det let, at der udkræves en stor og overveiende aandelig og legemlig Kraft, megen Erfaring i Opdragelsens vanskelige Gjerning og selvopofrende Tilsidesætten af alle egne personlige Hensyn hos den, der skal med nogen Frugt kunne bestyre en saadan Anstalt. Men dette er ikke Enhver givet, og derfor kan man ikke give denne Post til hvemsomhelst. Indordnes ikke en saadan Flok som den paa Risebro under en tilstrækkelig aandelig og legemlig Magt, saa bliver den det styrende Element, og de Styrende blive de Styrede. En nervesvag Person med liden aandelig og legemlig Kraft kan ikke, hvormeget han end maatte ville det, holde et saa besværligt og vanskeligt Maskineri i tilbørlig Gang. Nu har nok aligevel Direktionen sat derop et nervesvagt Ægtepar til Forstander og Forstanderinde, som paa ingen af Siderne har tilstrækkelig Dygtighed til at vedligeholde den fornødne Tugt og Orden i Anstalten. Det er dette vi har anket over, at medens kraftige Personligheder og i Opdragelsens Gjerning erfarne Mænd, der havde andraget om Forstanderposten, forbigaaes, giver man den til en Mand, der maatte forudsættes at være i Besiddelse af meget mindre Erfaring og Kraft end flere af de Tilsidesatte. Omstændighederne have allerede lagt det Spørgsmaal meget nær, om ikke de have Ret, der sige, at de største Børn fremkalde mere Frygt og Eftergivenhed hos ham end han hos dem, og saa

indser Enhver, hvor det maa bære hen. Lad end Opfatningsevnen og Viljen være saa god som Direktionen har fundet den at være, den kan dog ikke raade Bod paa en saadan Tingenes Tilstand. Bag Opfatningen og Viljen maa staa en Magt, som kan give dem Betydning. Det gaar aldrig i Længden godt paa en saadan Anstalt, at maatte, naar den simple, ligefremme Befaling ikke nytter, gjøre Brug af saadanne Opmuntringsmidler, som f. Ex.: Vær nu snil og gjør det og det, saa skal Du snart faa gaa for Præsten —; gjør nu det, saa skal Du faa —. Heller ikke gaar det pædagogisk vel an at hylde et saadant Strafforhold som f. Ex. at lade en Gut, der tilfældigvis gaar bort i en Nabogaard uden Tilladelse, sættes i flere Dages ensom Korrektionsselle, medens en anden Gut, der i Opfarenhed bruger Kniven paa en af sine Kamerater og tilreder ham ynkelig, faar kun 1 Dags ensom Selle. Direktionen har vel selv anstillet „omhyggelig Undersøgelse" om Forholdene derhenne i den senere Tid. De ere af den Natur, at hvis det her gik an at anføre Enkeltheder, kunne vi trygt spørge, om vore „Paastande" ere saa „ubegrundede", som Direktionen giver dem Attest for. Men holde nu vore „Paastande" stik, saa maa vi endvidere spørge, om de Kommunebestyrelser og Børns Foresatte i Byen eller paa Landet, der har sat Børn paa Toftes Gave „for at reddes fra Fordærvelsen", kunne saaledes have „al Grund til at være vel tilfreds," som Direktionen selv sees at være det.

Direktionen roser sig af at have foretaget sit Valg efter „omhyggelig Undersøgelse og Overveielse", men den har ikke sagt, hvorvidt denne omhyggelige Undersøgelse gik ud paa at skaffe Posten en Mand eller Manden en Post, og vi sige heller ikke Noget derom. Imidlertid var Udtrykket „omhyggelig Undersøgelse" os saa paafaldende, at vi maatte læse det omigjen for at se, om vi ikke havde læst feil. Kan gjerne hænde, at det passer her, men „omhyggelig Undersøgelse" har ikke hørt til denne Direktions store Fortjenester hidtil, derfor var dette os virkelig noget Nyt.

Direktionen siger fremdeles, at den har handlet med „stadigt Hensyn til Anstaltens Forhold," men siger intet om hvilket et Forhold ved Anstalten den har „stadigt Hensyn" paa. Hvad enten den hovedsagelig har havt det kristelige, det familiære, det simple, ligefremme Forhold eller et hemmelighedsfuldt, anstaltmæssigt, almenmenneskeligt, det økonomiske Forhold for Øie undlader den at sige Offentligheden. Længe forend Dir. var ifærd med at ansætte et nyt Forstanderskab deroppe var det sagt den, at det eneste rette Forhold, trods alle andre Hensyn, er det kristeligt familiære. Det syntes ogsaa efter Avertissementet, som om Direktionen vilde ordne Sagen nogenlunde i den Retning; men da saa Forhandlingerne førtes med den nu antagne Forstander, ledede disse dertil, at han selv skulde skaffe sig Mad og Drikke, og Dir. give ham Kostholdsgodtgjørelse i Penge, medens han skal styre Gaarden og forestaa den hele Økonomi i alle Enkeltheder. Af flere Grunde er den Ordning at misbillige. Nu føres der naturligvis een Husholdning for Børnene, og saa fører da Forstanderen sin, Værksmesteren har

sit Madbord særskilt og Læreren sit. (At Læreren for nærværende leier Kost hos Forstanderen er for en Udsigt over Ordningen ligegyldigt.) Ganske anderledes sammenholdende, overveiende, og i det Hele mere sammenarbeidende og bekjendte med hverandre, vilde de opdragende Kræfter være, om de sluttedes sammen som en Familie. En Forstander, som ikke kunde stille sig i en almindelig Familiefaders Sted og Forholde, burde have Syssel andetsteds end der. Var Forstanderen i al sin Gjerning og Omgjængelse den, han skulde være, vilde han nok alligevel staa i det fornødne respektable Forhold, om han søgte at indtage mere en Faders end en Anstaltforstanders Stilling. Det er ikke Afstanden men Forstanden og hvad dertil hører, som skaffer En Agtelse og Tillid. Blandt Ansøgerne til denne Post, kjende vi Mænd som sikkert havde stillet sig i en Faders Forhold til Børnene og med en Broders Hjærte til sine Medarbeidere. De havde ogsaa Erfaringen for, at man nødvendigt maa stige ned til dem, man vil opløfte, og kan dette uden derved at synke ned til dem. Dersom denne Post var bleven anbetroet en kristeligsindet kraftig Mand, som man vidste det om, at han havde med utrættelig Lyst og Iver arbeidet i Almueskolens Tjeneste til de Unges Opdragelse for Guds Rige, eller Dir. havde givet Posten til en anden Mand, der med særdeles kristelig Interesse havde syslet med Ulykkeliges eller Børns Opreisning og Pleie, som altsaa havde Erfaring, og kunde være ringe blandt de Ringe, orientere sig i de lavere Forholde blandt de Lave, saa tro vi at Anstaltens sande Tarv var blevet bedre varetaget end som nu i det omhandlede Tilfælde. Man havde da ogsaa seet, at Dygtigheden, Erfaringen, Opofrelsen vinder sin Anerkjendelse og tages i Brug uden Vilkaarlighed og uden Standshensyn ogsaa ved private Anstalter.

Under Behandlingen af denne Sag har ofte det apostoliske Ord til Forstanderne om at være det i Herren og ikke herske over Hjorden men føde den, foresvævet os som anvendeligt ogsaa her. Men vi kan ikke nu dvæle længere ved denne Sag og ei heller ved denne Side af Sagen. Vi faar se hvorvidt Direktionen ændser det Anførte. Hvis den det gjør, faar vi Anledning til at fortsætte. Men dersom Diskussionen ønskes fortsat, skal vi tillade os at henstille det til Dir. om det ikke kan ske i et af Dagbladene, da vi saa gjerne vilde spare paa Almueskoletidendens Plads til Andet og for Andre.

Ladegaardsø-Skolen, 3die Marts 1862. **Redaktionen.**

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de Marts. I det Skolelærermøde, som her holdtes 1860, blev det overdraget Kristainia Skolelærerforening at tage sig af den ofte omtalte Sag: Oprettelsen af en almindelig Pensionskasse for

det hele Lands Skolelærerstand. Kristiania Skolelærerforening udvalgte af sin Midte Hr. Skoleinspektør Hansen, Skolelærerne Holt, A. Trøan, Michaelsen og Krognæs til at tage den Sag under foreløbig Overveielse. Denne Komite er kommen til et foreløbigt Resultat, som den her og i Folkeskolen vil snart offentliggjøre for om muligt derved at søge fremkaldt en almindelig Diskussion om Sagen.

— Ei fra men om **Rennebo** er det os meddelt, at man der tror at fremme Skolevæsenet paa en egen Maade, forsaavidt Beskatningen angaar. „Før har Skolekontingenten paa en Gaardbruger, enten det nu var en hel eller en halv eller ¼ Gaard etc han eiede, været 16 Skill. og 8 Skill. paa hver konfirmeret Mandsperson, (Søn eller Tjenestedreng eller Inderste), samt 4 Skill. paa et Fruentimmer. Da nu denne Kontingent ikke vilde strække til at lønne Skolelærerne efter den nye Skolelov, har man forøget Skoletolden paa hver Yder tredobbelt, altsaa til 48 Skill. paa en Gaardbruger og 24 Skill. paa en Ungdom etc. Paa den Maade vil en fattig Tjenestegut komme til at betale Halvparten mod en velstaaende Gaardbruger, der har en Gaard, hvorpaa kan fødes 20 a 25 Storfæ, 3 a 4 Heste, og hvorpaa der udsaaes aarlig henved 20 Tønder Korn. Vistnok have Gaardbrugerne mange andre Udgifter, som Tjenestegutterne ere fri for, men den anførte Beskatning er alligevel altfor urimelig. Det er rart, giver Trondhjems Stiftsdirektion, der bestaar af saa dygtige og anerkjendt retskafne Mænd, sit Samtykke til en saadan Beskatning, hvis den er vidende om den."

— **Stordøens** Seminarium. „De ved Dimissionsexamen i December 1861 givne Opgaver ere som følger:

a. Themaer til skriftlige Katechisationer: 1) „Hvorfor er Misundelse syndig?" 2) „Hvilken Trøst have vi af Kristi Begravelse?" 3) „Hvorledes har Synden tilredt Menneskets Sjæl?" 4) „Hvilken gavnlig Indflydelse bør Sygdom have paa os?" 5) „Læren om Legemets Opstandelse er vigtig." 6) „De almindelige Aarsager, som hindre Mennesket fra at antage Guds Kald?" 7) „Hvorfor skulle vi være aandelig aarvagne?" 8) „Hvad virker den sande levende Tro?" 9) Hvorfor skulle vi fornægte os selv?" 10) „Nødvendigheden af Kristi Opstandelse." 11) „Angeren i dens Forhold til Omvendelsen." 12) „Naar gjøre vi os delagtige i fremmede Synder?" 13) „Den svage Tro." 14) „Hvorfor bliver ikke alle frelste eller salige ved Jesum Kristum?" 15) „Hvad Godt befales i det 7de Bud?" 16) „Hvorfor skulle vi elske vore Fiender?" 17) Matth. 6, 33. „Søger først Guds Rige etc." 18) „Du skal ikke begjære med Hensyn paa det 9de og 10de Bud." 19) „Hvorledes skulle vi bekjende vore Synder for Gud?" 20) „Hvad er det at holde Loven?" 21) „Hvilke Lærdomme kunne vi udlede af Peders Fald?" 22) „Den aandelige Opvækkelse, dens Beskaffenhed og Farer."

b. Themaer, som efter Forberedelse mundtlig behandledes under den praktiske Prøve: 1) „Hvorledes har Kristus forløst os fra Døden?" 2) „Hvorledes har Kristus forløst os fra Synd?" 3) „Den 3die Bøn."

4) „Hvad Godt love Mennesket Gud i Daaben?" 5) „Hvilke Lærdomme ligge i den Sandhed, at Kristus blev Menneske?" 6) „Hvormange Stykker hører til den sande Tro?" 7) „2den Bøn." 8) „Om Kristi Efterfølgelse." 9) „Helliggjørelsen." 10) „Lovens Nytte." 11) „Den 5te Bøn." 12) „Ydmyghed." 12) „Hvad er det at elske Gud?" 14) „Arvesynden." 15) „Hvorledes led Jesus?" 16) „Gjenfødelsen." 17) „Naadestanden." 18) „Hvad Godt befales i det 5te Bud?" 19) Taalmodighed." 20) „Retfærdiggjørelsen." 21) „Naar skulle vi bede?" 22) „Bøn i Jesu Navn."

c. Themaer, som under den praktiske Prøve behandledes uden Forberedelse: 1) „Huusbonders og Madmødres Pligter imod deres Tjenestefolk." 2) „Om Forhærdelse." 3) „Joh. 1, 14 i Forbindelse med den 2den Artikel." 4) „Om gode Engle og deres Forretning." 5) „Hvorledes kan man dræber sin Næste paa Sjælens Vegne?" 6) „Er det tilladt at sværge?" 7) „Om Forjættelserne i det 4de Bud." 8) „Om det fine Mord." 9) „Om Trældomsfrygt." 10) „Om Efterladelsessynd." 11) „Om Guds Kald som et Naadekald." 12) „Om Opholdelsen efter den 1ste Artikel." 13) „Forbøn." 14) „Opholdelsen efter den 3die Artikel." 15) „Hvad er Daabens Nytte?" 16) „Hvilke ere sande gode Gjerninger?" 17) „Om kristelig Selvkjærlighed." 18) „Hvorledes skal vor Bøn være beskaffen?" 19) „Bibelen som Guds Ord." 20) „Hvorfor er det fornødent at gjøre gode Gjerninger?" 21) „Den retfærdiggjørende Tro og dens Forhold til Syndernes Forladelse." 22) „Er ingen udvortes Gjerning om Søndagen tilladt?"

d. Udarbeidelses-Thema: „Mit Rige er ikke af denne Verden."

Følgende dimitteredes:

		Fagantal.	Karakterernes Sum.	Hovedcharakteren.
1.	Lars Ingebrigtsen Busæth	17	27	Meget duelig.
2.	Mons Elias Martinussen Bjørlo	17	41½	do.
3.	Philip Nicol. Leganger	17	35½	do.
4.	Carl Helgesen Aanestad	18	22	Udm. duelig.
5.	Arne Svendsen Lothe	17	23½	do.
6	Nils Olsen Solem	17	37½	Meget duelig.
7.	Ole Sørensen Ulvig	17	41	do.
8.	Hans Mathias Andersen Mo	17	41	do.
9.	Hans Anthon Smith	18	35½	do.
10.	Ole Olsen Syse	18	37	do.
11.	Knud Mathiassen	18	39	do.
12.	Anders Pedersen Øvrebø	17	48½	Duelig.
13.	Bendix Johnsen Eithun	17	51½	do.
14.	Anders Hanssen Flesche	17	46	do.
15.	Nils Helgesen Suphammer	17	45	do.
16.	John Olsen Bornæs	17	37	Meget duelig.
17.	Thorbjørn Johnsen Øssthuus	17	44½	Duelig.
18.	Anders Anderssen Tufte	17	36	Meget duelig.

	Fagantal.	Karaktererues Sum.	Hovedcharakteren.
19. Johannes Knudsen Dalseidet . . .	17	35	Meget duelig.
20. Helge Olsen Bolstad	17	$33^1/_2$	do
21. Ingebreth Martin Hansen Laastad .	18	$39^1/_2$	do.
22. Carl Frederik Eliassen Bjorlykke .	17	$40^1/_2$	do.

A. W. Gjasteen.

Literære Efterretninger.

Nissens Samtaler over Luthers „lille Katechismus*)" har jeg i længere Tid benyttet ved Undervisningen. Da jeg under Brugen har fundet, at den i flere Henseender er udmærket, og giver mange gode Raad og Vink til Veiledning i Undervisningen, efterkommer jeg med Glæde Redakteurens venlige Anmodning om med nogle Ord at henlede Opmærksomheden paa den. Bogen udmærker sig helt igjennem ved sand kristelig Enfoldighed og Klarhed, Samtalerne levere et saare indholdsrigt, fyldigt og velordnet Stof. Forfatteren har saameget som muligt bestræbt sig for at udlede de deri indeholdte Lærdomme af og knytte dem til Steder og Exempler hentede fra den rene Sandheds Kilde selv, den hellige Skrift. Hvad der ikke mindst fortjener Opmærksomhed, det er, at Forfatteren stedse har havt for Øie, ikke blot at lære Børnene Kundskab, men ogsaa hjælpe til, at denne bliver en levende Skat, tilegnet i Hjertet, og frugtbringende for Livet. Nærværende Samtaler ere nærmest holdte med ældre Pigebørn i de 2 sidste Aar af deres Skolegang; men de kunne dog ogsaa med stor Nytte bruges ved Undervisningen af Børn i lavere Klasser. Bogen er ikke billig, — den koster 1 Spd. 56 ß, — men jeg tror dog at kunne holde mig forvisset om, at Enhver, der anskaffer sig Bogen og gjør sig fortrolig med den, vil finde, at den er sin Pris værd.

Kristiania den 12te Febr. 1862. P. Østby, Stud. theol.

*) Fra en anden Haand vente vi senereben en Anmeldelse af Nissens Samtaler over Bibelhistorien, der ogsaa er en ganske udmærket Bog. Red.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Til Lærere ved Borgerskolen i Kristiansund: Kand. theol. Richard Arntz, Student J. Skjoldborg og Seminarist O. Strøm, og til Tredielærer ved Almuskolen sammesteds: Seminarist John Øie. — Kristiania Biskop har under 23de Novbr. f. A. udn. Seminarist P. Haugen til Førstelærer og Inspektør ved Fredrikshalds Almueskole. Seminarist og Organist E. Hoff er udnævnt til hans Eftermand som Lærer ved Kristiania Borgerskole. Kand. theol. O. Vollan er udnævnt til Førstelærer og Inspektør ved Hammerfests Borgerskole. — I Tolgens Præstegjeld i Østerdalen er en Almueskolelærerpost ledig. Skolen holdes i 2 Kredse, som Omgangsskole. Skoletiden er 25 Uger aarlig og Lavmaalet af Løn 1 Spd. 60 ß pr. Uge, foruden Kost og Herberge paa de Gaarde, hvor Skolen holdes. Andragender om denne Post indsendes, stilede til Kristiania Stiftsdirektion, inden 6 Uger fra 14de Febr. i betalte Breve til Sognepræsten i Tolgen.

Kristiania.
Udgivet og redig. af S. M. Krognæs. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til.“ Mark. 10, 14.

Nr. 4. Aarg. 2. | Indhold: Rudelbach — Indstill. om Oprettelse af Pensionskasse — Til Præst og Lærer. — Skole-Efterretninger (Kristiania, Jarlsberg) — Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. | April 1862.

Dr. phil. & theol. **Andreas Gottlob Rudelbach** kaldtes hjem til sin Herre og Frelser d. 3dje Marts sidstl., 69½ Aar gl. (f. 29de Septbr. 1792). Man har kaldt ham Nutidens lærdeste Theolog. Han lagde et skarpt kritisk Blik for Dagen under sin Haandteren af Retfærdigheds Vaaben, som han troligen førte fra tidlige Dage til det Sidste. Hans Kirkekamp for rent Ord og Sakrament var en levende Fortsættelse af Reformatorernes Gjerning. Paa den hellige Skrifts Grund, med det bibelske Ord som Rygstøtte, Historien i den ene Haand og Symbolerne i den anden traadte han frimodigen op mod de mangehaande Forsøg paa at undergrave den Lutherske Kirkes Mure, som fra saa forskjellige Sider bleve aabenbare. Hans Kirkekamp var — ret forstaaet — ogsaa en Skolekamp, og under denne har han talt Alvorsord om Almueskolen paa en Maade, som har skaffet ham en saadan Plads i Pædagogikkens Historie, at hans Virksomhed ogsaa i den Retning vil skattes høit af en taknemmelig Samtid og Efterslægt.

Udskrift af Kristiania Skolelærerforenings Forhandlingsprotokol.

Fredagen den 21de Marts holdt Kristiania Skolelærerforening et Møde, hvori toges under Behandling en fra den i Anledning Pensionssagen nedsatte Kommitte fremkommen Indstilling angaaende Oprettelse af en Pensions-Indretning for Almueskolelærere. Indstillingen med de deri indeholdte Forslag bifaldtes enstemmig, dog med Forbehold af, senere at afgjøre et under Diskussionen fremsat Forslag om til den af Kommitteen fastsatte Skala for Bi-

dragenes Størrelse at føje et Bidrag af 24 Skill. for en Løn af under 50 Spd. Ved Voteringen vedtoges Kommitteens Forslag i denne Henseende uforandret med 21 mod 5 Stemmer. Endvidere besluttedes: Inden Skolelærerforeningen træffer videre Forføjning i Anledning denne Sag, bliver Kommitteens Indstilling at indrykke i „den norske Folkeskole," „Almueskoletidenden" samt et af de større Dagblade.

Kommitteens Indstilling er saalydende:

„Skolelærerforeningen overdrog i sin Tid Undertegnede at tage under nærmere Overvejelse og indkomme med Indstilling angaaende det paa det sidst afholdte almindelige Skolelærermøde rejste Spørgsmaal om Dannelse af en almindelig Pensionsindretning for Almueskolelærere. Vi tillade os da her at forelægge Resultatet af vore Overvejelser i denne Sag.

At godtgjøre Ønskeligheden og Nødvendigheden af en Pensionsindretnings Oprettelse, anse vi ikke fornødent. Ligesom de paa det almindelige Skolelærermøde i denne Sag skete Udtalelser noksom vidnede om, hvor almindelig Savnet af en saadan Indretning føltes inden Skolelærerstanden, saa tør vi ogsaa trøstigen appellere til Lærernes og navnlig de Læreres egen Erfaring, der ere Familjeforsørgere, forvissede om, at Tanken om deres egen og deres Efterladtes Fremtid ofte hviler tungt og trykkende paa dem. Maa det nemlig end indrømmes, at der i de sidste Aar er gjort Meget til Forbedring af Lærernes økonomiske Stilling, og tør det end haabes, at denne Sag fremdeles vil have ønskelig Fremgang, saa tør det dog neppe nogensinde være at vente, at Lærerens Stilling kan blive saadan, at den kunde levne ham Midler til forud at betrygge sin egen og sin Familjes Fremtid, saa han uden ængstelig Bekymring kan imødese den Tid, da enten Pligt og Samvittighed byde ham at opgive sin Bestilling, eller Døden kalder ham bort fra Sine. En Indretning, som i denne Henseende kan, om ikke borttage, saa dog for en stor Del formindske Lærernes Bekymring, maa da for dem være baade ønskelig og nødvendig.

Man kunde her spørge: Er det da nødvendigt at oprette en særlig Pensionsforening for Almueskolelærere, og kunne ikke disse opnaa, hvad der tilsigtes, ved at indtræde i andre allerede bestaaende Indretninger? Vi skulle dertil bemærke Følgende: Det tør være at befrygte, at Lærernes økonomiske Stilling vil gjøre det vanskeligt, for ej at sige umuligt for de Fleste blandt disse at tilvejebringe enten den samlede Indskudskapital eller det aarlige Indskud, som disse Indretninger kræve. Derimod kunde i en med særligt Hensyn til Lærerne oprettet Indretning Alt afpasses og lempes saaledes, at enhver Lærer kunde se sig istand til at indtræde i den, Noget, vi af mange Grunde maa anse for saare ønskeligt. Vi antage derfor, at en Pensionsindretning særlig for Almueskolelærere bør søges oprettet, og, saavidt muligt, ordnes med stadigt Hensyn til de inden Skolelærerstanden stedfindende økonomiske Forhold.

Vi kunne her ikke undlade at omhandle et Spørgsmaal, der saavel for

selve Pensionsindretningen som for Lærerne har sin særlige Betydning, nemlig: Hvorvidt bør den ved Pensionsindretningen tilsigtede fremtidige Forsørgelse strække sig? Som bekjendt give andre saadanne Indretninger Adgang til at forsørge dels sig selv, dels sin Enke, dels sine Børn til en vis Alder; enkelte forene alle disse Forsørgelser, f. Ex. Pensionsselskabet for Almu- og Privatskolelærere i Kristiania Stift, der foruden Pension til Enker, yder Pension til Lærere fra deres 55 Aar samt til afdøde Lærerens Børn til deres 15de Aar. Hvor ønskeligt det nu end, fra en Side betragtet, maa være, ved et overkommeligt aarligt Bidrag at kunne betrygge sin og Sines Fremtid, saa er det dog en Selvfølge, at saadanne Indretningers, om ikke Bestaaen, saa dog Evne til at fyldestgjøre Fordringerne, betydelig maa indskrænkes ved flere og derhos forskjelligartede Krav, der gjøre det umuligt at fastsætte en for de forskjellige Tilfælde passende Sandsynlighedsberegning, som i Længden kunde sikre Indskyderne et nogenlunde regelmæssigt og stadigt Udbytte af sine Indskud. Af Mangel paa fornøden Indsigt i deslige Sager have vi i denne Anledning raadført os med sagkyndige Mænd, og have disse paa det Bestemteste fraraadet enhver Sammenblanding af forskjellige Slags Forsørgelse af et og samme Grundfond. Spørges der nu om, hvilken Slags Forsørgelser man da nærmest burde have for Øje, da antage vi, at Enkers Forsørgelse turde have det nærmeste Krav, baade paa Grund af disses forladte Tilstand efter Mandens Bortgang, og fordi deres Forsørgelse kan siges at være af en mere privat Karakter, hvorimod det snarere turde være at vente, at enten Staten eller Kommunen af egen velforstaaet Interesse turde være villig til at yde sin Bistand i de Tilfælde, hvor den gamle Lærer maa eller bør opgive sin Bestilling. Forøvrigt maa det vistnok erkjendes for baade ønskeligt og gavnligt, om der kunde aabnes Lærerne en Udvej til at befries fra den Byrde, som den samvittighedsfulde Mand altid maa føle ved at maatte vedblive i den Gjerning, han mere og mere føler sig udygtig til at fyldestgjøre. En Pensionsindretning for gamle Lærere kunde aabne en saadan Udvej, men denne Indretning burde da, efter hvad vi ovenfor have bemærket, have sit særskilte Grundfond og ikke sammenblandes med Enkepensionsfondet. Et Spørgsmaal er det dog, hvorvidt Lærernes økonomiske Stilling for Tiden levner dem Midler til at kunne grundlægge to saadanne Fond. Ialfald antage vi, at først og fremst Enkepensionsfondet bør søges istandbragt og ikke Kræfterne splittes ved forskjellige Formaal.

Spørgsmaalet bliver da: Hvorledes skal Enkepensionsindretningen istandbringes?

Man kan efter andre lignende Indretningers Mønster udarbejde Statuter og deri fastsætte, hvor stort Indskud Enhver skal erlægge, samt Maaden, hvorpaa dette skal ske, og derhos bestemme Pensionens Størrelse, enten med en fast Sum eller i Forhold til Indskudssummen og den Sum, som haves til Fordeling. Man kan love Mere eller Mindre, og jo Mindre man lover, des vissere tør man vel være paa, at Indretningen vil kunne fyldest-

gjøre, hvad den lover. Men Alt vil her dog væsentlig bero dels paa den Søgning, Indretningen kommer til at nyde, og paa det Grundfond, der kan lægges tilbedste for at møde alle Eventualiteter. Medens nu Søgningen vistnok for en Del vil være afhængig af Størrelsen af den Pension, Indretningen vil se sig istand til at yde, saa tør det dog antages, at den i Længden væsentlig vil betinges af den Tillid, Indretningen kan erhverve sig derved, at den stadig kan holde, hvad den lover. Men alt dette opnaaes ikke derved, at man skriver Statuter og udsteder Indbydelse til at indtræde i en Indretning, der i bedste Tilfælde ene og alene er basseret paa Tilfældighedens Sandsynlighedsberegninger. Vil man opnaa et Gode, da baader det lidet at vente sig de Midler, hvorved det skal opnaaes, tilvejebragt ved det blotte Ønske om at faa det opnaaet og ved at stole paa, at det skal komme som af sig selv. Men stort Andet er det ikke, naar man grundlægger en saadan Indretning paa den Forventning, at den ligesom selv skal lægge sin Grundvold af aarlige Bidrag, der ifølge Forholdene altid maa være smaa og derhos lægges Beslag paa til det Yderste for dog at afgive et Udbytte, der nogenlunde kan fyldestgjøre.

Skal derfor i dette Anliggende Noget udrettes, der kan medføre et tilfredsstillende Resultat, da antage vi, at man først og fremst maa søge at tilvejebringe de Midler, der ere fornødne til en god og sikker Grundvold for en Pensionsindretning. Er denne først tilvejebragt, da vil det for sagkyndige Mænd ikke falde vanskeligt, derpaa og dermed at grunde en Indretning, der paa den ene Side i sin Fordring til Indskyderne kan afpasses efter Forholdene, og paa den anden Side i sig selv og sit Grundfond give Garantien for et rimeligt Udbytte.

Det gjælder da om at faa oprettet et Grundfond. Et saadant kan tænkes tilvejebragt paa forskjellige Maader, men vi skulle her for det første holde os til den, som vi anse for den rimeligste og naturligste. Anliggendet angaar jo nærmest Almueskolelærerne; det er deres Interesse, herved skal fremmes, og kan det end i en vis Forstand med Føje siges, at deres Vel er nær knyttet til det almene Vel, forsaavidt som det for Samfundet har sin store Betydning, at Almueskolens Lærere kunne gjøre sin Gjerning med Lyst og Glæde og ikke sukkende, saa maa det dog indrømmes, at Almueskolelærerne ere de, hvem Sagen ligger nærmest og hvem det nærmest paaligger i Gjerningen at vise, at den ligger dem paa Hjertet, og at de for Alvor ere rede til at gjøre de Offre, der kan fri dem fra en tung og trykkende Byrde.

Vort Forslag er derfor, at Almueskolens Lærere, trindt omkring i By og Bygd, bør opfordres til at yde Bidrag til Dannelse af et Grundfond til en Enkepensionsindretning for Almueskolelærere. Med Hensyn til Bidragets Størrelse, have vi tænkt os dette afpasset i Forhold til Lærernes Løn, saaledes at der af en Løn under 100 Spd. ydes 60 Skill.; af 100 indtil 200 Spd. 1 Spd.; af 200 indtil 300 Spd. 2 Spd. og saa fremdeles 1 Spd. mere for hvert 100 Spd. Løn. Ved Løn forstaa vi her ikke blot Pengeløn,

men den hele Indtægt, hvortil en Lærerpost er ansat. Vi antage fremdeles, at disse Bidrag bør ydes i to paa hinanden følgende Aar. Med Hensyn til Maaden, hvorpaa Opfordring til at tegne Bidrag skal udgaa og Indkrævning af tegnede Bidrag skal foregaa, da antage vi, at saadan Opfordring fra samtlige Stiftsstæders Skolelærerforeninger bør udgaa til de inden Stiftet værende mindre Skolelærerforeninger saavelsom enkelte Præstegjeld, ligesom hine inden sin Midte udnævne en Kommitte, der har at modtage de indkommende Bidrag og besørge disse indsatte i en Sparebank eller lignende Indretning. Denne Kommitte har tillige at føre en fuldstændig Fortegnelse over samtlige Bidragydende.

Naar da, efter det første Aars Forløb en nogenlunde paalidelig Beregning kan gjøres over den Sum, der kan ventes at indkomme til Dannelse af et Grundfond, turde det være Tiden til at formaa sagkyndige Mænd til at afgive sin Formening om, hvorvidt med et saadant Grundfond i Forening med de aarlige Indtægter, da senere kan paaregnes ved Indskud, en Pensionsindretning kan og bør oprettes, og hvorledes Statuterne bør affattes for at betrygge Indretningens Bestaaen og heldbringende Virken.

Skjønt det tør være indlysende i sig selv, ville vi ikke undlade at bemærke, at vi ved at foreslaa en saadan Appel til Skolelærerstanden i et den særligt vedkommende Anliggende, ikke blot have tænkt paa dem blandt Skolelærerne, hvem det kan siges at vedkomme nærmest for Øjeblikket, de gifte Lærere nemlig. Tvertimod, vi betragte dette Anliggende som vedkommende alle Lærere i en nærmere eller fjernere Fremtid og tro derfor ogsaa, at Opfordringen bør udgaa til Alle, ligesom Sagens heldige Udfald er betinget af, at den af Alle omfattes med Interesse. Vi betragte denne Sag som et Fællesanliggende, hvori skal aflægges et Vidnesbyrd om den Fællesaand, der raader inden Lærerstanden, samt om baade Viljen og Evnen til at fremme fælles Vel. Det er, saavidt os bekjendt, det første Anliggende, hvori Landets Almueskolelærere kaldes til fælles Samvirken, og vi kunne slutteligt blot ønske, at det, om Skolelærerforeningen beslutter sig til at følge vort Forslag, maatte faa et saadant Udfald, at baade Skolelærerstanden selv kunde have Ære og Gavn deraf, og Almenheden og Styrelsen derigjennem modtage et Vidnesbyrd om, at Skolelærerstanden er villig til at gjøre, hvad den formaar, for at fremme fælles Vel. Skulde da, efter Sagkyndiges Formening, den saaledes indkomne Sum endnu ikke være tilstrækkelig til Dannelse af et Grundfond, saa havde man dog da — men ogsaa først kun da — baade Ret og Adgang til at paakalde Styrelsens og Almenhedens Bistand til dette Anliggendes fuldkomne Fremme."

Ældre og yngre Forfatteres Vidnesbyrd om den kristelige Børneopdragelse.

(Fortsætt. fra Nr. 5, forr. Aarg.)

Et Ord*) til Præst og Lærer med Hensyn til Skoleungdommen,

udtalt af Dr. Johan Rejnhard Hedinger, født 7de Septbr. 1664 i Stuttgart i Würtemberg og død som Hofprædikant sammesteds den 28de December 1704.

„Blandt de mange og overmaade vigtige Embedsbyrder, hvormed en tro Herrens Profet og Tjener bliver belæsset, er ogsaa den en af de fornemste, at han og skal sørge for Ungdommen."

„Vise og uforfærdede Øvrigheder sørge godt for Skolevæsenet og ligne deri de fornuftige Gartnere, som ikke alene holde sine Træskoler for saaledes at erstatte de Træer, som afsættes, men hvor de have sat en ny Plante, have de ogsaa mere Omsorg for denne end for de stærke og tykvoxne Træer, idet de gjærde om og stænge den vel, for at den ikke skal blive krum i Væxten eller forresten tage Skade."

„Børnene ere fra Daaben, Gjenfødelsens Bad, af indpodede i Kristo. Saaledes kan man lettelig skjønne, hvilken svær Skyld de paadrage sig, som agte disse Naadens Kar, i hvilke Kristus bor ved Sin Aand, foragtelige eller ringe og ved Vanrøgt aabne Døren vidt op for Forargelse. Hvo bærer Skylden derfor? Ikke alene Forældrene og det slette Selskab, af hvis Gift en saa spæd Blomst bliver paavirket og pludselig fordærvet, men ogsaa Præsterne."

„En Præst holder sin Skole for sit Øjeæble og tænker, at, om denne ikke er i god Stand, og Jordbunden deri er fuld af slem Fugtighed, som de spæde Rødder trække til sig og siden spire frem som en slet Art, saa maa nødvendigvis alt det Øvrige med Tiden blive tilskamme, og al videre Umag, som man efterhaanden vil anvende gjennem Prædiken, gaa spildt."

„Hvo, der indbilder sig, at han ved sin Prædiken strax skal banlyse Djævelen, naar han har lagt sit Rede i et ungt Hjerte og har indflettet det i alle Sjælskræfter, den bedrager sig højligen."

„Hvor ofte besøger vel en Præst sin Skole? Hvor ofte kan han i Løbet af et Aar overvinde sig til at indaande Skolestøvet og Stanken? Enhvers egen Samvittighed kan bedst afgjøre dette for ham. Kunne de Figenblade, du selv har gjort dig, og iblandt hvilke dette er det største: „Skolemesteren har dermed at bestille; jeg hører hjemme paa Prædikestolen" o. s. v., undskylde dig for Guds klare Aasyn?"

„En Præst betænker, at det er meget besværligere at undervise de Børne

---

*) Indsendt til Almueskoletidenden af en Theolog. Vi benytte Leiligheden til at frembære vor hjærtelige Tak saavel til denne Indsender som til andre Theologer og Lærere, der uopfordrede komme os imøde med Bidrag til Bladet. Ved saadan Bistand er der Haab om at Bladet kan fortsat indeholde læseværdige Stykker. Man vente ikke Alt af vore Medarbeidere; de har gjort vel i at sætte Sagen paa Glid, Andre gjøre nu vel i at fortsætte og dele Arbeidsbyrden med dem. Red.

end de Unge. De nogenledes udviklede Piger og Drenge tænke blot paa sin Forretning og Erhverv, og maa man have Møie med, inden de blot af Tvang indfinde sig om Søndagen, end sige, at de selv skulde komme og bede om Undervisning. Hvem paahviler Ansvaret herfor? Hvem er det, som i Staden, i Landsbyen (paa Landet), i Flækken, kaldes Sjælevogter, Sjælehyrde aandelig Fader?"

„En Præst, som ikke har erholdt Kristi Aand og er indviklet i Satans Snarer, staar paa sin Plads de ham betroede Faar til Dom og Fristelse. Alt, hvad han gjør, er fuldt af Forbandelse. Opbygger han end Noget ved Hjælp af Ordet, saa river hans Exempel det ned igjen, og Djævelen er hos en saadan Hyrde, som lever efter hans Vilje, Herre og Mester."

„Kjærlighed og Venlighed lokker Børnene til gjerne at sige, hvad de tænke, om de end feile."

„Ve de stakkels Sjæle, som ikke lære at kjende Mere af Ordets Kraft og guddommelige Pligter, end at de, som det dumme Fæ maa drives med Slag og Stød til sin Herres Krybbe."

„Armod kan desværre ikke være poleret eller stedse gaa om i rent Linned og rene Klæder. Man maatte ønske og faare vel unde redelige Pastorer, at de ikke med Skolemesterne skulle tage nogen Stank ind i Skolerne eller føle nogen Væmmelse paa Grund af et skiddent Ansigt. Men hvo har da med de stakkels Sjæle at gjøre, som for Guds Aasyn ere ligesaa dyrebare, som de i Purpur klædte og med Diamanter behængte kongelige Prindsesser og Prindser? Embede bliver Embede, og Sjælevogteren maa sørge ikke alene for de høie, af kostbare Urter og Specerier stærkt duftende Paladser, men ogsaa de foragtelige, ildelugtende Straahytter; Hyrden maa sørge ikke alene for de vadskede, men ogsaa for de med Skarn tilsølede Faar."

„Mangen mener, at, naar det ikke vil gaa strax med en Gang, er det spildt Umag, bliver træt af den slette Ungdoms langsomme og undertiden modvillige Uforstand, tror ikke, at hans Arbeide og den surt anvendte Sved mere vil frugte, fordi han saa længe har vandet de tørre Stave, og disse alligevel endnu ikke have baaret Blomster og Mandler, lader derfor Hænderne synke, bliver utaalmodig og efterladen i Bønnen og giver tabt, ligesom en Skipper, hvis Anker og Mast ere sønderbrudte, blot løber efter Vinden og sætter al sin Trøst i at fortvivle om sit Liv. Men hvor er Taalmodigheden? Hvor Haabet til Gud, som længe glemt, endelig dog kan vinde haarde Hjerter? Hvor bliver der af Kjærligheden, som endog i den yderste Nød venter sig det Bedste?"

„Den blomstrende Alder maa behandles med stort Maadehold. Griber man det altfor skarpt an, truer, straffer, fordømmer man, saa bliver endelig Frugten deraf en Trældomsfrygt, et forhærdet Væsen, en tvungen Lydighed. Hvor derimod den naturlige Barnagtighed, et skjødesløst Væsen mødes af en Eli's Eftergivenhed; hvor man lader Fem være lige, ser ikke surt endog til det Værste, straffer Intet, men forsvarer det endog eller ser stiltiende gjen-

nem Fingre dermed, der kan, ligesom med Heste og Mulæsle rintet Andet end Uorden, Foragt og idel slemme Ting blive Følgen, især, da Ungdommen let slaar sig løs, hvor den ikke frygter nogen Tugt eller noget alvorligt Tilsyn."

„Ungdommen er for en stor Del forvendt, dog paa det ene Sted mere end paa det andet. Selve Forældrenes eller andre Menneskers slette Exempler fordærve meget Godt og kvæle ogsaa den ædle Sæd, som bliver saaet i Hjertet ved Kirkens og Skolens Lærere. Da nu umulig Guds Visdoms Aand kan aabenbare sig i saadanne Sjæle, og Kristi Rige opkomme der, hvor alle Slags Lasters Gift hersker, og Ungdommen frækt nok kun vil vandre paa de krumme Veje, saa er det intet Under, at den stedse bliver siddende i Mørke uden Lys og forbliver i sin uomvendte Tilstand."

„Man skal paa det Venligste omgaaes med den spæde Ungdom saavel i Skolen som i Menighedsforsamlingen, vinde den med gode Ord, opmuntre den ved de Ældres priselige Exempler til Flid, forestille dem Guds Kjærlighed og Velbehag i deres Lydighed og, hvad Undervisningen selv angaar, bibringe dem Troeslærdommene ved tiltalende Lignelser og Sædelæren ved Fortællinger af Skriften."

„En retskaffen Lærer gjør omhyggelig, hvad han paa nogen Maade kan og lader det fornemmelig være sig magtpaaliggende at hjælpe til, at de, som fremfor Andre befinde sig i Vankundighedens dybeste Dynd, gjøre saa megen Fremgang som muligt, for at de ikke skulle gaa tilgrunde og ved beklagelige Omstændigheder bøde og føle Straf derfor."

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 8de April. (Slutn. fra Nr. 2, S. 26). Til dem, som har udtalt den Formening, at Skoletidenden bør „afkaste sit polemiske Præg" har vi i for. Nr. (S. 39 fg.) givet det Svar, som oprindelig var tiltænkt Plads her.

De, som have forlangt en „mere opbyggelig Skoletidende" bedes betænke, at „Opbyggelsesskrift" i dette Ords almindelige Betydning kan dette Blad ikke være. Det ligger i Sagens Natur. En Tidende for Statskirkeskolen kan ikke andet end have den hele Skolegjerning for Øie. Hvor tør, mekanisk, paa den kolde Fornuft og blotte Færdighed beregnet end enkelte Grene af Skolens Gjerning er, saa maa Skoletidenden dog aabne Plads for Udtalelser dem angaaende. Ja selv endog det „Opbyggelige" vil i Regelen faa en anden Form her end i rent „Opbyggelsesblad." Dette forekommer vel Enkelte underligt; men Saadanne lægge Mærke til, at det er ikke blot det, som virker paa Følelsen, der er opbyggeligt, men ogsaa det, som virker

overbevisende paa Forstanden ved at lede til en ret Erkjendelse. Og skal Sandheden faa en varig Indflydelse paa Følelsen, maa den netop i Regelen iforveien virke paa Erkjendelsen. Sandheden er i sig selv altid opbyggelig. Der, hvor den faar levende Indgang, der opbygger den. Men for at kunne vinde Indgang iklæder den sig ofte meget forskjellige Former. Forholde og Omstændigheder betinge Formerne. Og saaledes har den i sin Tjeneste baade ligefremme „Opbyggelsesskrifter" og Diskussionsblade. Sandheden maa ikke alene værne om sig selv for at bevare sin Ret, men den maa ogsaa kjæmpe for at vinde mere og mere Udbredelse og Befæstelse. Den kræver af alle sine Tjenere, at de med den ene Haand skal gjøre Gjerningen, og med den anden føre Vaaben.

Opbyggelsesliteraturen er bestemt for Alle og da ogsaa for Skolens Lærere. Snart kommer muligens et nyt opbyggeligt Tidsskrift igang; „For Fattig og Rig," Budbæreren m. fl. anbefale sig særdeles, saa man strængt taget ikke trænger til at kræve just det „opbyggelige" Præg som fremherskende i Almueskoletidenden.

Anmodningen om, at „træde i mere direkte Kamp mod Grundtvigianerne, hvis Redaktøren selv ikke er Grundtvigianer," synes vi heller ikke at burde give synderlig efter for. Paa Skolens Omraade maa Alt hvad der er virkelig anbefalelsesværdigt anerkjendes og tages i Brug, hvem det saa kommer fra. Nu har mange Grundtvigianere øvet en saare gavnlig Indflydelse paa Skolen, som aldrig af os skal miskjendes. Kjendsgjerninger tale. Vi skatte Ole Vigs Virken for Skolen særdeles høit, og mange andre Grundtvigianere have ogsaa taget sig af Skolen, saaledes som de Færreste ellers. Og derfor er det meget beklageligt, at man skal nødes til at sige, at ved Siden af mangt et godt Raad, er ogsaa mærkelige Akitofelsraad komne fra den Kant. Grundtvigianismen selv skal de kirkelige Organer forsvare eller bekjæmpe; Skolens Organer skjænker den Opmærksomhed kun forsaavidt som den kommer i Berørelse med Skolen og griber ind i Børneopdragelsen. Forsaavidt har den ogsaa i enkelte Punkter allerede fundet nogen Modsigelse i Almueskoletidenden, og vil det vel ogsaa fremdeles nu og da, naar den gjør Anskuelser gjældende, som ansees for at lede fra istedetfor til det rette Maal for Menneskets sande Opdragelse og Udvikling. — Grundtvigianer og Grundtvigianer er flere Slags. Den grundtvigske Teori er meget forskjellig tilegnet. Somme følge den næsten paa alle Hold, Andre kun et Stykke paa Veien. Desuden er der en hel Del, som er bare Eftersnakkere. De have lært udenad nogle i den Leir brugelige Talemaader, uden at have vundet noget videre Indblik i Sagen selv og de skraale meget. Paa den anden Side er det ogsaa vist, at iblandt Menigmand karakteriseres Meget for Grundtvigianisme, som ikke er det.

Hvad Grundtvigianismen i sig selv — nemlig i det Hele og Store — angaar, da er det med al Ret bemærket af Professor Johnson, „at den er ligesaa uluthersk som Katolisismen, Kalvinismen, Baptismen eller hvilken-

somhelst anden vor Lutherske Kirke aabenbar fremmed og fiendtlig Retning." Pastor H. Knudsen siger, at saa meget end Grundtvig ved sin tidligere Optræden har bidraget til at vække og styrke den kirkelige Bevidsthed, har han dog navnlig ved sin Betragtning af den hellige Skrift, ved at underordne den en, om og primitiv, Tradition saargjort den Lutherske Kirke i dens Hjærte, ligesom og hans Kirkebegreb ingenlunde falder sammen med det, den Lutherske Kirke stadigen i sin Bekjendelse har vedkjendt sig, — at Grundtvigs Frihedsgrundsætninger, hvis de blive tagne tilfølge, vil paaføre Kirken Lovløshed og Trældom, og at den af Grundtvigianere tilraadede Kirkeunion vilde føre Skjændsel og Forvirring over Kirken. Dr. Rudelbach*) siger: „Jeg er en bestemt, og maaske den allerbestemteste Modstander af det man i

*) I sit Skrift: „Christelig Biografi," der har til Opgave „at slaa nye Aarer ud af Kirkehistoriens Erts og bane nye Gange i Malmgruberne" har Rudelbach (se Indl. til Jesper Svedbergs Biografi) udtalt sig om Skriftens og Bekjendelsens Forhold paa en Maade, som foranledigede os i sin Tid til at indsende — ledsaget af en Del Bemærkninger — en Afskrift deraf til Ole Vig for at optages i „Folkeskolen" som Støtte for Hr. Flottens og de „5 Skolelæreres" Imødegaaelse af hans „kirkelige Anskuelse." Vort Inserat blev der nægtet Plads, hvorfor vi her aftrykke Rudelbachs Ord. — Katolikerne havde med Bellarmin i Spidsen opstillet 15 Kjendemærker paa den sande Kirke medens den evangeliske Kirke med Luther og Melankton i Forkampen havde i den augsburgske Konfession angivet Guds Ord og Sakramenterne som Kirkens Kjendemærker. Disse to Teorier havde R. i det Foregaaende holdt mod hinanden, og ytrer sig derpaa saaledes: „Men ligesom vi maa modsætte os den romerske Teori om Kirkens Kjendemærker, saaledes maa vi paa den anden Side give dem bestemt Uret, der regne noget Ringere end Ordet og Sakramenterne dertil, der kunde mene og have ment, at det maatte være Nok med det Ord, der lyder ved Sakramenterne, med Bekjendelses- og Meddelelses-Ordene i Daaben og Nadveren. Disse have ei gjort det sig klart, at Guds Ord er et evigt Prinsip, og at det kun lidet kan nytte, efter menneskelig Skjøn at ville stille mellem det, der aabenbart hører til Herrens Legeme, ligesom Blod og Kjød til det, vi bære af Jord indtil Støvets Hytte aflægges. Kirken har tvertimod i fuld Forvisning sluttet, og tager visselig ei Feil deri, at naar Gud engang har udsendt sit Ord igjennem Apostler og Profeter, da er dette skriftlige ligesom det mundtlige Vidnesbyrd beseglet med Guds høieste Myndighed; da er Ordet ogsaa i dets vitterlige skriftlige Form en Grundvold for Troen og den evangeliske Lære; og den mundtlige Forkyndelse maa til enhver Tid opvise sin Eenhed med den oprindelige i den profetisk-apostoliske Skrift; eller vi falde ud af Roden, netop i det vi ville fastholde og forherlige den. Saaledes talede Augustin, saaledes Krysostomus, saaledes Irenæus, saaledes alle de Kirkevidner, der bevarede Troens Eenhed ved Fredens Baand, der sad ved Profeters og Apostlers Fødder, for at holde fast ved Kirkens Bekjendelse, og vel vidste, at anderledes kan den ei holdes, men maa nødvendigt gives til Pris for Menneske-Meninger. Ei anderledes lyder deres Vidnesbyrd om Skriften og Kirken, end det nu og alle Dage maa lyde i Herrens Menighed. De tale om „den apostoliske Forkyndelse og Overleverelse, som er kundgjort i hele Verden, og kan kjendes af alle dem, der ville se Sandheden"; de vise hen paa de af Apostlerne stiftede Kirkers Følge, Sammenhæng,

Norge og her ligesaa dristigt som urigtigt kalder „den kirkelige Anskuelse;" Guds Ord kan ikke gjælde mig for dødt, fordi det ved en guddommelig Foranstaltning er fixeret i Skrift, ligesaalidt som noget Menneskeord, fordi det fremføres gjennem Munden, derved eo ipso bliver et levende Ord. Forestillingen af det apostoliske Symbol, som om det skulde være Daabspagtens Substants og hele Kristendommens ene tilstrækkelige Kjærne, er efter min Overbevisning en ligesaa tømmermandsmæssig Forestilling, et ligesaa uhistorisk Begreb som den romerske Kirkes Fabel om det apostoliske Symbols Oprindelse eller Irvingianernes Mythe om det apostoliske Embedes og de apostoliske Gavers Fortsættelse."

Disse Vidnesbyrd staa nok til troende. Vor Opfattelse af de grundtvigske Udtalelser stemmer iallefald nøie sammen hermed. Derfor anse vi ikke Skoletidenden berettiget eller forpligtet til at bekjæmpe Grundtvigianismen mere end andre ukirkelige Partier. Vi skal dog senere, til en Stadfæstelse paa det Anførte, aftrykke endel Ytringer af Professor Caspari. Nu ville vi kun hertil føie, og anvende paa Grundtvigianere, Grundtvigs Ord: „De blæse ad Meget, for hvilket de skulde bøie sig, men bøie sig for Meget, de skulde blæse ad."

— **Kirkedepartementet** har med Hensyn til Overlærer Knudsens Forslag udtalt, at 1) Afskaffelsen af stumme e; 2) Fordoblingen af e, i og u til Betegnelse af Stavelsens Længde; 3) Afskaffelsen af c, ch og q som Tegn for k og 4) Afskaffelsen af ph som Tegn for f, ikke paa saadan Maade afviger fra den sædvanlige Retskrivning, at der kan være Føie til at lægge Hindringer i Veien for deres Befølgelse ved Undervisningen i de lærde Skoler.

— Samme Departement har i Skrivelse af 27de Februar paa Foranledning af en Stiftsdirektion om hvorvidt „det maatte antages at komme i Strid med de i Lov af 16de Mai 1860 § 63 opstillede Forskrifter at paalægge

---

og Overensstemmelse; men de ville Intet vide af dem, „som, naar de overbevises af Skrifterne, vende sig til at anklage Skrifterne, ligesom om disse ei havde nogen ordentlig Sammenhæng eller nogen guddommelig Myndighed, eller modsagde hinanden, eller som om Sandheden ei kunde findes af dem (i Skrifterne), der ei kjendte den mundtlige Overlevering, fordi jo Ordet oprindelig ei var forkyndt ved Skrift, men ved den levende Røst." Apostlernes mundtlige Prædiken og skriftlige Vidnesbyrd gjaldt dem som een Grundvold; „vi have," sige de, „ved ingen Andre lært at kjende Frelsens Orden end ved dem, ved hvilke Evangeliet kom til os; hvilket Evangelium de da (i de første Dage) prædikede, men siden efter, efter Guds Vilje forfattede i Skrifter, at det skulde være Grundvolden og Støtten for vor Tro." „Spørgsmaalet mellem os," vidne de, „er om, hvor Kirken er. Skulle vi da søge den i vore Ord, eller i dens Hoveds Ord? Jeg mener dog snarest i dens Ord, som er Sandheden, og som bedst kjender sit Legeme. Derfor lad os ikke høre: „Det siger jeg, det siger Du," men lad os høre: „Det siger Herren." Og hvor skulde det være anderledes? Hvorledes skulde vi kunne eller ville frakrive Herrens Vidnesbyrd det, som vi tillagde Aandens Vidnesbyrd i Kirken: Liv, Kraft, Fylde og Frugtbarhed?"

de uexaminerede, men fast ansatte Almueskolelære, der for at kunne erholde Alderstillæg attraar den i Lov af 16de Mai 1860 § 44 Litr. a omhandlede Fritagelse, først at underkaste sig en i Forestillingen nærmere beskreven Prøve for Stiftets Biskop eller Skoledirektør, meddelt, at Paabudet om en Prøve som den antydede, der endog kunde antages i det Væsentlige at ville falde sammen med den Prøve, hvis Indhold og Form efter Lovens § 63 skal bestemmes af Kongen eller den, han dertil bemyndiger, synes i Virkeligheden at afskjære Vedkommende Adgang til den Fritagelse, som § 44 Litr. a tillader, samt at man overhoved ikke antager, at der i det paagjældende Øiemed er Berettigelse til at opstille andre Betingelser end de, som Loven foreskriver.

I Anledning af et ligeledes af Stiftsdirektionen opkastet Spørgsmaal, om hvorvidt de ikke fast ansatte Lærere for at erholde fast Ansættelse bør paalægges at underkaste sig en lignende Prøve, efter i Forveien at have erholdt Konstitution hos Stiftsdirektionen paa 2 a 3 Aar, har Departementet, næst at henvise til hvad oven er anført om den formentlige Nødvendighed af at indskrænke sig til de i Loven bestemte Vilkaar, bemærket, at det heller ikke antages at være Adgang til Konstitutioner af det nævnte Slags, idet Loven ved udtrykkelig at paabyde i § 64 andet Passus, at ingen af Kredsskolens Lærere — Hjælpelærere og Lærere ved Smaabørnsskoler undtagen — skal ansættes paa Opsigelse, forudsættes at kræve, at disse Lærere skal fast ansættes. Forøvrigt har Departementet bemærket, at forsaavidt der findes Lærere, som mangler Beskikkelsesbrev, antages ikke denne Omstændighed tilstrækkelig til at betragte dem som kun midlertidig ansatte, og hvad de Lærere angaar, som udtrykkelig er ansatte paa Opsigelse, da formener man, at dette Forhold i Henhold til nysanførte Lovsted uden Ophold bør forandres, og at Vedkommende bør meddeles Beskikkelse af Stiftsdirektionen, saafremt de ønsker at forblive i sine Stillinger, medmindre de efter § 67 andet Passus maatte kvalifisere sig til at meddeles Afsked. Er der endelig Lærere ved Kredsskole, som er ansatte paa en bestemt Tid eller i Paavente af en vis Begivenhed, antages deres Poster, om de fremdeles ønskes opretholdte, at burde bekjendtgjøres ledige og besættes efter Konkurrense."

— I **Jarlsbergs** Provsti stiftedes d. 11te Novbr. f. A. en Skolelærerforening, der har valgt Pastor Jacobsen, Kand., Seminarlærer Høyer og Klokker Haugen i Tønsberg til Bestyrelse. Det første Møde holdtes i Sem og havde omtrent 30 Deltagere. Der afhandledes nogle Punkter at Skoleloven og „meddeltes Efterretning fra de forskjellige Præstegjeld om hvad der var gjort til den nye Skolelovs Gjennemførelse, hvorunder især Kapell. Chr. Müller fra Stokke gav fuldstændige og interessante Beretninger derfra." Det følgende Tema, „Undervisningen i Bibelhistorien" indledede til Behandling med et Foredrag af Kand. Høyer. Tiden tillod ei hverken ham at udtale sig udførligt eller Andre at diskutere Sagen, hvorfor den endelige Behandling af Spørgsmaalet udsattes til et senere Møde, som bestemtes til Afholdelse Fastelavnsmandag i Ramnæs. Referat derifra senere.

Literære Efterretninger.

Paa Bogh. Wøldikes Forlag er udkommet og sendt Red. til Anmeldelse: Menoza. En asiatisk Prinds, som drog Verden omkring og søgte Christne. Af Biskop Erik Pontoppidan. Udgivet paany af Vilhelm Birkedal, Præst. „Erik Pontoppidan var den ædlere Pietismes Talsmand i Danmark og virkede med en Nidkjærhed og Dygtighed, der efterlod sig Spor langt ud over hans Levetid; hans „Menoza„ er et Arbeide, hvori han nedlægger Udbyttet af sine Betragtninger over alle de Fremtoninger paa Kirkens, Statens og i det Hele paa Menneskesamfundets Omraade, som han havde faaet Blik paa. Efter Bogens Form gaves der ham her den fuldeste Frihed til at ytre sig om Alt, og, da Reisen gaar ud fra Asien, fortsætter sig gjennem næsten alle Europas Lande og ender i Danmark, kunde han drage de forskjellige Folks og Landes Eiendommeligheder, saaledes som de viste sig for ham, ind under sin Betragtning. Derved er der kommen en Rigdom af forskjellig Art, baade i Indhold og Tone, ind i dette Skrift, og man faar her til en vis Grad et Indbegreb af hele Christenhedens daværende Tilstand, saaledes som Alt er seet af et livligt og fromt Øie. „Menoza," der udkom første Gang 1742—43, er oversat paa Svensk, Hollandsk, Fransk og Tydsk, og her hjemme, saavelsom i Udlandet gjennem et Tidsrum af over hundrede Aar hørt til en høit skattet Folkelæsning. Pris for Værket komplet i tre Bind. 3 Rdl." — Pontoppidan er et kjendt og med Rette et kjært Navn i Norge. Flere af P.s Værker og deriblandt ikke mindst hans „Menoza" vil længe blive bevaret som lærerigt Vidnesbyrd om Guds Naades mangfoldige Aabenbarelse i sin Menighed og for den. Intet Almuebibliothek burde være denne Bog foruden. En Kristendomslærer kan høste megen Nytte af den. Wøldikes Udgave er smukt udstyret.

— Kirkehistorie nærmest til Skolebrug af Lector R. Nissen. Det er almindelig erkjendt, hvormeget Indsigt i Kirkens Historie bidrager til en klar og grundig Erkjendelse af den christelige Sandhed overhovedet. En saadan fuldstændigere og klarere Erkjendelse af denne kan man ikke opnaa, uden man ialfald har noget Kjendskab til, hvorledes den christne Troeslære har udviklet sig gjennem Tiderne, saavel med Hensyn til Indhold, som Form, hvorledes Kirkens Skjæbne og Liv har vexlet og formet sig til, hvad det nu er, og hvorledes Vranglærdomme og Partimeninger vel altid ere fremtraadte, ja have grebet om sig og blomstret en Tid, men saa atter ere visnede bort i Tidens Løb, fordi de ikke havde Rod i den evige Sandheds Grund. Vistnok tør man forudsætte, at en stor Del af Almuskolens Lærere have tilegnet sig i det Mindste en Oversigt over Kirkens Historie, da den jo er bleven foredraget ved Seminarierne. Men dels er den Tid, som der kan anvendes paa Kirkehistorien, kun kort, dels har man manglet en passende Lærebog. Det var derfor min Mening med disse Ord at henlede Opmærksomheden paa den Kirkehistorie, som for en Tid siden er udgivet af Lector R. Nissen. Man

har i den en vistnok kortfattet, men dog temmelig fuldstændig, klar og grundig Fremstilling af Kirkens Historie fra et ægte luthersk Standpunkt. Den klare, simple og anskuelige Fremstillingsform, hvorved samme Forfatters Verdenshistorie er bleven saa yndet og bekjendt, gjenfinde vi ogsaa her, om end dels Stoffets Beskaffenhed, dels den sammentrængte Fremstilling har gjort Stilen noget vanskeligere. De Dele af Kirkehistorien, der for os have størst Betydning, den ældste Kirkes Historie, Reformationen og Nordens egen Kirkehistorie ere fuldstændigt behandlede. Forresten har Forfatteren ikke villet give, hvad man i Almindelighed forstaaer ved „en populær Fremstilling af Kirkens Historie," og Bogen er det ikke heller; men Skolelærere og Andre, som i Forveien maatte have nogen religiøs og almindelig Læsning, tør jeg sikkert henvise til denne Bog; saafremt de skulde føle Trang og Lyst til at erhverve sig nogen kirkehistorisk Oplysning. At denne især i saa religiøst bevægede Tider, som vore, er af den største Betydning, behøver jeg vel neppe at tilføie; og at Enhver, som gaaer til Bogen, ikke for at finde en underholdende Læsning, men for virkelig at erhverve sig Indsigt i Kirkehistorien, heller ikke vil finde sig skuffet, derom holder jeg mig overbevist.

Med Hensyn til Bogen, som Lærebog betragtet, da er den egentlig bestemt til Brug ved de lærde Skoler. For Seminariernes Vedkommende er den vistnok vel vidtløftig og noget vanskelig; men dog ikke anderledes, end at den under en Lærers Veiledning kan være saare vel skikket til at lægges til Grund ved Undervisningen. Saa meget mere tør den anbefales dertil, som de faa kirkehistoriske Lærebøger, man havde før, af forskjellige Grunde vare lidet tjenlige. Den er ogsaa allerede indført i det Mindste ved et Par af vore Seminarier. Bogens Udstyr er ret peent og Prisen billig (36 Skill. for indbundne Exemplarer.) A.

— „Paa Bogh. Gads Forlag er udk. 1ste Hefte af: **Den kristelige Almueskole i Danmark og dens Reformbevægelse før og nu.** En historisk Betragtning fra Skolens Standpunkt af J. Bering. (120 S. 3 Mk. dansk). 2det og sidste Hefte vil snart udkomme. Det udkomne Hefte omhandler Skolen, som den var til Slutningen af forr. Aarh. og som den blev under Frederik VI, endvidere Reformbevægelsen 1834—39 og derfra tildels til 1849. Forf. har leveret Adskilligt, som forlængst er gaaet i Forglemmelse, og man maa være ham Tak skyldig for den Omhyggelighed, hvormed han har samlet de mange Kjendsgjerninger, der give os et tro Billede af Skolens Fortid."

(Samleren Nr. 2. 1862.)

Ovenstaaende Bemærkning var allerede sat, da Skriftet ankom. Da Forfatteren kommer i 2det (sidste) Hefte til at bevæge sig lige inde i Brændingerne (efter 1840), bliver det vel bedst at opsætte med en Anmeldelse indtil Værket er afsluttet. Imidlertid finde vi os allerede nu opfordrede til, paa Grund af det interessante historiske Indhold, som der findes i dette Skrift, det kjække, frie Sprog som det fører, den Lighed, som det viser sig at Foreteelserne dernede har med dem heroppe, og det skarpe Blik paa Forholdene, som Forfatteren lægger for Dagen, at anbefale Skriftet til en vidstrakt Udbredelse blandt vort Lands Lærere.

— **Konkordiebogens** 3dje Hefte er udkommet.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Tromsø Stiftsdirektion. 18de December 1861: Jens Christian Olsen, Seminarist fra Tromsø, til Skolelærer i Vefsen; Johan Halvorsen, do. fra do., til Skolelærer i Sortland. 15de Januar 1862: Christian Andreassen Næs, do. fra do., til Skolelærer i Hammerø; Lorentz Jakob Pareli Holmgren, do. fra do., til Skolelærer i Hammerfest Landsogn. 21de Januar: Ole Larsen, do. fra do., til Skolelærer i Maalselven. 11te Februar: Anders Daniel Olsen, do. fra do., til Skolelærer i Ibestad; Anton P. Jørgensen, do. fra do., til Skolærer og Kirkesanger i Loppen. — Under 19de December 1861 har Tromsø Biskop beskikket: Hans Baade Theting, Seminarist fra Throndenes og forhen Skolelærer i Saltdalen, til Førstelærer ved Tromsø Byes nordre Almueskole. — Under 20de Decbr. f. A. har Stiftsprovsten i Tromsø beskikket Johannes Lokkert Pedersen, Seminarist fra Tromsø til 2den Lærer ved samme Skole.

— **Kristianssands Stiftsdirektion:** 7de Decbr. f. A.: Ole Evensen, Seminarist fra Holt, til Hovedkirkesanger og Lærer ved den faste Skole i Øiestad; Knud Olsen Aarhuus og Østen Bjørnsen Groven fra Hvideseid Seminarium, til Lærere ved Kredsskolen i Vinje Præstegjeld. 18de Decbr.: Eivind Jørgensen, Sem fra Holt, til Hovedkirkesanger i Bygland og Lærer ved den faste Skole; Olai Thorsen Krogstad, Sem. fra Asker, til Hovedkirkesanger i Omblid og Lærer ved den faste Skole. 8de Januar 1862: Thorkild Thorvildsen Nedrebø, Sem. fra Hvideseid, til Lærer i Nerstrands Kredsskole i Øiestads Præstegjeld. 13de Januar: Svennung Jørgensen, Gudmund Knudsen Udbøre, Knud Olsen Mælene, Osmund Olsen Rui, Halvor Halvorsen, Even Halvorsen, (samtlige fra Hvideseid Seminarium) til Lærere i Silgjord; Tobias Hansen Fedde til Lærer ved Vanse faste Skole; Knud Olsen Lillestu og Olaf Anundsen Haatvedt, fra Hvideseid Seminarium, til Lærere ved Kredsskolen i Molands Præstegjeld, øvre Thelemarken. 16de Januar: Ole O. Nyhus, fra Solum Lærerskole, til Lærer ved Kredsskolen i Gransherred; Aslak Evensen, Sem. fra Hvideseid, til Lærer ved Roislands og Hæddelands Kredse i Rouland; Halvor Rikardsen Lofthus, Sem. fra Hvideseid, til Lærer ved Næslands, Østbø og Lognesk. Kredse i Rouland; Olaf Johnsen Midbø, fra Hvideseid Seminarium, til Lærer ved 2 Kredse i Mo Præstegjeld, øvre Thelemarken; Sven Olsen Flaaten, fra Hvideseid Seminarium, til Lærer ved 1 Kreds i do. — 27de Febr.: Bernt Rostad, fra Holts Seminarium, og Tarald Nilsen, fra Holts Sem., til Lærer i Oddernæs; Ole Aalefjær, fra Holt, til Kredsskolelærer i Østre Moland; Mauritz Olsen, fra Stordøen, til do. i Vanse Præstegjeld; Olaf Aasmundsen, fra Hvideseid, til do. i Laurdals Præstegjeld, øvre Thelemarken; Nils Kittilsen, fra do., til do. i Silgjords Præstegjeld; Halvor Johnsen Holtan, fra Solums Lærerskole, til do. i Hjertdals Præstegjeld; Anders Olsen, fra Holt, til Kirkesanger og Lærer ved His faste Skole. — 5te Marts: Hans Telleffsen Fjære, fra Jarlsberg og Laurvigs Lærerskole, til Kredsskolelærer i vestre Molands Hovedsogn.

— **Kristiania Stiftsdirektion:** 24de Decbr. 1861: Axel Haagensen til Lærer i Stokke (tillige af Biskoppen udnævnt til Kirkesanger); Rich. Dahler til Lærer sammesteds. 14de Febr. 1862: N. M. Tvethe, A. Chr. Jensvold, A. S. Øyne og G. J. Jensvold til Lærere i Lands Præstegield; P. J. Holhjem til Lærer i Brunblaugnæs. 1ste April: J. Johnsen og Halvorsen til Lærere i Nore; Seminaristerne Eng og Tvethen til Lærere paa Tjomø og A. O. Lund til Lærer paa Nøtterø.

— I Indset, Annex til Kvikne, er Kirkesangerbestillingen, hvis aarlige Indtægter er omtr. 10 Spd., og en dermed forenet Lærerpost for Tiden ledig. Lønnen er

60 Spd. for 30 Ugers Undervisning, der meddeles dels i en fast Skole, dels (6 a 8 Uger) i 2 a 3 leiede Lokaler. Et nyt Skolehus i Forbindelse med fri Bolig, bestaaende af 4 Værelser, for Læreren vil dette Aar blive opført, ligesom 2 til 3 Maal Jord ved Skolen vil blive erhvervet til hans fri Afbenyttelse. Han holder sig selv Kost uden særskilt Godtgjørelse, men erholder fri Brænde. Andragender om denne Post, stilede til Kristiania Stiftsdirektion, indsendes til undertegnede Sognepræst inden 2 Maaneder fra Dato.

Kvikne den 25de Marts 1862. O. Krabbe.

Bøger til Brug ved Undervisningen.

Naturlære, for Borger- og Almueskoler med 58 Afbildninger af Seminarielærer H Mortensen, indb 48 ß

Naturhistorie for Borger- og Almueskoler af Samme, indb. 48 ß.

Mindre Lærebog i Geografi af C. J. Rimestad, 3die forbedrede Udgave.

Græsk-romersk Mythologie af Fr Nösselt, samt en kort Fremstilling af den nordiske Mythologie ved A. Enkebölle, indb. 64 ß.

De vigtigste Begivenheder i Danmarks Historie, efter den chronologiske Følge af C Langberg indb 36 ß.

Tavlebilleder til nyttig Selvbeskjeftigelse for Børn, 1—4 Hefte, a 16 ß.

Botanisk Lommebog for Skoler. til Brug for Eleverne paa botaniske Vandringer, indeholdende en letfattelig Beskrivelse over 370 Arter af de almindeligste vildvoxende danske Planter samt et Tillæg med Forklaring af de i Bogen forekommende terminologiske Udtryk ved T. Dahl, 2det Oplag. 48 ß.

Nogle kosmiske Fænomaner, som Indledning ved Undervisningen i Astronomie af Eugen Ibsen, 36 ß.

Lærebog i Christendommen af Dr. Zeuthen indb. 24 ß.

Exemplarer ere at faa gjennem enhver Boglade i Norge.

Fr. Wøldikes Forlagsboghandel.

Gjennem enhver Boghandel i Norge faaes efternævnte (især deleshed for DHrr. Skolelærere) værdiefulde Skrifter:

Samtaler over den bibelske Historie, af J. Nissen. Efter 7de Oplag ved Pastor Enkebølle. Komplet i to Bind. Pris: 4 Rd.

Bibelsprog til Luthers Katechismus til Brug ved Undervisningen, ordnede efter Nissens Samtaler over Luthers Katechismus ved C. M. Fischer (omtrent 240 tættrykte Sider) 84 ß. Fr. Wøldikes Forlagsboghandel.

DHrr. Skolelærere bedes at virke for Udbredelse af **En lille gudelig Sømandsbog**. Oversat og med Tillæg forsynet af M Th. Woldike Pris: 40 ß.

„Under Billeder af Sømandens Liv og Gjerning at indskjærpe navnlig dem, der høre til denne Stand, vigtige religiøs-sædelige Sandheder, er en Fremstillingsmaade, hvortil selve den hellige Skrift ved mange af sine Skildringer synes at give Anledning og Opfordring. Dette er her forsøgt paa en heldig og tiltalende Maade, der i et Par Tillæg er efterlignet af Oversætteren. (Nyt theol. Tidsskrift)

Exemplarer ere at faa i Norges Boglader.

Fr. Wøldikes Forlagboghandel.

Trykfeil i Nr. 3.

S. 39, L. 12 f. o. staar: Bistillingsmænd, læs: Bestillingsmænd. S. 40, L. 3 f. o. staar: Prrsse, læs: Presse. S. 41, L. 13 f. n. staar: Tilretteyvæsen, læs: Tilrettevisning.

I næste Nr. meddeles Slutningen af Lærermødeforhandlingerne i Østerdalen og Tilsvar fra Provst Teisner m M.

Kristiania.
Udgivet og redig. af S. M. Krognæs. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke thi Guds Rige hører Saadanne til.“ Mark. 10, 14.

Nr. 5. Aarg. 2. Mai 1862.

Indhold: Skolelærermøde for Østerdalen. — Tilsvar. — Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Uddrag af Forhandlingerne i Skolelærermødet for Østerdalen den 30te og 31te December f. A.

(Refereret af J. Flotten*).

(Fortsættelse fra Nr. 3).

Næste Dag, den 31te Decbr., efter Sang og en Bøn af A. Reitan tog man først Spørgsmaalene No. 1 og 2 i Indbydelsen under Behandling hvilke Spørgsmaale behandledes under Et. De lød saaledes:

1) Hvilken Gren af „Naturkundskaben“ (Skolelovens § 5, c) kan og bør efter det Standpunkt, vor Almueskole i den nærmeste Fremtid sandsynligviis vil indtage, fornemmelig behandles i denne, og hvad er der med Hensyn til Læremaaden især at iagttage ved denne Underviisning?

2) Hvad er det, som gjør Underviisning i Naturkundskab ikke alene ønskelig, men ogsaa nødvendig for den opvoxende Slægt?

J. Flotten, der havde lovet at indlede det sidste Spørgsmaal med et Foredrag, maatte foreløbigen bemærke, at siden Spørgsmaalets Affattelse havde hans Tid været saa optaget af forskjellige Forretninger, at han ikke havde kunnet overveie denne Sag saaledes som han havde ønsket. Hvad han nu kunde sige til Spørgsmaalets Besvarelse maatte han bede betegnet som indledende Bemærkninger. Han vedblev derpaa: Naar der i det foreliggende Spørgsmaal er antydet, at den heromhandlede Underviisning ikke alene er ønskelig, men ogsaa nødvendig for den opvoxende Slægt, da er hermed ikke ment, at den Slags Underviisning kan være ligegyldig for den nærværende. Men der er vel lidet eller intet Haab om, at den nu allerede opvoxende Slægt, denne i det Hele betragtet, vil modtage en grundig Underviisning i Naturkundskab, selv om en saadan var tilgjængelig. Men for den

*) Hr. Flotten har underrettet Red om, at hans Medsekretær i Mødet var Skolelærer H. Lie i Kvikne.

opvoxende Slægt stiller denne Sag sig noget anderledes. Af den Reform i Skolevæsenet, som deels Tidens Krav og en større Indsigt i dens Vigtighed og Nødvendighed, deels Bestræbelsen efter at opfylde den nye Skolelovs Forskrifter mere og mere ville gjennemføre, vil udentvivl en større Lyst til boglig Sysselsættelse vaagne hos Ungdommen. Da en Mængde naturvidenskabelige Skrifter udbredes, kan det ikke undgaaes, at en Del af disse falde den læselystne Befolkning i Hænde, og da saadanne Skrifter almindeligviis indskjærpe Nødvendigheden af at følge Naturvidenskabens Grundsætninger, hvis man vil vente rige Frugter af Jordbruget, og at andre Bedrifter, der hvile paa et materielt Grundlag, skulle krones med Held, vil man forsøge at praktisere, d. e. indrette sin Bedrift, sit Jordbrug efter saadanne Skrifter. Men, hvis man nu ikke har erholdt en grundig Underviisning i den heromhandlede Videnskab, ialfald i dens Hovedgrundsætninger, og ei forstaar at gjøre en rigtig Anvendelse af disse efter de lokale Forholde og andre Omstændigheder, der betinge, at Forsøgene skulle lykkes, vil man experimentere i det Blaa, om jeg saa maa udtrykke mig; Forsøgene ville for en stor Deel mislykkes, og man vil omsider i Mismod og under Mistanke om Videnskabens Værd og Holdbarhed opgive det Hele og vende tilbage til det Gamle. — Allerede nu haves Exempler paa uheldige Forsøg i saadanne Retninger. Saaledes har jeg for ikke lang Tid siden læst, at en af Statsagronomerne under sine Reiser fandt, at man i en vis Trakt af Landet havde kastet sig paa Myrdyrkning — om Lysten hertil var vaagnet ved Læsning af Indebetons Skrift om Myrdyrkning, eller blot af den tildeels udbredte Opinion om en saadan Opdyrknings store Gavn, veed jeg ikke, — men da man altformeget havde valgt Myrer iflæng og ikke besad den fornødne Indsigt i den Slags Bedrift, vare en stor Deel af Forsøgene mislykkede, meget Arbeide og mange Penge vare derved spildte. Paa et andet Sted i vort Land — saa er der berettet mig af en troværdig Mand — skal der hos den jordbrugende Klasse for kort Tid siden være vaagnet en særdeles Lyst til at udvide det opdyrkede Areal af Gaardenes Jordvei, og man har foretaget større Opbrydninger af før aldeles udyrket Jord. Det var som om en Gaards Værdi skulde bestaa i store Vidder og mindre i disses Produktivitet eller Frugtbarhed. Da nu Jordbunden var meget stenig, og Opbrydningen kostede meget, vilde der en stor Driftskapital til. Denne kunde ikke indvindes ved Dyrkningen af de gamle opdyrkede Jorder. Disse bleve forsømte eller ialfald ikke behandlede som de burde. Men paa den Maade maa Jordbruget i det Hele taget mere gaa tilbage end fremad.

Det er en Kjendsgjerning, som erfarne Mænd i en anden Egn end denne, for mig have stadfæstet, at Jorden, ialfald i visse Egne, ikke er saa frugtbar som forhen. Den bliver mere og mere tør — og Agrene i høiere Egne mere udsat for Frost. Dette har sandsynligviis sin Aarsag i Skovenes Aftagen i vort Land, hvilken Aftagen bevirker et haardere Klima, der har saa stor Indflydelse paa Jordens Frugtbarhed. Det gjælder derfor om at

modvirke eller hæve denne Tilbagegang i Jordens Frugtbarhed; men i fyldestgjørende Mon kan det alene ske ved et rationelt Jordbrug efter Videnskabens Grundsætninger. I modsat Fald er det at befrygte, at de kommende Slægter ville forarmes, saameget mere som Folkemængden og dennes Behov af materielle Fornødenheder tiltager.

Vi komme her ind paa et Punkt, som efter min Formening gjør Underviisning i Naturkundskab til en uafviselig Nødvendighed, hvis Folkets økonomiske Forfatning ikke skal gaa altfor meget tilbage. Ligesom man ved Hjælp af Naturvidenskaben i den sidste Tid er gaaen fremad med Kjæmpeskridt i materiel Henseende, hvorom alle de nye Opfindelser bære Vidnesbyrd, saaledes vil det visselig og det end mere ske i de kommende Tider. Derved ere saa Mange satte istand eller ville sættes istand til at erhverve sig flere og flere af Livets materielle Goder, jeg mener Nydelser og Beqvemmeligheder. Lysten, ja man kan sige Trangen til disse udbreder sig fra det ene Land til det andet, og som det sker i de større, saa ogsaa i de engere eller mindre Kredse, fra det ene Distrikt til det andet, fra den ene Bygd til den anden. Der indtræder, saa at sige, en ny Levemaade i Mad, Drikke, Klæder, Beqvemmeligheder i Henseende til Huse og Huusgeraad, i selskabelige Forholde og deslige. Men da Udgifterne derved naturligviis stiger, maa ogsaa Indtægterne stige i samme Grad, hvis Tilbagegang og engang Fallit ikke skal indtræde. Bliver nu Jordbrugeren (jeg vælger ham til Exempel) staaende ved den gamle Brugsmaade og ikke kan, som Professor Johnston siger, vinde to Græsstraa paa den Jordplet, hvor man før har faaet blot et, er ingen forøget Indtægt af Jordbruget for ham at erholde. Og Følgen for Fremtiden er let at indse. Jeg skal tillade mig at paapege den ved et Exempel. En Mand har en Gaard, der, uagtet dreven paa gammel Maner, giver ham et aarligt Overskud af 100 Spd. Men efter 10 a 20 Aar er Levemaaden og det sociale Livs Forholde saaledes forandrede, at han, for at følge med Tiden med Hensyn til disse, det er med andre Ord: „leve som andre skikkelige Folk," som det hedder i vort Sprog her, behøver som Overskud 200 Spd. aarlig. Dersom hans Jordbrug ikke kan afgive et saa stort Overskud, hvilket jeg sætter det ikke kan, naar han ikke forbedrer sin Driftsmaade, saa maa han aarlig stifte 100 Spd.s Gjæld. — Eller lad det være et Exempel i mindre Maalestok. Giver et Jordbrug et aarligt Overskud af 50 Spd., efterat Familiens uundværligste Livsfornødenheder ere tilfredsstillende, maa han, naar Behovet udenfor disse Fornødenheder, er steget saaledes, at han aarlig tiltrænger 100 Spd. til Samme, aarlig stifte 50 Spds. Gjæld, hvis han ikke kan afvinde sin Jordeiendom et større Udbytte.*) Men til at drive Jordbruget saaledes, at det kan blive mere lønnende end forhen, udkræves, at han udfører et rationelt Jordbrug efter den nyere Tids videnskabelige Grundsætninger. Uden at kjende til disse og

*) Her forudsættes naturligvis, at han ingen andre Indtægter end af Jordbruget har.

deres rigtige Anvendelse i de forekommende Tilfælde vil han, selv om han gjør Forsøg, som anført blive blot en Experimentmager paa det Uvisse. Fremdeles maa bemærkes, at da det tør haabes, at Naturvidenskabens Indflydelse paa Næringsveiene alt mere og mere vil gaa frem, ialfald i de mere oplyste Bygder og blandt de mere dannede Mænd, navnlig blandt Jordbrugerklassen, ville de samme Mænd sættes istand til at følge med Tidens Fordringer til den omtalte finere men kostbarere Levemaade. De nysnævnte Bygder ville rive med sig hvad Levemaaden angaar, ogsaa dem, der staar tilbage eller ikke ville fremad i Forbedring af deres materielle Bedrifter. Disse Sidste ville da naturligvis komme i et økonomisk Tryk, som mere og mere vil tiltage, jo mere Gjælden forøges. De videre Følger af Gjæld og den deraf følgende Armod, kan jeg her ikke indlade mig paa at udvikle; det behøves heller ikke.

Man skulde tro, at forbedrede Kommunikationsmidler, saasom nye Veie, Jernbane, Dampskibe, skulde gjøre Levnetsmidlerne billigere. Erfaringen viser imidlertid, at det Modsatte er Tilfældet. I Christiania er næsten Alt, som føres med Jernbanen, blevet dyrere. Det samme vil blive Tilfældet ogsaa i disse Egne;*) og heraf fremgaar da ogsaa Nødvendigheden af, at man maa være betænkt paa at faa indført en Forbedring i vore Næringsveie, hvis man vedbliver med den begyndte Levemaade. Og at faa Folk til at vende tilbage til den gamle, er vist unyttigt at virke for. Naar Naboen drikker Kaffe er det et spildt Ord at sige til den anden Nabo: „Du maa ikke drikke."

Taleren tilføiede, at den Betydning, Naturvidenskaben havde for Jordbruget, havde den ogsaa i det Væsentlige for mange andre Næringsveie, saasom Haandværk, Fabrikdrift, og for den Mand, der formedelst Mangel paa naturvidenskabelig Indsigt, ikke kunde benytte sig af denne Videnskabs Resultater, vilde det i Længden ikke kunne gaa an at konkurrere med dem, som havde denne Fordel. Herpaa anførtes et Exempel fra England, angaaende Forgyldning og Plettering ved Hjælp af Elektriciteten.**) Han henledede sluttelig Opmærksomheden paa, at det for Sundhedens Skyld maatte være nødvendigt, at Indsigt i Naturvidenskaben blev mere almindelig, i hvilken Henseende Enhver, som kunde maatte finde sig opfordret til at virke efter Evne, om man ikke formaaede at gaa saavidt som en Læge i Bergens Stift,

---

*) For at forebygge Misforstaaelse maa her tilføies, at det ingenlunde var Talerens Mening, at forbedrede Kommunikationsmidler derfor skulde være overflødige. Langtfra. De store Besparelser af Tid og det Opsving i Afsætningen af mange Slags Produkter, som ellers ikke kunne transporteres eller bringes tiltorvs, den livligere Samfærdsel osv., som de fremkalde, gjør deres Fremskridt særdeles ønskelig.

**) Exemplet anført efter en Aarsberetning om en af de saakaldte Secretar-Schools i Skotland, af hvilken et Brudstykke findes i Nissens Beskrivelse over Skotlands Skolevæsen og er aftrykt i „Den norske Folkeskole" for 1855 Nr. 8 og 9.

der under sine Reiser skal have medbragt Vinduesbeslag og foræret til Bønderne, for at befordre Udluftning af disses Boliger.

Der opstod derpaa en længere Samtale om Betingelserne for Menneskets fysiske Velbefindende, under hvilken der anførtes Exempler af Skriftet „Folkets Helse" paa det Skadelige deels i uren Mad, deels i saadan, hvori der var Bestanddele, som intet Næringstof for Mennesket indeholdt. Fremdeles om adskillige Mangler ved Sammensætningen af forskjellige Spiser og disses Tillavning, om Nødvendigheden af Lys og sund Luft baade for Dyr og Mennesker, om Jordbrugets maadelige Tilstand i denne Egn osv. I alle disse Henseender kunde man kun vente Forbedring ved en grundig Undervisning i Naturkundskaber, og naar man lærte at indse det Rette, vilde man ogsaa faa Lyst til og Sands for det. Den Deel af den heromhandlede Videnskab, som egentlig maatte egne sig for Almueskolen, ansaaes at være den, der passer til de stedlige Forholde og Næringsveie eller som ved disse kunde bringes i Anvendelse, samt hvad der har Hensyn til Menneskets, Dyrenes og Planternes Trivsel og Velbefindende. At der vilde blive Tid til Underviisning heri, og at de Unge ialmindelighed havde Evner og kunde modtage en saadan troede man vist. Hvorfor skulde ikke vore Børn ligesaavel som Børn i England og Skotland kunne gives Underviisning i Naturkundskab? Denne kunde ofte meddeles leilighedsviis og i Samtaleform; som Exempel anførtes, at man, naar Talen var om Luftens Beskaffenhed, kunde sige Barnet, at naar det vilde gaa ned i en Kjælder eller andet lukket Rum, hvor det befrygtede, at Luften kunde være ureen, maatte det bringe med sig et brændende Lys. Dersom da dette brændte friskt, var ingen Fare at befrygte. Imidlertid ønskede man der maatte gives en god Lærebog i dette Fag. Hvad Agerdyrkning, Chemi og Geologie angik, anbefaledes den lille Lærebog af Professor Johnston, oversat af Statsagronom Christensen. Overskrifterne til de forskjellige Afsnit i denne Bog oplæstes ogsaa, for at give de Tilstedeværende Begreb om, hvad der ved hine fremmede Benævnelser forstaaes.

Men skal det lykkes at faa indført i vore Almueskoler en grundig Underviisning i Naturkundskab, maa ogsaa Lærerne besidde ret Indsigt i denne, og der maa da ved de Læreanstalter, hvor Almueskolelærerne erholde deres Uddannelse, gives en langt anden og fuldkomnere Underviisning i dette Fag end hidtil er skeet.

Hvad vil det sige, at al Oplysning skal være til Gavn for Livet; og hvad har en Lærer med Hensyn hertil især at iagttage under sin Skolegjerning? (Sp. 5.)

Det bebudede indledende Foredrag holdtes af A. Reitan, der dog bemærkede, at han havde havt kort Tid til at sætte sig ind i denne Sag. Han gik ud fra den Kjendsgjerning, at der nu arbeides meget for Oplysningens Fremme, og at deres Tal bliver mindre, som miskjende dens Nødvendighed for Almuesmanden, og bemærkede, at Oplysningen angaar det hele Menneskeliv, det timelige og evige, Familielivet, Folkelivet, det borgerlige Liv

og det religiøse Liv. Dette flersidige Menneskeliv skal voxe, og hertil skal Oplysningen yde sin Hjælp. „Den skulde gjøre Sit for at Livet lidt efter lidt kunde forædles og hæves opad fra alt Dyrisk og Djævelsk til Ære for Menneskelivets Ophav og Udspring og til Gavn og Glæde for Mennesket selv."

„Livet udgaar fra Hjertet." Deraf sluttede Taleren at vort Forhold til Gud, os selv og vor Næste beror paa det Dybeste i Menneskebarmen. Derfor maa Hjertets Dannelse og Forædling være Oplysningens Maal. Men Oplysningen er ogsaa og det nærmest Forstandens Sag. Forstanden er det Øre, gjennem hvilken Oplysningen gjennemtrænger Mennesket, og saavel den formale som materielle Dannelse er intet andet end Udvidelsen af den aandelige Synskreds. Men megen Vildfarelse lægge sig her hindrende iveien. Somme mener, at udenad lærte Stumper, eller Færdighed i Udenadslæsning, kloge Svar paa Præstens Spørgsmaal, Snakkedygtighed og Danskefærdighed er Oplysning. Andre forsmaa den Oplysning, som ikke skaffer Indtægt i rene Penge. Ved saadan Betragtning hemmes istedetfor fremmes Menneskets rette Udvikling.

Spørges der, hvad man under saadanne Forholde har at gjøre, saa svares: „Undervisningen bør først og fremst omhandle saadanne Fag, som, idet den virker vækkende og udviklende paa alle Barnets Evner tillige kaster et Lys over alle de Forhold, hvorunder Mennesket lever. Dernæst bør Ungdommen meddeles fornemmelig saadanne Kundskaber og Færdigheder, som den i sin Stand og Stilling især vil have Brug for, jo mere desbedre; men for at disse skal blive brugbare, maa det paasees, baade at det Meddelte bliver noget Helt og Afsluttet og at dets Anvendelse i Livet bliver Barnet begribeligt og naturligt. Derfor maa man under Undervisningen altid have Barnets Skoletid for Øie, og søge at naa det paaregnede Maal i hvert Fag, førend Barnet forlader Skolen. Hvormegen Regneundervisning — at jeg skal nævne et nærliggende Exempel — er ikke bleven meget faanyttes fordi den i Forhold til Skoletiden var saa bredt anlagt, at man ved Barnets Udtrædelse af Skolen maatte slutte med halvgjort Arbeide?

Hermed maa forenes Fordringen til Undervisningen om, at den skal være grundig, dernæst levende. Den maa meddeles med Liv og Fynd, fremgaa af Liv og Varme hos Læreren, vække Liv og Varme, og have Barnets kommende Liv for Øie. Derfor maa den mundtlige Undervisning komme til sin Ret, Historieundervisningen drives, Digte benyttes og Barnets eget Sprog blive anvendt.

Endelig har Læreren at sky alle stive, lærde Miner og Manerer. Beskeden og fordringsløs være hans Fremtræden, ydmyg, simpel og naturlig hans Tone; det har ogsaa en stor Betydning.

Under den Samtale, som derefter førtes over dette Emne, blev der ytret, at det kommer an paa den Aand og den Maade, hvormed og hvorpaa Læreren træder frem; han maa tilegne Barnet Lærestoffet saaledes, at det ligesom ikke selv veed deraf, d. e. med andre Ord: at det ikke bærer den Tanke:

Nu har jeg lært det. Det er for Mange vanskeligt at tro, at det er nyttigt, som ikke umiddelbart viser dets Gavn, f. Ex. at lære at kjende til Stjernebilleder. Kundskaben om disse kan imidlertid paavises at have sin umiddelbare Nytte, saasom at den afholder fra ugrundet Frygt, der er almindelig hos Almuen, naar Kometer vise sig. Man kom dernæst ind paa den ofte udtalte Sætning: „Jo mere Folk bliver oplyst, jo værre blive de.“ Denne Sætning er falsk, naar den gives den Almindelighed, dens Form har. Vistnok kan Oplysning, saavelsom alt andet Godt misbruges, og slette Mennesker kunne anstifte end mere ondt, naar de anvende deres Kundskab dertil; men der er da en Mangel ved den Oplysning, de have; den er uægte ɔ: der fattes den Egenskab ved den, som er uadskillelig fra den sande Oplysning, at den forædler Hjertet. Det er ikke beviist, at der nu begaaes flere Uretfærdigheder end i gamle Dage. Da kom meget ikke for Lyset; man havde saagodtsom ingen Aviser til at udbrede Efterretninger; Samfærdselen var da mindre og Undersøgelserne om Folkets sædelige Tilstand langt færre. Man turde paastaa, at Nationens ydre Sædelighed ialfald med den stigende Oplysning er gaaen fremad, at Laster som Drukkenskab, Selvtægt, Slagsmaal og anden Raahed ere aftagne. Endelig ytredes der, at en Lærer burde stræbe at gjøre Almuen opmærksom paa, at den ikke maatte dømme for tidligt i denne Sag, at man burde betænke, at man ikke maa forkaste al Oplysning, fordi der kan gives en falsk Oplysning, ligesom man ikke forkaster alle Penge, fordi der undertiden løber nogle falske blandt dem. (Sluttes.)

Tilsvar.*)

I Maanedstidende for den norske Almueskole Nr. 9 for 1861 er jeg af Udgiveren, Hr. Skolelærer Krognæs, gjort til Gjenstand for dadlende Omtale paa en Maade, som ikke skulde ventes af en Mand, der vil gjøre Fordring paa Navn af en christelig Lærer, idet han under denne sin Omtale synes at have taget langt mindre Hensyn til Indholdet af 8de Bud end man med Rette kan kræve. Det er for min Stemmegivning under Skolesagens Behandling i Bratsbergs Amtsformandskab f. A., ligesom for mit hele Forhold til denne Sag ikke alene som Ordfører, men ogsaa som Sognepræst og Provst, jeg maa staa til Rette. Jeg fremstilles som en Mørkhedens Mand, en Mand, „der gjør Modstand mod Forbedringer i Skolevæsenet,“ følgelig som en Fiende af Skolen og Skolelærerstanden osv. Jeg finder mig naturligvis gjerne i, at min Handlemaade som offentlig Mand gjøres til Gjenstand for Kritik af hver den, som ikke deler mine Anskuelser, men jeg kræver sikkert ikke

*) Modtaget den 12te Marts, Halvaarsdagen efterat Skoletidendens Nr. 9 var omsendt. Red.

formeget, naar jeg gjør Fordring paa en redelig Kritik, naar jeg forlanger, at man skal oplyse de Grunde, hvorefter jeg har handlet og ikke med Forbigaaelse deraf underlægge mine Handlinger uædle Motiver. Disse Fordringer synes Maanedstidendens Udgiver ganske at have sat sig ud over.

Efter flere Venners og Bekjendtes Raad har jeg i lang Tid tænkt at lade dette Produkt uændset, saameget mere, som min Tid har været fuld optaget af andre Ting, hvoriblandt en hensigtsmæssig Ordning af det Væsen, hvis Fiende jeg skal være, Skolevæsenet nemlig, og Bestræbelser for Undervisningens Fremme i det mig anbetroede Embedsdistrikt. For dem, der kjende det Ringeste til mig og min Virksomhed, er vistnok ogsaa ethvert Tilsvar overflødigt; thi de vide meget vel, at jeg ikke pleier lægge Hindringer i Veien for andre almennyttige Foretagenders end sige Oplysningens Fremme; men da maaskee Nogle af dem, af hvilke jeg ikke har den Ære at være kjendt, af min Taushed kunde uddrage den Slutning, at Maanedstidendens Angreb idetmindste for en Deel kunde være berettiget, har jeg dog besluttet at give et ganske kort Tilsvar, der hovedsagelig vil komme til at bestaa i en simpel historisk Fremstilling af mit hele Forhold til Skolesagen, forsaavidt Lønningsspørgsmaalet angaar, idet jeg haaber, at det deraf vil vise sig, hvorvidt de smukke Motiver til min Handlemaade, der er mig tillagte, virkelig have været de ledende.

Jeg skal da først omtale mit Forhold til Sagen som Sognepræst: Forinden Skolekommissionen gjorde sit Forslag til Lavmaal af Løn og Alderstillæg, sammenkaldte jeg mit Præstegjelds Skolelærere for at høre deres Mening om Størrelsen af de Beløb, som her maatte ansees passende, idet jeg gjorde dem opmærksom paa den nye Skolelovs Hensigt, at forbedre Lærernes Kaar, og at jeg ønskede et Resultat, hvormed de selv maatte ansee sig vel tjente. Eensstemmig erklæredes da, at naar Lavmaalet sattes til 1 Spd. pr. Uge foruden Kostholdt, vilde de finde sig særdeles vel tjente, ligesom de fandt et Alderstillæg af 10 og 15 Spd. meget tilfredsstillende. Havde jeg nu som Præst eller som Skolekommissionens Ordfører i et saare fattigt Præstegjeld, der har en haard Kamp at føre for Livets allerførste Fornødenheder, nogen rimelig Anledning til at gaa videre end Skolelærerne selv? Røber dette mit Forhold noget fiendtligt Sindelag mod Lærerne?

Som Provst lagde jeg Middeltallet af de forskjellige Skolekommissioners indkomne Forslag til Grund for mit Forslag med Hensyn til Lavmaalet, idet jeg naturligviis kun havde saadanne Lærere for Øie, der modtage deres Uddannelse ved lavere Læreanstalter. For Storseminarister vidste jeg meget vel, at 1 Spd. pr. Uge ikke er nogen passende Løn. Med Hensyn til Alderstillægget troede jeg, da ingen af Provstiets Skolekommissioner havde foreslaaet et høiere, men enkelte vel et lavere end 10 og 15 Spd., ogsaa at burde blive staaende derved.

Men det er fornemmelig i Egenskab af Ordfører eller Medlem af Amtsformandskabet at jeg maa døie Beskyldningen for at have gjort Modstand

mod Forbedringer i Skolevæsenet, idet jeg, som det heder, „optraadte baade mod Provst Wettergreen og flere Andre, der talte Skolens Sag, eller med andre Ord, optraadte saavel mod høit Lavmaal af Ugeløn som mod høie Alderstillæg." Det seer næsten ud som om min Angriber ved „Skolen" ikke kan tænke sig Andet andet end Skolelæreren, og at derfor den, der ikke stemmer for de høiest mulige Lærerlønninger, nødvendigviis maa være Skolens Uven. Jeg for min Part, og vist Mange med mig, har hidtil været saa taabelig at mene, at der til „Skolen" hører noget mere end Skolelæreren. Jeg har hidtil tænkt mig, at der til en ordentlig og velindrettet Skole, der skal kunne virke til sit Maal, sand Oplysnings Fremme, ogsaa maatte høre hensigtsmæssige Apparater, uden hvilke Læreren ikke kan gjøre sin Gjerning med Frugt. Sæt den dygtigste Lærer med sine Skolebørn ind i en kold, trang og mørk Hytte, hvor der hverken er Bord eller Bænk, ei heller nogetsomhelst andet Underviisningsredskab, løn ham med 1000 Spd. og see hvad han udretter! Men til saadanne Apparaters Anskaffelse kræves Penge, ligesaavel som til Lærernes Løn. Dog lad see, hvorledes jeg optraadte mod høie Lavmaal og høie Alderstillæg. Det maa foreløbig bemærkes, at jeg har været saa enfoldig at tænke, at man ved Bestemmelsen af Lærerlønnen burde tage Hensyn til Forholdene, der vel ikke kan negtes at være forskjellige i de forskjellige Amter, og at hvad der ansees passende i Nordlands og Finmarkens Amter, ikke just derfor er passende i Nedenæs eller Bratsbergs Amt, ja, at den samme Løn ei engang er lige passende for alle Dele af et og samme Amt. I Overeensstemmelse hermed har jeg handlet.

I vedkommende Kommittee, hvoraf jeg var Medlem, blev Lavmaalet for Bamble Provsti og Solums Præstegjeld af nedre Thelemarkens Provsti indstillet til 1 Spd. 60 ß pr. Uge, for den øvrige Deel af Amtet til 1 Spd. 24 ß og hertil gav jeg villigen min Stemme. Angaaende 1ste Grads Alderstillæg var ingen Dissents, da alle Parter vare enige om Størrelsen; derimod var det naturligt, at der maatte opstaa Meningsforskjel med Hensyn til 2den Grad, da Christiania Stiftsdirektion havde foreslaaet samme til 20 Spd., medens Christianssands Stiftsdirektion og Amtschefen havde fundet 15 Spd. mere passende. Det var jo naturligt, at Skoledirekteur Hansen af Christiania Stift, der med Kommitteens Samtykke deeltog i dens Forhandlinger, holdt paa sin Indstilling og søgte at gjøre sin Mening gjældende, medens Andre, hvoriblandt jeg, for Tiden maatte holde paa Christianssands Stiftsdirektions og Amtmandens Indstilling, ingenlunde fordi jeg misundte vedkommende Lærere denne Forøgelse i deres Indtægt, men ene og alene fordi jeg i de første Aar ønskede Saameget som muligt af Amtsskolekassens Midler anvendt som Bidrag til trængende Kommuners hensigtsmæssige og snarlige Ordning af dens Skolevæsen, navnlig til Opførelse af faste Skolesteder, Indkjøb af Lærerjord m. m.; og da der i øvre Thelemarken gives Kommuner med ringe Indtægtskilder, men med et Udgiftsbudget af indtil 14 a 16 Spd. pr. Skyldd., forekom det mig billigt og ønskeligt at komme saa-

danne Kommuner til Hjælp med saa stor Understøttelse i angivne Øiemed som muligt, medens de fleste af Amtets Skolelærere, som for Tiden kunne gjøre Fordring paa Alderstillæg af 2den Grad befinde sig i saa gode Kaar, at de formentlig kunne taale Savnet af disse 5 Spd. At jeg derfor talede for, at de Kommuner, der vare skredne saavidt frem med Skolevæsenets Ordning efter den nye Skolelov, at de kunde have Anvendelse for Bidrag af Amtsskolekassen, ogsaa blive bevilgede Bidrag, er en Selvfølge.

Disse Grunde, hvormed jeg søgte at forfegte min Mening, vare for mig saa overveiende, at jeg ikke kunde stemme for det høiere Beløb, uagtet jeg, efterat de øvrige Kommitteemedlemmer, hvoriblandt 2de Skolelærere, efterhaanden vare gaaede over til Skoledirekteur Hansen — stod alene. — Men, bemærker min Angriber, „som Kommitteemedlem havde nok Provst Teisner i Skoledirekteur Hansens Overvær stemt for de af Christiania Stiftsdirektion foreslaaede 20 Spd." Denne Bemærkning skal vel tjene til at kaste yderligere Skygge paa mig ved at vise Holdningsløshed hos mig under Sagens Behandling; maaske skal den bringe de med Sagens Sammenhæng Ubekjendte til at tro, at jeg overvældet af Skoledirekteurens Grunde tilsidst maatte erkjende mine egnes Uholdbarhed og saaledes stemme efter hans Ønske, men at jeg dog siden, fri for hans Indflydelse, tog min Stemme tilbage. Jeg troer imidlertid ikke, at Bemærkningen vil naae saadan Hensigt; for den Sags Skyld kunde den nok gjerne uden synderlig Skade for min Modstander have været undladt. Men da den nu en Gang er fremsat, skal jeg oplyse, hvorledes det hænger sammen med denne Stemmen for de 20 Spd. Uagtet det i Kommitteen viste sig, at 2den Grads Alderstillæg med 6 mod 1 Stemme vilde blive indstillet med 20 Spd., uden at jeg havde forbeholdt mig dissenterende Votum, var man dog endnu ikke tilfreds man vilde have Beslutningen eensstemmig, og vedblev derfor at trænge ind paa mig for at faae mig til at gaae over. Om denne — hvad skal jeg kalde det? — Paatrængenhed? Utidighed? — kan jeg ikke negte, at jeg tilsidst blev ærgerlig, og i denne Ærgerlighed ytrede jeg mig omtrent saaledes: Kan man ikke lade sig nøie uden min Stemme, saa tag den; den gjør nu hverken til eller fra; Sagen er jo allerede uden den tilstrækkeligt afgjort.

Saaledes var nu Sagen afgjort i Kommitteen og man formanedes til at holde fast paa Indstillingen, naar den skulde behandles i Amtsformandskabet*). Jeg gik ogsaa derhen med den Tanke ikke at stemme mod Indstillingen, forsaavidt den nemlig ikke blev antastet af Kommitteens egne Medlemmer; men da dette blev Tilfældet allerede med dens 1ste Post, som faldt, troede jeg mig ikke heller bunden, men foreslog og talte for en Forandring i Kommitteens Indstillingspost med Hensyn til 2den Grads Alderstillæg, idet jeg henholdt mig til de samme Grunde, hvortil jeg i Kommitteen havde støttet min Mening, hvorhos jeg udtrykkelig tilføiede — hvad jeg ogsaa i Kom-

*) Skoledirekteur Hansen kunde ikke deeltage i Amtsformandskabets Forhandlinger.

mitteen havde sagt — at naar de trængende Kommuner nogenlunde havde faaet sit Skolevæsen ordnet og der saaledes fra den Kant ikke vilde gjøres saa store Krav paa Amtsskolekassen som nu, skulde Ingen være villigere til at stemme for et høiere Alderstillæg end jeg. Alderstillægget kan jo naarsomhelst forhøies, men neppe nedsættes igjen, om saadant nogensinde skulde ansees ønskeligt, da Skolelovens § 46 formentlig vil være til Hinder. Det er derfor bedre at begynde med det Mindre og ende med det Mere end at Ønsket om Nedsættelse skulde indtræde.

Af denne simple Fremstilling af mit Forhold til Skolesagen vil formentlig klart nok fremgaae, at jeg ikke er den Mand, der fortjener Beskyldning for at „gjøre Modstand mod Forbedringer i Skolevæsenet," eller nærer noget fiendtligt Sindelag mod Skolen eller dens Lærere. Mon jeg nemlig ikke ved at virke for hensigtsmæssige og gode Underviisningsapparater viser, at Skolens og Oplysningens Sag ligger mig ligesaa alvorlig paa Hjertet som de, der eensidigen arbeide for høie Lønninger?

Fra min tidligere Færd vil man vel ikke heller kunne hente Vidnesbyrd om noget Fiendskab fra min Side mod Skolen og Skolelærerstanden. Røber det maaske et saadant Sindelag, at jeg i Aaret 1858, — misfornøiet med hiin af Kirkedepartementet bevirkede Kongl. Resolution, hvorved de af Storthinget i sin Tid til Lønsforbedring for Skolelærere bevilgede 10,000 Spd. bestemtes ikke at skulle anvendes, — fik Amtsformandskabet til „at udtale sig for Ønskeligheden af, at Midler af Statskassen eller Oplysningsvæsenets Fond maatte stilles til Raadighed til Forbedring af veltjente Almueskolelæreres Løn og en forbedret Ordning af Skolevæsenet under Betingelse, at et lignende Beløb tilskydes af Amtskommunen?" Røber det maaskee et fiendtligt Sind mod Skolelærerne, at jeg uopfordret har bevirket mit eget Præstegjelds Lærerløn forhøiet fra 15 Spd., som var Maximum for 24 Ugers Skolehold, da jeg kom til Kaldet, til 20 a 25 Spd.? Jeg troer ikke, at nogen af Amtets Skolelærere, end ikke de, der ville faae 5 Spd. mindre Indtægt, bedømmer mig paa samme Maade som Hr. Skolelærer Krognæs, og endnu mindre troer jeg, at min Ven og Medbroder, Provst Wettergreen, bedømmer mig saaledes, uagtet jeg har begaaet den store Dristighed at „optræde" mod ham. Jeg agter, ærer og elsker Provst Wettergreen saare høit, men jeg kan ikke betragte ham eller nogen Anden for en saadan Autoritet, at jeg i ethvert Tilfælde skulde bøie mig for hans Mening. Noget Saadant forlanger Provst W. sikkerlig ikke: han er en altfor retsindig og beskeden Mand til at fortørnes over, at Nogen har en fra hans afvigende Mening, naar ikke denne Mening er grundløs og falsk.

De Grunde, som bevægede mig til at tale og handle, som jeg har gjort, kunne ikke antages at være min Angriber ubekjendte, da han synes at være bleven saa nøie underrettet om det under Sagens Behandling Forefaldne, at han endog kan anføre Yttringer, der ere faldne under Debatterne. Naar han ikke destomindre ganske fortier dem og underlægger min Handlemaade

uædle Motiver, kan jeg ikke andet end beklage den Mangel paa Upartiskhed, Redelighed og Sandhedskjærlighed, som kan fordres endog hos en Modstander. Kjendte han ikke mine Motiver burde det have været ham en Samvittigheds Sag at forskaffe sig fornøden Kundskab derom forend han angriber navngiven Mand, hvis Færd, som det lader til, han slet ikke kjender.

Det seer ellers heelt besynderligt ud, at jeg alene skal have forsyndet mig saa grovelig mod Skolen og Skolelærerne ved for Øieblikket at finde 15 Spd. antagelig for 2den Grads Alderstillæg; jeg veed dog ikke rettere end at jeg har ganske hæderlige Mænd paa min Side. Christianssands Stiftsdirektion, hvis Medlem Biskop von der Lippe saa nøie som nogen Biskop kjender Forholdene i hver enkelt Deel i sit Stift og vel maa antages at have tænkt over, hvad der som Alderstillæg maatte være passende i Bratsberg Amt og som sikkert har havt en væsentlig Indflydelse paa Stiftsdirektionens Indstilling; — Amtmanden i Bratsbergs Amt, der var enig med bemeldte Stiftsdirektion, og som ikke har Ord for at være fremmed i sit Amt, ei heller for at handle i Taagen; — Skoledirekteuren i Christianssands Stift, Hr. Wolff, der er født og opvoxet i Amtet, og derhos i længere Tid hæderligt har virket her i en Stilling, hvori han umulig kunde forblive ubekjendt med Amtets Skoleforholde, og som under Skolesagens Behandling i Amtsformandskabet, hvor han var tilstede*), ikke fandt sig beføiet til at fravige sin Stiftsdirektions Indstilling, — have jo alle foreslaaet de samme 15 Spd., og maa vel derfor ogsaa med samme Beføielse som jeg kunne kaldes Skolens Fiender. I saadant Selskab skal jeg nok kunne bære den mod mig udkastede Beskyldning. Det er vel hovedsagelig derfor at jeg er fremstillet som Syndebuk, fordi min Stemme tilfældigviis gjorde Udslaget, da jeg var hædret med Valg til Opmand; men muligens vilde Opmandens Funktion ikke være bleven paakrævet, hvis ikke 4 af Amtsformandskabets Medlemmer havde været Skolelærere med en Tjenestetid, der berettigede dem til Alderstillæg af 2den Grad; men at disse stemte for det høieste Beløb, deri vil sikkert Ingen, ialfald ikke jeg, fortænke dem.

Jeg kunde vel endnu have Et og Andet at sige, saavel angaaende Angrebet som min Hr. Modstanders øvrige Betragtninger over Lærerstandens Stilling i oekonomisk Henseende, men mit Tilsvar er blevet meget vidtløftigere end jeg havde tænkt. Med Hensyn til disse Betragtninger, der, forsaavidt de angaae denne Egn, synes at røbe et saa totalt Ubekjendtskab med Forholdene, at en liden Belærelse ikke vilde være paa urette Sted, skal jeg derfor indskrænke mig til at bemærke, at skjønt jeg vistnok vilde ansee det ønskeligt, at enhver Lærer i Landet kunde tilbydes en saadan Stilling, at han udelukkende kunde leve for Skolen og af Skolen, saa maa dog Enhver med noget Kjendskab til Forholdene her indsee, at det er et Ønske, hvis Opfyldelse vil lade vente paa sig endnu nogle Menneskealdere, og at man imid-

---

*) Han var derimod ikke tilstede i Kommitteen under Spørgsmaalets Behandling der.

lertid maa tage billigt Hensyn til det Nærværende. Til Slutning skal jeg, næst at anbefale min Modstander, at lægge det 8de Bud lidt mere paa Hjerte, kun tilføie, at jeg ikke lover at fortsætte med noget Tilsvar, om end han, som han antyder, vil fortsætte sit Skriveri imod mig. Jeg har dertil hverken Lyst eller tilstrækkelig Tid, ligesom jeg, da jeg ikke holder Maanedstidenden, kun tilfældigviis vil kunne faae at vide om og naar jeg atter gjøres til Gjenstand for Behandling. Det er jo ikke at vente, at Udgiveren stedse vil vise den Artighed at sende mig det Exemplar, hvori jeg værdiges at blive omtalt.*)

Molands Præstegaard, 20de Februar 1862. J. A. Treisner.

*) Jo!
Red.

Literære Efterretninger.

Nissens Samtaler over den bibelske Historie. (Woldikes Forlag). Skjønt det ovenfor paabegyndte Uddrag*) af Noget af nævnte Forfatters Bog kunde tjene som Anmeldelse og Anbefaling af den, vil jeg med Glæde efterkomme Redaktørens Anmodning om en egen Anmeldelse af den. Forfatteren var Lærer i forskjellige Almueskoler i Holsten fra 1825 til sin Død 1857. Af hans Levnetsbeskrivelse, som er tilføiet sidste Oplag af 2den Deel, maa enhver Læser faa ham kjær for hans inderlige Gudsfrygt, hans ægte christelige Tro og hans utrættelige Arbeidsomhed og Nidkjærhed for Skolens Vel. En Frugt heraf er da ogsaa nævnte Bog. Det

*) Det her tilsigtede Uddrag „Om Underviisningen i Bibelhistorie," som Hr. Kand. Høyer sammen med denne Anmeldelse og med Referat fra Skolelærermødet i Ramnæs har havt den Godhed at sende os, og hvorfor vi ere meget takskyldige, kan først senerehen meddeles. — Det fortjener at bemærkes, at Hr. Overlærer Vogt har i Utrængsmaal nylig rykket ud i Morgenbl. med en slurvet Omtale af Nissens Samtaler. Skolen skylder Hr. Vogt megen Tak for hans Bibelhistorieskrivning, og i den Henseende slutte vi os saa aldeles til Hr. Kand. Stenersens Udtalelse i næste Nr. Men vi rose ingen drengeagtig Behandling af Andres fortjenstfulde Arbeider; thi Drengedaad skal ei hyldes med Palmegrene. — Almueskolelærerne tiltrænge alle de gode Hjælpekilder de kunne faa Anledning til at øse af for at vinde en grundig og sand Udvikling, og takke Enhver, der til den Ende yde dem en venlig Haandsrækning; men de taale ikke, at Nogen af Indbildning om Autoritet blot paa Grund af en tilfældig Omstændighed søge at lægge Hindringer i Veien for udmærkede Skrifters Udbredelse. Derfor har Hr. Vogts Anmeldelse vakt en almindelig Harme blandt Skolelærerne heromkring. Som et karakteristisk Træk skal vi anføre, at Hr. Vogt siger, at han ei kjender Dr. Kl. Harms, der har sat et saa rosende Forord i Bogen; følgelig maa Harms være en saa ubetydelig Person, at hans Anbefaling er = 0, eller, som Vogt siger: „sat paa Skruer." At en Latinskoles Overlærer, der fra det theologiske Embedsexamensbord er forsynet med Karakteren 1 og har befattet sig med Kirkehistorieskrivning, ikke skulde kjende Dr. Kl. Harms, det tror naturligvis Ingen. Thi hvem i den kirkehistoriske Læseverden kjender ei Thesestriden i 1817 og den modige „En mod Otteti?" Men selv om det ei var Tilfælde, saa forringer det ikke Harms og hans Værk eller hans Anbefaling. Solen er lige klar og dens Virkning er lige herlige om Nogle ikke blive Samme var. Allerede i 1818 skrev Prof. J. Møller, at Harms var „bekjendt som from, veltalende, genialsk Prædikant og som ivrig Tilhænger af det gamle dogmatiske System." I Guerickes Kirkehistorie fremstilles Harms som medvirkende til Opvækkelsen af det „nye aandelige Liv," der viste sig i den paany høit gjenlydende Prædiken af det „guddommelige Ord," og som førende en „ny tapper Kamp mod Vantroen." Westermeyer kalder ham „den graanede Kjæmpe for Evangeliets Sag." Og Kurtz siger i sin Kirkehistorie: „Den lutherske konfessionelle Theologies originale, kraftige, aandrige Patriark og Bedstefader var Dr. Klaus Harms † 1855 som Overkonsistorialraad i Kiel." Red.

Billede af ham, man faar af hans Levnetsbeskrivelse og de Grundsætninger, han selv udtaler angaaende Religionsunderviisningen, gjenfinde vi troligen i dette hans Arbeide. Derfor giver Bogen foruden det righoldige Stof til Belærelse og Opbyggelse, ogsaa en methodisk Anviisning i den bibelhistoriske Underviisning. Han har stadig for Øie Underviisningens Hovedformaal, Opbyggelse i Tro og Gudsfrygt Derfor en saare rig Anvendelse for Livet og Hjertet, afpasset efter Børnenes Tarv. Det er just et af Hovedtrækkene, at han søger at frugtbargjøre Underviisningen for Livet, og dette stadig støttet til Bibelen selv, i hvilken han fører Barnet ind. Ligeledes anfører han ofte passende Psalmevers og Exempler af Livet, Alt paa en eenfoldig og Barnet nødvendigviis tiltrækkende Maade. Han lærer os ret at frigjøre os fra den tvungne Stivhed og Tørhed, som ofte klæber ved Religionsviisningen og som bibringer Barnet den fordærvelige Tanke, at Religionen er en Hukommelsessag istedetfor en Livssag og Hjertesag. Skjønt Titelen er „Samtaler," er Udviklingen dog ikke affattet i Form af Spørgsmaal og Svar, men en for Lærere bestemt homiletisk Udlægning og Anvendelse af Fortællingerne, idet han enten følger Textens egen Orden eller fremhæver kun enkelte Hovedpunkter, hvorfra Fortællingen skal betragtes. Enhver, der har med Religionsunderviisningen at gjøre, (og ogsaa Andre) vil med megen Nytte og Velsignelse bruge denne Bog. Paa enkelte Steder, især i Begyndelsen af 1ste Deel, er Anvendelsen maaske noget vidtløftig, men det er jo heller ikke Meningen, at Alt skal overalt medtages; Børnenes forskjellige Standpunkt vil naturligviis bestemme, hvad og hvormeget. Ellers er Anvendelsen paa de allerfleste Steder særdeles tilfredsstillende og vil med Herrens Bistand hjælpe til at føre Læreren til en dybere Opfattelse af den hellige Skrift, en rigere Anvendelse for Livet og mere velsignet Brug i Skolen. Bogen er ikke billig, 2 Spd. 76 ß indb., men ingen Lærer eller Præst vil alligevel angre paa at skaffe sig den. Det Samme gjælder ikke mindre om Forfatterens Samtaler over Luthers Katechismus, som en Anmelder anbefalede i Nr. 3. Kan det hjælpe Noget, vilde jeg gjerne ogsaa føie min Anbefaling til hans. Samtalerne over Bibelhistorien er oversat efter Originalens 7de Oplag (2den Deel efter 8de Oplag). 2det Oplag af Oversættelsen skal snart udkomme. Vi hidsætte et Stykke af Forfatterens Levnetsbeskrivelse: „De her angivne Grundtræk af den Afdødes Charakteer og Væsen ville nu kunne tjene til at bedømme ham. Men ved at lære hans Personlighed nærmere at kjende og gjennemlæse hans Skrifter, modtager man uvilkaarlig det Indtryk, at hans Værker ere opstaaede af den fulde Hengivelse til den Herre og Frelser, som han alene vilde tjene. Det Bifald, som hans Værker have fundet og sikkert endnu længe ville finde, beroer just ikke paa deres mesterlige Form, men paa deres Indhold, som gjenspeiler en from og troende Lærers hele Liv og Væsen, der griber Læseren med en uimodstaaelig Magt og virker mere anbefalende end alle Bladartikler og Kritiker. Som Ilden antænder det kolde Træ, saaledes antænde troende Mennesker de kolde Hjerter. Hans Tro var den Talisman, hvormed han erobrede Hjerterne."

Vi kunne ikke negte os den Glæde endnu at slutte med de opbyggelige Ord, hvormed Forfatteren selv slutter sin Fortale til 3die Oplag:

„Saa gid da denne Bog maa blive velbehagelig for Gud og dyrebar for Lærerne, gid den mere og mere maa fremme og oplive Studiet af den hellige Historie iblandt os. Den, der har kastet et Blik ind i det himmelske Rige, og vederkvæget sit Sind og Hjerte derved, seer sig ikke mere om efter Verdens Riger. Den, der engang har drukket af det Vand, der opvælder til et evigt Liv, søger ikke mere hen til de sprukne Brønde, som ei holder Vand, (Jer. 2) hvormeget end denne Verdens Viisdom priser dem. O, naar allerede et Blik, en Drik kan vederkvæge og læske os saaledes her, hvad venter os da ikke, naar vi staa indenfor Forhænget! Al vor Betragten er dog nu kun at ligne med „Aftenskyens Krusen;" hvilken Sa-

lighed da, naar engang den hellige Histories Alfa og Omega ligger for os og vi staa hensunkne i dens Beskuelse! Den gamle Præst Hesz, som anvendte hele sit Liv paa Betragtningen af den bibelske Historie og skrev 23 Bind derom, blev i sine sidste Aar meget svag og affældig. Da man engang spurgte ham, om Tiden ikke blev ham lang, naar han saaledes Dag ud og Dag ind sad i sin Lænestol og hverken saa eller hørte noget Underholdende, svarede Oldingen venligt: Jeg har beskjæftiget mig med et Liv, hvis Undere jeg har erfaret paa mig selv. Og om jeg endog skulde sidde saaledes i hundrede Aar, saa vilde min Herres Liv give mig saa megen Anledning til Glæde og Eftertanke, at Tiden ikke vilde falde mig lang; og jeg tror, at der i Evigheden bliver endnu saa meget Nyt og Saligt heraf tilbage for mig, at jeg ogsaa Hisset uden Ophør vil kunne glæde mig derover og kvæge min Aand derved.

Gud give alle os Lærere en saadan Aand, der med Kjærlighed og Alvor skuer ind i den hellige Historie!"

Ant. Høyer,
Cand. theol. og Seminarlærer.

— Den ved offentlig Foranstaltning udgivendes Læsebog for Almueskolen udkommer i Høst paa Hr. Bogh. Cappelens Forlag. Læsebogens Størrelse bliver omtrent 40 Ark godt indb. paa Bendler og Skindryg saavelsom med Skind paa Hjørnerne — til en Pris af 36 ß pr. Exemplar.

— Med dette Nr. følger til Ugenbyesboende Subskriptionsindbydelse fra Hr. Bogh. Floor i Bergen paa Hr. Kand. Kaurins Oversættelse og Uddrag af Dr. Phillippis Forklaring over Romerbrevet.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Af Kristianias Stiftsdirektion er ansat følgende Kredsskolelærere: I Akershus Amt: Seminarist fra Asker, Jakob Olsen, i Holand; Sem. fra Klæbo, Ole Olsen Kæhle, i Urskoug (af Biskopen derhos ansat som Kirkesanger sammesteds); Sem. fra Klæbo, Robert Iversen, i do.; Seminarister fra Asker, Jens Christian Johnsen, Ole Christian Hansen Gjønæs, og Sem. fra Holt, Simen Knudsen, i Aker; Seminarister fra Asker, Arne Hansen Gabn, i Enebak; Nicolai Mortensen Rogvam i Frons Sogn, Drøbaks Præstegjeld; Johan Edvard Olsen Julsrud, i Eidsvold; Christian Hermansen Gjerdrum, i Gjerdrum; Ole Olsen Aschim, i Eidsvold; Sem. fra Solum, Ole Johannesen Huuslænde, i Holand, (af Biskopen tillige ansat som Kirkesanger i Setskougen); do. fra Rakkestad, Ole Engebretsen Dingtorp, i Holand. I Smaalenenes Amt: Seminarister fra Rakkestad, Ole Christiansen, Iver Johannesen og Hans Pedersen, i Glemminge; Johan Andersen, i Varteig; Christian Thorsen Ringsby, Andreas Andersen, Hans Olsen og Sem. fra Asker, Torsten Olsen Funderud, i Spydeberg; Seminarister fra Rakkestad, Arne Andersen, Edvard Nielsen, Johannes Amundsen og Sem. fra Solum, Gjermund Olsen, i Tune; Seminarister fra Rakkestad, Niels Jørgensen, i Haabol; Hans Christian Andersen, i Rakkestad og Carl Jens Jacob Hansen, i Berg; Seminarister fra Asker, Theodor Brynildsen Aas, i Id og Amund Andersen Vig, i Rødenæs. I Hedemarkens Amt: Seminarister fra Asker, Andreas Olsen Spilhoug, i Vinger; Lars K. Rabstad, Herman Hansen Aars (efterat han havde frasagt sig Posten i Haabol), og T. Oværnæs, i Vaaler, Solør; Rasmus Petersen Lundaasmoen, i Tønset; Thore Juulsen Lund, i Hof, Solør; Sem. fra Stordøen, Niels Larsen Underthun, i do.; forhenværende Skolelærer Niels Andersen Harildstad, i Romedal. — Under 31te Marts d. A. har Stiftsdirektionen antaget Seminarist og Andenlærer ved Røros høiere Almueskole Jens Jensen til Lærer ved Lærerskolen i Tønset i Østerdalen. — 10de April: Seminarist Tosten Tostensen Frettem til Lærer i yttre Aadalens Sogn, Hadelands m. m. Provsti; Ole Simensen Kjernliten, med Examen fra Skolelærerseminariet i Land, til Lærer i Gausdal, Thotens Provsti; Seminarist Andreas Jørstad og Ole Egstad til Lærere i Vardal, Thoten; do. Ole Johannesen, (Lærer i Eger), Ole Engebretsen Dingtorp i Rakkestad og konstitueret Lærer i Gran, Peder Olsen, til Lærere i østre Thoten, do.; Ole Clausen til Lærer i Eger, Kongsbergs Provsti; Sem. Hans

Svendsen Flokstad til Lærer i Strømmens Landsogn, Nordre Jarlsbergs Provsti; do. Asmund Vasend til Lærer ved Helle Brugs Skole i Sandøkedal, Bamble Provsti. — 15de: Elev fra Vossevangens høiere Almueskole Skjervheim til Lærer ved Hadelands Glasværk.

— Tvende Skolelærerposter er ledige i Trysil Præstegjeld fra Oktober d. A. Skoletiden er 26 Uger; Lønnen, foruden frit Kostshold i Skoletiden, 1 Spd. 60 ß pr. Uge, om Vedkommende har bestaaet Afgangsprøve ved et større eller mindre Seminarium. Ansøgninger, stilede til Kristiania Stiftsdirektion, indsendes snarest muligt til

Trysild Præstegjeld, 16de April 1862. A. Balchen.

— I Bremangers Annex til Kinns Præstegjeld er Kirkesangerposten ledig. De med denne Bestilling forbundne Indtægter kunne ansættes til omtrent 30 Spd. aarlig, hvorhos Kirkesangeren vil komme til at undervise i 2de Skolekredse 28 Uger aarlig. Skolen vil, med Undtagelse af 4 Uger, blive holdt i Rodestuer. Lønnen for Læreren er fastsat til 1 Spd. 24 ß ugentlig foruden Godtgjørelse for Kostshold og Herberge af Kredsenes Opsiddere. Det er derhos sandsynligt, at der i en ikke fjern Fremtid vil blive tillagt denne Post Lærerjord og Lærerbolig. Ansøgninger om denne Bestilling, stilede til Bergens Stiftsdirektion, blive at fremsende inden 6 Uger fra 18de April til Kinns Sognepræst H. J. Blom.

— I Kinns Præstegjeld ere 10 Almueskolelærerposter ledige. Skolen holdes dels i dertil opførte eller leiede Rodestuer, dels som Omgangsskole i 28 til 36 Uger aarlig. Lønningen er, foruden Godtgjørelse for Kost og Herberge, der erlægges af Yderne i vedkommende Kreds in natura eller i Penge, 1 Spd. 4 ß ugentlig. Det bemærkes, at i Regelen vil ikke Skole blive afholdt i Aarets to første Maaneder, saaledes at der er Adgang for Skoleholderen til at deltage i de inden Distriktet faldende større Fiskerier. Ansøgninger, stilede til Bergens Stiftsdirektion, bliver at fremsende inden 6 Uger fra 18de April til Kinns Sognepræst

H. J. Blom.

Brevvexling.

Det ser næsten ud til at „Folkeskolen" drives af nogen Lyst til at træde os i Hælene. Saavel ved Hr. Bergs Angreb f. A. som nu i dens Nr. 9 (se Brevvexling) har den noksaa smukt praktiseret sit tidligere givne Løfte: „Fra os skal ikke Forargelsen komme." Vi har ingen Plads tilovers eller Lyst til Strid med „Folkeskolen;" det var langt bedre at vi stred sammen. Det maa dog bemærkes, med Hensyn til Referatet fra Kvikne, at Manuskriptet ledsagedes af Følgeskrivelse til Feragen, hvori vi paa Referentens Vegne og Anmodning bad om broderlig Undskyldning for at han paa Grund af Sygdom og mange Forretninger ei havde seet sig istand til at sende Afskrift; men bad Red. godhedsfuld benytte det oprindelige Referat. Saavel hvad der nu staar at læse i dette, som hvad det meddeles i næste Nr. sendtes i Slutningen af f. M. til Folkeskolen (ikke i trykt Stand, men det oprindelige Manuskript). Man ser heraf, hvorledes DHrr Redaktørers Udtalelse om „Eftertryk" af Skoletidenden skal forstaaes. Foran har vi Uddrag af Kirkesanger Reitans Foredrag indflettet i Referatet, saa Folkeskolens Underretning til sine Læsere om at vi ikke vil benytte det er dermed forklaret. Vi sendte Foredraget strax afsted netop for at Folkeskolen kunde have Anledning til at trykke det tidligt.

Hr. S— Rennebo. Førend vi kan indlade os paa Deres „Berigtigelse," der er en Stadfæstelse, maa vi ærb. udbede os Underretning om hvem De er, og i hvad Forhold De staar til Skolesagen og Skolestyrelsen derhenne. Red.

De ærede Subskribenter bedes at virke for Skoletidendens Udbredelse, at den kan komme til at dække sine Udgifter. Den savner meget den fornødne pekuniære Bistand, og vil derfor ikke, trods al den literære Hjælp, den nyder, ikke bestaa, dersom ei de, der ønske dens Fortsættelse, godhedsfuld virke for en mere udstrakt Subskription. For at undgaa Stands i Expeditionen bedes Betalingen for 2den Halvaargang indsendt inden Udgangen af Juni.

Kristiania.
Udgivet og redig. af S. M. Krognæs. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 6. Aarg. 2. | Indhold: Gjensvar. — Skolelærermøde for Østerdalen. — Literære Skole-Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. | Juni 1862.

Gjensvar.

(Af Red.)

I.

Et saadant „Tilsvar" som det Provsten i øvre Telemarkens vestfjeldske Provsti, Hr. Sognepræst Teisner, gav os i for. Nr. har ubestrideligt sin Interesse. Ligesom det i Almindelighed er godt, at de forskjellige gjærende Synsmaader komme tilorde, saaledes er det af megen Betydning, at Mænd, der have ledende Indflydelse paa de Sager, som indeslutte store Interesser i sig, træde offentlig frem med en aaben Udtalelse om deres „hele Forhold" til den Sag, der staar under Behandling. Vi ere derfor vel tilfredse med, at Hr. Provst Teisner har „ændset" vort „Produkt." Derved er det ei alene klargjort af hvad Natur dette var, men man har i Tilsvaret ogsaa tilstrækkeligt Bevis for, at vi traf den rette Mand, da vi udsondrede en af Skolereformens Modstandere og stillede hans Optræden under Skolesagens Behandling i offentligt Lys. Vi maa nødvendigen forudsætte, at vore Læsere allerede har taget Almueskoletidendens Nr. 9 for f. A. frem og holdt vore Ytringer deri sammen med Hr. T.'s Tilsvar. Ellers vil man vanskelig kunne dømme imellem Parterne. Dels kan de første Udtalelser være glemte, dels har Provsten ved en Smule politisk Veltalenhed søgt at lede Opmærksomheden bort fra Ankeposterne og dels har han været saa temmelig rundhaandet med Beskyldninger mod os at hvis man ei ser nøiere efter men blot løselig holder sig til Tilsvaret, vil Hr. Provstens Udtryk „Mørkhedens Mand" nærmest blive overført paa os. Med en i vore Dage ikke saa sjeldent fremtrædende selvbehagelig Lyst til at stille sig selv foran Martyreriets Speil har Hr. Provsten beklaget sig dybt over den, som det synes ham, ynkelige Medfart, han har lidt af os. Vi skal jo have tillagt Hr. Provsten „uædle Motiver" for hans Optræden, have gjort et „Angreb," som i ingen „Del" var „berettiget," forsømt, hvad der maatte være os en tvingende „Samvittigheds Sag," „ensidigen" og det i den Grad, at vi ikke „kan tænke" os, „at der til Skolen hører noget mere end Skolelæreren," gjort Hr. Provsten „til Gjenstand

for dadlende Omtale paa en Maade", som noget nær maa fraskrive En „Navn af en kristelig Lærer." Det hedder derhos snart, at vi har kaldt ham en „Mørkhedens Mand" snart at vi har fremstillet ham som en „Fiende af Skolen og Skolelærerstanden" og endelig, at vi har vist „Mangel paa Upartiskhed, Redelighed og Sandhedskjærlighed." Dette er i Virkeligheden intet smukt Billede. Ser man dog imidlertid nøie efter, vil vor Færd i Nr. 9 ikke blive at tillægge fuldt saamegen Skandaløshed, som det af hint Register synes at den har i sig. Noget, som svarer til Udtrykket „Mørkhedens Mand" anvendt paa Hr. Provsten har vi hverken i Indhold eller Form ytret. I den Henseende ere vore Ord tilstrækkeligt veiede og lade sig ligesaalidt uimodsagt fordreie, som Hr. Provsten kan nægte, at naar han selv bevidner, at vi ere „nøie underrettede om det under Sagens Behandling Forefaldne," og derfor ikke vover at paapege Nogetsomhelst, hvori vi har faret med Usandhed, han da selv har tilstrækkelig godtgjort vor „Sandhedskjærligheds" Herredømme over Fremstillingen. Vi skrive derfor ikke alene dette, men ogsaa alle de øvrige Ukvemsord og Sigtelser, hvormed han har krydret Tilsvaret, paa hans egen Regning. Just fordi vi vilde øve en „redelig Kritik," som Hr. Provsten kræver, indførtes Intet i den historiske Fremstilling, uden hvad vi vidste var sandt, og som hele Bratsbergs Amtsformandskab kan bevidne, hvilket dog ikke er fornødent, da Hr. Provsten har gjort det selv, derfor holdt vi os inden Grændserne for Pressens Ret og Pligt, derfor har vi ikke faret i Smug for Hr. Provsten med Kritiken, og derfor forsøgte vi os ikke i den tvivlsomme og ufrugtbare ja endog tildels umulige Side af Kritiken at opsøge Hr. Provstens „Motiver"*). Rart er det derfor, at Hr. Provsten imedens han indrømmer os Ret til at gjøre hans „Handlemaade som offentlig Mand til Gjenstand for Kritik" og ei kan opvise noget Falskt i vor Artikel, da kan for dennes Skyld finde Grund til at foreholde os saa gjentagende det 8de Bud, aldenstund det vel er klart, at man i det 8de Buds alvorlige Skole ikke lærer at skrive Sligt, som det, vi allerede har peget paa i Hr. Teisners eget „Tilsvar." Man kunde derfor synes at have god Grund til at bede Hr. Provsten prædike det 8de Bud ligesaa høit for sig selv som for Andre.

---

*) Disse har han nu selv fremstillet og det er i sin Orden; thi det var hans og ei vor Sag. Hans Fordring til os om at vi skulle fremstille de Motiver, hvorefter han har handlet, maa afvises som uberettiget. At fremsætte eller gaa ind paa en saadan Fordring vilde være intet mindre end et Forsøg paa at undergrave eller umuliggjøre Kritiken selv. Det er vel ogsaa i Forudfølelse heraf, at Hr. Provsten i sit Tilsvar har holdt sig saa fjernt fra at „oplyse de Grunde, hvorefter vi har handlet" og undladt at indromme, at der i en Skolereforms Tid som den nærværende, kan være ganske forsvarlig Grund tilstede for en Skoletidende til at udtale sig fra Skolens Standpunkt ligesaa vel som for Hr. Provsten fra sit. Naar det hedder: „Jeg tror ikke nogen — — bedømmer mig paa samme Maade som Hr. Skolelærer Krognæss," da ser det ud som om vi skulde drives af en særdeles Lyst til at være ubillige i vore

Det er ikke saa meget Tilsvaret i sig selv som meget mere den Omstændighed, at Skolereformen hører til Tidens brændende Spørgsmaale, der bevæger os til at levere et Gjensvar. At vi derved borttage Plads for Andre har vistnok vakt en ikke ringe Betænkelighed herimod, men den Overbærenhed, som Indsendere hidindtil har saa rigelig bevist os med Hensyn til Inserater, der ere blevne længe liggende, ville de heller ikke nu unddrage os, det haabe vi sikkert. Vi agte først at veie Tilsvaret siden at omtale Skolesagens Stilling i Almindelighed.

Naar Hr. Provsten siger, at vi har fremstillet ham „som en Fiende af Skolen og Skolelærerstanden osv.", da forholder det sig ikke ganske saa. Kun hans Optræden ifjor under Skolesagens Behandling har vi fremstillet som en Modstand mod saadanne Forbedringer i Skolen, der fortjene Navn af en virkelig Fremskridts-Udvikling. Og dette er noget Andet. En Fader kan nægte sin Søn en anstændig Opdragelse, uden at han derfor — betragtet fra et menneskeligt Standpunkt — kan siges at nære noget Fiendskab til Sønnen. Vi skille bestemt imellem disse Begreber. Ligesom i Almindelighed en anstændig Opdragelse kræver Opofrelser, som Mange vægre sig for at yde, saaledes kræver ogsaa Skolen sine. Af Hensyn hertil ønske Mange at Skolen maa gaa i dens gamle Form, uden at de derfor kan siges at være just egentlige Fiender af den. Skulde dog Hr. Provsten for sit eget Vedkommende fremdeles ville paastaa, at Modstand mod en udstrakt Skolereform er ensbetydende med Fiendskab mod Skolen og Skolelærerne, da kan vi naturligvis Intet have derimod.

Hvor „besynderligt" det end falder Hr. Provsten, at han „alene" er „gjort til Gjenstand for dadlende Omtale," saa er det dog ganske naturligt. Han paastaar nok selv, at han „ikke er den Mand, som fortjener Beskyldning for at gjøre Modstand mod Forbedringer i Skolevæsenet," men han har dog i samme Aandedræt vist, hvorledes en Kamp, der gives ud for at føres i den folkelige Interesses Tjeneste, hvor velment den endog i sig selv er — seet hen til Stedsforholdene — i Virkeligheden er imod den. Igjennem ham ere

---

Domme eller have personlig Interesse af at indlade os i Skriftvexel angaaende Skolesagen. Det maa derfor engang for alle bemærkes, at dersom Nogen skriver udelukkende i Sagens Anliggende uden personlige Hensyn, saa ere vi med der. For egen Person har vi Intet at vinde ved denne Diskussion, og kan netop derfor i Sagens Interesse og med Hjærte for Medbrødres Vel møde Hr. Provsten. Akers Skolevæsen er gaaet et godt Stykke foran Loven med sin Reform; vi tale til dem, som ikke følge Loven, men lægge Krogveie. Akers Skolestyrelse og andre vore Foresatte besjæles af en saadan Indsigt og Omhu for Skolen, et saa frit og utvungent Blik paa Forholdene og en saadan Nidkjærhed for Skolevæsenets Ophjælp, at vi kun kan ønske Samme taget til Mønster vide omkring. Just derfor er det at vi tør og kan tale baade saa trygt og saa frit, vel vidende, at man forstaar os godt og baade vil og kan fortolke vore Udtalelser anderledes end Hr. Provsten har gjort.

Manges Tanker aabenbarede.*) Fremfor Andre af hans Sideordnede er han traadt frem som en kjæk Bygdepolitiker. Han har ført Bondepolitikens Vaaben og Værge med megen Iherdighed. Ved at kjæmpe for lave Lærerlønninger og lave Alderstillæg holder han jo paa en indirekte Maade dygtige Lærere udenfor den Kreds, han repræsenterer, og nøier sig med at de som allerede ere der, fremdeles næres med Armodens Brød. Dette kan vi ikke rose en Præst for. Hvormeget man end kan billige Bygdepolitikens Forsigtighed ligeoverfor indsnigende Svindelvæsen og Nyhedskræmmeri, maa man dog dybt misbillige, at den stiller sig hindrende i Veien for de store Interessers Fremme. Det er just disse som ere skikkede til at hæve Bygderne til hvad de skulle være. Nu hører ubestrideligt et godt Skolevæsen til de store Interesser, som ei alene i det Hele og Udstrakte Kirke og Stat men ogsaa i det Enkelte Kommunen bør fremme og tage sig af ei blot som Noget, der kan følge bagefter eller ialfald jævnsides med andre store Interesser, men som noget, der bør gaa i Spidsen for dem og forberede deres Virkeliggjørelse.

II.

I de os foreliggende „Bratsberg Amtsformandskabsforhandlinger for Aaret 1861" findes ikke optagne hverken Kristianias eller Kristiansands Stiftsdirektioners Indstillinger i Skolesagen, saa derigjennem kan vi ikke anstille nogen Sammenligning mellem Hr. Teisners Synsmaade og de Betragtninger af Skolen, som raade hos dem han især paaberaaber sig som sine Autoriteter, nemlig Medlemmerne af Kristiansands Stiftsdirektion. Vi har ikke Lister og Mandals Amtsformandskabsforhandlinger. Derimod har vi for os Stavangers og Nedenæs's Amtsformandskabsforhandlinger, hvori Stiftsdir.'s Skoleindstillinger ere optagne. Af disse trykke vi hel og holden Stiftsdir. Indstilling til Stavanger Amt**) saalydende: „Fra Kristianssands Stiftsdirek-

---

*) Mænd, der ifjor forøvrigt talte Skolens Sag meget godt, greb ikke synderlig dybt i Pungen, da Lønsspørgsmaalet behandledes, saa Hr. Teisners Præmisser og Konklusion svare bedre sammen end adskillige Andres. Der er dog imidlertid den Forskjel, at i Amter, hvor det atter og atter gjenlyder, at saa store Offere som muligt bør frembæres paa Skolens Altar, der vil man nok ogsaa snart vide at gjøre Alvor af Sagen ogsaa i Gjerning; derimod vil man med Hr. Teisners Betragtningsmaade altid ligge i Baggrunden. 15 Spd. som Konklusion til Teisners Præmisser er noget ganske andet end 15 Spd. i Nedenæs med en saadan Skolekomiteindstilling til Forudsætning som den nedenfor aftrykte.

**) I Stiftsdirektionens Budgetforslag for Stavanger Amtsskolekasse hedder det: „Man antog ogsaa, at Tjenestetiden burde være udstaaet i Amtsdistriktet," naar der skulde blive Tale om Alderstillæg. En Minoritet i Skolekomiteen fandt dog, at „Alderstillægget bør tillægges Dueligheden i Amtet," „da man gjerne vilde trække Dueligheden ind i Amtet og ikke lægge Hindringer i Veien for den." Se Stavanger Amtsforhandl. S. 22 og 31. Det kan ogsaa her bringes i Erindring, at denne Komite, hvori sad Sognepræst Monrad, Kand. i Theol. og Landbrugsskolebestyrer Budde, Skolelærer H. Storsteen m. Fl. fo-

tion!*) For at sætte Amtsformandskabet istand til at fatte Beslutning om Lavmaal af Løn for Almueskolelærerne paa Landet efter Lov af 16de Mai f. A. § 27 har Stiftsdirektionen efter samme Bestemmelse indhentet de fornødne Forslag og Erklæringer, hvilke den lader følge, idet den dog maa bemærke, at Forslagene fra Høiland og Ly paa Jæderen findes blandt de Dokumenter, der ere vedlagte den ogsaa i Dag til det ærede Amt oversendte Sag med Hensyn paa Amtsformandskabets Forretning efter samme Lovs § 41. Uagtet Stiftsdirektionen i særskilte Cirkulærer havde forlangt de forskjellige Sager forberedede, ere de dog blandede som i ovennævnte Tilfælde, saa ogsaa for Karmsunds Provsties Vedkommende, hvis Forslag og Erklæringer i denne Sag findes blandt den anden Sags Dokumenter.

Hensigten med Bestemmelsen er at bevirke en høiere Løn bestemt for Skolelærerne; den tidligere ydede er altsaa i Almindelighed erkjendt for at være forliden, og Klager ere hørte, ei alene over, at man ei kunde faa duelige Lærere men ogsaa over at man ei kunde faa Personer, der vare nogenlunde skikkede. Amtsformandskaberne, der have bedre Anledning til overse Forholdene i det Hele end hvert enkelt Formandskab, der kun tager Hensyn til sit Distrikt, ere derfor bemyndigede til for enkelt Gang at gribe ind i de specielle Kommuners Bevillingsret, og kan kun opfylde deres Pligt ved at bestemme en passende Forhøielse af Lønnen.

Det bemærkes, at efter Lovbestemmelsen er det den almindelige Skoleløn, hvis mindste Beløb skal fastsættes, den der gives Lærerne, hvad enten de søge deres Kredse paa Omgangsskole eller paa et fast Skolested, og at der ved samme altsaa ikke er at tage Hensyn til større Skoler, for hvilke en større Løn er ydet eller fremdeles vil behøves; i denne Henseende antyder Lovens § 29 en Adgang for Kredsene til at bevilge det mere Fornødne. Man tror derfor ikke, at der er Grund til at sætte mere end eet Lavmaal; Loven indeholder Intet derom; det er efter § 63 andre Autoriteter, som have at bedømme Lærernes Kvalifikationer, og man vilde ved at bestemme flere Lav-

---

reslog og fik bestemt i Amtsformandskabet Lønslavmaalet sat til 4 Ort for Ugen for de første 5 Aar og 1 Spd. for de andre 5. Man maa forbauses, naar man (i Amtsformandskabsforh. S. 110) læser, hvilke Fordringer Hr. Kand. Budde stiller til Skolelærerne (han har selv været Lærerlærer i Kobbervik), og paa samme Tid ser, hvad Løn han er med at diktere dem.

*) Det er for at meddele vore Læsere endel Materialier til en Anskuen af Skolesagens Stilling, at vi levere Sitater. Stiftsdirektionernes Indstillinger ere formentlig konsiperede af Skoledirektørerne. Indstillingerne til Amtsformandskaberne i 1861 maa sandsynligvis betragtes som de Programmer, hvormed Skoledirektørerne indledede sig selv og deres Gjerning for Offentligheden. Skoledirektørerne Lous og Coucheron have fundet det tilstrækkeligt, at paa almindelig forretningsmæssig Maade opstille Budgetforslag og afgive en Indstilling, der ikke stort anderledes end som den ovenanførte befatter sig med Skolens Stilling i Samfundet. Derimod har Skoledirektørerne Haslund, Berg og Hansen fundet det fornødent at udtale sig om Skolesagen i dens Helhed. Dem lade vi senerehen her komme tilorde.

maal standse Udviklingen; for Besparelses Skyld vilde man flere Steder blive staaende ved det mindre Lavmaal til Skade for Skolerne, der ei fik saa duelige Lærere, som ellers var at forhaabe.

I Amtet har de nævnte Skolelærere i Almindelighed hidindtil været lønnede med 60 til 80 ß for hver Uge; man vilde vel altsaa ikke kunne sige at have tilstrækkelig virket for Skolen ved at bestemme mindre end 1 Spd. som Lavmaal af Skoleløn for Ugen. For en saadan Sum har man ogsaa erklæret sig for den større Del af Jæderen og Ryfylke, ligesom ogsaa for en Del fra Dalernes og Stavanger Provstier; ogsaa i Karmsunds, hvor man synes at have været mindst villig til at foreslaa en høiere Sum, har dog enkelt Præstegjeld ogsaa erklæret sig herfor, og Stiftsdirektionen tager ikke i Betænkning at foreslaa det samme Lavmaal, nemlig 1 Spd. for hver Undervisningsuge; der foreslaaes heller intet mindre Lavmaal for noget af de øvrige Amtsformandskaber, der høre til Stiftet.

Uagtet det synes overflødigt, skal man dog, da det er nævnt i flere af Betænkningerne, tilføie, at Lærerne foruden denne Løn har Krav paa Huusly og Kostholdenten in natura eller Godtgjørelse derfor (§ 20).

Lavmaal af Løn efter Skolelovens § 27 foreslaaes saaledes for Stavanger Amt sat til 1 Spd. for hver Undervisningsuge.

Kristiansand den 6te Mai 1861.

Vogt. J. von der Lippe. Fr. Chr. Wolff."*)

Vi se bort fra denne Indstilling og kige hellere ind i Amtsformandskabsforhandlingerne for det Amt, som Hr. Teisner interessant nok sætter paa lige Linje med Bratsbergs, nemlig Nedenæs. Der hedder det i Stiftsdirektionens Indstilling: „— fortrinligt Hensyn tages til hvad der er foreslaaet fra de Kommuner, hvor Sandsen for Skolevæsenets bedre Ordning sees at være mest udviklet. Skal virkelig Noget udrettes for Almueskolens Fremgang til det Bedre, da er den første Betingelse derfor uimodsigelig en almindelig ikke blot af den enkelte Kommunes gode Villie afhængig Forbedring af Lærernes økonomiske Vilkaar, og naar den nye Skolelov i denne Henseende har givet Amtsformandskabet med dets fuldkomnere Oversigt over Forholdene Myndighed til at gribe ind i de enkelte Kommuners Ret til at beskatte sig selv, da rammes Lovens Tanke visselig kun ved at gjøre et virkeligt Fremskridt ikke blot ved at stadfæste det hidtil Sædvanlige og blive staaende omtrent ved den samme Løn, for hvilken man hidtil har erholdt Lærere, som dog i de fleste Tilfælde ikke have modtaget nogen til deres Gjerning svarende Uddannelse, og hvis Dueligbed i Almindelighed turde være temmelig tvivlsom**). Dette krydser formentlig Hr. Teisners Tankegang i denne Sag. Men hvad vil han vel sige til følgende Ytring af Skolekomiteen i Nedenæs;†)

*) Stavanger Amtsformandskabsforhandl. S. 27 fg.
**) Nedenæs og Robygdelagets Amtsformandskabsforhandl. S. 27.
†) Do S. 26. Indstillingen er underskreven af Sognepræst Schübeler fra Aaserald, C. Torkildsen fra Hordnæs, K. Thorsen fra Holt, O. Lindstøl fra Søndeløv og A. Bie fra Østre Moland.

„Det er en afgjort Sag, at Stillingen for Flerheden af Skolelærerne paa Landet er yderst mislig. Deres ugunstige Livsforhold kommer saaledes ofte til at trykke dem langt ned under den Stilling, hvor man kunde ønske, at en Folkets Lærer skulde staa. Deres hele Stræben maa som oftest gaa ud paa at erhverve det daglige Brød, som alligevel mangen Gang bliver dem knapt nok til Del. De kunne derfor ikke anvende den tilbørlige Tid til ved Læsning og Eftertanke at erhverve den nødvendige Kundskab og Færdighed til at udføre sin Gjerning, saa at den vil blive frugtbringende. Men disse samme Mænd ere dog Nationens Opdragere. Naar vi tale eller arbeide for Oplysningens Fremme, da er det netop disse Mænd vi stole paa. Enhver ser derfor saare let, at det bliver en grov Modsigelse at tvinge disse Mænd til at søge nedad istedetfor opad. Naar man saaledes klager over Mangel paa duelige Lærere, da ligger Grunden dertil ikke saameget hos Læreren selv som i de ugunstige Forhold. Amtets Fædre have her Anledning til at rette paa disse Stillinger. Kommitteen haaber derfor, at denne Leilighed gribes til at bevirke en mere gjennemgribende Forandring i det Bestaaende. Det er sandt, at Tidens Tryk kan gjøre dette vanskeligt nok paa enkelte Steder, men man haaber ogsaa derfor, at Lærerstanden modtager med saa meget mere Erkjendtlighed dette Bevis paa Erkjendelsen af deres Stands og deres Gjernings Vigtighed.

De her udtalte Anskuelser ere saa almen erkjendte Sandheder, at det kanske tør synes overflødigt at anføre dem for en Forsamling som denne, men Kommitteen har dog troet ikke at burde tilbageholde dem, da den kun ønskede at vise hvorledes den opfattede Sagen. Kommitteen er ikke blind for de store økonomiske Vanskeligheder, som opstille sig, men haaber dog, at de Midler, som her kunne anvendes, ville blive en Grundkapital, der i Tiden giver rigelige Renter. En forvidt dreven Sparsomhed kan virke lammende paa Landets vigtigste og mest indflydelsesrige Stand og mange Øine vogte i dette Øieblik med spændt Opmærksomhed paa os og vor Gjerning."

Man sammenligne disse Udtalelser med Hr. Teiners! (Forts.)

Uddrag af Forhandlingerne i Skolelærermødet for Østerdalen den 30te og 31te December f. A.

(Refereret af J. Flotten.)

(Slutning fra Nr. 5).

Hvorledes maa Lærestoffet afpasses og fordeles, samt hvilken Læreform er den hensigtsmæssigste ved den Undervisning, som Skolelovens § 9 (for forsømte Børn over 14 Aars Alderen) omhandler? (Sp. 3)

Man bad J. Flotten, der engang havde holdt Skole blot for saadanne

Børn, at meddele sin Erfaring desangaaende og han ytrede i det Væsentlige Følgende: Med Hensyn til Christendomsunderviisningen, da maa de allervigtigste christelige Sandheder først og fremst meddeles. De fem Parter — den femte dog først i Slutningen af Lærekursuset — kunne lægges til Grund for den, og i Almindelighed vil det ikke overstige selv lidet begavede Børn efterhaanden at lære disse udenad. Skulde et Barn være saa indskrænket, at det ikke engang formaaede at lære dem udenad, maa Læreren derfor ikke opgive det, men anvende desto mere Flid i ad den mundtlige Vei at tilegne det deres Hovedindhold. Kunne Børnene lære noget mere udenad end de fem Parter i Catechismen, saasom Bibelsprog og Psalmevers eller endog Stykker af Forklaringen, er det naturligviis saa meget bedre; men vel vogte Læreren sig for, at lade deres Arbeide blive formegen Udenadslæsning, som der især i en saadan Skole er liden Tid til. Derimod fortælle han dem deels efter Bibelhistorien, deels efter Catechismen om den Gud og Fader, der har skabt Alt, ogsaa dem, opholder og bevarer dem, samt lede dem til at se i de skabte Ting hans Almagt, Viisdom og Kjærlighed, saa de ved hans Aands Bistand kunne elske ham igjen, fatte Tillid til ham osv. Han fortælle dem videre om Menneskets Affald fra Gud ved Synden, om den deraf følgende store Trang til en Frelser og Forsoner, og at Faderen i Himlen ogsaa i den Henseende har forbarmet sig over os arme Mennesker, idet han har sendt os sin enbaarne Søn til en saadan Frelser etc. Han fortælle dem om den Hellig Aands Gjerning, og om, at de i Daaben annammede denne Aand, og da bleve antagne til Guds Børn, som de fremdeles ere, hvis de staa i Daabens Pagt. Men han lade det ikke blive ved en almindelig Fortælling, men søge at trænge ind paa deres Hjerter med en hjertelig Tiltale og Formaning til Selvprøvelse. Naar han f. Ex. siger dem, at vi af os selv ere „arme, fortabte og fordømte," da rette han ogsaa Tiltalen til dem: (i anden Person nemlig: Du, I.) Kjender Du dig som arm Synder eller fattig paa Hjælp etc., erkjender ogsaa Du, at Jesus er din eneste Frelser fra Synd, Død osv. Taler han til dem om Bønnen, da spørge han dem: Beder Du ogsaa til din himmelske Fader? Nærmer Du dig til ham i Bønnen som et Barn til sin Fader? etc. Især deles hed søge han at trænge ind paa deres Hjerter med Evangeliets Ord om Guds forbarmende Naade i Christo Jesu, og klart vise dem, hvor lykkelige og salige her og hisset de kunne blive, naar de af et bodfærdigt Hjerte ville modtage og bevare denne Naade; men han vise dem tillige hen til deres eget Hjerte, saa at de kunne komme til en sand Syndens Erkjendelse og indse, hvoraf det Onde kommer, at, naar de f. Ex. blive fristede af Ulyst, Utaalmodighed, Vrede, Bitterhed osv., da er Kilden dertil liggende i deres eget Hjerte, og at rense dette formaa de ikke selv, ligesaalidt som at retfærdiggjøre sig selv; men Læreren vise den rette Vei til at erholde Forsoning og Renselse, nemlig: Christi Blod.*)

*) Exempel paa hvad en saadan Tiltale kan virke ogsaa paa forsomte Børn findes anført i Pontoppidans Pastorale, 34te Kapitel.

Undervíisningsformen være ialmindelighed den foredragende og samtalende; naturligviis maa han af og til spørge dem igjen om hvad han har talt til dem, for at forvisse sig om de have forstaaet ham og bevaret det Foredragne. Simpel eller enfoldig, i en barnlig og meget kjærlig Aand burde denne Underviisning gives. Saa store Børn vil det sjelden lykkes at bøie ved Strenghed. Skulde et Barn vise Trods, maatte han vel irettesætte det eller kjærligen og alvorligen tiltale det; vedblev det at vise sig gjenstridigt, maatte han da melde det for Forældrene og Skolens Foresatte. Men ialmindelighed vil han komme til at erfare, hvis han, dreven af Christi Kjærlighed, omgaaes Barnet paa en værdig og kjærlig Maade, og det mærker, at dets Ve og Vel ligger ham paa Hjerte, at han har et ømt og faderligt Sindelag mod det, at da et „godt Ord vil finde et godt Sted." Imidlertid stole han ikke paa sin egen Dygtighed, men udbede sig herovenfra Viisdom og Kjærlighed til ret at behandle de ham betroede Børn. Underviisningen maa ikke vare forlænge ad Gangen, især i Begyndelsen, og nøie sees hen til at undgaa al Vidløftighed. Den bør helst gives i Barnets eget Sprog og forsaavidt han maa benytte saadanne Skriftsprogs Udtryk i Catechismen, som for Børnene ere vanskelige at fatte, gjengive han Meningen med Ord af deres egen Dialekt.

Hvad Underviisning i Læsning angar, da maa lette Lærestykker vælges og deres Indhold i Korthed forklares, saa at Børnene anføres til en forstandig Læsning. Sluttelig erindrede Taleren om, at den selvsamme Fremgangsmaade, som han havde anbefalet for Lærerens Vedkommende, vilde han ogsaa, at Forældrene skulde bruge. Disse vare ofte tilbøielige til at sætte næsten Alt i Læsning. Han vilde ansee ogsaa det Barn for christelig oplyst, som, uagtet det ikke formaaede at lære noget udenad,*) ved mundtlig Underviisning havde tilegnet sig Hovedindholdet af vor Troesbekjendelse, erkjendte sig for en arm Synder og længtes efter at tro paa og elske den Herre Jesum, samt vilde følge hans hellige Fodspor.**)

De Øvrige i Forsamlingen bifaldt i det Væsentlige ovenstaaende Fremstilling.

Hvorledes maa Christendomsunderviisningen være beskaffen, naar den med Rette skal kunne kaldes evangelisk? (Sp. 4.)

Menneskets Tilbøielighed til Selvgodhed og Egenretfærdighed, og ikke mindst vor Tids Hang dertil, maatte gjøre det magtpaaliggende for Læreren, at han ret eftertrykkelig og klart fremstillede Læren om Retfærdiggjørelsen ved Troen paa Christum. Men skal dette kunne ske, da maa han selv have

---

*) Af saa tungnemte Børn gives dog vel ikke mange.

**) Under dette Foredrag blev der nærmest tænkt paa Børn, der ere i den Alder, at de skulle konfirmeres og neppe kunne deeltage med flinke Børn i Underviisningen. § 9 i Skoleloven angaar formeentlig ogsaa andre Børn, nemlig saadanne, som vel ere forsømte, men dog kunne naa igjen de flinkere.

Erfaring saavel om Synden (egentlig mentes vel Syndigheden) som om Naaden i Christo, og være sig bevidst Trangen til denne, naar han vil lære Børnene at erkjende deres Trang til Frelsen. Er han selv ikke gjennemtrængt af Christendommens Aand, kan hans Underviisning ikke blive evangelisk, men er han „selv evangelisk bliver ogsaa denne saadan." Spørgsmaalet kunde i Korthed ogsaa besvares saaledes, at Christendomsunderviisningen er evangelisk, naar Læreren som Apostelen Paulus „intet Andet lærer til Salighed en Jesum Christum og ham korsfæstet" (1 Kor. 2, 2—3, 11.) og lærer ham saaledes „som han af Gud er given os til Viisdom, Retfærdighed, Helliggjørelse og Forløsning" (1 Kor. 1, 30). En saadan evangelisk Lære udelukker ikke Loven. Den maa aabenbare Synden, vække Trangen til Frelsen i Christo og siden være en Christens daglige Regel. Læreren foreholde ogsaa Børnene, at hvis de synde med Forsæt, staa de ikke i Daabens Pagt. Endelig troede En, at Spørgsmaalet kunne besvares saaledes, at bemeldte Underviisning er evangelisk, naar den lærer overeensstemmende med Guds Ord i den hellige Skrift og vor Kirkes symbolske Bøger, og det 1) om Salighedens Grund som er Christus, 2) om Saligheds Midler, Ordet og Sakramenterne, 3) om Saliggjørelsens Orden: Omvendelse, Tro og Helliggjørelse, 4) om Salighed selv og den modsatte Fordømmelse.*)

Hvormed bør Barnet helst sysselsættes hjemme, hvad Skolens Fag angaar?

Dette Spørgsmaal med flere var fremsat først ved Mødets Begyndelse og blev i det Væsentlige besvaret saaledes: Børnene anføres til: 1. Skrivning af en Bog, hver Stavelse adskilles da ved Bindetegn. Der spurgtes, om ikke dette let kunde blive en trættende Øvelse for Børnene, men de Lærere, der havde Erfaring i denne Sag, erklærede, at de ikke havde bemærket saadant. 2. Læsning af opgivne Stykker. Disse maatte Barnet læse i Skolen igjen og det fuldkommen nøiagtigt, samt med egne Ord gjengive deres Indhold. 3. Læsning af visse Stykker i Bibelen. Derhos anbefaledes Læsning i gode historiske Lærebøger, som man ønskede Forældrene maatte anskaffe til Børnene. Læsning af „Børnenes Blad" ansaaes for gavnlig. Bladet anbefaledes af Ordføreren. For at forebygge Misforstaaelse hos Forældrene, maatte man bemærke, at det naturligviis var Meningen, at Børnene først og fremst maatte læse sine Lærebøger, hvis Indhold det skulde gjøre Rede for, f. Ex. Catechismen osv. I Regelen burde det være saa, at Udenadslektierne læres i Hjemmet og i den øvrige Tid som Barnet har tilovers til boglig Sysselsættelse, kunde det øve sig i den omtalte Skrivning af en Bog, Læsning osv.

Næste Skolelærermøde for Østerdalen bestemtes til Afholdelse ved Juletider 1862 i Lilleelvdalen. Foruden i Skolebladene ønskede man at Referatet af Forhandlingerne ogsaa maatte vorde optaget i „Almuevennen."

---

*) Efter Dr. E. Pontoppidans Collegium Pastorale. Kap. 17—20 inkl.

Ved Mødets Slutning istemte man følgende Sang af A. Reitan:

Nu er det Kvæld, og nu er vort Værk,
Vort korte Samvær tilende.
Han, som i Svagheden ter sig stærk,
Han vil til Bate det vende.
Hvad vi af Sandhed rammet har,
Han give lyksom Fremme!
Og hvor vi vel paa Vildspor var,
Han det i Naade glemme!

Nu er det Kvæld, og nu er et Aar
I Fortidshavet udrundet;
Hvad har da vi, som ved Enden staar,
I det af Visdom vel fundet?
Har vi for Herrens Aasyn levd
I Sorrig og i Glæde?
Har vi som Lysets Venner stræbd
For Livets Vært hernede?

Nu er det Kvæld, og det Aar, som svandt,
Ak, det for evig er svundet;
Men noget dog vel af Godt vi fandt,
Som for vor Fremtid er vundet.
Det Lys fra Gud, vort Øie saa,
Vil os fremdeles følge;
Og Taagen, som paa Støvet laa,
Skal ei hans Sandhed dølge.

Nu er det Kvæld, — ja saa skal det snart
For os Udlændinge hede,
Naar Aftenklokken ad Dødens Fart
Os Alle kalder hernede
Har da vi vundet, Gudskelov,
Det er for evig vundet.
Men har vi tabt, mens trygt vi sov.
Da Alt er tabt og svundet.

Nu er det Kvæld, — o naar saa det skal
For os paa Vandringen hede,
O giv os da blandt de Frelstes Tal,
O Gud, at samles med Glæde!
Naar Aftenlampen vorder slukt,
Og vi gaar hen at blunde,
O lad os vorde indelukt
I Fredens Palmelunde!

Da kommer Dagen saa lys og klar
Med evigt Samvær i Glæde;
Da faar hvert Spørgsmaal sit fulde Svar;
Da skal vi Nytaar indkvæde.
Hvert Farvel da i Støvets Land,
Hvert kort og stakket Møde
Skal glemmes ved den lyse Strand,
Hvor alle Tunger gløde.

Literære Efterretninger.

Hr. Overlærer Vogt har med megen flid arbeidet for at skaffe skolen gode bibelhistorier. For faa aar siden udkom hans bibelhistorie for almueskolen. Ifjor blev den efterfulgt af en større, og i de sidste dage har han udgivet en „Bibelhistorie med Beskrivelse over det Hellige Land for Borger- og høiere Almueskoler.“ De to første af disse Bibelhistorier har jeg til forskjellig tid og sted gjort til gjenstand for fuldstændigere anmeldelser. I det enkelte at gjennemgaa den sidst udkomne vil være overflødigt, da den i det væsentlige er en forkortet udgave af den større. Den gunstige dom derfor, som jeg har maattet fælde over de større, maa ogsaa blive denne til del, da det samme princip og den samme behandlingsmaade møder os. Vel dissenterer jeg med forfatteren i, at han i den sidst udkomne bibelhistorie har udskudt et par stykker, som jeg kunde ønsket skulde blive staaende, medens jeg hellere saa et par andre strøgne, men jeg anser ikke denne sag for at være

af væsentlig betydning. Af væsentlig betydning for skolen er heller ikke et andet punkt, hvorom jeg tidligere har underrettet forfatteren om min uenighed. Det er om forfatterskabet af brevet til Ebræerne. I den større bibelhistorie negter han den Paulinske affattelse bestemt; i den sidst udkomne har han formildet dette noget, men sat sagen tvivlsom. Jeg maa paany raade forfatteren til ikke at bryde med den østerlandske Kirkes saa godt som enstemmige vidnesbyrd om Pauli forfatterskab, og ønske, at han i det næste oplag maatte være kommen til erkjendelsen af, at man dog tør medgive Paulus idetmindste delagtighed i brevets tilstedeværelse. Naturligvis er dette spørgsmaal af mere theologisk end pædagogisk interesse; men det er dog godt, at alt, som staar i en lærebog, er sandt og rigtigt. Derfor maa forfatteren ogsaa ved en anden anledning rette den feil, som er indløben i begge de større bibelhistorier i stykket om præsterne. Det fortælles paa begge steder, at „præsterne bare en lang livkjortel uden ærmer." Sandheden er, at de bar en fodsid Kjortel med ærmer, men livkjortelen var en del af den ypperstepræstelige dragt. I lærebogen for borgerskoler har forfatteren foretaget en meget heldig udvidelse i det stykke, der behandler det hellige lands geographiske Forhold.

Skolen skylder i det hele Hr. Overlæreren megen tak for den hjælp, har har ydet den. Den har nu meget gode lærebøger i et vigtigt fag. Stor vegt forekommer det mig ogsaa, at man bør lægge paa dette, at eleven nu gjennem sin hele skolegang saa at sige kun bruger een lærebog. Den samme plan, aand og anordning gaar gjennem dem alle. Eleven flyttes ikke over i nogen ny sphære ved at faa den større bog i sin haand; han faar kun mere af det samme, som han før har smagt. Dette bidrager meget til at bevare enheden i undervisningen, og derfor ogsaa enheden og grundigheden i elevens Kundskabsstof. Det er mig derfor kjært paany at kunne anbefale Hr. Vogts bibelhistorier, og ikke mindst den sidste. John Stenersen.

— **Den Mosaiske Gudstjeneste**, fremstillet af John Stenersen. Med Træsnit og Litografier. (Tilegnet Prof. Caspari) Christiania, Richie & Glückstad. Pr. 72 ß. Allerede have vore Dag- og Ugeblade henledet Almenhedens særdeles Opmærksomhed paa Stenersens Bog, hvis Udgivelse og vil være vort Blads Læsere bekjendt gjennem Subskriptionsplanen, der i sin Tid ledsagede Almueskoletidenden. Det staar kun tilbage for en Skoletidende at bede de Skolelærere, hvem Bogen ikke allerede er kommet ihænde, at stifte et nøie og solid Bekjendtskab med den. Det lønner i Sandhed Umagen, der forresten lettes meget ved Hr. Stenersens klare og lette Stil. Det er dog af ikke ringe Vigtighed for Skolelæreren at kjende nærmere til Jødernes Gudstjeneste end gjennem en større Bibelhistorie. Selv beriget med et nogenlunde tydeligt Begreb om Tjenestens enkelte Dele, deres indbyrdes Sammenhæng og især Ceremoniernes Kjerne, indre Betydning og fremadpegende Stilling, vil Læreren da først være istand til at mynte ud for Lærlingerne, være istand til gjennem nærmere Forklaring at fortolke i Almueskolen

Bibelhistoriernes i sin Korthed for Børnene saa utydelige Oversigt over Jødernes gudstjenestlige Forhold. Vi tænke her nærmest paa de for Børn særdeles tungvindte og vanskelige Fremstillinger i de ældre Bibelhistorier.

Hr. Stenersens Bog — det første Skrift i vor Literatur, der giver sig af med jødisk Archæologi — frembyder et godt Stof til Udmyntning. Første Afsnit behandler Tabernaklet, hele dets forunderlig dybe Anordning, dets Redskabers Betydning og dets hele Midtpunktstilling i Jødedommen. Andet Afsnit behandler Helligdommens Tjenere, det jødiske Præsteskab i alle dets Klasser, og fæster Opmærksomheden baade paa Præstens indre Stilling og Forhold og dette Indres Udtryk gjennem det Udvortes. Tredie Afsnit behandler Offeret. Forf. giver et godt Indblik i Offerets Væsen og Betydning. Navnlig dvæler han med Forkjærlighed ved den sidste og søger saa grundig, som det i en Bog med et Formaal som nærværende kan ske, at godtgjøre den Opfatning, han hylder: at Jøden var og maatte være sig bevidst Offerets Pegen hen paa det rette Offerlam, Christus, en Mening, der har mange, især ældre Theologer til Forsvarere, medens andre ogsaa høist respektable Theologer forfegte den Anskuelse, at Jøden ofrede, fordi Gud havde befalet det saa, altsaa i en — om vi kan sige det — tør Lydighed under Ordet. Man har meent, at Begrebet af en Frelser som det Lam, der skulde bære al Verdens Synd, ei var gaaet op for Jøden. Var det saa, siger man, vilde man allerhelst i Psalmerne, dette Udtryk for Jødens indre religiøse Liv, gjennem 1000 Aar (P. 90 af Moses; Ps. 137 f. Ex. efter den bab. Landsflygtighed) finde Spor af en Bevidsthed om Offerets Pegen paa Christus, som man tror ej at finde. (Ps. 40 f. Ex. forklares da anderledes.) Det N. T.s, især Ebræerbrevets Fremstilling, betragtes som den efter Opfyldelsen klarblevne Udvikling, som den nytestamentlige Forf.s Skuen af Kjernen i Offeret, som den Christnes Udvikling af, hvorledes det nye Test. ligger skjult i det gamle. (Det vil have sin Interesse at sammenholde dette Afsnit af Bogen med vor Kirkes Bekjendelsesskrift, den augsburgske Konfessions Apologis deilige Afsnit om Offer; Læseren vil derved faa et klart Indtryk af den romerske Kirkes gammeltest. Præg ogsaa i sin Offertjeneste.*) Fjerde Afsnit behandler Høitiderne og er meget interessant fremstillet. Navnlig bede vi Behandlingen af den store Forsoningsfest vel læst og betænkt.

Luther siger etsteds, at alle Bøger skulle være Stilladser til Bibelen og have kun Betydning som saadanne, hvorfor de og kunne falde væk, naar deres Dont er opfyldt: at forhjælpe til at faa sig en ret bibelsk Bygning opbygget i Hjertet. Hr. St.s Bog er ret skikket til at føre ind i de, især for Ikke-Theologer (og ikke mindst saalænge vi kun havde den ofte saa uforstaalige gamle Bibeloversf.) dunkle Afsnit i Mosebøgerne den jødiske Gudstjeneste vedkommende. Vi anbefale da Skriftet med sine oplysende Tegninger til Læreres Brug. Gjerne havde vi givet en mindre overfladisk Udsigt over Bo-

---

*) Konkordiebogen i norsk Oversættelse, Pag. 171 sml. Grauls Læresætninger Pag. 45.

gen, men Kravene til Boganmeldelser ere mange. Vi faar da lade det bero med ovenstaaende korte Træk af Bogens Anlæg og Plan. T—t.

— Redaktøren af det svenske Skoleblad „Monitøren," der begyndte i dette Aars Januar Maaned, har i Forening med en Medbroder sendt os til Optagelse i Skoletidenden følgende Henvendelse:

„Till våra tros- og ståndsbröder Herrar Folkskolelärarne i Norrige!

Dyre bröder!

Vårs Herras Jesu Kristi nåd vare med oss!

Utaf eder Kristl. Skoltidende, hvilken förtjenar all möjlig uppmuntran, erfara vi att vårt kära brödrarike Norrige har långt framskridit i folkupplysning; att på andra sidan Kölen finnas många vänner och bröder i Kristo Jesu; att man sörjer för den kära ungdomens kristliga och moraliska tillväxt. Herren vare derföre evigt lof och tack!! Genom våra Folkskoletidningar hafva vi nu tillfällen att med hvarandra vexla tankar, lærdomar och ideer angående folkskoleväsendet. Måtte detta anslutande i en sann oskrymtad kärlek, bidraga dertill att de politiska höjderna, som bortskymdt afståndet ifrån oss, måtte utjemnas och vi såsom bröder räcka hvarandra handen till ömsesidig hjälp både för kropp och själ, både för detta närvarande och det tillkommande lifvet! Framför allt, låtom oss vara eniga derom, att, utan återvändo anropa den käre Guden om nåd och välsignelse öfver vårt dyrbara arbete med de kära barnens christliga uppfostran; dessa arma barnen, som kommer till oss utblottade på allt andeligt godt, dessa barnen, som komma från gudlösa föräldrahem och icke veta deras höga bestemmelse; — räddning behöfva dessa, — vi äro räddarne. Icke böra vi med likgiltighed åse en dyrköpt själs olycka och förderf? Ve oss om vi göre vårt kall försumliga! — För att kunna i Herrans fruktan uträtta vår sak till samhellets nytta och Guds ära böra vi sjelfve vara barn och lärjungar i den Heliga Andas skola och der dagligen hämta visdom af vishetens källa.

Ofta hafva vi endast törnbeströdda vägar att vandra, ofta följer otack och motvillighet oss i spåren, ofta måste vi sucka under bördan; men Herren Jesus, segerhjelten, går oss före, och, om vi efterfölja honom skola vi lyckligt nå vårt föresatta mål!

Framdeles, om Gud vill, skola vi, med eder redaktions tillåtelse, vidare i eder förträffeliga Skoltidning lemna eder några strödda artiklar angående vår Svenska Folkskola.

Och nu dyre bröder och medarbetare i ordet och lärdomen, inneslute vi oss och eder under den treenige Gudens allvisa råd och ledning, bedjande att j viljen hafva oss och vår Folkskola i benägen åtanka i trogna förböner inför den allsmägtiges thron Med utmärktaste högaktning teckna vi oss

edra tjenstvillige och med Guds nåd trouppriglige medbröder.

Gust. Berggren, A. P. Bodorff,

Skollärare i Sandgårdsborg. Cantor i Högby."

Vi finde os opfordrede til at henlede Opmærksomheden paa denne af Hr. Berggren udgivne „Monitøren," der fra 1ste Juli udkommer 2 Gange maanedlig i et noget større Format end „For Fattig og Rig." Det Udkomne har tiltalt os meget baade formedelst den alvorlige kristelige Aand, der gaar igjennem Bladet og fordi dette har stillet sig paa Skriftens og Bekjendelsens Standpunkt. Det indeholder originale og oversatte Afhandlinger (saaledes f. Ex. J. Flottens i vort Blad: Kjøber Tiden), Skolelærerforhandl. (Forhandl. i Kvikne er ogsaa paabegyndt i Oversættelse) og forøvrigt frit Diskussion om Skoleforholde og Skolegjerning. — Medens dansk Literatur let finder Veien hid, er denne forfærdelig kroget for den svenske. Skole-

lærerne paa begge Sider af Kjølen bør opmande sig til at søge gjennemført Fællesskab i Literatur. Foruden af Hensyn til Monitørens indre Værd, vil vi ogsaa af literært Hensyn meget anbefale den til Udbredelse i vort Land. Den udgives i Kalmar og koster 1 Rdr. 10 Øre Rmt.

— Udkommet er Forhandlingerne ved det nordiske Kirkemøde i Kristiania 1861 ved W. A. Wexels. Abelsteds Forlag, 60 ß.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 12te Juni. „Ved kgl. Resol. af 24de f. M. er Departementet for Kirke- og Undervisningsvæsenet bemyndiget til at bestemme Indholdet og Formen for den Prøve, som omhandles i Lov om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860 § 63, og som ved Siden af theoretisk og praktisk Afgangsprøve ved et Seminarium eller en Lærerskole giver dem, der har bestaaet samme, Adgang til Ansættelse som Kredsskolelærere."

— Øre (Annex til Tingvold) 4—4—62. Ogsaa her er man nu bleven færdig med Ordningen af Skolevæsenet efter den nye Skolelov. Skolekommissionen, der foruden de faste, nemlig: Pastor Mohr, Skolelærer Paulsen og Sergeant Sæther, bestaar af 6 valgte Medlemmer, har siden forrige Aars Begyndelse havt mange Sammenkomster, hvori man i de første ikke udrettede andet end diskuterede, da der inden selve Kommissionen herskede forskjellige Meninger. Man var enig om, at Noget maatte gjøres; men naar Sagen skulde gribes an ved Roden, saaledes at det Gamle: „Omgangsskolen," skulde ophæves, da hed det: „Det blir for kostbart; vi mægter ikke at bære det," og, hvis man i Skolekommissionen ikke havde en saa dygtig Mand, som Hr. Pastor Mohr, der med Støhed og Klarhed talte Skolens Sag vilde man aldrig have opnaaet et efter vore Forholde saa heldigt Resultat. Man vendte Skolenettet op og ned mange Gange; men bestandig mødte man Modstande, hvilket heller ikke er underligt, saalænge der i Skolekommissionen er Mænd, der se surt til ethvert Fremskridt i Folkedannelsen, fordi de anse Kundskab og Oplysning som skadelig og farlig, ialfald unyttig for det simple Bondefolk. Derfor anse de ogsaa Skoleloven med dens Lærere for et paatvungent Onde. Sammen med Disse træffer man ogsaa et Flertal, der holde fast ved det Gamle, fordi de tro, at Omgangsskolen med dens Indretninger og Udstyr er fuldkommen god nok, og saalænge Skolekommissionens Flertal ledes af en saadan Betragtningsmaade, har ikke Skolen synderlige gode Dage at vente sig. Endelig var Tiden skreden saa langt frem, at Sagen maatte afgjøres, og trods alle Indvendinger blev dog Udfaldet det, at hele Sognet paa fire ensbeliggende Gaarde nær skulde inddeles i syv Kredse med faste Lokaler. Ved Forslaget til Bestemmelsen af Lærerens Lønninger var Skolekommissionen ret økonomisk, idet den til Maalestok derfor satte den simpleste Arbeidsmand. Dette kan man heller ikke sige stort om, saalænge det sker af dem, der ikke forstaar, eller maaske rettere ikke vil forstaa det bedre; men naar Præsten, der ellers er en saa brav og dygtig Skolemand, deler den samme Anskuelse, da er det høist forunderligt og beklageligt. Da nu Amtsformandskabets Beslutning i denne Sag fik et langt heldigere Udfald, end man havde ventet, hører man ikke sjelden disse Udtryk: „Lærernes Lønninger ere altfor store;" „de blive Kare nu." Uagtet alle de Hindringer, som saaledes Enkelte saavelsom de Fleste have søgt at lægge iveien for Skolens lovmæssige og tidsmæssige Forbedringer, er dog et betydeligt Fremskridt til det Bedre skeet; kun at Kommunebestyrelsen, der

raar for Pungen ikke maatte følge sin Tilbøielighed til at surre Pungremmen for fast til, førend vi faar de fornødne Skolehuse med Inventarie og Lærerboliger.

Medens Nutiden saaledes med sit aandelige Mørke ganske hindrer Folk fra at se Nytten og Nødvendigheden af Oplysningen og en forbedret Skole, ser man dog derunder ligesom enkelte Tegn, der bebuder os en lysere Fremtid. Vistnok vil vel den ogsaa have sine mørke Sider at fremvise; men efterhvert som den kristelige Erkjendelse vaagner, vil vist ogsaa Folket i Øre Sogn faa mere Sands for og mere Lyst til Oplysning, og har man faaet dette, vil sikkerlig ogsaa Trangen til en forbedret Skole føles.

Udnævnelser.

Bergens Stiftsdirektion har i Januar d. A. udnævnt Seminarist Anders Olsen Tverberg til Lærer (af Biskopen udnævnt til Kirkesanger) i Stareims Annex i Eids Præstegjeld i Nordfjord; Sem. Mæland til Lærer i Hammers Præstegjeld; Sem. Anders Hanssen Flessje til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Tjugum i Valestrands Præstegjæld i Sogn. — 30te Januar: Sem. Anders Olsen Høvig til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Askevold i Søndfjord; Sem. Henrik Andreas Monssen til Lærer ved Sogndalsfjærns faste Skole. — April: Sem. Knud Olsen Bjerke til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Tønjum i Sogn; Sem. O. Hovland til Lærer ved „Betalingsskolen" i Bergen. — Mai: Sem. Lars Hanssen Nordvig til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Fuse; Nils Nilssen Tøsseland til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Strandvigs Annex; Sem. John Tostensen Saxeide til Lærer ved Finnaas faste Skole — Bergens Stiftsprovsti har i Mai Maaned udnævnt Seminaristerne Karl Thorsen og Johan H. Ludvigsen til Lærere ved „Hjælpeskolen" i Bergen.

Kristiania Stiftsdirektion: 12te Mai. Seminarist R. Enger til Lærer ved Kristiania Borger- og Realskole.

Brevvexling.

Hr. S. har ei nærmere ladet høre fra sig, hvilket er naturligt, da, efter de Oplysninger, vi har indhentet, hans Navn skal ogsaa i Følgeskrivelsen være fingeret. Vi maa nødvendigen altid have navngivne Mænd at holde os til, ellers vilde Bladet kunne blive prisgivet for upaalidelige Meddelelser.

Hr. K. Det er os bekjendt at en Skolelærer har en Kirkehistorie for Almueskolen under Arbeide.

Hr. A. Da der er sat et Stevnemøde mellem Redaktørerne for „Monitoren," „Nord. Skoletidende" og „Almueskoletidenden" i Gøteborg, hvor bl. A. et „Nordisk Lærermøde" bliver omtalt, skal vi om denne Sag senere give Besked.

☞ Da Udgiveren agter sig til det almindelige svenske Skolelærermøde i Gøteborg d. 9de, 10de og 11te Juli, udkommer Nr. 7 til ubestemt Tid.

Kristiania.
Udgivet og redig. af S. M. Krognæs. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

"Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 7. Aarg. 2.

Indhold: Skolelærermøde i Ramnæs. — Guds Navn i Utide. — Gjensvar. — Skole-Efterretninger, (Orkedalsøren, Hammerfest, Gøteborg).

Juli 1862.

Uddrag af Forhandlingerne ved søndre Jarlsbergs Skolelærerforenings Møde i Ramnæs Fastelavnsmandag d. A.

Den 3die Marts var Skolelærerforeningen samlet paa Gaarden Stange i Ramnæs. Paa Grund af uheldigt Veir fremmødte kun faa Lærere, hvorimod et stort Antal af Almuen fra Ramnæs Præstegjeld overvar Forhandlingerne. Efter Afsyngelsen af en Psalme aabnede Præsten Jacobsen Mødet med en Bøn, hvorefter han meddelte de Beretninger, som efter Opfordring fra Foreningens Bestyrelse vare indløbne fra enkelte Præstegjelde i Provstiet om hvad der var foretaget til Skolevæsenets Fremme efter den nye Skolelov.

Fra **Stokke** berettedes i Skrivelse fra Pastor Chr. Müller, at uagtet den nye Skolelov der som saamangt andet Sted i Landet har sine Modstandere, er man dog kommen saavidt, at der er fattet Beslutning om, at hensigtsmæssige Skolelokaler skal leies eller opføres i alle 12 Kredse, hvori Skolekommunen er deelt. Af disse er 1 fast Skole allerede under Bygning og 4 andre skal være færdige inden 1863. Hver Kreds har paataget sig at opføre og vedligeholde sin Skole uden Tilskud af den almindelige Skolekasse. Kun i 2 Kredse har man indtil videre maattet beholde Omgangsskolen. Paa Øen Veierland har Indvaanerne ved frivillige Sammenskud — endog af Tjenestefolk — opbygget en tækkelig Skolestue. Samtlige Udgifter til Skolevæsenet udgjør 950 Spd. 66 ß. Til Bestridelse af Udgifterne ved Opførelsen af Skolestuerne har Kommunen allerede faaet et Laan paa 1000 Spd. og videre ansøgt om et nyt Laan paa 1700 Spd. i samme Øiemed.

Fra **Sem** meddelte Sognepræst Jacobsen, at Omgangsskolen allerede afskaffedes i Aaret 1855, fra hvilke Aar Skolen holdes dels i leiede Stuer, dels i oprettede Fastskoler, hvoraf der for Tiden haves 4 — 2 Værkskoler iberegnede. Kommunen har endvidere indgivet Ansøgning om et Laan af 3000 Spd. til 8 faste Skolers Oprettelse paa hensigtsmæssige Steder. Et saadant Laan kunde synes byrdefuldt for den nærværende Slægt, men fordelt paa 28 Aar andrager det med Renter og Afdrag ialt 175 Spd. aarlig

(altsaa gjennemsnitsvis kun 15 Spd. mere end den nuværende Leie af Lokaler, 160 Spd., udgjør), medens den opvoxende Slægt, til hvis Vel Foranstaltningen sigter, paa den Maade ogsaa bliver delagtig i Byrden. Skoletiden er 40 Uger og Lærerlønnen 56 Spd. efter 7 ß Ugen. Udgifterne til Skolevæsenet, der for 6 Aar siden udgjorde 200 Spd., udgjør nu omtrent 900 Spd. aarlig, deri ikke iberegnet Jarlsbergs og Valløs faste Skoler.

Fra **Andeboe** berettede paa Opfordring Pastor Kjønig, at en liden Begyndelse er gjort med Kredsinddeling, 1 fast Skole besluttet oprettet og 1 Stue forsøgt leiet. Loven havde ellers Stemningen imod sig hos Folket.

Fra **Nøtterø** var ingen skriftlig Oplysning begjæret, fordi man vidste, at Skolevæsenet der, allerede tidligere end den nye Lov, var ordnet saa vel, at det stadigen omtales med megen Anerkjendelse.

Fra **Ramnæs** berettedes i Skrivelse fra Sognepræsten, at ingen Ordning af Skolevæsenet i Overeensstemmelse med Loven var opnaaet. — I Forbindelse hermed oplyste Sognepræst Jacobsen, at han af nogle af de her tilstedeværende Almuesfolk havde erfaret, at der var al Grund til at haabe en Forandring til det Bedre i Folkets Betragtningsmaade af denne vigtige Sag, Noget man da ogsaa for deres egen Skyld inderlig maatte ønske og haabe. Skolen danner for en stor Deel Grundvolden baade for timeligt og aandeligt Velvære; dens Kald er at meddele Lys og Veiledning baade for det Liv, som nu er, og det tilkommende. Forældrene kunne selv med den bedste Villie ikke tilfredsstillende fuldføre hele Opdragerarbeidet; dertil mangler dem som oftest baade Tid, Kundskab og Evner. Fa'r og Mo'r har derfor ikke nogen bedre Hjælp i deres vigtige Kald end Skolen, og ingen bedre Ven end Læreren, til Opfyldelse af Skriftens Formaning: „Oplær den Unge i Tide om hans Vei, saa skal han ikke afvige derfra, naar han er gammel." Det var en grundfalsk, men derhos temmelig almindelig Tanke hos Almuen, at Forældres fornemste Pligt var at „lægge Noget op" for sine Børn; den bedste Rigdom, man kan efterlade sit Barn, er dog en god Opdragelse, hvortil Oplysning og Kundskab væsentlig hører. Skolen altsaa hjælper just til at lægge den gode Grundvold, der hører blandt de Skatte, som Møl og Rust ikke fortærer. Dette kan dog kun den gode Skole, den velordnede Skole. Omgangsskolen er, som Skole betragtet, en ussel Indretning. Lokalet trangt og uhensigtsmæssigt, Hjælpemidlerne faa eller ingen, Forstyrrelserne mange, Tidsspilden stor. Betænkes maatte det desuden, at det Træ, som ofte flyttes, trives ilde. Det er med Skolen som med saa mangen anden Bedrift: den kræver Værksted og Redskaber; daarligt Værksted og Redskab giver daarligt Arbeide, og omvendt. Den faste Skole byder nu i disse Henseender den største Fordel. Skolevæsenet var i det Hele en Sag, som altfor længe havde staaet tilbage. Vilde man t. Ex. spørge de her Forsamlede: Kan I skrive til Nødhjælp, Allesammen? saa maatte man frygte et Nei til Svar, og uden saapas Kundskab er dog Ingen ret myndig Mand i det borgerlige Samfund, lidet skikket til at udføre

sin egen Dont, end mindre til at opfylde de Ombud i Kommunen, som ofte paalægges ham. Det maatte derfor gjentages: Godt Skolevæsen, en herlig Ting, slet Skole, en stor Ulykke! Og vel at mærke: jo bedre Skolen er indrettet, og jo mere den derfor ogsaa kan udrette, desto billigere er den, saa at den slettește Skole ogsaa i Virkeligheden bliver den dyreste, om den end synes at kræve færre Udgifter.

Man gik derpaa over til det i forrige Møde paabegyndte Emne, om Undervisningen i Bibelhistorien. Til Besvarelse af dette Spørgsmaal oplæste Kand. Høyer en Afhandling herom efter „Nissens Samtaler over Bibelhistorien," og knyttede hertil en Del Betragtninger og Formaninger. Der fremhævedes da blandt Andet, hvorledes Gud har aabenbaret sig i Historien, at Aabenbaringen altsaa først er Historie, hvoraf Frelsens Vei i det Hele som i det Enkelte fremgaar. Heraf følger for Undervisningen, at Historien maa gaa forud for Læren, at det f. Ex. maatte erklæres for en bagvendt Fremgangsmaade at vise Barnet til Katechismen, forinden det har hørt Bibelhistorien. Levende Exempler saavel af Historien som af Barnets egen Erfaringskreds var i det Hele Meget at anbefale. Denne Fremgangsmaade vil frigjøre Undervisningen fra Meget af den Stivhed, som ofte vil følge med, og gjøre den mere hjemlig. Passende Bibelsprog og Psalmevers, anførte og lærte paa Stedet, vare ogsaa at anbefale. Der gjordes opmærksom paa, hvor righoldig Guds Ord er til Anvendelse i alle Forhold og Omstændigheder. Hvad navnlig det Gamle Testamente angaar, er det en forbilledlig Historie om alle naturlige Forhold til alle Tider, alle Steder, blandt alle Aldre og Stænder, i Familielivet, Statslivet og det kirkelige Liv. „Enhver bibelsk Fortælling er en Spaadom, som opfyldes i ethvert Menneske" (Hamann). Enhver kan finde sin egen Historie deri paa mange Steder. Derfor „dette er skrevet os til Advarsel" (1 Cor. 10, 11). Her er snart Dommen, snart Trøsten. Hamanns Ord: „Jeg erkjendte mine egne Synder i Jødefolkets Historie, og takkede Gud for hans Langmodighed mod dette Folk, fordi intet Andet kunde berettige mig til at nære et lignende Haab." Alt dreier sig om det fortabte Menneske og den frelsende Gud. Heraf den mangfoldige Anvendelse, ogsaa i Skolen. Man henlede Opmærksomheden paa det Prophetiske og Forbilledlige i det Gamle Testamente, baade det i Historien, Spaadommene og i Gudstjenesten, som finder sin Forklaring og Ende i det Nye Test. Dog vogte man sig for at søge Forbilleder paa egen Haand, hvor ikke Skriften selv peger derpaa; ligesaa respektere man Historien som saadan; Begivenheden selv være det første Moment i Behandlingen. Forresten have man stadig for Øie følgende 4 Momenter:

1. Synden. Herpaa haves Exempler overalt og af alle mulige Slags. Det er saare nødvendigt, at Læreren søger at vække Syndsbevidstheden hos Barnet: thi ogsaa det skal derigjennem faa Trang til en Frelser. Og Barnealderen har nok af Synd, som maa blive kjendt og erkjendt; ogsaa der

maa Loven gjøre sin Virkning. Dog er det ikke Meningen, at man skal indjage Barnet Trældomsfrygt, ligesom det vilde være unaturligt at kræve samme Grad af Syndserkjendelse hos Børn som hos Voxne, allerede fordi Barnet ikke har saamegen gjørlig Synd at erkjende.

2. Naaden. Ogsaa denne viser sig i næsten hver Fortælling, vistnok under mange forskjellige Former, som Opdragelse, Forjættelse, Advarsel, Tugt, Tilgivelse o. s. v. Dette naturligviis klarest og fyldigst i det Nye Test. Men Naaden skal heller ikke dølges i det Gamle Testamente. Barnet maa ei holdes i Uvidenhed om, at den treenige Gud har optaget det i sit Samfund i Daaben. Intet er mere gribende og har saamegen Kraft til at vinde Barnehjertet, som det dyrebare Jesusnavn. Den christelige Lærer vil naturligviis søge at afværge Misforstaaelse og Misbrug.

3. Guds Dom i Ord og Gjerning over de Forskjellige. Ogsaa her rig Anledning til Anvendelse.

4. Det fromme Sind hos de gamle og nye Test.'s „Troeshelte," til Opmuntring og Efterfølgelse.

Under alt dette er Hovedsagen først og sidst: Øvelse i Gudfrygtighed. Heraf fremgaar den uomgjængelige Nødvendighed for Læreren selv at være dygtigt inde i den hellige Skrift. „Vi læse altfor Meget **om** Skriften, men langtfra nok **i** den." Dog — til alt dette, til en velsignet Underviisning i Bibelhistorien paa Skolen kræves en Lærer, i hvis eget Hjerte de Strenge gjentone, som den hellige Skrift anslaar. Herren give alle os Lærere sin Bistand dertil! — Da Samtalen senere kom i Gang om dette Emne, yttrede Skolelærer Andreas Kihle fra Ramnæs, at det i Omgangsskolen vilde være ugjørligt og utilraadeligt at opsætte Læsningen af Katechismen, til Bibelhistorien var gjennemgaaet. De tvende Bøger maatte idetmindste paabegyndes samtidig. Han skjønnede overhoved ikke, hvorledes man ved at følge den anbefalede Fremgangsmaade kunde blive færdig med Katechismen og Forklaringen, som fordredes læst udenad tilligemed Wexels Bibelhistorie. Paa Foranledning af Ordføreren (Jacobsen) svarede Klokker Hougen fra Tønsberg, at dersom al Underviisning i Skolen skal bestaa i Boglæsning, saa blev det omtrent lige godt, hvilken Bog først tages fat, Bibelhistorien eller Katechismen, ligesom det da maatte erkjendes for et svært Arbeide at faa begge Bøger gjennemgaaede i betimelig Tid. Han kunde imidlertid ikke tro Andet end at Nissen, skjønt det i det Oplæste ikke var udtrykkelig angivet, havde havt den mundtlige Underviisningsmaade for Øie, og vilde man gribe til denne ɔ: spare paa Bogen og fortælle flittig i Barnets første Skoleaar, saa skal man snart finde, at det ikke alene er naturligt, men ogsaa i alle Maader lettest og mest frugtbart at begynde med Bibelhistorien. Han forklarede dernæst, at ifølge Planen for Tønsbergs Almueskole bliver Fortællinger af det gamle Testamentes Historie fra Skabelsen til Josva samt Jule- Paaske- og Pintsefortællinger indøvede i Skolens 1ste Klasse, medens altsaa Børnene (i 7 a 8 Aars Alderen) endnu kun stave og altsaa ere udyg-

tige til at tilegne sig Kundskab af Bog. Samtidig hermed læses Troesbekjendelsens 1ste Artikel (under Skabelseshistorien) Budene (under Fortællingen om Lovgivningen), 2den Artikel, Led for Led, eftersom man skrider frem i Beretningen om Jesu Fødsel, Lidelse, Død, Opstandelse og Himmelfart, samt idetmindste det Meste af 3die Artikel (i Forbindelse med Pintsefortællingerne) naturligviis uden Luthers Forklaring — ved at foresige Ordet for Børnene, som da gjentager i Chor. Dette Kundskabsstof udvides i de følgende Klasser, og først i 3die og fjerde Klasse læses Katechismen i sin Følgeorden efter Bog. Skolelærer Hans Holt fra Ramnæs kunde nok fatte det Fortrinlige i denne Fremgangsmaade, men ogsaa det Umulige i at praktisere den i Omgangsskolen, som den nu er ordnet, hvortil Hougen bemærkede, at den Fremgangsmaade, han havde beskrevet, forudsætter en velordnet Skole, men ligesom han ikke kunde indrømme, at det er en Umulighed at ordne selve Omgangsskolen i Klasser, saaledes vilde han under ingen Omstændighed fraraade, men tvertimod tilraade at bruge Munden istedetfor Bogen, fornemmelig paa Underviisningens første Trin. Bogen træder altfor ofte til som en Mellemmand mellem Lærer og Barn, der hindrer den levende Meddelelse, som maa finde Sted mellem disse to.

Kand. Høyer bemærkede, at hvad Nissens Mening om den mundtlige Underviisning angaar, da havde han klart nok udtalt sig derom i det Stykke, som i forrige Møde blev meddelt. Der burde ikke være mere end een Mening om at foretrække den mundtlige Underviisningsmaade paa det første Trin som det i alle Maader bedste og naturligste. Ligesaa maatte han billige den Underviisningsplan, som Hougen havde antydet for de nederste Klasser. Han kunde ikke heri se nogen Fare for en Forrykkelse af Katechismens Følgeorden. Læreren var naturligviis overalt bunden til Katechismens Ordlyd, og det fulgte af sig selv, at, naar den egentlige Katechismusunderviisning begynder, Bogen da læses i sin Følgeorden. Naar denne Underviisning burde begynde efter Bog, dette afhang saameget af Omstændighederne. Hvad Omgangsskolen angaar, saa maatte det vistnok indrømmes, at den lagde Hindringer i Veien for den hensigtsmæssigste Underviisningsmaade, men umulig kunde dog vel ikke denne blive. Hvad man erkjendte for at være det Rette i sig selv, maatte man dog trods Hindringerne søge at gjennemføre. Det var dog for galt at nedværdige Religionsunderviisningen ved, saaledes som her var yttret, at bruge den som et nødvendigt Middel til at lære Børnene at læse. Om Forældrene klagede over Mangel paa Læsning, saa maatte dog ikke derfor en Lærer gjøre Religionsunderviisning til Læseunderviisning. Til denne maatte man tage sig tilstrækkelige Timer udenfor. Man maatte ikke lade Børnene faa den mindste Tanke om det, at man skulde lade dem lære Religion for Læsningens Skyld. Han ønskede ret indtrængende at anbefale en mere levende Underviisning, at man med Liv og Hjerte skulde fortælle de Smaa om Herrens Gjerninger og lade Religionsunderviisningen blive, hvad den skulde være, en Optugtelse og Opbyggelse til Herren, i hvem de

Smaa ved Daaben vare indpodede. Forsaavidt Skolevæsenets mislige Ordning specielt i Ramnæs skulde lægge overveiende Hindringer iveien for en frugtbar Underviisning, da var det paa høi Tid at se til at faa disse Hindringer hævede, og han vilde nu, da han stod Ansigt til Ansigt med en stor Del af Ramnæs Menighedslemmer, sige dem i Øinene, hvad der almindelig siges dem paa Bagen, at deres Skolevæsen staar i en mindre god Forfatning.*) Maatte Enhver nu gjøre Sit til, at dette blev anderledes, at det ikke længere skulde siges dem paa, og maatte ogsaa dette Møde dertil bidrage Noget!

Efterat ogsaa Skolelærer Larsen fra Nøtterø havde udtalt sig til Fordel for den mundtlige Underviisning, talte Præsten Jacobsen Slutningsordet. Man kunde spørge, hvad denne Samling egentlig er for Noget og hvad dens Hensigt er. Han vilde svare: Det er et Skolelærermøde, som har stillet sig til Maal at virke til indbyrdes Belærelse for Deltagerne gjennem uforbeholden Meningsudvexling og til Vækkelse af Sands hos Folket for Skolen og dens Gjerning. Med dette Maal for Øie besøger man de forskjellige Bygdelag, og det maa glæde Foreningen, naar den finder den Deltagelse hos Folket for sine Forhandlinger, som har aabenbaret sig i Ramnæs ved den store Tilhørerskare, som her var fremmødt. Idet han takkede for denne Deltagelse, vilde han udtale det Haab, han nærede, at Samtalerne, som her vare førte om en fornuftig Fremgangsmaade i Skolen, ogsaa vilde virke til, at Folket ikke vilde lægge Hindringer i Veien, naar Læreren t. Ex. gjorde Mine til at afskaffe Pugværk og forsøge sig i levende Underviisning, Noget, som enhver Præst, der har erfaret, hvor vanskeligt Almuesbarnet har for at udtrykke sin sande Mening i Ordlag, som Bogen ikke foreskriver, — inderlig maatte ønske Fremgang. Forældre have ikke nødigt at frygte for, at denne Fremgangsmaade skal svække Læselysten: Fortællingen om Herrens store Gjerninger til det syndige Menneskes Frelse vil netop anspore til at læse Mere om det, man har faaet kjært. Naar man fremdeles her har hørt, hvorledes Skolens mislige Ordning lægger Hindringer i Veien for en forbedret Underviisning, maa man haabe, at dette vil bidrage Sit til at fjerne den uvittige Modstand, som Skoleloven har fundet. Loven har jo netop til Hensigt at bortskaffe Hindringer for en frugtbar Underviisning ved at skaffe Skolen Hus. Selv de simpleste og nødvendige Skolegreier, som en Vægtavle, et Væggekart og Andet kan ikke haves i Omgangsskolen, da Læreren ikke kan slæbe dem med sig fra Sted til Sted; hellerikke

*) For undskyldende at kunne forklare og rettelig vurdere disse velgrundede Udtalelser, maa man lægge Mærke til, at i Slutningen af f. A. indgav efter Forlydende det samlede Formandskab og Skolekommissionen Ansøgning om at blive fritaget for at gjennemføre Skoleloven; de vilde have Alt paa den gamle Vis. Ansøgningen skal være indgiven med 18 mod 1 St. (den resid. Kap.) Skoledirektøren reiste derhen for at standse en saadan Ansøgning; men ved hans **Komme var den allerede sendt.** **Red.**

kan man have nogen ordentlig Samling af Bøger, Forskrifter etc., hvorved Læreren betydelig indskrænkes i sin Virksomhed. Naar Skolekredsen klager over Bekostningen ved et Skolehus's Opførelse, maatte han tænke paa saamangen enkelt Fattigmand, som dog kan skaffe sig Hus, naar han rigtig vil. Hvor Kristendom og Folkeskik (Civilisation) trænger frem, tænker man dog først paa Skolehus og Kirke. Hvad vilde man svare en omvendt Zuluer, naar han spurgte efter Skolen i vore kristne Bygdelag? Jo, den er husvild, ingensteds hjemme og mangesteds ikke velkommen. Snart maatte det blive anderledes, saa at vore Smaa ogsaa faa sine Templer, ligesom de Voxne jo, Gud være lovet, forlængst have sine. Han sluttede Mødet, som han begyndte det, med Bøn til Herren om Hans Hjælp og Velsignelse til Fremme af Skolens vigtige Gjerning. — Næste Samling bestemtes til Andebo 3die Pintsedag eller St. Hansdag.

Guds Navn i Utide.*)

Først efter længere Tids Tvivlraadighed er det, at jeg har besluttet mig til at nedskrive disse Ord om en saa ophøiet og hellig Sag som Guds hellige saavel trøstelige som rædselsfulde Navn. Enhver kan vide, at det er med Ængstelse jeg skriver disse Ord, dersom man ei vil tro, at det er af Ubetænksomhed og lignende Grunde. Men, naar det gjælder Guds Navns Misbrug, bør man ei tie; thi har han givet os sit Navn til Trøst og Glæde, saa er det ogsaa vor Pligt at bruge det saaledes og at vaage over denne dyrebare Skat, at det ei bliver misbrugt og derved taber sit Værd for os. Dersom Gud ei faar os til at bruge sit Navn saa, at det kan blive os til Trøst, hvilket er hans kjæreste Ønske, saa kan han ei for-

*) Nærværende Insirat, der er forfattet Langfredag Aften, skriver sig fra en Elev ved Asker Seminarium. Det er i sin baade kristelige og kirkelige Orden at der gjentagende nedlægges en bestemt Protest mod en fortsat „forfængelig Brug af Guds Navn" i „Læsebøger," hvad enten saa disse ere bestemte for øverste eller hvilkensomhelst anden Klasse i høiere eller lavere Skoler. Vi føle os forvissede om, at den Læsebog for Almueskolen, der nu udgives, vil blive fri for Saadant; men der ere andre Læsebøger, som udgives i flere Oplag, og som indeholde Forfængeligheder, man paa det Bestemteste maa af vedkommende Udgivere kræve udslettede ved første given Leilighed. Det maa være dem en Samvittighedssag at befrie deres Læsebøger fra Alt som kan komme Guds Navn og den rene, saliggjørende Lære til Vanhelligelse og Fordreielse, hvilket ogsaa ligesaameget gjælder Udgivere af **Sangbøger**; thi hvormegen aandelig Gift **kan der ikke ogsaa igjennem dem bringes ind i Barnehjærterne.** Red.

hindre, at det bliver til vor Skade og Fordømmelse; thi „ogsaa vor Gud er en fortærende Ild," og, „han vil ikke holde den uskyldig, som tager hans Navn forfængelig."

Jeg vil spørge Læseren, om han ved noget trøsteligere end „Guds Død." Herpaa hviler jo vor Tro om Naade uforskyldt for Jesu Skyld. Eller, hvorledes har du idag betragtet Guds Død? Har du staaet ved hans Kors og skuet op til ham med dyb Ærefrygt og Tilbedelse og udraabt: Her hang du for min Skyld og i mit Sted alene af din store og ubegribelige Kjærlighed. Men er det saa, kan da dit Hjærte tilstede dig, at du imorgen gaar hen og tager det letsindigen i din Mund, saaledes f. Ex. som det er brugt i et Digt, Kjedelslikkeren, der er optaget i Jensens Læsebog. Saaledes hedder det i et af Versene: „Den, der blev glad, det var Johan. Guds Død, Dukater! det kan batte!" En frygteligere Misbrug af Guds Navn kan jeg ei tænke mig. Dette Ord slog mig haardt, da jeg hørte det, og trængte dybt ind i mit Sind og min Hukommelse, og det er netop dette, som har bragt mig til den Overbeviisning, at her gjaldt det intet mindre end Guds Ære. Med uimodstaaelig Magt laa det paa mit Hjærte og gjenlød overalt i mine Øren. O, svarer mig I, som kalde Eder Kristne og ville være Kristi Tjenere: Kunne I sige mig en forfærdeligere Misbrug af Guds Navn? Jeg synes, at Saadant ei sømmer sig i en Bog, der er udgiven til Brug i den kristelige Skole. Kan du, Lærer, gjennemgaa det andet Bud med Børnene, eller Steder som Matth. 5, 34—37. Es. 45, 23. 65, 16. Ebr. 6, 16 i deres virkelige Aand og Betydning, og saa i en følgende Time ligegyldigt se et sligt Ord? Overvei det dog. Dette Ord havde den Virkning paa mig, at selv der, hvor jeg før havde læst uden at se Guds Navns forfængelige Brug, har jeg senere opdaget det. Ak, det er ei saa sjelden hverken at se eller høre det. Mange ere vist de Bøger, som ere smittede af denne Gift, og mange ere de Munde, hvorigjennem den strømmer ud. Daglig kan man se Guds Navn misbrugt, og daglig hører man det misbruges. Men begge disse Maader at misbruge Guds Navn paa, hænge vist nøie sammen. Vistnok udgaar det først fra Menneskets Hjærte, og senere bliver det som Skrift fæstet paa Papiret; men her er det nu til Næring for Mange, og da det i Menneskets Hjærte finder gode Tilknytningspunkter, bliver det heller ikke der uden Virkning. Folk læser det den ene Gang efter den anden selv i dygtige Mænds Skrifter, og ofte gjøre de sig derfor ingen Betænkelighed derover. Ja jeg frygter for, at selv for oplyste og kristelige Mænd unddrager det Ukristelige deri sig ofte. Og vi tør vel sige, at jo bedre end Bogen forresten er, des farligere er slig Gift og des større er Ansvaret. Vi have Oversættelser, som vrimle af ukristelige Ord. Udgivere fortjene stor Tak, naar de udelade saadanne Ord, hvis de oprindelig findes i de Stykker, som forøvrigt egne sig til Optagelse; thi Bøgerne blive ikke daarligere deraf, og saa aldeles har man da vel hellerikke hos os forladt Gud og hans rene Lære, at der skulde blive klaget

derover. Ofte har saadan en Misbrug af Guds Navn og Optagelsen af ugudelige Ord været Skyld i, at megen lærerig Læsning er bleven foragtet. Det er mig paafaldende, at man i mange Bøger uden Tanke (synes det mig) har ladet indflyde Ord som: „Hjælp Gud!" „Ak Gud!" „Min Gud!" „Herre Gud!" „Ved Gud!"*) osv. Især i Samtaler bruges de ret paa den uværdigste Maade. Gulbrand i Liens Kone har rimeligvis bragt et giftigt Smil over andre Læber end blot over mine. Enhver se sig derfor for, at han efter Evne kan værge om og beskytte denne dyrebare Eiendom; thi „det er nu den høieste Nødvendighed, hvorfor vi skulle være mest bekymrede, at Guds Navn kan have sin Ære, holdes helligt og høit som den høieste Skat og Helligdom, vi have, og at vi som fromme Børn bede om, at hans Navn, der ellers i Himmelen er helligt, ogsaa paa Jorden hos os og al Verden maa være og blive helligt."

Gjensvar.

(Af Red.)

III.

Forresten forholder det sig dog unægtelig saa, at de Mænd, Provsten nævner som sine Autoriteter, bragte, ligesom han, 15 Spd. i Forslag som 2den Grads Alderstillæg. Kristiansands Stiftsdirektion havde desuden ikke indstillet en eneste af øvre Telemarkens Lærere til denne Grad.**) Naar dertil kommer den Omstændighed som Provsten nærmest sigter til, at Hr. Skoledirektør Wolff indtog under Debatten om Alderstillægget en noget vaklende Holdning, der utvivlsomt fik Indflydelse paa den endelige Beslutning, idet han, ved Siden af vistnok at sige, at han for sin Del ikke havde noget imod, at 2den Grads Alderstillæg fastsattes til 20 Spd., ytrede gjentagende, at ikke 20 men 15 Spd. stod i passende Forhold til det fastsatte Lønslavmaal, saa har Hr. Provsten utvivlsomt Ret og Grund til at tage Saadant til Indtægt for sig. Men han bør heller ikke her gaa for vidt. Ihvorvel han ganske tier derom, saa vil han dog have i tilstrækkelig Erindring, at Hr. Skoledi-

*) Ogsaa „hille (hellige) Død," „ja Kors," „nei Kors," (Golgata Kors) „Jøs" (Jesus), „Bevars" (Ja Gud bevare os) siges, høres og læses desværre aldeles koldsindigt. Og Du, Lærer, der er sat til at tale Velsignelsens Ord, men som besmitter din Tunge med Banden og Sværgen, og derved forarger de Smaa, frygter du ei Guds Dom? Red.

**) Det var først under Sagens Behandling i Komiteen, at man, efterat have erfaret, at Kristiania Stiftsdir. havde foreslaaet 16 Alderstillæg af 2den Grad for Lærere i den Del af Amtet, som ligger i dens Stift, og efterat Amtmanden i sin Indstilling havde gjort opmærksom paa, at derved opstod „nogen Ulighed mellem Lærerne i de forskjellige Distrikter," at man fremsatte det Forslag, at 8 Lærere i øvre Telem.'s 2de Provstiers 10 Præstegjeld skulde gives denne Grads Alderstillæg. (Amtsf.-Forhandl. S. 51 og 54.)

rektøren stillede sig i et bestemt Modsætningsforhold til ham under Behandlingen af Lønslavmaal-Spørgsmaalet. Provsten vilde paa ingen Maade gaa høiere end til 1 Spd. 24 ß, medens Hr. Wolff kjæmpede meget ivrigen for at dette ikke maatte blive mindre end 1 Spd. 30 ß. Herom førtes da en lang Debat, der endte med Hr. Wolff's Seier. Og hvad Amtmanden angaar, saa talte han meget lidet under Skolesagens Behandling. Til den Ytring af Bønderne at de vare villigere til at bevilge Penge til Opførelse af Skolebygninger osv. end til at forhøie Lærernes Løn, sagde han, at det ikke var saa urimeligt. Men i Sagens Favør gav han den Oplysning, at Amtsskolekassens Budget ikke vilde blive forøget, om man fastsatte 20 Spd. Men forøvrigt talte han ikke et Ord til Fordel for lave Lærerlønninger eller lave Alderstillæg. Denne Rettelse i Hr. Provstens Fremstilling har vi troet at burde give baade for Sagens Skyld og for at yde endnu et nyt Bidrag til Beviset for at det er i sin Orden, at „h a n alene er gjort til Gjenstand for dadlende Omtale.“ Holdbarheden i Hr. Provstens Sigtelser mod os for „Partiskhed“ er derved ogsaa tilstrækkelig veiet. Det er imidlertid slet ikke at undres over, om en saadan Fremstilling som vor, faar Udseende af Partiskhed osv., naar den Mand, vi har tilladt os at frembære Ytringer imod, kan finde det i sin Orden at forlyste sig med et Tilsvar ikke alene i Anledning af hvad vi har sagt, men dog allermest imod hvad vi i k k e har sagt. Ligesaalidt som vi, hvormegen Flid end Provsten gjør sig for at lægge os det i Pennen, har ladet nogen Ytring falde om, at hans „Forhold røber Fiendskab mod Skolen og Skolelærerstanden,“ ligesaalidt har vi sat en Tøddel paa Papir til at lade ham „som Sognepræst“ „staa til Rette“ hverken i Forhold til Menigheden eller til Skolen og Skolelærerstanden. Den Grund, han saaledes har bygget sig selv for at kunne faa Anledning til at fortælle om et Møde, han har havt med sit Præstegjælds Skolelærere, er temmelig løs. Den til sine ravende Støtter hældende Beviskraft, han trøster sig ved at have i den Omstændighed at Molands Skolelærere „ensstemmig“ har erklæret sig endog „særdeles vel tjente“ med 1 Spd. ugentlig Løn, maa han gjerne faa beholde for sig selv. Saa meget kan man kunne slutte med Vished, at hine Mænd ikke har tænkt sig at deres Erklæring skulde gjælde som Regel for Provstens Indstillinger*) og Stemmegivning, eller at den skulde benyttes som en Maalestok, hvorefter det hele Amts Lærerlønninger væsentlig skulde bestemmes, ligesaalidt som de har anet at Provsten nogensinde vilde stille dem offentlig frem som sine Autoriteter. Men Nok herom. Vi har holdt os og holde os

*) Vi skal tillade os den dristige Frihed at bede Hr. Provsten tænke sig i de Skolelæreres Sted, der lønnes med 1 Spd. eller 1 Spd. 24 ß ugentlig, og som dermed skal ernære Familje, skaffe sig de for deres Udvikling som Lærere fornødne Bøger, saavelsom andre Fornødenheder. Om han da vilde argumentere saaledes som nu, er tvivlsomt. At det da vilde blive Smaat med „Udkommet“ gjentage vi trygt. — Naar Hr. Provsten ved Siden af at dølge sin Kamp mod de 6 ß fortæller hvad han stemte for — han var jo snil, at han

fremdeles udelukkende til Hr. Provstens Optræden som offentlig Mand i offentlig Sag, i offentlig Erklæring og i offentligt Møde. De private Møder, som vel Mødet med Skolelærerne nærmest maa holdes for, og de private Forholde, som i allernærmeste Forstand, „fiendtligt Sindelag," som Provsten omtaler, maa betragtes for at være, lades her ganske ud af Betragtning. Alligevel bør vi svare paa hans Spørgsmaal. Efter at have fortalt, at han sammenkaldte et Skolelærermøde, at i dette Skolelærermøde udtalte man sig for 1 Spd. Ugeløn, og at han optog denne Erklæring som sit Forslag, spørger nemlig Provsten: „Røber dette mit Forhold noget fiendtligt Sindelag mod Lærerne?" Herpaa maa vi svare ligefrem: Det røber Ingenting. Saapas kan man gjøre mod En, hvordan Sindelaget end i sig selv er rettet mod ham.

At han „som Provst" lagde „Middeltallet af de forskjellige Skolekommissioners indkomne Forslag til Grund med Hensyn til Lavmaalet," kan man ikke sige noget om, naar Talen angaar en forretningsmæssig, juridisk Behandling og Expedition af Sagen. Men derfor at tillægge En nogen særdeles Fortjeneste af Skolevæsenets Udvikling kan man ikke. Hverken i Meddelelsen om Provstens her tilsigtede Debat eller i hans Tilsvar eller endelig i hans matematiske Behandling af Sagen og derpaa byggede Forslag, finder man Spor af en Tænke- og Handlemaade, der staar i Samklang med hvad i f. Nr. siteredes af Kristiansands Stiftdirektions Indstilling, naar det hedder, at „fortrinligt Hensyn tages til hvad der er foreslaaet fra de Kommuner, hvor Sandsen for Skolevæsenets bedre Ordning sees at være mest udviklet." Noget Forsøg paa at overbevise dem, i hvis Øine Skolen ikke har stort Værd, om dens rette Betydning for Samfundet, og om de Ofre, man skylder saavel den i Almindelighed som særdeles de Mænd, der have hengivet sig til dens Tjeneste, eller nogen Opmuntring til at anstrænge sig for Skolens Ophjælp overhovedet, finder man ikke i Provstens Fremstilling. Tvertimod. Han er ikke alene tilfreds med at Lærerlønnen holdes i det Lave, men han argumenterer ogsaa ganske kjækt paa Grundlag af Mindremaal af Kundskaber hos Skolens Lærere, just som om Skolen ogsaa fra hans Standpunkt betragtet var bedst tjent med de mindre kundskabsrige Lærere. Han siger nemlig, at han har taget Hensyn kun til dem, der have faaet deres Uddannelse ved de lavere Læreanstalter. Enten maa da disse Mænd ikke have samme menneskelige Rettigheder og Fordringer som andre Almueskolelærere og behøve noget af Betydenhed til

---

tillod de fra ham fjernere Distrikter at lønne deres Lærere bedre end i hans Kreds, — tager det sig nokfaa smukt ud, naar man ser bort fra Hovedspørgsmaalet i dette Tilfælde: Duelige Lærere — forsvarlig Løn. I dette Stykke har Provsten lagt en polemisk Kunstfærdighed for Dagen. Paa den ene Side erklærer han sig uafhængig af Autoriteter, og paa den anden stiller han sig saaledes bag andres Ryg, at han ei vover at gjøre et eneste Fremskridt uden at de i hans Øine Konservative har traadt det for ham.

det saakaldte „daglige Udkomme," til Bøger og andre Hjælpemidler for deres Udvikling som Lærere, eller saa maa den lavere Kundskabsgrad være ønskeligst. Fra hvilken Side end Sagen sees, saa har den Omstændighed, at en Provst, som i sine forskjellige Stillinger havde baade Kald og Anledning til at understøtte Loven i alle dens Bestemmelser, og ikke mindst i de der gaar ud paa at fremme saavel Skolens grundige Ophjælp og hensigtsmæssige Ordning som Lærerstandens kraftige Bistand og pekuniære Hjælp, da finder det forsvarligt, til Fordel for sin Argumentation under sin Kamp mod klækkelig Forøgelse i Lærerens Løn, at gjøre Regning paa Mindremaal af Kundskaber, Krav paa at noteres som et Træk i det 1861de Aars Skolehistorie, da Loven af 1860 skulde sættes i Udøvelse. Vi hylde ingen Laugsaand mellem Læreres Dannelsesanstalter, men mene, at Dygtigheden bør anerkjendes og tages i Brug hvorsomhelst den kommer fra, og vil saaledes ikke forringe noget Seminarium, stort eller lidet, men vi ere dog alligevel høist uenige med dem, som mene at staa i Samklang med Lovens Aand, naar de gjøre Udkast til Skolereformer, og bygge Planer, der har til Grundlag den mindst meddelte Lærerdannelse. Vel sandt, at der er udgaaet mangenen hæderlig og dygtig Mand fra Smaaseminarierne, vel sandt at Loven har i Lønsspørgsmaalet, som Regel betragtet, sat disse Mænd lige med andre Seminarister, og stillet dem mere end før under offentlig Ret, Hjælp og Kontrol, men i sin Almindelighed betragtet, bortseet fra Undtagelserne, som ogsaa her begavede Mænd danner, ligger det i Sagens og Ordningens Natur, at der ved Smaaseminarierne ei bliver tilegnet det Maal af Kundskaber, som ved Stiftsseminarierne kan erhverves. For Loven staar en Dannelse, svarende til Stiftsseminardannelsen som den normale, der burde kræves af alle Lærere; men paa Grund af Omstændighederne har den maattet gjøre Undtagelser, og adopteret Smaaseminarierne eller en Lærerdannelse, som svarer til den, der ydes ved dem. Men for en Provst at bygge Skolereformen paa Lovens Undtagelse istedetfor paa dens Regel, kan da vel ikke en Skoletidende rose. Ligesom det er i høi Grad uretfærdigt mod de Mænd, der ere dimitterede fra Smaaseminarierne at twinge dem ind i Lønsforholde som Andre paa ingen Maade ere tjente med, saaledes er det paa den anden Side en ligesaa skrigende Uretfærdighed, at lade ud af Betragtning de fra Stiftsseminarierne udgangne Mænd, naar Skolereforms- og Lønningsspørgsmaalet forelægges til Besvarelse. Dersom det havde været Provsten rigtig om at gjøre, at staa i sin Betragtningsmaade i mere Sammenhæng med Lovens Aand, da havde han næsten udelukkende taget Hensyn til Stiftsseminaristerne, og ladet det saa bero paa de enkelte Omstændigheder, og paa den beskikkende Myndighed at vælge blandt Smaa- eller „Storseminarister," som de kaldes i Tilsvaret, dem, man fandt nærmest anbefalelsesværdige. Da havde han gjort en god Gjerning for Smaaseminaristerne. Han havde da stræbt at løfte dem op til Stiftsseminaristerne, hvad mange af dem ved Flid og Arbeide for Erhvervelse af Kundskaber stræbe efter, og hvortil en Fremgangsmaade fra

de bevilgende Myndigheders Side, som den vi her antyde, kraftigen vil opmuntre dem. Og i saa Fald vilde Provsten for sit Vedkommende paa en rosværdigere Maade have søgt at udjævne en endnu altfor bred Kløft mellem Lærere, end ved, saaledes som det nu kan synes, enten at stile paa Stiftsseminaristernes Udelukkelse fra Skolen eller paa deres Nedkuen under deres Gjerning i den. (Forts.)

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 18de Juli. En af vore Medarbeidere i det Trondhjemske har sendt os følgende Meddelelse:

„I et Lægmandsmøde, der afholdtes paa **Orkedalsøren** i Trondhjems Stift den 14de, 15de og 16de April sidstleden, og hvortil samledes Deltagere fra 21 Præstegjæld, blev blandt andre kristelige Gjenstande ogsaa samtalet over følgende Spørgsmaal:

Kan man forsvare for Gud og sin Samvittighed, at den omarbeidede Forklaring benyttes som Lærebog ved Religions-Undervisningen i vore Almueskoler?

Anledningen til, at dette Spørgsmaal blev overveiet dersteds, var den Omstændighed, at der saavel i Orkedalen som flereSteds der i Omegnen den omarbeidede Forklaring er i almindeligt Brug i Skolen. Spørgsmaalene 329 — om Kristi Nedfart til Helvede eller de Dødes Rige — og 395 samt adskillige andre bleve gjennemgaaede. Det ligger udenfor min Hensigt med disse korte Meddelelser at give nogen udførlig Fremstilling om hvad der blev ytret saavel om Bogen idetheletaget som særlig med Hensyn til de nævnte Spørgsmaal. Kun skal jeg oplyse, at Forsamlingen maatte erkjende, at den omarbeidede Forklaring baade med Hensyn til Ordningen af Stoffet og en større Rigdom paa passende valgte Bibelsprog havde Fortrin for Saxtorfs Udtog; men uagtet disse Fortrin maatte dog Udtoget foretrækkes, saasom man her kun maatte tage Hensyn til Lærens Renhed. Der blev ytret, at hvis man skulde følge den omarbeidede Forklarings ligefremme Ord, da maatte man følgerigtigt faa ud, at selv de i Troen paa Kristum Døde maatte efter Døden tiltrænge baade Guds Ord og den hellige Nadvere; thi i Spørgsmaalet 395 læres, at den Helligaand bevarer mod alle Fristelser „indtil" Kjødets Opstandelse, og i følgende Spørgsmaal, nemlig 396 hedder det, at det er ved Ordet og den hellige Nadvere, at den Helligaand helliggjør og opholder de Troende, uden i mindste Maade nærmere at begrændse Tiden for denne den Helligaands dyrebare Naadevirkning. Man kunde heller ikke forstaa, hvorledes Svaret under Spørgsmaal 306, — „at Synden ved en salig Død ganske udryddes" — kan bringes i Samklang med de her nævnte Spørgsmaale, Bogen maa her i høi Grad modsige sig selv. Forsamlingen og navnlig Familjefædrene og Skolelærerne besværede sig over at maatte bruge en Bog, der baade er selvmodsigende og efter deres Opfatning stridende mod Guds Ord og vore dyrebare Kirkelæreres Forstaaelse af samme. Man erkjendte nok, at der lades fri Brug mellem den „omarbeidede Forklaring," „Udtoget" og „Sandbed til Gudfrygtighed;" men paa den anden Side maatte man beklage, i hvilken pinlig Stilling baade Forældre og Børn tildels kommer, naar de vil bruge sin Ret der, hvor den omarbeidede Forklaring allerede er i almindeligt Brug i Skolen. Naar Barnet til Exempel kommer grædende hjem fra Skolen og beder: „Kjære Far lad mig faa læse den Bog, de Andre læse," da vil nok Enhver indse, at dette maa gaa en Fader til Marv og Ben. At staa som en Mur her

og ikke lade sig rokke, er vel det Retteste, selv om Vedkommende vilde udtyde det som Fanatisme, Stivhed, Trodsighed o. s. v., men dertil har nok ikke enhver Fader Kraft. Skolelærerne spurgte: „Hvad man skal gjøre, naar man kommer til de omstridte Spørgsmaal i Bogen? Hvis Læreren skal sige, at her lærer ikke Bogen overensstemmende med Guds Ord, da vilde enten Barnets Tillid til Bogen gaa tabt, og Alt, hvad den forøvrigt indeholdt, ogsaa drages i Tvivl, eller i modsat Fald Tilliden til Læreren svækkes, hvorover hans Indflydelse paa Barnet som Lærer og Opdrager vilde blive uden synderlig Frugt. Skal man gjøre et Hop eller Spring over Spørgsmaalet, da vilde nok hellerikke dette drage de bedste Følger efter sig. Forsamlingen enedes derfor om, at indgaa til Hs. Høiærværdighed Hr. Biskop Grimelund med Skrivelse om, at han vilde tage sig af Sagen og virke dertil, at den omarbeidede Forklaring maa faa gaa væk af Skolen. Skrivelsen undertegnedes først af 20 Skolelærere, men af hvormange Familjefædre veed jeg ikke, saasom jeg forinden maatte forlade Stedet."

— **Hammerfests Almueskole** havde indtil 1858 kun en Lærer for 150—200 Børn, der vare delte i — to Klasser. Denne Lærer var tillige Kirkesanger og havde derhos andre Bestillinger, som mer eller mindre lagde Beslag paa hans Tid og Kræfter til Skade for Skolen, som imidlertid fordrede mere end hvad en Mand formaaede at give. Tages der nu Hensyn til den daarlige Organisation m. m., hvoraf Skolen led, maa det tilstaaes, at den stod paa et saare lavt Trin. Til nogen Hjælp for Almueskolen blev det vistnok, at der ved Borgerskolen ansattes i 1854 en Andenlærer med Forpligtelse til at overtage nogle Undervisningstimer i Almueskolen; men nogen gjennemgribende Forandring kunde han, uagtet sin Nidkjærhed og Duelighed, ikke gjennemføre, vel især af Mangel paa Hjælp og Understøttelse der, hvor man havde Ret til at vente den, og Lærerkræfterne stode desuden ingenlunde i Forhold til det stigende Børneantal.

Saaledes stod Sagen, indtil Sognepræst Leganger og Byfoged Hvoslef ankom til Hammerfest i 1857. De indsaa strax det Nødvendige i til Skolens Fremme at gjøre Noget, som virkelig ogsaa var Noget, og toge derfor fat paa Sagen med Alvor. Ved Sognepræstens Tilskyndelse og kraftige Medvirken bleve de Forandringer, Omstændighederne tillode, strax gjennemførte. I Begyndelsen af 1858 maatte Kirkesangeren opgive sin Bestilling som Lærer, en ny konstitueret og derpaa en Andenlærerpost oprettet. Men de værste Mangler, uhensigtsmæssig Klasseinddeling, Overlæsselse af Børn i hver Klasse, for faa Skoledage o. s. v., kunde ei blive afhjulpne uden en Lærer til. Ogsaa en Tredjelærerpost maatte oprettes. Forslaget desangaaende blev bifaldt og Kommunens Formænd og Repræsentanter bevilgede med megen Beredvillighed de nødvendige Midler (1860). Imidlertid blev Kirkesangeren afskediget ogsaa som saadan og Kirkesanger- og Førstelærerposten igjen forenet.

Skolen fik saaledes tre Lærere for noget over 200 Børn, der bleve delte i fire Klasser med Parallelklasser til Adskillelse mellem Drenge og Piger for de to øverste. Optagelse af nye Elever og Opflyttelse, ved hvilken der — navnlig i øverste Klasse — toges mere Hensyn til Børnenes Evner, Flid og Udvikling end deres Alder, sker i Regelen ved hvert Skolehalvaars Begyndelse.

Hver Klasse nyder 15 Timers Undervisning om Ugen, undtagen 3die og 4de Drengeklasse, der har 18.

De enkelte Undervisningsgjenstande ere tildelte følgende ugentlige Timeantal.

4de Drengeklasse. Forklaring 2 Timer, Bibellæsning 1 T., Bibelhistorie med lidt Kirkehistorie 2 T., Norsk 4 T., Regning 2 T., Skrivning 2 T., Geografi 2 T., Historie 1 T. og Sang 2 Timer.

3die Drengeklasse. **Katekismus med udvalgte Bibelsteder og Psalmevers 3 T.,**

Bibelhistorie 2 T., Norsk 4 T., Regning 3 T., Skrivning 2 T., Geografi (mundtl.) 2 T., Historie (mundtl.) 1 T. og Sang 1 Time.

4de Pigeklasse. Forklaring 2 T., Bibellæsning 1 T., Bibelhistorie med lidt Kirkehistorie 2 T., Norsk 4 T., Regning 2 T., Skrivning 1 T., Geografi 1 T., Historie 1 T. og Sang 1 Time.

3die Pigeklasse. Katekismus med udvalgte Bibelsteder og Psalmevers 3 T., Bibelhistorie 2 T., Norsk 3 T., Regning 2 T., Skrivning 2 T., Geografi (mundtl.) 1 T., Historie (mundtl.) 1 T., og Sang 1 Time.

2den Klasse. Katekismus 2 T., Bibelhistorie (mundtl.) 2 T., Norsk 5 T., Regning 3 T., og Skrivning 3 Timer.

1ste Klasse. Bibelhistorie (mundtl.) 3 T., Norsk 5 T., Regning 3 T., Skrivning 3 T. og Anskuelsesøvelse 1 Time.

Undervisningstiden er fra Kl. 8—12 og 2—4 i Sommerhalvaaret og fra Kl. 9—12 og 2—5 i Vinterhalvaaret; men da Flere have udtalt sig for samlet Undervisningstid, vil denne efter al Sandsynlighed snart blive indført.

Som Lærebøger benyttes: den omarbeidede Udgave af Katekismen, den gjennemseede Forklaring, der i 1859 ifølge Skolekommissionens Beslutning afløste den omarbeidede, Vogts Bibelhistorie, indført i 1860, Siegw. Petersens Norges Historie og Platous Jordbeskrivelse; som Læsebøger: Hansens Abc, Halagers og Knutsens Læsebøger samt Berlins Naturlære.

Lærerne ere aflønnede paa følgende Maade:

Førstelæreren har 150 Spd. og fri Bolig i Skolebygningen; Kirkesangerposten indbringer henimod 150 Spd.

Andenlæreren har 180 Spd. med et personligt Tillæg af 50 Spd. (efter 3 Aars Tjenestetid) og

Tredielæreren 180 Spd.

Skolen har hidtil været holdt i et Lokale, som ingenlunde svarer til Diemedet. Det er opført i en Tid, da man havde kun Dieblikkets Trang for Die, men ikke Sandsynligheden i at faa et Børneantal, som vilde gjøre Krav paa større Rum, end Lokalets tvende Skoleværelser kunde give. Følgen af en saadan Tilsidesættelse af de Hensyn, som man var idetmindste Børnene skyldig, udebleve ikke ret længe; og dog er det først i det sidste Treaar, man har skjænket ogsaa denne Sag en Opmærksomhed, som den er værd. Man vil inden tre Aar faa opført en forholdsvis stor og hensigtsmæssig Almueskolebygning med Familiebekvemmelighed for Kirkesangeren og maaske en af de øvrige Lærere for 5—8,000 Spd., en Sum, som maa ansees betydelig, naar man tager Hensyn til, at der gjøres retmæssige Krav fra andre Hold paa betydelige Udtællinger af Borgernes Lomme. Ved Leie er Trangen til et Skoleværelse midlertidig afhjulpen.

Skjønt Opofrelserne vel endnu ikke staar i Forhold til det Maal, som skal naaes, maa man dog med Taknemmelighed erkjende, at der er arbeidet efter bedste Evne paa et med Fordringerne stemmende Fremskridt; men denne Bestræbelse er desværre ofte ikke imødekommet af Forældrene i den Grad og paa den Maade som Sagens Vigtighed kræver det. Derom vidne blandt Andet de hyppige Skoleforsømmelser. Vel er det saa, at mange Forældre trænge til den Hjælp, som deres Børn, især de ældre, kunne yde dem, navnlig ved „Fiskarbeide," hvortil der jævnlig gives Anledning om Vaaren og Sommeren (nogle af de ældre Gutter deltage saaledes i Sælhund- og Hvalrosfangst ved Spitsbergen afvexlende med Jagt efter Øens fede Rensdyr og Hvidbjørne); men at Skoleforsømmelsen ofte kommer af Sløvhed og hensynsløs Ligegyldighed, er Noget, som ei lader sig negte. Istedetfor at sende sine Børn i Skolen lade de dem tumle om paa Gader og Veie, hvor de, overladte til sig selv, ere udsatte for mangen farlig Paavirkning, hvilket ofte vil

lade en Eftervirkning tilbage, som kan blive dem til Snare og Foranledning til stor Ulykke. Men hvor Ligegyldighed finder Sted, naar det gjælder at sende Børnene i Skolen, forudsat at denne er sit Navn værdigt, hvor en ubegrændset, Opdragelsen undergravende Frihed raader, der vente man ikke at finde Lyst og Evne, Vilje og Kraft til i Ord og Gjerning at udøve kristelig Tugt, hvorpaa der her ene og alene kommer an.

Dog har man ogsaa Forældre at opvise, som langtfra at fornegte sit Opdragerkald, meget mere antage sig sine Børn med kristelig Omhu, vaage over dem som det sømmer sig en ret Fader og Moder, lede selv deres aandelige og legemlige Opdragelse med Held, idet de „opføde dem i Tugt og Herrens Formaning;" men som ogsaa, fordi de ei kjende sin Indsigt og sine Evner stærke nok til at fyldestgjøre sit Kalds Fordringer, modtage med Glæde den Understøttelse, det er Skolens Pligt at give. Den 1ste April 1862. J. W. K.

— Lærermødet i **Göteborg**, som holdtes den 9de, 10de, 11te og 12te Juli, var et særdeles livligt Møde. Dagens brændende Spørgsmaal, Skolens Organisation, hvorom der i Dagblade, Tidsskrifter og særskilte Smaaskrifter var sagt saa meget, kom bl. A. under Behandling, og udtalte man sig enstemmig for en Forandring i den nærværende Tingenes Orden. Smaaskolen, Almueskolen og den høiere Folkeskole ønskedes sat i en indre organisk sammenhængende Forbindelse med hverandre. Man mærkede godt at Rosenberg havde Ret da han ytrede, at det nu gjaldt „for Mange om intet Mindre end Folkeskolens Væren eller Ikkeværen." Blandt Skolereformens ypperste Talsmænd i Mødet maa vi især nævne Lærer Rosenberg og Pastor Otterström, hvem Forsamlingens Pluralitet ogsaa stadigen sluttede sig til. Der vil forhaabentlig senere gives os Anledning til dels selv og dels ved svenske Medarbeidere, hvoraf vi nu har 3, at omtale Forholde og Stemninger inden Nabolandets Lærerstand, hvor mægtige Kræfter røre sig under temmeligt alvorlige Brydninger. Nu kan vi kun sige at der gik ligesom kun en Røst igjennem Lærerstanden: „Dog vaagne vi vel op engang." Det var Krav paa større Dannelse ved Seminarierne, Ønske om Frigivelse fra et hemmende aristokratiskt Præsteaag, og om Bortryddelse af de mægtige Hindringer for Skolens Udvikling, som ~~Præsteskabet~~ lægger den i Veien, og endelig en Bøn om bedre Løn for deres Arbeide, der laa til Grund for en stor Del af Lærernes Udtalelser. Det er vor Mening, at der forestaar Sveriges Skolevæsen en stor Fremtid, blot Enighed, Styrke og Besindighed faar ledsage Reformbevægelserne. Vi forlod Göteborg med stor Tilfredsstillelse, ei alene paa Grund af den store Gjæstevenlighed og Broderlighed, som saa rigelig var bleven os bevist, men ogsaa fordi vi havde hørt saa megen vaagnende Sands for Skolen udtale sig.

Mødets Deltagere vare over 300, hvoriblandt 3 Norske (Thomassen fra Kristiania, Olsen og Krognæs fra Vestre Aker), 2 Danske (Redaktør Lauritsen fra Odense og Lærer Smith fra Jylland), samt en Finsk (Lektor Euren). Vi Norske havde Tusinder af Hilsener at hjembringe. Gjennem sin Ordfører bad den hele Forsamling os at hilse Brødrene i Norge. „Dersom Lærerne paa begge Sider af Kjølen lærte hverandre bedre at kjende, vilde de lære hinanden bedre at elske," hed det i vor Hilsen, og det gjentoges i de Svenskes Gjenhilsen. „Folkene selv skulde træffes bedre, dersom Lærerne mødte hverandre oftere" hed det endvidere. „Hils Brødrene og det norske Folk," sagde Svenskerne, „at det er ikke det svenske Folk, ikke heller den svenske Skolelærerstand som er uvenlig stemt imod Norge, men kun nogle enkelte Tidningsskrivere." Svenske Lærerinder bad os hilse Lærerinderne i Norge, og i et Selskab udbragtes Skaaler for de norske Læreres Hustruer. Vore Læsere ville modtage og tillige frembære til andre Vedkommende disse Hilsener!

Mødets Ordførende vare: Biskop Bjørck og Lærer Rosenberg.

Kristiania.
Udgivet og redig. af S. M. Krognæs. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 8. Aarg. 2. | Indhold: Om Underviisning i Bibelhistorie. — Gjensvar. — Skole-Efterretninger. — Literære Efterretninger. — Udnævnelser. | August 1862.

Om Underviisning i Bibelhistorie.

(Af Kand. i Theol., Seminarlærer Ant. Høyer.)

Jeg har ved Læsningen af J. Nissens Samtaler over den bibelske Historie fundet saameget Godt og Lærerigt om Underviisningen i Bibelhistorie, i 2 af hans Fortaler samt i en særegen Afhandling af ham om denne Gjenstand, at jeg ikke tager i Betænkning, med Redaktionens Bifald, at meddele det Vigtigste heraf i Almueskoletidenden. Det vil sikkerlig være kjærkomment for de af mine Standsbrødre, Religionslærere, hvem en for Børnene saameget som mulig frugtbringende Religionsunderviisning ligger paa Hjerte, og som ikke have havt Anledning til at gjøre sig bekjendt med Afhandlingen i Bogen selv. Der er saameget Belærende og tillige Opbyggende deri, at det vel kan være værd at tages til Hjerte og læses baade een og flere Gange; der kastes et saadant Lys over den bibelske Historie i det Hele saavelsom over den bibelhistoriske Underviisning, at disse Stykker vel kan forsvare sin Plads i et Skoleblad. Og vi behøve ei at skamme os over at høre paa hvad en saa erfaren, ærværdig og christelig Religionslærer som nævnte Forfatter († 1857 i Holsteen) har at sige os i disse Ting. Et Uddrag af hans Afhandling kunde da maaske ogsaa tjene som Indledning for en Discussion om den bibelhistoriske Underviisning, hvilken Gjenstand vel bør have fortrinlig Ret til at komme paa Tale i en Almueskoletidende. Jeg skal da ogsaa tillade mig paa enkelte Steder at tilføie en og anden Bemærkning. Noget af det, jeg agter at optage, har vistnok særlig Hensyn til de „Samtaler," hvortil det er knyttet som Fortale, men dog saaledes, at det forstaaes og har sin Nytte ogsaa uden Forbindelse med „Samtalerne." Vi ville da meddele det i 2 Affnit, det første af Fortalen til 2det og til 3die Oplag, det andet af den særskilte Afhandling „om Religionsunderviisningen i Bibelhistorie, især det gamle Testamentes, i Almueskolens øverste Klasse."

I.

„I de 14 Aar, jeg har arbeidet i min nuværende Skole, en Mellemskole, er det altid blevet mig klarere, at det gl. og nye Test.'s bibelske Historie er Religionens egentlige Kjerne. Thi Guds Rige, saavel i det Store, det Hele, i sin verdenshistoriske Gang, i sin Udvikling paa Jorden, som ogsaa i den Maade, hvorpaa det endnu opstaaer og bestaaer hos den Enkelte, er Historie og har sin egen Historie, hermed altsaa ogsaa Begyndelse, Fremgang, Ud-

vikling og Ende. Men hvad skal da Læren til, vil man derpaa spørge, som dog Bibelen ogsaa indeholder i saa rigeligt Maal? Den bibelske Historie fremfører Menneskelivet i de forskjelligste Skikkelser og Stænder for vort Blik. Men den dømmer selv yderst sjelden om sine Personers Handlinger, og vi vidste ikke ved Meget, om vi skulde rose eller dadle det, da saavel de Enkeltes som hele Nationers Anskuelser meget ofte afvige fra hverandre i det, som fortjener Roes og Dadel, og med Rette spørger Harms i sine 95 Theses: Kan Nogen nævne mig en Synd, som Enhver anseer for at være det? Er nu den menneskelige Dom over Ret og Uret saa vaklende og subjektiv, hvor kjærkomment maa det da være os, at Gud selv bestemmer og leder vor Dom ved Skriftens Lære, saa at vi nu have en sikker Maalestok, hvorefter vi kunne maale enhver bibelsk Persons Forhold og tillige vore egne Handlinger. Derfor maatte Loven ogsaa opskrives for ved sin Objektivitet og Uforanderlighed at staae lige overfor vor Ubestemthed. Men Læren har ogsaa Betydning for Guds Riges Historie. Vi have i Apostlenes Breve saa mange Forklaringer over en Begivenheds Betydning i Guds Rige f. Ex. over Jesu Opstandelse, som Historien selv, f. Ex. den om Jesu Opstandelse, slet ikke indlader sig paa. Derfor kunne Historie og Lære aldrig adskilles i Bibelen. Historien maales af Læren som med et guddommeligt Maal, og ved Historien bliver først Læren, der ellers vilde staae for os som et dødt Objekt, vor Eiendom og ganske indflettet i vor Personlighed. Er nu Barnet bekjendt med Guds store Gjerninger og kjendes (af Læren) deres Betydning, saa har det (objektiv) Religion. At nu vor Religion har en Historie, at vore christelige Fester have en Historie som Grundlag, der er nøie sammenvoxen med vor egen Historie, det er dens store Fortrin fremfor den falske, hedenske Religions, som blot har en Lære. Hedningerne have rigtignok Gudehistorier nok, men deres Historier mangle det, som i Ordets sande Betydning gjør dem til Historie. Thi en Historie tager ved sine Begivenheder nødvendigt Hensyn til Tid, Sammenhæng, Orden, og fører alt det Enkelte tilbage til en Eenhed, til en Summa. Saaledes danne da ogsaa alle de enkelte bibelske Historier en Guds Riges Historie, som begynder med „Begyndelsen," gaaer fremad i Tidernes Løb med Orden og Følgerække og slutter med Dagenes Ende, hvorhen Blikket og Sukkene ere rettede. (Aab.'s Slutning: Jeg kommer snart. Amen. Ja, kom Herre Jesu!) *) Men hvor findes vel i Inder-

*) Religionens Begreb findes ogsaa lettest ved Religionens Historie, ved Guds Riges Historie. Religionen er ikke, som man ofte hører og læser det: Guds Erkjendelse og Tilbedelse; thi jeg kan erkjende og tilbede Gud uden derfor at staae i nøiere Forbindelse med ham, uden derfor at have Noget af ham. Men dette Sidste er Religionens Væsen. Religion er: Samfund med Gud (Pagt, Gud er min, jeg er hans). Historien siger os, at dette Samfund begyndte med Skabelsen, at det blev brudt ved Synden, at det atter blev fornyet ved Jesu Historie og ved Forløsningen, og at det danner sig hos den Enkelte ved den Helligaand til Helliggjørelse.

(Forf. Anm.)

nes, Grækernes og Germanernes Mythologie den Æra, hvormed Historien begynder? Hvor er den ordentlige, historiske Gang, Udvikling og Ende? Løber det ikke Altsammen strax efter Begyndelsen ud i enkelte Historier? Og om der endog, som i de indiske Religioner, findes Aarstal, saa seer man strax af deres Overdrivelse, at de ere opfundne, medens Bibelen skriver selve sin Historie. Man har ofte kaldt Herodot Historiens Fader, omendskjønt Moses dog i Sandhed er det; thi Herodot begynder først sin Historie der, hvor Israels Historie sluttes, nemlig ved det assyriske og babyloniske Rige. Paa Dommernes Tid falde de helleniske Sagn om Jason, Herkules o. s. v. og paa Sauls Tid den trojanske Krig. Hvor herligt er det ikke, at vi Lærere kunne træde ind i Skolen med en Historie, der saa at sige tager en methodisk Gang og først fører os ind i Verden og Tingene udenom os, dernæst i Familien og endelig i et Folk. Det er et endnu større Fortrin, at vi have en religiøs Historie, hvori Gud og Mennesker stedse handle med hinanden, hvilket mangler i Grækernes og Romernes smukkeste Historier. „De græske og romerske Historier (Herodot, Livius) indskrænke sig til en bestemt, eensidig opfattet folkelig Eiendommelighed, og fremstille for det meste blot det udvortes Liv. Den hebraiske Historieskrivning er ogsaa national, men den gaaer ud fra et Midtpunkt, som alle Mennesker føle og have, nemlig det religiøse. At blive sig Gud bevidst som Herre, Lovgiver og Velgjører, det maae alle Mennesker; og Vexelvirkningen af denne Bevidsthed, det alene er Menneskeslægtens virkelige Liv, og hverken sandselig Lyst eller abstrakt Beskuelse. Saaledes som dette Liv daglig gjentager sig for vore Øine, men ofte ikke bliver forstaaet, fremstilles det i de bibelske Historier i al sin Klarhed og Friskhed." — Derved bliver da ogsaa Bibelen en Opdragelsesbog for hele Menneskeslægten. Thi al Guds Opdragelse af Menneskene er intet Andet end Forløsning, besluttet i Guds Raad, før Verden var, og udført i Tiden. Hvilken Dybde af Guds Viisdom og Kjærlighed, naar vi efterfølge denne Guds Plan i den hellige Historie. Samfundet med Gud knyttes strax med det første Menneske derved, at Gud taler med ham og saaledes aabenbarer sig for ham. Dette Samfund ophæves ved de første Forældres Synd, men knyttes atter af Gud ved den givne Forjættelse (det saakaldte første Evangelium), endnu før Adam forlader Paradiset og maa vandre ud i Ørkenen. Derpaa synes det ofte, som om denne Forjættelses vederkvægende Kilde, hvortil vore Forældre holdt sig efter Faldet, tabte sig i Sandet, og som om den selv kun var Sand, bortveiret af Tidens Vind. Men pludselig opdukker den endnu herligere i Abrahams Historie og strømmer yndigt igjennem hele Patriarkernes Historie. Vi tabe endnu ofte dens Spor, indtil Manden efter Guds Hjerte fremtræder, ved hvem Guds Aand spaaer, „om det fjerne Tilkommende." Dernæst ere Propheterne allerede det gl. Test.'s Evangelister, og den sidste af dem udtaler den Spaadom: See, jeg kommer snart. Og Han kommer, lever, lider, døer, opstaaer og farer til Himmels. Men hans Historie er ikke dermed tilende.

Hans Himmelfart er hans Tronbestigelse, og Missionshistorien blandt Jøder og Hedninger er blot hans Histories videre Gang, saaledes som den allerede er antydet i Evangelierne. Det er kortelig det storartede Sammenhæng, det er Guds Riges Historie, saaledes som ingen Religion og ingen anden Historie har den. — Dertil kommer denne Histories Sandhed i sig selv. Jeg vilde her gjerne gjøre opmærksom paa et Beviis for det gl. Test.'s Sandhed, som ethvert Barn kan see med Øinene og gribe med Hænderne, og som overgaaer alle saakaldte historiske Beviser, men som længe ikke er fremhævet tilstrækkeligt i Skoler og tillige andetsteds. Dette Beviis er Jødernes Tilværelse sammenholdt med deres Lov. Jøderne findes endnu; uagtet den Undertrykkelse, de have maattet lide til alle Tider og blandt alle Folk, have de dog holdt sig urokkeligt. De have endnu den Dag idag deres bestemte Love og Fester, netop saaledes som de forekomme i Moses's Bøger, og endog Meget, som efter andre Folks Begreber er høist vanærende, f. Ex. Omskjærelsen. Det er nu ikke blot Noget, som er fra igaar, men som de gamle Skribenter andetsteds bevidne, det har været saaledes hos dem i Aartusender. Hvor urokkelig deres Lov og Skik er, derpaa have vi dette Aar et Beviis. Paa en Jødeforsamling i Gøttingen var af 36 Stemmer kun een Stemme for Afskaffelsen af Omskjærelsen, medens 35 Stemmer vare for dens Bibeholdelse. Der gives ikke et eneste Folk i Verden, om hvilket man kunde sige dette. Alle gamle Folk, som existerede samtidig med Jøderne, ere gaaede tilgrunde, og om der endog af enkelte endnu kunde findes Rudera, have de dog ikke mere den gamle Lov og den gamle Skik, eller de mangle, som f. Ex. Zigeunerne, en Historie. Hvoraf kommer dette Phænomen i Historien? 5 Mos. 28 giver os Opløsningen. V. 33: Du skal lide Vold og blive knust alle Dage. V. 37: Du skal blive til en Forskrækkelse, til et Ordsprog og til Spot iblandt alle Folkene. V. 43: Den Fremmede, som er iblandt Dig, skal opstige meget høit over Dig, men Du skal nedstige meget nederligt. V. 46: Og de (disse Ulykker, Forbandelser) skulle være til et Tegn paa Dig evindelig. V. 48: Du skal tjene dine Fiender i Hunger og i Tørst, i Nøgenhed og i allehaande Mangel, og han skal lægge et Jernaag paa din Hals. V. 62: I skulle blive tilovers med faa Folk. V. 65: Du skal ingen Rolighed have iblandt de samme Folk, og din Fodsaal skal ingen Hvile have; og Herren skal give dig et bævende Hjerte, og at Øinene skulle fortæres og Sjælen bedrøves. V. 66: Du skal ræddes Dag og Nat og ikke være sikker paa dit Liv *). — Det har Moses skrevet for 3300 Aar siden, og er det ikke, jeg

*) Mange andre Træk af Forbandelsen i dette Capitel ere ikke komne tilsyne i Historien (f. Ex. V. 61: indtil Du odelægges), fordi Israels Ulydighed dog ogsaa var blandet med Lydighed. Som Lydighed og Ulydighed blandede sig hos Folket med Overvægt af den sidste, saaledes blandede ogsaa Velsignelse og Forbandelse sig paa forunderlig Maade hos dem, med aabenbar Overvægt af Forbandelsen. Thi det er ligesaa aabenbart, at der i Israel er en Velsignelse som en Forbandelse, kun som sagt, den sidste er den overveiende. (Forf. Anm.)

spørger Enhver, som kjender Jødefolket hos os og især i det tyrkiske Rige, som om det var skrevet igaar? (Vi see her kun paa disse Forbandelsers Opfyldelse i Nutiden, og see bort fra, at — forunderligt nok — Jødernes Tilstand var den selvsamme i Middelalderen). Hvorledes skulde noget Menneske Aartusender forud kunne have beskrevet dette Folks Historie, dets Skjebne, dets Adspredelse, dets Frygtsomhed, som er bleven til et Ordsprog, dets Raadvildhed, dets Undertrykkelse, dets hele Leven og Færden! I Sandhed det er et Beviis for Mosebøgernes Guddommelighed og for det paa Loven baserede gl. Test. overhovedet; et Beviis, som kan sees med Øinene paa hvert Aars Marked. — Dertil det indvortes Bevis af Knapp, som med Rette siger i Fortalen til Billedbibelen for Ungdommen: „Hvilken herlig Sum af guddommelige Tanker, hvilken Legion af de fortræffeligste Mennesker, hvilken Mængde af de herligste Resultater og aandelige Seire maatte man overvinde og tilintetgjøre, naar man vilde omstøde Bibelhistoriens Sandhed. Og hvad havde man saa tilbage uden trøstesløse Ruiner, som ingen Bibelfiende formaaer at give endog den ringeste Erstatning for? Ja, et mere jammerligt Bytte kunde man aldrig i Verden gjøre." (Fortsættes).

Gjensvar. *).

Til Undskyldning for sin Betragtningsmaade anfører dernæst Hr. Provst Teisner, at han ved „Skolen" tænker sig „noget mere end Skolelæreren." Derimod har vi slet Intet at indvende, trods Provstens Paastand om, at vi „ved Skolen ikke kan tænke" os „Andet end Skolelæreren" **). Med Biskop Brammer se vi i „Skolen Indbegrebet af Lærestandens Virksomhed" ***), og med Provst Teisner sige vi, „at der til en ordentlig og velindrettet Skole ogsaa maa høre hensigtsmæssige Aparater." Derfor har vi, samtidig, med at omtale Provstens Optræden, ladet Skoletidenden ved en af sine Med-

*) Af Red. — Forts. fra forr. Nr. — At dette Gjensvar, der for længe siden er færdigt, udstykkes saaledes i flere Nr., grunder sig deri, at vi vil give Plads ogsaa til Andet og for Andre.

**) Af lignende Art er den i Provstens Efterslæt faldne Ytring, at vi ere hildede i et totalt Ubekjendtskab med de telemarkiske Forholde, og sluttelig da vort Ord i Sagens Anliggende Intet har at betyde. At Hr. T's. nærværende Modstander har opholdt sig i Bratsberg Amt 1½ Aar, siger ikke meget, men en besynderlig Opfatning er det i ethvertfald, at fordi om En er kommen til at bo i eller i Nærheden af en By, saa skal han mangle Kjendskab til Landsforholdene, aligevel at han har tilbragt den allerstørste Del af sin Tid paa Landet under Forholde paafaldende lige dem, der haves for Øie under Diskussionen. Hr. Provsten ved desuden, at en Redaktør bruger ogsaa andre Øine end sine egne, og Sagen er derfor ikke mindre sikker. Dette har han vel ogsaa i denne Sag allerede erfaret.

***) Lærebog i Pædagogik og Didaktik. 3die Udg., S. 14.

arbeidere, Kirkes. Kirkhorn, afhandle om „Almueskolens Lokaler" *), hvori ogsaa var sat en ligefrem og bestemt Forudsætning (se f. Aarg., S. 136) om Skoleaparaters Nødvendighed for Skolen. Men hvor meget Værd vi end — baade derved at vi i tidligere Dage saa meget har savnet dem og derved at vi nu er forsynet med gode Skoleaparater — har lært at tillægge disse, saa kan vi dog ei paa Rangslisten stille dem øverst. Ikke i Aparaterne men i Lærerne se vi Skolens og „Lovens belivende Prinsip" **). „En god Skole forudsætter først og fremst en dygtig Lærer, og dueligere Lærere er derfor den første Forbedring, Almueskolevæsenet har Krav paa. Man kan oprette faste Skoler i Mængdevis, indføre flere Undervisningsfag og rigtigere Metoder, forlænge Skolegangen, forsyne Skolerne med mange og gode Læremidler (Aparater, Inventarium), det vil naturligvis Altsammen ikke hjælpe stort, hvis Lærerstanden selv ikke har den tilbørlige Dannelse og Dygtighed. Paa den anden Side er det ogsaa klart, at, skjønt de nysnævnte Vilkaar for Skolens Opkomst har sin store Betydning, saa vil dog, endog uden dem, en duelig Lærer udrette forholdsvis Meget. Hans Kundskaber og Greb paa at undervise, hans Kraft og Flid, hans Aand og Liv, bliver stedse det, hvorpaa Undervisningens Fremgang hovedsagelig beror" ***). Derfor tage vi Hr. Provsten ligetil paa Ordet, dog med en fra hans ganske forskjellig Forventning om Sagens Udfald, og siger just som han: „Sæt den dygtigste Lærer med sine Skolebørn ind i en kold, trang og mørk Hytte, hvor der hverken er Bord eller Bænk †), ei heller nogetsomhelst andet Undervisningsredskab, løn ham med 1,000 Spd. og se hvad han udretter!" Hvem der i et saadant Tilfælde har lettest for at skaffe tilveie og udfylde det Manglende, enten den med 1,000 Spd. lønnede dueligste Lærer – de hensigtsmæssige Aparater, eller de ved Kniberi i Læreres Alderstillæg tilveiebragte prægtigste Aparater – den dueligste Lærer, er vi ikke et Øieblik i Tvivl om. Provstens Krigskunst, at kjæmpe for Skoleaparater medens Slaget gjælder Lærerløn og Alderstillæg, forandrer i dette Forhold Intet. At slutte af hans ironiske og spydige Ytringer saavelsom fra den Omhyggelighed, hvormed han dvæler ved „Skoleaparater," er det egentlig her — i Striden mellem Skoleaparater og Alderstillæg — han venter, at Seierens Ny skal beredes ham. Men Hr. Provsten overser nok den Omstændighed, at Loven med Hensyn til Skoleaparater er traadt saaledes til med sit bestemte Bud ††), at hans

---

*) Saavel hvad der er sagt som hvad DHrr. Pastor Jacobsen og Kand. Høyer ytrede ved Lærermødet i Ramnæs angaaende Skolevæsenets Ordning, underskrive vi som tydelig og klar Fremstilling for ogsaa vor Betragtningsmaade af Sagen.

**) Bering: Bemærkninger og Endringsforslag til Etatsraad Madvigs Udkast til Lov om Almueskolevæsenet. S. 54.

***) O. Vig: Den norske Folkeskole 1853. (Aarg. 2), S. 21.

†) Det er tilstrækkelig galt nok aligevel paa mange Steder, om man ikke giver sig af med Overdrivelser.

††) Lov om Almueskolevæsenet paa Landet af 16de Mai 1860, § 3, 14 og 24.

Optrœden paa en saadan Maade, som skeet er, ikke med Nødvendighed var paakrævet. Der var heller ikke Nogen i hint Amtsformandskabsmøde, der drog tilfelts mod Skoleaparater. At stride for det, som ikke er angrebet, er en let Sag, og endnu lettere er det at tilbyde sin Hjælp der, hvor den saa aligevel bliver ydet. Vanskeligere men mere rosværdigt er det at antage sig den Tilsidesatte, Fortrykte og Hjælpeløse. Nogetnær i det sidstangivne Forhold vare Skolelærerne stillede. Lovens Bestemmelse om Lærerløn er temmelig elastisk *), og Lærerne vare prisgivne for ikke ringe Vilkaarlighed. Paa Amtsformandskabernes Indsigt og Interesse for Sagen berode det saa Meget; thi i intet Punkt har Loven paakaldt Amtsformandskabernes Hjælp saaledes som i Lønsspørgsmaalet. Nationalforsamlingen havde bag Lovparagraffen sat disse Korporationer, netop for at Lønsforholdene skulde kunne ordnes bedre end før, og derved ogsaa Lovbestemmelsen i det Hele gives virksom Betydning. Dersom da Amtsformandskaberne strøede Sand paa gammel Skik og Sædvane som paa Velgjort, da er det jo klart, at Lovens Hensigt forfeiledes, og mangenen glad Forhaabning blev ført ind i Skuffelsens dunkle Krog. Derimod hvor man gjorde og gjør klækkelige Fremskridt til Forbedring af Lærernes Kaar, der prædiker man høit, i Samklang med Loven, at en Arbeider er sin Løn værd. Guds Ord siger desuden bestemt, at de, som arbeide i Evangelio skulle leve af Evangeliet, og det gjælder vel Enhver, hvad enten han er Præst eller Lærer. Her vil Exemplet fra Amtsformandskaberne mægtigen kunne virke dragende opad paa de mindre Kommunalstyrelser — derimod meget hemmende en Optræden som Hr. Teisners. Naar en af Skolens geistlige Foresatte

*) Dette finder sin naturlige Grund baade i Forholdene og deri, at 2 saadanne finantielle Modsætninger som Professor Schweigaard paa den ene Side og Lars Humlekjær med Søren Jaabæk til Baghold paa den anden skulde deltage i Lovskrivningen. Man greb til den Udvei at lægge Lovens egentlige Spændkraft i Amtsformandskabernes Hænder fordi man hos Medlemmerne der maatte forudsætte raadende en større Indsigt og Nidkjærhed for Sagen end som i Regelen har vist sig hos de med særligt Hensyn paa Knibert i Bevilgninger valgte Formandskabs- og Skolekommissionsmedlemmer. Da Lønningsspørgsmaalet endnu er temmeligt svævende mangesteds, skylder en Skoletidende at have sin Opmærksomhed henvendt ogsaa derpaa. Før var der ingen Nytte i at tale derom; thi der var Faa eller Ingen af dem, der kunde rette paa Armodens Forholde, hvorunder Lærerne led, som gav Agt paa hvad man sagde. De fleste Skolekommissioner var dertil altfor snæverhjærtede, og i egne Øine stillede altfor høit til at kunne nedlade sig til og laane Øre for Lærernes Bøn om forsvarlig Løn. Anderledes er Sagen nu stillet, da Stiftsdirektionerne med Skoledirektører og Amtsformandskaber har faaet Haand med i den Hanke. Flere vil ialfald nu give Agt paa Fordringerne og prøve dem. Er end Lavmaalet sat meget lavt paa flere Steder, saa kan dog stor Forbedring i Lønningsforholdene iværksættes saavel ved Uddeling af Alderstillæg som ved Stiftsdirektionernes, Skoledirektørernes og Amtsformandskabsmedlemmernes Indflydelse paa de mindre Kommuner til en Forøgelse af Lønnen over Lavmaalsbestemmelsen.

arbeider imod kløkkelig Løn, da bereder han Læreren en stor Skuffelse; thi det var derifra man allermindst skulde have ventet Modstand. Om man paa en klog Maade, saaledes som i dette Tilfælde, forrykker Stridspunktet og arbeider for Skoleaparater paa Lærerlønnens og Alderstillæggenes Bekostning, saa er Forholdet i sig selv ikke dermed forbedret. Det hjælper ei her at indvende, at det gjælder ikke store Pengesummer; thi det er Prinsipet, den ledende Betragtningsmaade, som maa holdes frem. Og dog lad os i dette Tilfælde se paa den Sum, som for Amtsskolekassen indspáredes ved Hr. Teisners Kamp. Regnestykket er saaledes: Skoledirektør Hansens i Forslag bragte 20 Spd. ÷ Teisners 15 Spd. = 5 Spd. × med 24 Alderstillæg = 120 Spd. Med denne Sum er det, at hele Amtets Skolevæsen skal kløkkeligen blive ophjulpet, ved „Opførelsen af faste Skolesteder, Indkjøb af Lærerjord m. m." og derved bliver den jo ganske anderledes vel anvendt end om den med 5 Spd. til hver var falden i 24 Skolelæreres Lommer! Se, dette var en af Provstens Grunde. En anden Grund til at han ikke stemte for 20 Spd. Alderstillæg er den, siger han (S. 64) at de Lærere, som der her kunde blive Tale om, „befinde sig i saa gode Kaar, at de formentlig kunne taale Savnet af disse 5 Spd." Det ene Interessante overbyder saaledes det andet. For det Første, saa kjender altsaa Provsten samtlige de Mænd! Dernæst, saa er det jo klart som Dagen, at „i en Egn, hvor man," efter Provstens Forklaring, „maa føre en haard Kamp for Livets allerførste Fornødenheder" og hvor Lærerne under en saadan Tingenes Tilstand ere blevne lønnede med 15 à 20 Spd. aarlig, der maa Lærerne være „stillede i saa gode Kaar," at de har lettere for at „taale Savnet af disse 5 Spd." end den hele Amtsskolekasse, der dengang gjorde Regning paa 761 Spd. 8 ß aarligt Bidrag af offentlige Midler, har for at yde dem. Tænk hvilken Hygge der maa være i at have studeret Logik, naar man kan faa istand saadanne Argumenter.

Som allerede antydet, slutte vi saaledes: Skolen behøver først og fremst duelige Lærere; duelige Lærere fortjene og maa gives forsvarlig Løn, ellers arbeide de ikke med Glæde men sukkende, og det er Skolen ikke gavnligt; følgelig maa man, dersom man vil have duelige Lærere, tilbyde dem anstændig Løn. „Jeg ved vel, der har været Mænd, som omendskjønt de levede i smaa Kaar, dog arbeidede med megen Dygtighed og Flid, ja endog med Tilfredshed i sin Skole. Jeg ved, at Apostlerne ikke spurte om Guld og Sølv og alligevel utrættelig forkyndte Ordet for Store og Smaa, tidlig og sent, og søgte sin Løn i de evige Boliger, medens de af Kjærlighed fik, hvad de trængte til Livets Ophold. Jeg ved ogsaa, at der endnu er dem, som med Begeistring for Oplysningsværket ofrer alle sine Kræfter derpaa, uden at spørge ret meget om Penge eller anden timelig Fordel. Men saa vakkert og glædeligt som det er hist og her at øine en saadan uegennyttig Iver, Udholdenhed og Flid, saa kan vi dog ikke undres, om den er temmelig sjælden; ti Værden er nu engang bleven gammel og mat og derfor ogsaa fattig paa Ungdoms Ild og Manddoms Kraft. Selv Kristendommen har isaahenseende maattet følge Tidens

Gang, og kan nu ikke længer opvise en saadan aandelig Heltealder som i Apostеldagene. Og naar vi gribe i vor egen Barm, vi, som ellers kan sige, at vi har sværmet og levet for Ideer og idetmindste følt Gnister af Begeistring for et og andet Aandigt, — da vil Enhver af os bekjende, at det timelige Liv og dets Byrder dog ogsaa har haft sin Indflydelse paa os, har kuet vor Aand og knækket vort Mod, tildels endog bragt os til hartad at forsage. Skal Skolelæreren arbeide under Næringssorger, da kan det vel gaa godt en Stund, med en Enkelt maaske endog længe; men sent eller tidlig vil dog under saadanne Omstændigheder de fleste Lærere føle Nødens Tryk, tabe sin Livlighed og Arbeidslyst og, kort sagt, blive maadelige Lærere. Nu vilde det vistnok være ilde om man hermed erklærte Lønningsspørsmaalet for det vigtigste til Skolens Opkomst, men det gjør da hverken jeg eller vel neppe nogen forstandig og nidkjær Lærer. Jeg kalder det kun et af de vigtigste" *); det vigtigste er duelige Lærere. Man stævner mod det Maal at erholde duelige Lærere ved at ofre Midlerne; vil man naa Maalet, maa man ogsaa ville Midlerne. Det Ene betinger her det Andet. Se, dette er Tankegangen, som Provsten kalder „ensidig." Men lad os da betragte den nærmere gjennem et Exempel. Man tænke sig 2 Lærerposter i et Sogn, den ene med 100 Spd., den anden med 200 Spdl's Løn. Det er da vel en afgjort Sag, at man maa kunne faa en langt dygtigere Lærer til den sidste end til den første Post. Vil man gaa videre og tænke sig Skoleposter hist og her oprettede med en Løn af 6 à 700 Spd. saa skal man nok se, at den større Løn trækker forøgede Kræfter til Skolen. I det Tilfælde vil Theologer i mængdevis fremkomme med deres Ansøgninger, og de sædvanlige Skolelærere, ja selv „Storseminaristerne" maa pakke ind og forlade sin Fædrenejord for at give Plads for de dem i Kundskab og Dannelse langt Overlegne. Hvor man derfor har ønsket sig gode Lærerkræfter der har man ogsaa tænkt paa at give Lærerne en god Løn, og der, hvor man satte Pris paa Kundskaber, der søgte man efter duelige Lærere og lod de duelige Lærere blive vellønnede. Naar Akershus Amtsformandskab bevilgede 12 og 24 Spd. som Alderstillæg, Akers Præstegjælds Skolekommission foreslog 25 Spd. som 2den Grads Alderstillæg, Seminarbestyrer Ulstad det samme Beløb i Søndre Trondhjems Amtsformandskab, Indsæts, Kviknes og Nordre Odalens Skolekommissioner fremsatte Forslag om 15 à 40 Spd. som 1ste og 2den Grads Alderstillæg, Skolekommissionerne i Værdalen, Levanger og Skogn om respektive $2^1/_2$, $3^1/_2$ og 3 Spd. som ugentligt Lavmaal af Lærerløn, Kristiania Stiftsprovsti ligesaa 3 Spd. 30 ß, Sognepræst Qvale (i Tromsø Stift) 3 Spd. osv. **), og Nordre Trondhjems Amtsformandskab fastsatte

---

*) Ole Vig: Den norske Folkeskole, 1853. (2den Aarg.) S. 26.

**) Dersom disse Mænd og Korporationer kunde stilles Ansigt mod Ansigt med Hr. Provst T. vilde de, at vi skulle laane et lærdt Udtryk af en lærd Mand, „redusere hans Argumentation ad absurdum."

Lønslavmaalet til 2 Spd. *), (uden af Forholdene, saaledes som tildels i det Tromsøiske, at være tvungne dertil), saa er det utvivlsomt, at det er en saadan Tankegang, som dertil har været bevægende Aarsag. Og, med Teisners Betragtningsmaade for Øie, tillægge vi, at der, hvor man saaledes lægger sin Interesse for Skolen og dens Lærere for Dagen, der tænker man ogsaa paa Skolens Hus og Aparater, saa det Ene kommer til at svare til det Andet. Husrum og Indretning bestemmes i Regelen efter den Anseelse eller Værdighed, man tillægger den Virksomhed, som man der skal udfolde. At Lærere søger sig hen til saadanne Steder, som de nys angivne, i Betragtning af at der vurderer man Kundskaber og Lærergjerning, hellere end til andre Egne, hvor Læreren knapt undes det tørre Brød, det falder af sig selv. Et gammelt Ord har sagt, at hvad der betales ringe agtes ogsaa ringe, og det har Skolen faaet tilstrækkelig erfare. Skoledirektør Lous (Bergens Stiftsdir.) siger derfor rettelig i sin Indstilling til Romsdals Amtsformandskab, at man „ikke kan undlade at fremhæve, som et beklageligt Bevis paa den ringe Pris, der stundom sættes paa Oplysningen og Ungdommens forsvarlige Undervisning, at endog en enkelt Skolekommission, idet den har foreslaaet Skolelærernes Løn til 60 ß Ugen, altsaa 10 ß pr. Dag, har fundet det passende at motivere saadant Forslag med bl. A. at anføre, at i Aannetiden kan en Aannepige faaes leiet for 60 ß pr. Uge eller dog 12 à 14 ß pr. Dag" **). Skulde Nogen synes det være indbydende at søge sig hen i en saadan Egn? ***). I Amtsformandskabsforhandl. for Søndre Bergenhus Amt sees, at Nordhordlands Provst har foreslaaet 114 ß som Lønslavmaal, Mangers Skolekommission 60 ß, Skaanevigs do. 60 ß, Voss do. 84 ß, Os do. 75 ß og Haugs do. 84 ß, og i andre Amtsformandskabsforhandlinger sees, at i Ringsaker og Vang foreslog man 100 ß, i Næs paa Hedemarken 108 ß, i Aal, hvor den almindelige Ugeløn har været 96 ß, foreslog man den nedsat til 85 ß og i Nore forøget fra 106 til 108 ß †), osv. osv.

---

*) Nordre Trondhjems Amtsformandskabsforhandl. i Aaret 1861, S. 20. Alderstillæg i dette Amt, 10 og 20 Spd. Lønslavmaalet, 2 Spd., bestemtes mod 3½ St. (Gaardbrugerne Sandstad, Bye, Løchen og Moltzfeldt), der voterede for at Lavmaalet ikke maatte sættes lavere end til 2 Spd. 48 ß!

**) Romsdals Amtsformandskabsforhandlinger for Aaret 1861, S. 97. Det var Skolekommissionerne i Stranden, Harham og Hjørundfjord, som foreslog 60 ß pr. Uge, Nordre Søndmørs Provsti 1 Spd., Søndre Søndmørs Provsti 96 ß.

***) Vi sætte her ud af Betragtning det at Kristi Kjærligheds Tvang under Forholde, da et særskilt Herrens Vink møder En (eller endog Familjehensyn) kan føre ham ind i en Post med ringe Løn; det er en anden Sag.

†) Det er allerede blevet en Kjendsgjerning, at flere mindre og fattige Komuner nu anstrænge sig med mere Opofrelse end større Komuner for at faa Skolevæsenet ordnet hensigtsmæssigt efter Loven. Andre end tvingende økonomiske „Forholde" og „Hensyn" gjør sig desværre ofte gjældende. Hr. T. tager „billigt Hensyn" udelukkende til Skatteyderne medens han overser, at der skyldes ogsaa Skolelærerne et „billigt Hensyn," just som om det skulde være i sin gode Ret og Orden at anbefale Armod som et rosværdigt, „passende," „billigt" „Forhold" for en Skolelærer at være stillet i. Provsten bruger ofte Udtrykket „passende" men det er temmelig bevægeligt; det beror paa de Øine, hvormed man anskuer „Forholdene," og paa det Hjærte man har for den hele Sag og dens Tjenere, hvad som faar Ord for at være „passende."

Se, dette er vistnok Tal, men det er betegnende Tal*). De ere Udtryk for og bære Vidnesbyrd om raadende Anskuelser og „Forholde." Og disse siger Provsten, at man bør „tage Hensyn til." Han skjærper denne Fordring ved endvidere at forlange, at man „bør tage billigt Hensyn til det Nærværende." Altsaa hans „Hensyn til Forholdene" og „billigt Hensyn til det Nærværende" ere nye Grunde til de øvrige for hans Handlemaade, og dem ere vi nu stillede foran. Hvad da Provstens „det Nærværende" angaar, saa er det her et temmelig langt Præsens. Det indeslutter 10 Aar, og den Omstændighed havde Krav paa ikke blot et billigt men et lovligt Hensyn ogsaa af ham, og det ligesaavel for Lærernes som for Skatteydernes Vedkommende. I sin Indstilling til Jarlsbergs og Laurvigs Amtsformandskab lægger Kristiania Stiftsdirektion (Skoled. Hansen) netop Vægt derpaa, at „ved Bestemmelsen af Lavmaalet maa man fornemmelig have Fremtiden for Øie og tænke sig Almueskolen ikke som den i Almindelighed nu er, men som man vil, den skal blive. Det gjælder ei alene at skaffe de nuværende Lærere, som man ønsker at beholde, anstændig Løn for deres Arbeide, men Lavmaalet, der er beregnet for en længere Fremtid, skal, som i Erklæringen fra Laurvigs Provsti fremhævet, virke til at drage Kræfter ind i Skolens Tjeneste, hvorved den kan hæves til et høiere Trin. Skulde der blive sat et Lavmaal ligt med eller kun ubetydeligt høiere end de nuværende laveste Lønninger, vil det afholde istedetfor at opmuntre begavede Ynglinge til at uddanne sig for Lærefaget. Da Amtsformandskabet har faaet Myndighed til at gribe ind i de engere Kommuners Lønningsforholde, hvoraf man venter sig Fremskridt til det Bedre, kan det befrygtes, at Kommunerne ofte ikke vil finde sig opfordrede til at gaa videre, end det er gjort dem til Pligt af den Magt, som Loven har sat over dem; Skylden blev herefter ikke deres alene, om Lærerlønningerne skulde blive altfor tarvelige. Lavmaalet, som fastsættes, vil derfor opfattes som et Varsel om, hvad en stor Del Lærere i de første Tjenesteaar kan gjøre Regning paa, og saaledes utvivlsomt øve megen Indflydelse paa Søgningen til de almindelige Almueskolelærerposter, og derved være af stor Betydning for Skolens Fremtid. Utvivlsomt maa det i hvert Fald være, at en Konkurrense, som Almueskolen kan være tjent med, kun kan fremkaldes ved væsentlige Forbedringer i Lærernes almindelige Lønningsvilkaar."

I Overensstemmelse hermed staar vore Udtalelser. Og Skolekomiteen i Nordre Bergenhus Amt, hvori sad Præsterne Blom og Sverdrup, har styrket dem, naar det i dens Indstilling hedder: „Skal man vente at kunne drage duelige Lærekræfter til Skolen og anspore unge Mænd med Evner til Lærerfaget til at uddanne sig for dette, saa kan det alene ske ved at tilsikkre dem som Lærere en saadan oekonomisk Stilling, at de kan see sin Fremtid

---

*) Vi vente os ingen Ros eller Tak for denne Sammenstilling eller i det Hele for vort Gjensvar; thi det er et utaknemmeligt Arbeide, at tale saa ligefrem uden at tage Hensyn til de dragede Sværd. Personlig ubehageligt men tidningsmæssig nødvendigt er et saadant Overblik.

nogenlunde betrygget. At hæve Lærerstanden til et høiere Udviklingstrin end den i sin Helhed fortiden indtager, er en nødvendig Betingelse for, at den skal kunne være istand til at virke med sand og varig Fremgang i sit ansvarsfulde Kald; Almuen maa lære at se op til Lærerstanden for at paavirkes af den og samvirke med den, og uden dette vil de Udgifter, som den nye Skolelov paalægger Kommunerne, blive uden Frugt. Den Lærer, som ikke stadig arbeider paa at vedligeholde og udvide sine Kundskaber, gaar tilbage; men skal man med Retfærdighed strængt kunne fordre, at Læreren ved Selvvirksomhed og Andres Hjælp arbeider paa sin Uddannelse, da maa hans Løn sættes saaledes, at han ikke tvinges til at anvende hver fra Skolen ledig Stund til andet Erhverv for at kunne leve" *).

Amtmanden i Nordre Trondhjems Amt, Hr. A. Wessel-Berg, siger med Rette om Stiftsdirektionens Indstilling (Skoledirektør Berg's), at den er „saa vel gjennemtænkt og begrundet, at det, efter" hans „Skjøn, skulde være betænkeligt at fravige samme." Derpaa fortsætter han saaledes: „Navnlig tillader jeg mig at indstille, at Lavmaalet for Lønnen efter Stiftsdirektionens Forslag fastsættes med 2 Spdlr. pr. Skoleuge, og det for det hele Amtsdistrikt, idet det formentlig vilde ei alene medføre en høi Grad af Ubillighed, men lettelig kunne lede til meget bedrøvelige og fordærvelige Følger for Namdals Provsti, om Lavmaalet for dette skulde sættes under det for det øvrige Distrikt antagne. Jeg tillader mig i den Anledning at bemærke, at den laveste Dagløn for en Skolelærers vigtige, ansvarsfulde og møisommelige Arbeide under Nutidens Forholde og forhøiede Priser paa Livets første Fornødenheder synes at maatte være 40 ß (hvilket den udgjør efter 2 Spd. pr. Uge) paa en Tid, da en slittig Arbeidsmand og Daglønner ofte har Anledning til at tjene sine 60 ß **) og derover om Dagen" ***).

Her afspeiler sig klarlig den Tanke, Hartvig Nissen i 1853 fremhævede med Styrke, at „ingensomhelst Foranstaltning til at forskaffe Almueskolen duelige Lærere vil blive af nogen betydningsfuld og varig Virkning, hvis Lønningsforholdene ikke blive langt gunstigere for Lærerne end de nu ere" †). Og, „hvad nu Skolelærerne spesielt angaar, saa kan man naturligvis ikke blot opmuntre dem ved at trække Vexler paa Fremtiden ††). Haabet kan de hverken spise eller drikke" †††). Det falder saa Mangenen let at klage over Skolelærerens Mangel paa Kundskab og Dannelse, men ikke saa nemt falder det at yde

---

*) Nordre Bergenhus Amtsformandskabsforhandlinger for Aar 1861. S. 123.

**) Og dog er Meget forholdsvis billigere derhenne end paa mange andre Steder.

***) Nordre Trondhjems Amtsformandskabsforhandlinger i Aaret 1861, S. 87.

†) Beskrivelse af Skotlands Almueskolevæsen, S. 414.

††) Hvilket dog Provsten gjør, naar han, først efterat Kommunernes Trang er afløst af en dygtig Bæreevne og man har ordnet Lokaler osv. tilstrækkeligt, da vil begynde at tage Hensyn til Lærerne; mon dette ikke da vil komme til at trække ud i betydeligt Langdrag?

†††) Hartvig Nissen: Grundtræk af en Plan for Omdannelsen af Almueskolen paa Landet, S. 44.

den pekuniære Hjælp, som han behøver, for at kunne vinde den fornødne Uddannelse. Her, saaledes som tidligere i Danmark, gjør man den Fordring, at „Læreren skal være den Første blandt sine Omgivelser i aandelig Dannelse men i alt Ydre staa under Forpagteren og kun være lige med Husmanden og Dagleieren" *). Men, „hvad Stort skal der komme ud af den Mands Virksomhed, som man lønner saa slet, at Næringssorger tidlig og sildig hjemsøge ham, formørke hans Sind og nedtrykke hans Mod og Virkelyst?" **). (Fortsættes).

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 12te August. For den Del af Bratsberg Amt, som ligger i Kristiania Stift, har Amtsformandskabet iaar (Juni sidstl.) bevilget 8 nye Alderstillæg af 1ste og 10 af 2den Grad. Den hele Udgift til Alderstillæg er da (16 af 1ste og 26 af 2den Grad) = 550 Spd. Bidrag til Opførelse af Skolehuse i Bamble 250 Spd., Gjerpen 200, Eidanger 250, Solum 300 og Lunde Anex 147 Spd. 78 ß = 1,697 Spd. 78 ß, som er Indtægtssummen ***); Alt under Betingelse af at „Skoleværelse og Lærerbolig faar en Størrelse og Indretning, som Stiftsdirektionen finder tilfredsstillende" †).

— Jarlsbergs og Laurvigs Amtsformandskab bevilgede d. 20de Juni d. A. til nye Alderstillæg, (4 af 1ste og 6 af 2den Grad), 160 Spd.; hvortil kommer de forhen bevilgede 12 Tillæg af 1ste og 19 1/6 af 2den Grad = 523 Spd. 80 ß. Desuden bevilgedes Bidrag til Skolehuse og Lærerjord: Nøterø og Tjømø 200 Spd., Stokke 300, Borre 200, Botne 250, Sem 200 og Hedrum 100 Spd. Amtsskolekassens Indtægt opførtes saaledes: Beholdning fra f. A. 455 Spd. 9 ß. Ved Ligning paa Matrikulskylden 585 Spd. 3 ß og Bidrag af offentlige Midler 1,170 Spd. 6 ß = 2,210 Spd. 18 ß.

---

*) Bering: „Den kristelige Almueskole i Danmark og dens Reformbevægelser før og nu," (S. 57), et Skrift vi gjentagende maa anbefale. Værket er afsluttet og faaes for 66 Skilling.

**) Bering: Betragtninger og Forslag angaaende det lavere Undervisningsvæsens Forbedring. S. 12.

***) Kirkedepartementet har i Skrivelse af 31te Oktober 1861 antaget, at Ladestedernes Indvaanere ikke bør medtages ved Beregningen af Folketallet, saa Amtsskolekassens Indtægt her bliver 62 Spd. 93 ß mindre end man oprindelig havde gjort Regning paa.

†) Saavel i Indstillingen til Bratsberg Amtsformandskab som især til Buskeruds m. fl. Amtsf. har Stiftsdirektionen (Skoledir. Hansen) bestemt udtalt, at den anser sig „forpligtet til at fordre, at Skoleværelserne gjøres saa store, at der i Almindelighed kan paaregnes omkring 100 Kubikfod Rum for hvert Barn, og at Familiebekvemmeligheden for Læreren, hvor ikke særegne Forholde gjør Undtagelse tilraadelig, kommer til at bestaa af mindst 2 Værelser og Kjøkken."

— Buskeruds Amtsformandskab: A. Indtægt:

1) Beholdning fra f. A.	504 Spd.	54 ß.
2) Udligning paa Matrikulskylden	704 =	66 =
3) Offentlige Midler	1,409 =	108 =
	2,618 Spd.	108 ß.

B. Udgift.

a) Alderstillæg: forhen bevilgede 14 af 1ste og 27 af 2den Grad	680 Spd.	— ß.
b) nye Tillæg, 5 af 1ste og 10 af 2den Grad . . .	250 =	— =
c) Bidrag for Kommuner til Anskaffelse af Skolehuse: Lier 180 *), Eker 180, Sigdal 150, Goel 180, Aal 270, Næs 130, Nordrehaug 518 Spd. 108 ß og til Flesberg, Rollag m. fl. 80 Spd. . . . =	1,688 =	108 =
	2,618 Spd.	108 ß.

— Kristians Amtsformandskab havde i Aar at disponere over:

1) Beholdning fra f. A.	250 Spd.	— ß.
2) Ved Udligning paa Matrikulskylden	1,067 =	90 =
3) Tilskud af offentlige Midler	2,135 =	60 =
	3,453 Spd.	30 ß.

Denne Sum bevilgedes i Amtsformandskabsmøde d. 20de Juni, anvendt saaledes: 1) Alderstillæg **) til forhen bevilgede 12 af 1ste og 27 af anden Grad, samt til nye Tillæg 5 af 1ste og 10 af 2den Grad, tilſ. 910 Spd. 2) Bidrag til følgende Kommuner: Vestre Slidre 40, Nordre Aurdal 200,

---

*) I Stiftsdirektionens Indstilling hedder det om Lier: „I Medhold § 4 i Skoleloven af 1827 ere Fastskoler oprettede i 7 Distrikter, som saaledes hvert har sin særskilte Skolekasse. I den øvrige Del af Præstegjældet, hvor Udgifterne til Skolevæsenet bæres af den fælles Kasse, tiltrænges 6 nye Skolehuse, (4 i Hovedsognet og 2 i Tranby Annex), som antages tilsammen at ville koste 4,320 Spd. Disse Distrikter, der har udskilt sig fra det almindelige Skolevæsen, har i Gjennemsnit hvert dobbelt saa stor Matrikulskyld, som enhver af de Kredse, hvori Skolehus mangler, og som har at bære den fælles Skolekasses Udgifter. Det største Beløb, som noget Skoledistrikt hidtil har udredet til Anskaffelse af Skolehus, er omtrent 6 Spd. pr. Skylddaler, medens ovennævnte Overslagssum over Omkostningerne ved Opførelse af 6 Skolehuse, reparteret paa de til den almindelige Skolekasse henhørende Kredses Matrikulskyld, gjør henimod 11 Spd. pr. Skylddaler."

**) I Skolekomiteens Indstilling (Ordf. Kirkeſ. O. Brandt) hedder det bl. A.: „Komiteen maa erklære sig ganske enig med Stiftsdirektionen i, at for de Læreres vedkommende, som ere ansatte ved en kombineret Skole vil Adgangen til at erholde Alderstillæg afhænge af hvorvidt de tjene den i Loven opstillede Tid, 24 Uger, i den lavere Almueskole, medens man formener, at deres Stilling til den høiere Skole, naar hin Betingelse er tilstede, ikke bør afskjære dem Adgangen til Alderstillæg, da det heller maa være i Skolens Interesse, at de i den øvrige Del af sin Tid syslе med Skolegjerningen end med andre fra dem fremmede Sysler."

Søndre Aurdal 400 *), Søndre Land 230, Østre Toten 300 **), Gausdal 180, Nordre Fron 420, Lom 300 og Dovre 474 Spd.

— Hr. Seminarl., Kand. J. Aars har godhedsfuldt sendt os følgende Meddelelse:

Fredag den 11te Juli afsluttedes Dimissionsexamen ved Asker Seminarium; Dimittendernes Antal var 29, hvoraf En underkastede sig Examen uden at have været Elev ved Seminariet og En kunde paa Grund af Sygdom ikke fuldende den. Examen havde følgende Udfald:

Meget Duelig:
Kristian Torgersen Baardset.
Hans Ingebrigtsen Borgen.
Johan Brevig.
Jakob Larsen Bugaarden.
Edvard Nilsen Elvigen.
Nils Laurits Pedersen Søtvedt.
Johan Kristian Eriksen Fælde.
Martin Bergersen.
Poul Poulsen.
John Svendsen Ulsager.
Kristian Evensen Kjeserud.
Peter Andreas Larsen.
Frederik Alexander Marius Pedersen.
Gudbrand Rasmusen Dahl.
Andreas Larsen.

Meget Duelig:
Poul Torstensen Vigenstad.
Jørgen Andreas Thorsen.

Meget Duelig ÷:
Anders Iversen Stadstad.
Jørgen Rikvoldsen Næs.
Kristian Svendsen Enger.
Johannes Olsen Frogner.
Jakob Olsen Vestby.

Duelig +:
Sigvart Andersen Bjerke.
Nils Eriksen Bø.
Gudbrand Thronsen Kvale.
Jørgen Edvard Ingebrigtsen Thirud.
Kristian Pedersen Thulstrup.

Duelig:
Hans Kristensen.

Det bemærkes, at Hovedkarakteren efter Reglementet væsentlig bestemmes ved Karakteren for de aflagte praktiske Prøver. Enhver Elev faar een kateketisk Opgave og desuden to andre at udføre i Skolen. Med Hensyn til disse sidste blev der givet 13 Opgaver i Modersmaal, 4 i Anskuelsesundervisning, 12 i Regning, og 5 bibelske Fortællinger for Smaabørn, 6 i Historie, 6 i Geografi, 7 i Læsning, 5 i Sangundervisning.

De kateketiske Opgaver vare i Religion: 1) Hvem har Kristus gjenløst, 2) Kristus har gjenløst os fra Synden, 3) Kristus har gjenløst os fra Døden, 4) Kristus har gjenløst os fra Satans Rige, 5) Hvormed har Kristus gjenløst os, 6) Til hvad Ende har Kristus gjenløst os, 7) Kristi Opstandelse, 8) Himmelfarten, 9) Kristi Gjenkomst til Dom, 10) Overgangen til 3die Artikel, 11) Kaldet, 12) Oplysningen, 13) Den Hellig Aand sand Gud, 14) Hvorledes kan Vandet udrette saa store Ting, 15) Hvad er det at staa i sin Daabspagt, og hvorledes falder man ud af den. I Bibelhistorie: 16) Dommernes Tidsrum og Jefta, 17) Samuel, 18) Nebukadnezars Drøm og Daniels Udtydning, 19) Esther, 20) Tabernaklet, 21) Jesu Samtale med Nikodemus, 22) Helbredelsen af den Værkbrudne, 23) Den bodfærdige Synderinde, 24) Lignelsen om Klinten blandt Hveden, 25) Petri Bekjendelse. I Bibellæsning: 26) Mth. 9, 9—17. 27) Mth. 10, 25—34, 28) Mth. 11, 25—30, 29) Mth. 22, 1—14.

De Opgaver i Regning, der bleve givne til skriftlig Besvarelse, vare: 1) Tre Bønder kjøbe tilsammen en Skovstrækning i Form af et Trapez, hvis ene parallelle

---

*) „Som yderligere Tilskud til Fuldførelsen af de 4 Skolehuse med Lærerboliger, hvortil det i f. A. til 2 Skolehuse bevilgede Beløb, 350 Spd., blev benyttet."

**) „Komiteen erkjender med Stiftsdirektionen, at dette Præstegjeld for de store Opofrelser det har gjort for en hensigtsmæssig Ordning af sit Skolevæsen, har retmæssigt Krav paa et større Bidrag, om Amtsskolekassen for nærværende havde havt et større Beløb at disponere over."

Linie er 1 norsk Fjerding, og hvis anden er 1500 Fod kortere; Afstanden mellem begge Linier er 0,45 Fjerding. Hvormange Kvadratfod erholder hver Bonde, naar A betaler 12/25, B 1/5 og C Resten af Kjøbesummen, og hvad bliver hvert Stykkes Værdi, naar 1 Maal Jord sættes til 40 Spd.? 2) Paa en Gaard gjordes følgende Bud: A 1,200 Spd. kontant, 1,000 Spd. om 1 Aar; B 1,000 Spd. kontant, 1,000 Spd. om 1 Aar og 300 Spd. om 2 Aar; C 2,280 Spd. om 1 Aar. Hvilket Bud er fordeelagtigst, naar Alt reduceres til kontant Betaling efter 5% Rente? 3) 20 Mand kan i 30 Dage grave en 1,200 Alen lang Grøft, naar der arbeides 8 Timer daglig; hvor mange Timer daglig maa saa 15 Mand grave, naar Grøften skal være 500 Alen længere, og Dagenes Antal er i Alt 45?

Opgaven i norsk Udarbeidelse var: Hvorledes kan baade Ros og Daddel virke saavel gavnligt som skadeligt paa Børnene?

Optagelsesprøven afholdes den 14de og 15de August; der har til den anmeldt sig 96, altsaa mange Flere, end der kan faa Plads paa Seminariet.

Literære Efterretninger.

Hr. Kand. Belsheim har oversat Dr. Bessers Bibelske Sjælebilleder II, Paulus, udg. paa Hr. Bogh. Grams Forlag. 239 Sid. Pris: 42 ß heftet. Forfatteren har vi før omtalt. Den samme Aand, det samme dybe, forunderligt gjennemtrængende, klare Blik, det samme Mesterskab i Fremstillingen, som overalt karakteriserer Besser, møder man ogsaa i dette hans Skrift. Han siger her selv: „Uden Dristighed troer jeg, at jeg her kommer med fulde Hænder; thi de ere blevne fyldte ved Aandens Ord, som levende har fremstillet denne underbare Mands Billede." Paulus er her malet som „det udvalgte Redskab, Fariseeren, Forfølgeren, Jesu Kristi Bundne, Arbeideren, Jesu Kristi Bundne, Troens Mand, Haabets Mand, Kjærlighedens Mand, Kirkens Mand," under hvilke „den hellige Apostels Lære og Liv rigelig kommer tilsyne i Betragtningens Omkreds." For Hr. Belsheim har Hovedsagen været at give en aldeles tro Oversættelse, og han har derfor valgt just de Ord, som forekom ham at noiagtigt gjengive Originalens Udtryk, uden særskilt at lægge Vind paa den Norskhed, som han ellers interesserer sig saa meget for med Hensyn til vort Sprog.

Udnævnelser.

Kristiania Stiftsprovsti: 11te Aug.: Seminarlærer Holm til Lærer i Kristiania Almueskole. — Kristiania Stiftsdirektion har under 19de Juli udnævnt til Lærer i Faaberg, Seminarist Ole Skattebo; til Lærer og Kirkesanger ved Arendals Annex i Stokke, Seminarist Jorgen Thoresen; til Lærer og Kirkesanger ved Fodvangs Annex i Ringebo, Østen Jørstad. 24de Juni: til Lærer ved Langø Skole i Sandøkedal, Lars Espeland. 16de Juni: til Lærer i Østre Toten, Seminarist Johan F. Lindol og Andreas Kristiansen, dimitteret fra Seminariet i Rakkestad. 4de Juni: til Lærer i Holden, Seminarist fra Solum, Nils Klemitsen. — Karmsunds Provsti: Seminarist T. Ovsthuus til Lærer i Ladestedet Haugesund. — Vestfinmarkens Provsti: 8de Mai: Seminarist fra Tromsø G. H. Kolstad til Tredjelærer ved Hammerfests Byes Almueskole.

Rettelser: **Nr. 5**, Side 73, Linie 5 fra oven staaer: „Andet andet" læs: Andet. — **Nr. 6**, S. 87, L. 12 f. n.: „Teiners" læs: Teisners; S. 89, L. 20 f. o.: „angar" læs: angaar. — **Nr. 7**, S. 108, L. 16 f. n.: „Men for en Provst at bygge" læs: At da en Provst bygger; S. 108, L. 15 f. n.: „da vel" bedes overstroget; S. 110, L. 20 f. n.: „ny konstitueret" læs: ny blev konstitueret; L. 9 f. n.: „toges" læs: tages. S. 111, L. 20 f. n.: „det sidste," læs: de sidste; S. 112, L. 5 f. o.: „der" læs: det; L. 30 f. o.: „Præsteskabet" læs: saa Mange.

☞ De, som staa til Rest med Betaling for Bladet, bedes at indsende den i indeværende eller senest i næste Maaned.

Kristiania.
Udgivet og redig. af S. M. Krognæss. — Trykt hos W. C. Fabritius.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke thi Guds Rige hører Saadanne til.“ Mark. 10, 14.

Nr. 9. Aarg. 2. | Indhold: Om Underviisningen i Bibelhistorie. — Til Redaktionen. — Skole- og Literære Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. | Septbr. 1862.

Om Underviisning i Bibelhistorie*).

En Historie, som nu viser sig saa guddommelig, saa herlig, saa sand, saa velsignelsesrig, kan med Rette ogsaa forlange Skolens fuldeste Opmærksomhed. Jeg tog derfor ogsaa daglig en Time, altsaa sex Timer om Ugen til denne Underviisning, og kunde nu derved gjøre mere end blot give den rene Historie. Men det tiltalte mig ikke ret, at uddrage enkelte moralske eller religiøse Lærdomme af Historien, saaledes som alle mig bekjendte Historiebøger gjøre, men den enkelte Historie skulde vise mig et eller andet Hovedpunkt, en Person eller en Sag, hvorom alt det Andet grupperede sig, og hvorfra det Øvrige lod sig organisk udvikle. Saaledes opstod da dette Arbeide. Man maa modtage det som et Forsøg, da denne Slags Bearbeidelse har sine store Vanskeligheder, som den bedst vil føle, der begynder paa noget Lignende. Men Fordelene af en saadan Betragtningsmaade ere indlysende; Historien faaer ved Themaet en Eenhed; ved Eenheden bliver den Person eller Sag, som betragtes, stillet i et klarere Lys, end naar man mekanisk udtager Dette eller Hint; ved den historiske Gang og Lærens logiske Forbindelse hermed bliver Samtalen lettere for Læreren og det Behandlede tillige Disciplen lettere at bevare.

To Ting vare mig under Udarbeidelsen heelt igjennem Hovedsagen: at udvikle, hvad Gud gjør i Historien, og hvad Mennesket gjør. Thi den hellige Historie er, om man vil, Aabenbaring, i dobbelt Betydning: saavel en Guds Aabenbaring, som ogsaa en Aabenbaring af det menneskelige Hjerte**). Hvorledes Gud nu regjerer i sit Rige, og hvorledes det menneskelige Hjerte forholder sig til denne Regjeringsmaade, det skal fremstilles for Barnet ved de bibelske Historier. Dernæst paavises det, at det endnu hermed forholder sig saaledes som for Aartusinder siden. De bibelske Historier ere de rette Dagshistorier, de gjentage sig daglig. Synden gaaer endnu den samme Vei, som hos Eva; i det gamle Testamentes Folketumulter gaar det ligesaadan til som nu ved lignende Leiligheder; en ædlere Fiinhed og en bedre Tone, end den Abraham viser i Handelen med Heths Børn, gives der heller ikke nutildags o. A.

*) Fortsættelse af Kand., Seminarielærer Høyers Afhandling i forr. Nr. Red.

**) Pascal pleiede at sige, at Mennesket fik ved Bibelen en aldeles ny Videnskab, nemlig en Hjertets Videnskab. (Forf. Anm.).

Behandler man Historien med Hensyn hertil, forsvinder Aartusindernes Kløft. Historien bliver Barnets egen Historie, den sammenvoxer med dets eget Liv. Den er da heller ikke mere et blot Exempel, den er Barnets eget Liv, og det Gudsord: Vandre for mit Ansigt og vær fuldkommen, er da ikke blot talet til Abraham, men til Barnet selv. Saaledes bliver den gamle Historie ny ved en Slags Gjenfødelse (Palingenesie). Gudsmændenes Troesliv, som er Aartusinder gammelt, staar nu der som den eensomme Ceder paa Libanon; vi Lærere have den Anviisning at lade Børnenes Troesliv snoe sig op derad, for at Guds Rige, ligesom det er evig gammelt, saaledes ogsaa kan være og blive evig nyt, som en altid grøn Skov af Lianer, som en Guds Have. Derfor har da ogsaa Gudsmændenes Charakteristik, f. Ex. Abraham, Moses, David og Elias, især beskjæftiget mig.

Man vil vel ikke dadle mig, fordi jeg ikke har betragtet Læren, som findes i det gamle Testamentes Historie, i og for sig, men med Hensyn til Udsagnene i det nye Testamente, da ikke en jødisk, men en christelig Betragtningsmaade af det gamle Testamente passer sig for os Christne. Derved vinder det gamle Testamente særdeles meget, ikke blot, fordi Christi og Apostlenes Lærdomme blive mere levende og anskuelige ved Anvendelsen paa dette concrete Tilfælde, men det Høie i det nye Testamente, hvori Forløsningens Element ligger, fremhæves ved denne Leilighed paa en iøinefaldende Maade; man see kun f. Ex. Samtalen: Abrahams Fredsommelighed. Dog turde Christendommens Herlighed kun skinne igjennem som gjennem et Slør for ikke at forlade den historiske Vei, for ikke at anticipere det egentlige Christelige og tillige for ogsaa at lade det gamle Testamente beholde sin Ret.

Min Fremgangsmaade ved Underviisningen var nu denne: Jeg fortalte Historien frit efter Bibelen, jeg kan vel sige ud af Bibelen; thi kun i Nødsfald afveg jeg fra dens Udtryk. Sjeldent benyttedes Zahns bibelske Historier. Vi Lærere skulle, forsaavidt det er gjørligt, og jo ældre vi blive, frigjøre os fra de bibelske Historiebøger; thi i den ene Bibelhistorie savner man Dette, i den anden Hiint, og i mange staar Meget aldeles urigtigt. Hvad kan desuden vel bedre fremme Bekjendtskabet med Guds Ord end denne daglige Syslen dermed ud af selve Kilden, allerede paa vort Kalds Vegne. Under Historiens Fortælling paa Skolen forklarede jeg tillige strax, hvad der kunde være dunkelt med Hensyn til Udtrykket i Sagen selv, fortalte den derpaa kortelig for anden Gang, gav dernæst Spørgsmaal deri og lod den atter fortælle af Børnene, saaledes at hver Discipel fik et Par Sætninger*). Vigtige Bibelsprog lærtes med det samme, derved at jeg læste dem for og lod dem flere Gange gjentage i Chor. Dermed var sædvanlig Timen tilende, og Historien var lært. Den følgende Morgentime brugtes nu til Historiens Betragtning; ofte bleve flere Timer anvendte dertil. De smaa Rim, Psalmevers og Ordsprog bleve ogsaa strax lærte udenad i Samtalens Løb, idet jeg lod dem gjentage et Par Gange i Chor. Dog lod jeg

---

*) Denne Fortællen for Børnene er gavnlig i flere Henseender: Den øver i Sproget, øver i Bibelsproget, giver uden videre Bekjendtskab med mange vigtige Udsagn i den hellige Skrift og er den bedste Øvelse til at bringe Børnene til at udtrykke sig godt. Den ene Historie egner sig rigtignok bedre dertil end den anden. (Forf. Anm.).

ogsaa nu og da nogle læres af Bibelen og Psalmebogen og opskrive paa Tavlen ud af Hovedet. Saaledes anvendte jeg det halve Aar fra Paaske til Mikkelsdag paa Historien i det gamle Testamente og det andet halve Aar paa det nye Testamente, saa at det hele Kursus var een Gang gjennemgaaet i et Aar.

Idet jeg udvidede Samtalerne noget, tror jeg derved at have givet Materialier for alle Skoleklasser, hvormed rigtignok ikke er sagt, at Alt skal meddeles. Men Læreren maa have mere i sin Bod, end der just afhentes hver Dag, ellers vil Kjøberne fortrædelig gaa fra ham. Jeg forudsætter, som det forstaar sig, forstandige Lærere og Læsere (andre vil man ikke have) og tror, at der ikke behøves megen Forstand til at udtage det, som af Samtalen kan bruges for Klassen. Den, som ikke engang kan gjøre dette, han vil heller ikke kunne lære Noget, om man endogsaa lagde ham Materialet noksaa udarbeidet lige for Næsen. Elementarskolen faar næsten kun Historien og fordyber sig ganske deri, uden nogen Anvendelse. Thi jo mindre Børnene ere, desto mere gjøre de sig selv Anvendelsen umiddelbart af Historien. De mindre ofte anbragte Rim, Bibelsprog og Ordsprog ere for dem at lære udenad i Chor. Mellemklassen føres fuldstændigere ind i Historien og faar Meget af Samtalen, alt eftersom Klassen staar høiere eller lavere.

Mangengang taler en Historie saa mægtigt og lydt, at den trænger al Betragtning tilbage og vil kun have Øie og Hjerte henvendt paa dens Begivenheders Gang; saaledes forholder det sig med Josefs Historie. Men paa den anden Side trække ogsaa andre Historier sig saaledes tilbage til det Indre, at de absolut fordre en Betragtning for at den kan gjøre det Indre til noget Ydre og enten, som ved Abraham, fremhæve det fromme Sinds Herlighed, eller som ved Pharao vise det ugudelige Hjertes Forhærdelse. Hver enkelt bibelsk Historie har, som ethvert enkelt Menneske, sit eiendommelige Physiognomie, som man først maa lære at kjende, naar man vil gjengive det paa den rette Maade.

Saavidt af Nissens første Fortale. Som Læseren seer, angaar det ikke Alt ligefrem selve Underviisningen, men forhaabentlig vil man have fundet Meget deri, som er værd at tænke paa for en Religionslærer. Hvor godt trænge vi ikke til at mindes om det Ophøiede, Herlige og Guddommelige ved den bibelske Historie i det Hele. Maatte vi mere og mere komme til at føle og fornemme det, at vi selv kunde blive mere grebne af og gjennemtrængte af den Aand, som gaar gjennem Guds Riges Historie, og selv blive mere hjertelig opbyggede ved at vandre gjennem den Bygning, som Herren der har opført. Der er jo uendelig herlige Ting at see, og skal vi rettelig vise de Smaae omkring i denne Guds Bygning, saa maa vi først selv være godt kjendt der og befinde os vel der. Skal vi kunne rettelig pege paa og fremdrage de mange herlige Skatte for Erkjendelsen og Hjertelivet for Andre, er det en fuldkommen Nødvendighed, at vi selv have faaet vore Øine opladte derfor, og dertil hører visselig Mere end en skolemæssig Læsning af en eller anden Lærebog. Maatte vi derfor, kjære Brødre, alvorlig tage til Hjerte den foreliggende Forfatters inderlige Opfordring til enhver Religionslærer

at trænge ind i den hellige Skrift selv for mere frit ud af den at kunne fortælle for de Smaa om Herrens Gjerninger. Her menes just ikke nogen Bortkastelse af de almindelige bibelhistoriske Lærebøger, og især trænge jo de yngre Lærere til stadig Veiledning af dem om hvad og hvormeget der bør meddeles, men dels er vel Alle enige om, at paa det første Trin er den mundtlige, fortællende Meddelelsesmaade ubetinget at foretrække fremfor Læsning efter Bog, dels er det vel ikke for Meget forlangt, at „Læreren maa have Mere i sin Bod, end der just afhentes hver Dag," og hvor skulde han vel heller søge dette „Mere" end i Kilden selv, Guds Ord? Og end mere tør vi paastaa, at det ikke er for Meget forlangt, at en Religionslærer allerede for sit eget Hjertelivs Skyld skulde føle Trang til daglig Omgang med Ordet; den, der ikke har saadan Trang, burde heller ikke være Religionslærer. Er han en Christen, saa behøver han vel dertil ikke nogen særlig indtrængende Opfordring. Vistnok er der Forskjel paa at læse Ordet til sin egen Opbyggelse og at læse det for derfra at hente Noget for Erkjendelsen i sit Lærerkald, men det Ene udelukker jo ikke det Andet, og gjør man det Ene ret, saa vil man visselig ogsaa faa Noget for det Andet. Disse Ting kan og skal ikke saa aldeles adskilles. Det er just Ulykken, at saamangen Lærer gjør det. Lad os dog endelig ikke glemme, hvad sidste Endemaal vi have med al Erkjendelse og Underviisning baade for os og de Smaa; det er dog just Opbyggelsen til Guds Rige. En Religionslærer har dobbelt og mangedobbelt Opfordring til daglig Syslen med og dybere Indtrængen i Guds eget Ord. Hvem skulde gjøre det, om ikke han? Og hvor vel behøves det altid og ikke mindst nu? Hvor blinde og fattige dog de ere, som indbilde sig allerede at være udlærte, eller ikke Mere at kunne faa af den og den bibelske Historie, fordi om de før saa og saa mange Gange have læst den! Vel veed jeg, at den blotte Læsning alene kun giver Kundskaben, at det alene er Guds Aand, som kan ret aabne Øie og Hjerte og skabe det Aandsliv, som er Betingelsen for en for Andre velsignet Øsen udaf Kilden, men dette er ingen Indvending mod at anbefale hver Lærer Bibelens stadige Brug. Just derfor. Faar man ikke ubetinget Guds Aand med Læsningen af Ordet, saa faar man Ham end mindre uden det. Guds Aand ledsager dog altid Ordet, ogsaa naar det læses, saa det gjælder, under Bøn at aabne Hjertet for Hans oplysende, oplivende og opvarmende Naadevirkninger. Lader os derfor, Brødre, naar vi forberede os til vor Gjerning i Skolen — thi vi ville dog ikke være saa dum-kloge, at vi ansee dette for overflødigt og for simpelt, selv om vi have med smaa Børn at bestille — lader os tage Guds Ord for os, og under Bøn om Guds Aand læse og betragte de Stykker, som vi skulle meddele og behandle i Skolen. Gjøre vi dette med et ydmygt Sind, med alvorlig Kjærlighed til Ordet, med et Hjerte, hvem det er inderligt

om at gjøre, virkelig at belære og opbygge Børnene til Guds Rige, at „lade dem blive ved Christum, ligesom de ved Daaben ere indpodede i Ham," saa skulle vi visselig erfare, jo længere desto mere, at dette er den bedste Vei til med Velsignelse at meddele de Smaa Herrens store Frelsesgjerninger paa Jorden, og at det bedre vil belære os om og dygtiggjøre os til vor Gjerning end mange Overlægninger og Debatter om Methoden i det Enkelte. Hertil vilde jeg endnu gjerne anbefale Benyttelsen af et eller andet godt Hjælpemiddel ved Underviisningen, f. Ex. den foreliggende Forfatters Samtaler over den bibelske Historie — hvoraf i dette Blads Nr. 5 er leveret en Anmeldelse — hvilken Bog ret fremstiller for os en praktisk og frugtbringende Methode ved den bibelhistoriske Underviisning. „Da faar en Religionslærer Nok at bestille." Ja ganske vist; en Religionslærer faar Nok at gjøre, naar hans Kald ligger ham paa Hjerte, og han ikke vil være en blot Leiesvend. Han faar Andet at gjøre end at kaste sig ind i Verdens Tummel og Væsen, hvor det ei er nødvendigt. „Dog," vil kanske Een sige, „Alt dette angaar ikke Methoden i det Enkelte ved Underviisningen." Vel, vi skulle ogsaa høre derom Mere senere. Men naar der er Tale om en stor Bygnings herlige Indre og den bedste Maade at fremvise dette paa for Andre og gjøre det elskeligt for dem, saa kan det ikke være af Veien at tale om Nøglen til denne Bygning, hvor den er, og om Døren og Indgangen, der vistnok burde være kjendt af Alle, men er det ikke. Og Døren og Indgangen er Lærerens egen Forberedelse, baade i Erkjendelsen og Hjertelivet. Jeg veed ikke, hvad stor Nytte en Religionslærer kan have, selv af den bedste Methodeanviisning, om han vil springe dette forbi. Næst efter den store, alvorlige Hovedsag, at fødes paany ved en levende Tro og komme til at blive dreven af Christi Kjærlighed — Kjærlighed til Herren og til de Smaa, hvem hans Rige tilhører — maa dette om Lærerens egen Forberedelse med Rette stilles i Spidsen, naar der spørges om, hvorledes vi skulle gjøre Religionsunderviisningen saa frugtbringende som mulig. Lader os ikke glemme Herrens egne Ord, netop os Religionslærere angaaende, i Luc. 9, 62: „Ingen, som lægger sin Haand paa Ploven, og seer til de Ting, som ere bag ham, er vel skikket for Guds Rige."

Lad os fremdeles af det meddelte Stykke, hvad Fremgangsmaaden i det Enkelte angaar, pege paa, hvorledes Forfatteren brugte at fortælle Historien for Børnene (ogsaa kortelig for anden Gang) og lod den fortælle igjen af Børnene. Der er saa mange ubestridelige Fordele ved denne Fremgangsmaade, at der vel ikke bør være delte Meninger om, at man bør anvende den for Begynderne. Enhver Lærer, som har prøvet blot lidt begge Fremgangsmaader, maa sikkert strax have erfaret, hvor meget naturligere den mundtlig fortællende er for de mindre Børn, hvor meget lettere for dem at beholde Indholdet, hvor langt friskere, mere

levende Indtryk de faa af Fortællingen, hvor meget mere tiltalende og og vindende for deres Hjerter, og hvor meget lettere de kunne bevares for den fordærvelige Tanke, at Sandhederne ere kun for Hovedet og et plagende Pugværk istedetfor at de ere for Livet og Hjertet. Hvorlænge nu den fortællende Maade bør anvendes, naar man bør tage Bogen i Brug, derom kan vel intet Bestemt siges paa Forhaand; dette afhænger jo saameget af Forholdene i de forskjellige Skoler, saasom Klasseinddelingen, Børnenes Antal, Stadigheden i Skolebesøget o. s. v. De fleste Vanskeligheder herved vil man naturligviis møde i Omgangsskolen, og dette er derfor ogsaa een af Grundene for at man maa ønske denne ombyttet med en velordnet Fastskole. I Almindelighed kunde man vel sige, at Bibelhistorien bør meddeles mundtlig ved den første Gjennemgaaelse. Herom kunde kanske nogen mere Erfaren nærmere udtale sig. Fordelene for Børnene ved deres Gjenfortællen af en hørt Fortælling, allerede for Sprogets Skyld og Øvelsen i at udtrykke frit sine Tanker, bør heller ikke her oversees.

Værd at pege paa og at anbefale er dernæst det givne Vink om at lade Børnene paa Stedet lære vigtige Bibelsprog, som just ved den givne Fortælling finde sin Anvendelse og belyses af den eller belyser, bedømmer den. Ligesaa med smma Psalmevers. Ofte er det ogsaa godt, naar ikke Børnene ere altfor smaa, at forelæse eller lade forelæse udaf Bibelen selv de Stykker, man just har havt fore, enten det er ved den mundtlig fortællende Underviisning eller ved Læsning efter Bog. Det er vist saare godt, at Barnet tidlig bliver fortrolig med Bibelens Brug, og bliver af Læreren veiledet deri, bliver gjort opmærksom paa dens Alvor, dens Skjønhed og Deilighed, dens uudtømmelige Rigdom, mangfoldige Anvendelse og guddommelige Myndighed over os. Jo mere Læreren selv ved Guds Naade kan gjøre Sangerens Ord til sine: „Hvor deilige ere dine Boliger, Herre Zebaoth" ogsaa om Ordet, desto mere formaar han ogsaa i Christi Kjærlighed at føre Børnene dertil. Hvilken rig Anledning har ikke den af Christi Kjærlighed drevne og opvarmede Lærer her til at tiltale Barnets Hjerte, vise det baade Synd og Naade og gjennem Alt at gjøre den Herre Jesus stor, kjær, elskelig og uundværlig for det og saaledes arbeide til det Maal for al Religionsunderviisning, som saa klart og eenfoldigt er angivet i vort Kirkeritual, naar det hedder til Fadderne: at I da lade det oplære i den christelige Børnelærdom, at det maa, naar det opvoxer, blive ved Christum, ligesom det nu ved Daaben er indpodet udi ham. Bibelen bør altid i Religionstimen haves ved Haanden. Den nidkjære Lærer vil paa denne Maade altid finde — uden unødvendig Vidtløftighed og trættende Udtværethed — at Timen aldrig bliver for lang, men snarere for kort baade for ham og Børnene.

Det Nærmere angaaende Anvendelsen og Udviklingen, hvilke Punkter Læreren især maa have sin Opmærksomhed paa, Fremhævelsen af Synd og Naade, de to store Hovedpunkter, hvorom Alt dreier sig, det gjensidige Forhold overalt mellem det faldne Menneske og den frelsende Gud, de forskjellige Former, hvorunder Synden hos Mennesket og Naaden hos Gud fremtræder, Dommen over Synden, det fromme Sindelags Elskelighed, Advarsel af det Ene, Opmuntring af det Andet, hvorledes Alt dette fremtræder og skal fremhæves baade i det Gamle og Nye Testamente, samt disses forskjellige Forhold til hinanden, og særegne Eiendommeligheder, Alt dette og Andet skulle vi nærmere høre, ved Meddelelsen af det 2det Afsnit. Vi ville derfor ikke her foregribe det, skjønt det her kunde havt sin passende Plads. Som vi allerede have læst, maa naturligviis Anvendelsen, baade i Udstrækning og Maade, blive forskjellig paa Børnenes forskjellige Standpunkt. De mindste Børn, som første Gang høre de bibelske Fortællinger, kunne ikke fordøie stort mere end selve Historien, der ganske optager deres Sind. Ligesom deres Standpunkt ogsaa ellers er Anskuelsens, ikke saameget Reflexionens, saaledes ogsaa her. Selve Personerne og Begivenhederne, som her første Gang fremtræde for deres indre Syn, ere tilstrækkelige til at fængsle deres hele Opmærksomhed. Nogen videre Anvendelse vilde her virke forstyrrende, og tildels være unaturlig. Lad kun Børnene staa og se; det for dem saa underlige og ofte underdeilige Syn fryder deres Barnehjerte. De se kanske Mere end vi tro, ofte Mere end den Voxne. Barnehjertet har et Øie, som er klart og eenfoldigt, og deres himmelske Sjæleven, eller, hvem veed, deres Engle, som see den himmelske Faders Ansigt, staa hos dem og peger for deres indre Øie paa de deilige Skikkelser, som svæve forbi dem. Eller tro I ikke, at Barnets Øie ser herligere Syn end vi, naar det første Gang stilles hen for det lille Barn i Krybben, og af dets Øre hører deiligere Toner end vi, naar Englenes Lovsang første Gang lyder for det? Hvad skulle vi sige hertil, om det er saa, andet end, at det var saaledes behageligt for den himmelske Fader, at han har skjult disse Ting for de Vise og Forstandige og aabenbaret de Umyndige dem! Det er en Fryd for en Lærers Hjerte, der elsker de Smaa, at se, hvorledes det, som ved saadanne Leiligheder foregaar i Barnets Sjæl, lyser ud gjennem dets Øie og hele Aasyn og Miner, hvorledes det med glad Forundring sluger hvert Ord af Lærerens Mund. Man kan se, at det er Føde for Barnets Sjæl, og dets indre, skjulte Liv bliver næret ved den blotte Fortælling. Det kan gjøre En godt lige ind i den inderste Sjæl at se ind i et saadant Barneaasyn da, og selv lære ved at lære. Barnet bliver da Lærer og Læreren lærer at blive Barn igjen. Se, Brødre, hvor stort og vigtigt et Kald I have faaet Alle, som have med de Smaa at gjøre; betænker, hvor livsvigtige og afgjørende ofte de første

Indtryk ere, som Barnet modtager fra Religionsunderviisningen; hvor uudsletteligt have ikke saadanne første Indtryk indpræget sig hos os selv! Lader os desmere give Agt paa os selv som Lærere og bede Gud, at være rette Lærere og Ledere for de Smaa!

(Fortsættes i Nr. 11),

Til

Redaktøren af „Almueskoletidende"!

I Deres Gjensvar (til Provst Teisner) No. III udtales, at „Skoledirektør Wolff indtog under Debatten om Alderstillægget en noget vaklende Holdning, idet han ved Siden af vistnok at sige, at han for sin Del ikke havde Noget imod, at 2den Grads Alderstillæg fastsattes til 20 Spd., ytrede gjentagende, at ikke 20 men 15 Spd. stod i passende Forhold til det fastsatte Lønslavmaal."

Denne Gjengivelse af mine Ytringer er ikke fuldstændig og derfor kun tildels rigtig. Det blev af mig udtalt, at jeg Intet kunde have imod et Tillæg af 20 Spd., men savnede enhver Bemyndigelse til at forandre eller tilbagekalde Kristianssands Stiftsdirektions Forslag, — at denne ved at foreslaa 15 Spd. som 2den Grads Alderstillæg havde taget Hensyn dels til det foreslaaede Lavmaal, der ved det i Øvre Thelemarken sædvanlige Skolehold bevirker en Lærerløn af 30 Spd., hvortil 10 og 15 Spd.s Alderstillæg antages at staa i passende Forhold, — dels til de mere indskrænkede Midler, hvorover Øvre Thelemarkens Amtsskolekasse (om den saa kan betegnes) har at raade, og om hvis Anvendelse i Fremtiden endnu ingen Oversigt kunde haves. — Det blev af mig udtrykkelig indrømmet, at 20 Spd. stod i et bedre Forhold til Lærerlønnen, navnlig i Bamble Provsti, ligesom man for dette og Nedre Thelemarkens Provstier har langt større Summer at raade over, saa at en Deling af Alderstillægget maaske burde finde Sted, men at det var mig uvedkommende derom at fremsætte Forslag.

At heri skulle ligge nogen „Vaklen," kan neppe med Sandhed paastaaes.

Naar det i samme Artikel anføres, at „Kristianssands Stiftsdirektion ikke havde indstillet en eneste af øvre Thelemarkens Lærere til anden Grads Alderstillæg," da er dette vistnok Tilfældet i det trykte Budgetforslag, fordi en Pluralitet af Stiftsdirektionen dengang nærede den Anskuelse, at man for Tiden burde indskrænke sig til Bevilgning af 1ste Grads Tillæg; men det kan dog vanskeligt være Dem eller den velunderrettede Meddeler i Skien ubekjendt, at som Kristianssands Stiftsdirektion for de øvrige Amter i Stiftet foreslog bevilget saavel 1ste som 2den Grads Alderstillæg, saaledes var jeg bemyndiget til for Bratsbergs Amts Vedkommende i denne Henseende at foreslaa fornøden Forandring i det oprindelige Budgetforslag, der formedelst forsinket Indsendelse af Provstiernes Budgetter og det extraordinære Amtsformandskabs Sammentrædelse i stor Skynding maatte expederes.

I Anledning af Bemærkningen om, at kun 8 Lærere i Øvre Thelemarkens 10 Præstegjeld endelig indstilledes til 2den Grads Alderstillæg,

bør det ogsaa oplyses, at der ikke var Anledning til at indstille flere, og at dette Tillæg i Virkeligheden endog kun oppebares af 6 Lærere, fordi de øvrige 2 foreslaaede ikke havde fast Ansættelse.

Da halve Sandheder ofte er de farligste Usandheder, har jeg ikke villet undlade at meddele foranstaaende Forklaringer. Om Sagen i Almindelighed skal jeg kun bemærke, at Forholdene i Øvre Thelemarken ere saadanne, at enhver forøget Udgift falder trykkende for de fattige, man kan vel sige, forarmede Kommuner. Anskaffelse af Jordvei for Lærere og Opførelse af Skolehuse kræver, forholdsvis til Evnen, meget betydelige Summer, og Alderstillæggene kunne, om dertil haves Midler, naarsomhelst forøges saavel i Antal som i Størrelse. Naar en Skolelærer, som hidtil har havt 18 til 24 Spd. aarligt i Løn, med en Gang stiger op til 30 Spd. og derhos erholder Alderstillæg af 10 til 15 Spd. efter den bestemte Tjenestetid, da er dette formentlig et betydeligt Fremskridt til det Bedre, ligesaavist som det har været over saagodtsom alle vedkommende Læreres Forventning. At bestemme Lærerlønnens Lavmaal for et District som Øvre Thelemarken efter „Storseminaristers" Behov vilde i flere Henseender være et Misgreb. Det betvivles meget, at man om 10 Aar har naaet saa langt frem, hvor ønskeligt det end kunde være overalt at have den størst mulige Lærerdygtighed. At lægge saadanne Planer for Skolevæsenets Indretning i Bygder, hvor for Tiden maaske den største Del af Gaardbrugerklassen ikke er langt fra at trænge til Fattigkassens Understøttelse, vilde være at undergrave al Udvikling ved at fordre det Umulige — og kun gjøre Skolen forhadt. Nu er den elsket og agtet og gaar fremad, næsten mere, end man kan vente, i de fleste Kommuner. Under disse Omstændigheder at kaste sig over Provst Teisner som en af „Skolereformens Modstandere," fordi hans i et nøie Kjendskab til Forholdene grundede Anskuelser ikke stemme med Redaktionens, synes lidet beføiet og sigter neppe til at fremme Skolens Sag, som kun kan vinde ved den fulde Sandhed. Hvad der kan have motiveret Deres Skienske Meddelers Adfærd i dette Stykke, er heller ikke ukjendt. Der var formentlig fuldt saa megen Grund til at vende Hornene mod mig.

Det falder mig vanskeligt at nedlægge Pennen uden ogsaa at nedskrive den Bemærkning, at De synes tildels at overse, at Skoledirektør og Stiftsdirektion ikke er den samme Ting. At Stiftamtmand og Biskop skulde underskrive alt, hvad en Skoledirektør kunde have Anledning til at udtale i et „Program," vilde være et noget stærkt Forlangende. Den i Deres Blad tidligere aftrykte Indstilling til Stavanger Amt fra Kristianssands Stiftsdirektion er forøvrigt ikke engang „konciperet" af Undertegnede.

Kristianssand 15de August 1862.

F. Chr. Wolff.

Skole-Efterretninger.

Kristiania, den 10de September. — Tanken om et „Nordisk Lærermøde" havde vi allerede en god Stund baaret paa, da vi ved denne Tidendes Grundlæggelse søgte os om efter Medarbeidere i Naborigerne. En fælles Literaturvirksomhed, hvor ubetydelig den end her kunde

blive, ansaa vi som et godt Løfte ogsaa i den Henseende. Men paa de Hentydninger som vi dengang fremsatte i Breve angaaende Nordisk Lærermøde fik vi saapas Modsigelse, at vi besluttede at slaa den Tanke ud af Hovedet ialfald indtil videre. Nu har imidlertid Danskerne med hele sin Fyrighed taget fat paa den, og allerede har man besluttet at indbyde til et Nordisk Lærermødes Afholdelse en Uges Tid i Juli eller August 1864 i Kjøbenhavn. Det er nærmest Redaktørerne for Nordisk Skoletidende, som har sat sig i Spidsen for denne Indbydelse. Til dem har en af den danske Lærerstands dygtigste Forkjæmpere, Lærer Kraiberg i Aarhus, sluttet sig. Og Hr. Kraiberg har nu gjæstet Kristiania, hvor han i et Sammentræde af Kristianias og Akers Lærerforeninger foredrog Sagen med Klarhed og Grundighed. Den hele Forsamling (over 50 Lærere) erklærede sig enstemnig for det paatænkte Møde. Man bad Hr. Kraiberg bringe de danske Lærere de Norskes Tak for Indbydelsen, og man gjentog denne Anmodning under en Festlighed, Lærerne i Kristiania og Aker fik istand for Hr. Kraiberg.

Da der i anstundende Sommer agtes afholdt Stifts-Lærermøde her i Kristiania, vil formentlig Sagen der blive bragt paa Bane og en forberedende Ordning for det Nordiske Møde iværksat. Indtil da burde man udtale sig om Sagen dels i Dagbladene og dels her. Henved et Aars Tid er forløben siden Hr. Lauritsen og vi begyndte at korrespondere med hinanden om et saadant Møde, og indtil man faar ordnet sig, fortsættes denne Brevvexling hvorfor vi med Fornøielse og Tak modtage ethvert Vink, som man i Sagens Anledning maatte give.

Ved Gøteborgsmødet bragte Hr. Lauritsen Indbydelsen frem for de svenske Lærere, og der blev den modtaget med stor Fornøielse. Svenskerne havde allerede tænkt at indbyde Norske og Danske til Deltagelse i Gøteborgsmødet, men en liden Forsinkelse bragte Hinder deri. Saaledes er, som man ser, Sagen allerede kommen paa raskt Glid. At den vil nyde Fremme, er formentlig nu sikkert, og vi anbefale den paa det Bedste. Gøteborgsmødets hyggelige Dage bære vi i uudsletteligt Minde, og man har Grund til at ønske flere saadanne. Synskredsen udvides, Broderbaand knyttes, Opmuntring og Raad vindes ved saadanne Leiligheder, og Saadant har man godt af.

— Det begynder nu saaledes at hobes sammen for os, at vi komme i en literær Gjæld, vi senerehen ikke faar saa let for at klare os ud af, dersom vi ei tage os fore at betale endel kontant. I den Omstændighed maa vi bede den undskyldende Grund søgt til, at vi strax give en Smule Svar til Selvforsvar i Anledning af den foranstaaende Skrivelse til os fra Hr. Skoledirektøren i Kristiansand.

Vi skylde da allerførst at sige Hr. Skoledirektøren vor Tak for den i det Hele taget ligefremme, jævne og skaansomme Maade, hvorpaa han har skrevet, og for, naar han fandt det fornødent at bestride vore Ytringer, han da henvendte sig til dette istedetfor til nogetsomhelst andet Blad. Dernæst maa vi, for, om det maatte være os muligt at bortrydde en Misforstaaelse, som her saa let kan reise sig, oprigtig tilstaa, at det er en af de ubehageligste Omstændigheder, som kan møde os, at en Skoledirektør optræder imod os. Naar der imellem ham og os sker en Meningsudvexling, kan let vor Udtalelse faa Skin af at grunde sig i en Misbilligelse af den hele Institution. Men dette er saa langtifra

Tilfælde at tvertimod Skoledirektørembedet er et Embede, vi agte overmaade høit og i hvilket vi se en dygtig Løftestang for det ganske Almueskolevæsen. Derfor vil det være os en Glæde og Fornøielse, om det maatte lykkes os, at kunne i nogen Maade bidrage Lidt til at hævde dets Ret og Værdighed. Thi det er ei alene Lærerstanden i det Hele men ogsaa Skolepressen, som skylder at understøtte denne Institution og imødekommende paaskjønne dem, som med Fremsyn, Nidkjærhed, Kraft og Velvilje forvalte dette Embede. Maa vi end, saaledes som i det foreliggende Tilfælde, i enkelte Punkter stundom dele en anden Synsmaade, end den som en Enkelt af dette Embedes Bærere lægger for Dagen, saa ophæver det ingenlunde det rette Forhold til Embedet selv og til dets Forvaltere idet Hele eller svækker den Høiagtelse og Tillid, som vi nære for alle disse Mænd i Almindelighed og Enkelte i Særdeleshed. Et saadant Modsætningsforhold som det nærværende vedrører ikke Embedet selv; thi Meningsforskjellen angaar ikke her selve Sagen, dens Maal og Frugt men Midlerne til at naa hint og vinde denne ved. Paa den Maade maa det ubestrideligt forklares, at den kristiansandske Skoledirektør finder vor Betragtningsmaade at være af den Natur, at dens Gjennemførelse vilde være intet mindre end „et Misgreb," som maatte „undergrave al Udvikling." Denne Paastand er vistnok i sig selv saa betydelig, at den nu først og fremst burde prøves; men hertil udfordres en Tid og en Plads, som vi for Øieblikket ikke har at raade over. Saa meget kan vi dog sige, at det, at „undergrave al Udvikling" er Noget, vi allermindst af Alt vilde og Noget, som vi allermindst af Alt vil række Haanden til. Vi er tvertimod af den Mening, at trods den forskjellige Opfatning af Forholdene, Bestræbelserne baade fra Hr. Skoledirektørens og Skoletidendens Side ere rettede mod et og samme Maal — Udvikling. Det er nu engang saa, at i en Overgangstid som den nærværende vil og maa forskjellige Anskuelser gjøre sig gjældende og brydes med hverandre. Det Personlige og Enkeltmanden, er nødt til at vige Pladsen for den almene Interesse. Saa at sige Raad og Uraad, Forslag og Bagslag maa ligesom tumle sig om hverandre førend man kan sige at Sagen selv er saavidt „prøvet" og „udkjæmpet" ad Diskussionens Vei at Overveielserne kan føde en sikker, moden Dom. Og da kan det ikke altid være muligt for et Blad, der ei staar i enkelte Personers men i en Sags Tjeneste, at tage ligefrem i rosende Forsvar enhversomhelst Ytring fra hver Enkelt af Embedets Bærere, om man end stiller sig i et anerkjendende Forhold til Institutionen selv. Vi kan ikke negte, at der lyser os imøde i flere Retninger et stort Fremtidens Haab med Hensyn paa Skolen, og deriblandt i den Retning at høierestillede Skolemænd og Almuebørnenes Lærere skulle kunne frit forhandle og diskutere med hverandre om den fælles Gjerning, der paakalder deres fælles fulde Interesse, uden at se skjævt eller misbilligende til hinanden fordi de ei kunne i ethvert Tilfælde underskrive den Ene den Andens Udtalelser. Haabets Opfyldelse eller Virkeliggjørelse kommer ikke af sig selv. Netop ad Erkjendelsens, Overbevisningens og Gjerningens Vei maa den forberedes, og iværksættes. Paa den Maade kan Meget drives i Gang, som man ei før havde turdet gjøre sig Haab om at skulde kunne gjennemføres. Vistnok strander endog Originalaanders Tanker og Idrætter, hvormeget mere da ikke Andres, og saaledes er der ofte stor Grund til at tvivle om nogensinde de Bestræ-

belser, der gaa ud paa at fremme Skolens raske og kraftige Udvikling vil bære Frugt; men en god Sag kræver Udholdenhed, og kommer man end ikke saa langt, som man ønsker, saa kan man dog komme et Stykke paa Veien og det er da bedre end Stilstand. Synes det end for Nogle som om der nu skulde være Grund til Frygt for, at den Haandfuld Personer, som med Hensyn til Skolen, har faaet en Smule af Ønskernes og Forhaabningernes varme Blod til at rulle i sine Aarer, at de tage altfor ihærdigt ivei og let kan drage altfor hurtigt og altfor langt afsted med Oplysningens Vogn, saa tror vi dog ikke at den Frygt fortjener Næring; thi det bliver ikke saa let Tilfælde. Livets prosaiske Bæger flyder over af Ligegyldighedens, Modstandens og de trykkende Forholdes kolde Vand, og dette falder i Hines varme Blod, saa at ogsaa det snart kan blive koldt eller lunkent; kun Faa beholder Ihærdighed til at stævne ufortrødent fremad og derfor gaar saa ofte den hele Sag i et endog altfor roligt Mag.

Fra denne Almindelighed vende vi os til en Enkelthed. Hr. Skoledirektøren siger, at vi ikke har faret med „den fulde Sandhed“ men budt Læserne en „Gjengivelse“ af hans „Ytringer,“ der er „kun tildels rigtig.“ Paa Grund deraf skal vi have fremsat en Paastand, der stemmer „neppe med Sandhed“ og have sagt kun „halve Sandheder,“ der kunne ansees lige med de „farligste Usandheder.“

Men lad os se efter hvorledes det hænger sammen hermed. Hr. Skoledirektøren siger: „Det blev af mig udtalt, at jeg intet kunde have imod et Tillæg af 20 Spd.“ Vi har sagt: „at han for sin Del ikke havde Noget imod, at 2den Grads Alderstillæg fastsættes til 20 Spd.“ Disse vore Ord ere paa det Tydeligste bekræftede af de ovenstaaende, saa her kan det ikke være, at vi har gjort os skyldige i nogen Usandhed. I den anden Del af vor sammentrukne Periodesætning hedder det, at Hr. Skoledirektøren „ytrede gjentagende, at ikke 20 men 15 Spd. stod i passende Forhold til det fastsatte Lavmaal.“ Jævnsides hermed ytrer han nu: „Det blev af mig udtalt — — at denne (Stiftsdirektionen) ved at foreslaa 15 Spd. som 2den Grads Alderstillæg havde taget Hensyn dels til det foreslaaede Lavmaal — —, hvortil 10 og 15 Spd. Alderstillæg antages at staa i passende Forhold, dels“ osv. Vore Ord ere ogsaa her paa det Tydeligste stadfæstede. Der er den Forskjel, at Hr. Skoledirektøren fører det tilbage paa Stiftsdirekttionen, som vi har sagt om ham alene. Men denne Forskjel faar en forsvindende Betydning saasnart man lægger noget nærmere Mærke til Forholdet. Hr. Skoledirektøren var selv Medlem af denne Stiftsdirektion under denne Sags Behandling og han har altsaa selv underskrevet den Indstilling, der foreslog 15 Spd. under den Forudsætning at denne Sum var den mest „passende;“ thi han taler ikke her som ved en anden Leilighed om en Pluralitet i Stiftsdirektionen. Denne Indstilling har han ei fraveget, men „gjentagende“ holdt den saaledes frem at just de 15 Spd. ere af ham blevne betegnede som „passende“ til Lavmaalet, uagtet at han paa den anden Side erklærede sig ikke at at have noget imod de 20 Spd. Desuden saa falder det ud paa Et enten han da angav de 15 Spd. som „passende“ efter hans egen eller efter Stiftsdirektionens Synsmaade; thi havde han istedetfor ikke at have noget „imod“ de 20 Spd. havt meget tilovers for dem, saa havde han vidst at fremsætte Forslag derom, forsaavidt han ikke vilde

slutte sig til det allerede foreliggende i den Retning. Ei siger det Noget, at Hr. Skoledirektøren savnede Bemyndigelse fra Stiftsdirektionen til at forandre dens Indstilling; thi en saadan Forandring paakrævedes ingenlunde. For Hr. Skoledirektøren ligesom for ethvert Medlem af Amtsformandskabet stod det frit at fremsætte hvilketsomhelst fra Stiftsdirektionens Indstilling afvigende Forslag, og kræve det behandlet ved Siden af den. Derfor klinger de faldne Ytringer om Bemyndigelse fra Stiftsdirektionen os saa besynderlige, at om vi havde kjendt til dem før, saa havde vi dog for Hr. Skoledirektørens egen Del ikke vovet at offentliggjøre dem. At give Skoledirektørembedet en saadan Ærindsvendskarakter og erklære det i en Slags umyndig Stilling uden „Bemyndigelse“ fra Stiftsdirektionen er vi aldrig med i. Vi opfatte Skoledirektøren som kongelig Embedsmand, der ved Loven er myndiggjort til med megen Selvstændighed og efter sit Embedes Karakter paa den ene Side at være Statens og Kirkens Repræsentant til Skolen og paa den anden Side at være Skolens Talsmand baade høit og lavt, kaldet dertil af og fra Skolen. Sagen selv, seet i dette Lys, er det som har fremkaldt den Paastand, at en Mand, som havde Kald og Ret til at øve en fast, ledende Indflydelse paa Amtsformandskabet, men som har optraadt for dette snart med Ytringen om at han ikke har noget imod 20 Spd., og snart med Autoritetsstempel paa, at 15 Spd. er „passende,“ han da „indtog en noget vaklende Holdning.“

Det sees saaledes, at vore Ord staa ved Magt som sande. I og for sig ere de heller ikke mistænkeliggjorte, men ad den Slutningsvei: Hvad der ikke er fuldstændigt, er kun tildels rigtigt; nu er Skoletidendens Gjengivelse af Hr. Skoledirektørens Ord ufuldstændig; følgelig er Gjengivelsen „kun tildels rigtig.“ Dersom vi ved Anførselstegn eller paa anden Maade havde tilkjendegivet, at det var et Referat af Hr. Skoledirektørens Debat i det Hele vi leverede, saa vilde den Anke, som denne Slutning vil have frem, rammet os; men da vi kun har fremstillet i en sammentrængt Sætning Totaludtrykket for den under Debatten fremtrædende Anskuelse, saa gaar vi fri for den. Desuden maa vi lægge Vægt paa, at Hr. Skoledirektørens Slutning først da vilde beholde sin ubetingede Gyldighed, naar der ikke kunde være Tale om andet end en absolut Fuldstændighed. Men da den relative Fuldstændighed er den almindeligste, og den, som man allerofteſt maa bygge selv store, gjennemgribende Sandheder paa, saa tillade vi os at skyde os ind under den almindelige Ret til at kalde ogsaa det sandt, som hviler paa en relativ Fuldstændighed, naar ikke vitterligt eller af Utroskab nogen Fordreielse har faaet Lov til at snige sig ind i Fremstillingen. Den relative Fuldstændigheds Grændse er vistnok meget bevægelig; men Sandhed kan dog altid bevares indenfor denne Grændse. Dersom man frakjender den relative Fuldstændighed Ret og Magt til at bære hel og fuld Sandhed, og altsaa ei vil vurdere den Sandhed, som hviler paa en sammentrængt Fremstilling, vil Konsekventsen blive en ren Fornegtelse næsten af al Historie, og da vil et Udtog, en Bibelhistorie osv. øieblikkelig finde sin Dom som kun „tildels rigtig“ uanseet Fremstillingens Troskab. Men det daglige Livs Forholde viser, at det ei gaar godt an at stille Sagen saaledes ganske paa sin Spidse. Derfor ere vi saa fri, at holde det trygt frem, at vor Gjengivelse er ikke blot „tildels“ men ganske og aldeles „rigtig,“ og at vi

altsaa ikke har faret med halve Sandheder, der kunne stilles lige med Usandheder, men at vi har fremstillet hel og fuld Sandhed, der er Sandhed.

Forøvrigt anse vi det ikke nødvendigt at dvæle videre ved Skrivelsen. Vi har allerede peget paa den besynderlige komissionærmæssige Henskyden under en „Bemyndigelse," og derved vist, at vi ei „overse, at Skoledirektør og Stiftsdirektion ikke er den samme Ting." Det at et virkeligt „Tilfælde" betegnes med et svækkende „vistnok," at Provst Teisner tages i Forsvar, at vor Udtalelse mod ham karakteriseres som lidet beføiet, og at Hr. Skoledirektøren ufornødent stiller sig Side om Side med Provsten, det er Ytringer, som i sig selv ere klare nok uden Belysning fra vor Side.

Vi kan aligevel ikke ganske undlade at pege paa den beklagelige og bedrøvelige Omstændighed, som dog ikke tilhører blot Telemarken eller et enkelt Stift, at Skolens Foresatte har brugt Lærere i over 15 Aar uden at have anvendt den formale Forsigtighed, at give dem „fast Ansættelse." Men en saadan Ligegyldighed er bleven vitterlig og var det i Nationalforsamlingen dengang Skoleloven udgik derifra. Derfor ydedes der i Lovens § 43 de ældre Mænd en Haandsrækning, som skulde være dem til Hjælp, naar stiv Formalitet og Pengekniberi vilde have Haand over Bevilgningen af Alderstillæggene. Men hvad Loven har givet, sees Hr. Skoledirektøren at have været med i for en Del at tage tilbage. Han siger nemlig, at de 2 af de 8 Lærere, som vare tiltænkte 2den Grads Alderstillæg ikke fik dette (og naturligvis heller ikke 1ste) fordi de „ikke havde **fast Ansættelse.**" Denne skulle de altsaa legitimere; men det kræver ikke Loven. Den hjemler Ret til 2den Grads Alderstillæg ikke alene for dem, der har havt fast Ansættelse, men ogsaa for dem, der har „**tjent** i mindst 15 Aar. Dette Lovens Humanitetshensyn burde ikke oversees. Det sømmer sig godt, at Lærere faa i deres Alderdoms Dage efter en lang Kamp under trykkende Forholde en saadan Hjælp.

Vistnok træffer man undertiden ganske sikkert endog da naar man sigter efter anonyme Folk; men ofte bærer det dygtig feil afsted. Det sidste Tilfælde er nok forhaanden nu, da Hr. Skoledirektøren sender et Spyd afsted efter vor „Skienske Meddeler;" thi dette tager en temmelig skjæv Retning hen igjennem Luften. Slige Argumenter afparere sig imidlertid tilstrækkelig paa den selv, der bruger dem.

Literære Efterretninger.

Bibelsprog til Luthers Katekismus. Til Brug ved Religionsundervisningen ordnede efter Nissens Samtaler over Luthers Katekismus ved C. H. Fischer. Kjøbenhavn, Wøldike. At Bibelen er den Kilde, hvoraf en Kristendomslærer stadig bør øse, maa vel ansees som uomtvisteligt. Men Bibelen er skreven for Alle, og indeholder derfor Meget som er for haard Føde for Barnets aandelige Fordøielsesevne. Der maa saaledes gjøres Udvalg, og denne aandelige Husholderkunst er juft ikke saa let en Opgave. En Veiledning i denne Henseende er ovennævnte Bog. Udvalget er gjort efter Nissens Samtaler, og et af Hovedfortrinene ved disse, er den mesterlige Maade, hvorpaa Bibelordet er indflettet og anvendt. „Skjønt denne Samling nærmest er bestemt for Børnene og for de Lærere, der kjende og benytte Nissens Bog, vil den dog ogsaa være velkommen for enhver Religionslærer, da

Anordningen slutter sig nøie til Luthers Katekismus." Vi anbefale den derfor paa det Bedste til vore Standsbrøde. Ø......

— Hr. A. Gulbrandsen, Kirkesanger i Røken, har udgivet „54 **Koralmelodier** paa Siffre valgt med særligt Hensyn til deres Anvendelse ved Kirkesangen og indrettet for Salmodikon uden Transpositionstabeller" (16 store Oktavsider. Pris 4 ß). Planen er bifaldsværdig og Udvalget godt. Desaarsag og fordi Prisen er saa lav, egner denne Salmemelodisamling sig til Udbredelse blandt Skolebørnene, for af dem at bruges baade hjemme og i Skolen. Vi skal tillade os at anmode Hr. Gudbrandsen om, i næste Oplag at tage Skridtet fuldt ud og give al Fortegning Reisepas saaledes at han sætter Ophøielses- eller Fordybelsestegn over vedkommende Siffre i selve Melodien istedetfor ved dens Begyndelse at angive en saadan Forandring. Hr. Gudbrandsen fortjener forresten Tak for at han ikke har ladet sig rive med af Tidens mægtige Strøm til at hænge et Slæb af saakaldte „Folkesangmelodier" i Slutningen paa denne Kirkemelodisamling. Til Skade for Guds Kirke aabenbarer der sig nu en altfor stærk Tendents til at slaa en farbar Bro over det svælgende Dyb, som der i sig selv maa være imellem Guds Menigheds Salmesang og de Toner, der fylde Skuespillenes Gjøglerbod og Krohusene med jublende Gjæster.

— Hos Hr. Boghandler Floor i Stavanger er udkommet **Regnetabeller** til Skolebrug. Første Række, de ubenævnte og ensbenævnte Tal. Ved T. Stavnem. Disse med Omhyggelighed og Planmæssighed udarbeidede Tabeller, der ere bestemte til at træde istedetfor Junkers udsolgte Tabeller, ere samlede i et Hefte. Det forekommer os at Hr. Stavnem bør fortsætte som han er begyndt.

— I Komission hos Hr. Bogh. Floor i Bergen haves fra A. O. 2 ypperlige Exempelsamlinger til Brug ved Kristendomsundervisningen og ellers i Husene, hvor man giver Agt paa og skatter Herrens Husholdningsmaade. Det ene Skrift, **Herrens Veie**, dvæler ved „Guds Forsynsstyrelse," det andet: **Aandeligt Liv** — 109 Fortællinger — handler især om „hans Naadesførelse," og det paa en meget opbyggelig og lærerig Maade.

— **Tolv Prædikener** af C. H. Spurgeon, oversatte fra Engelsk af H. F. Feilberg (Wøldikes Forlag) er os sendt til Anmeldelse. Forfatteren hører til den reformerte Kirke og er Baptist. Subjektiviteten spiller her en mægtig Rolle. Prædikenerne bære Præg af stor dialektisk Færdighed, og en opsigtvækkende Fremtræden hos Prædikanten. Overalt træffer man slaaende Indfald og dristige Vendinger, men ei saa meget af sund Ledelse eller af den rene Læres Guld.

— Bedre Prædikener er derimod **Tiltaler i Herrens Hus** af Christiani (Wøldike), endskjønt Forfatteren er Grundtvigianer. Naar man ser bort fra Konfirmationstalen, der er et kjendt Eftersnakkeri og Gjentagelse af de grundtvigske Forvildelser i den kristelige Pædagogik om „Lære" og „Bøger" og fra Betragtningen over „Grundtvigianismens Begreb," der er en Bortforklaren af Begrebet, saa ere disse Tiltaler baade vækkende og opbyggelige om just ikke meget udviklende. Stilen er flydende.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Kristiansands Stiftsdirektion har 26de Marts udnævnt Niels Gjeruldsen (Sem. fra Holt) til Kredsskolelærer paa Hisø i Øiestad Præstegjeld. Halvor Olsen (Hvideseid Sem.) til Kredsskolelærer i Fjære Sogn. Ole Olsen Snartemo (Holt) til (Kirkesanger og) Lærer i Hegebostad. Lars Ingebretsen Buseth (Stordøen) til (Kirkesanger og) Andenlærer ved Hans Holts og Anne Egs Skole i Kobbervig. Under 9de April: Olaf Gjermundsen og Asmund Vasend (Holt) til Kredsskole-

lærere i Dybvaag. 25de April: Knud T. Aas (Holt) til Kredsskolelærer i Søndeled Sogn. Gustav E. L. Bredoch (Asker) til Kredsskolelærer i Birkenæs, Tveds Præstegjeld. 19de Mai: Niels Pedersen og Torgeir Steffmene(?) (Hvideseid) til Lærere i Vinje Præstegjeld. Ivar Andersen (Solum), Frolands Jernværks Skole. Thorkild Olsen, Gjermund Olsen (Hvideseid) og Ingebret Ingebretsen (Jarlsbergs og Laurvigs Amts Seminarium) til Kredsskolelærere i Frolands Præstegjeld. Gjermund Olsen (Holt) og Østen T. Tvedten (Hvideseid) til Kredsskolelærere i Nissedals Præstegjeld. 16de Juni: Tarald Knudsen, (Holt) Lærer i Søndeled Sogn i Risør. Isak Evensen Vinje (Asker), Lyngørs faste Skole i Dybvaags Præstegjeld.

I **Eids** Præstegjeld — Nordfjord — ere 6 Almueskolelærerposter ledige. Undervisningen foregaar dels i faste Lokaler, og dels holdes Omgangsskole; Antallet af Undervisningsuger ere for hver Post circa 28 aarlig, og Lønnen er 1 Spd. 24 Skil. pr. Skoleuge, foruden Kost og Herberge i Skoletiden. Andragender om disse Poster, stilede til Bergens Stiftsdirektion, indsendes inden førstkommende September Maaneds Udgang til Eids Skolekommission.

Kristiania.

Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af J. Chr. Gundersen.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til.“ Mark. 10, 14.

Nr. 10. Aarg. 2. | Oktbr. 1862.

Indhold: Om Sproget ved Underviisningen i Bibelhistorie. — Pensionssagen. — Skole- og Literære Efterretninger. — Udnævnelser.

Om det Sprog, hvori Underviisningen, navnlig den bibelhistoriske, i Almueskolen paa Landet bør meddeles.

Naar Barnet første Gang træder ind i Skolen, er det som oftest undseligt og frygtsomt og kommer ligesom ind i en ny Verden. Før har det været indskrænket til Omgang alene med Sødskende og Tjenere, med hvilke det har havt fælles Sprog og Skikke. Naar det kommer til Skolen, træffer det i Læreren en „fremmed“ Mand, som det har en stor Frygt for, hvori dog Forældrene som oftest ere Skyld, da de have forestillet Barnet, „at det skulde til Skolen, hvis det vilde være uartigt,“ og Læreren er da bleven betegnet som en Bussemand. Jeg erindrer endnu hvorledes jeg frygtede den Dag, jeg første Gang skulde til Skolen, og at jeg forinden fik Børn, der havde gaaet i Skole, til at vise mig hvorledes jeg skulde hilse paa Læreren etc.

Dersom nu Læreren paatager sig en saakaldet fornem eller endog en stiv Holdning, taler det „dannede“ Sprog og behandler Barnet enten med Ligegyldighed eller med en vis Overlegenhed, bliver det end mere forvirret og frygtsomt og ønsker sig borte fra det fornemme Sted. Anderledes vil Barnet blive tilmode, naar Læreren med Blidhed og en venlig Tiltale i dets eget Sprog møder det. Da vil det strax betragte Skolen som et andet og det et hyggeligt Hjem, og Læreren vil blive anseet som en Fader, hvem Barnet snart begynder at elske. Og hvorved er det, han egentlig vinder denne Barnets Fortrolighed og Kjærlighed? Det er den venlige Tiltale i dets eget Sprog. Uden dette Sidste vil Barnet dels ikke ganske forstaa ham, dels ikke være istand til at fjerne fra sig Forestillingen om den Fornemhed eller Høihed, det tillægger ham, og som indjager det hinomtalte Frygt. Og hvad her er sagt om Barnets første Indtrædelse i Skolen, gjælder i nogen Grad hele dets Skoleliv, navnlig Forstaaeligheden af Lærerens Foredrag. Det er om dette Sidste jeg her vil meddele nogle Ord, grundede paa en længere Tids Erfaring.

At det lille Barn, naar det træder ind i Skolen, skulde kunne forstaa Bogsproget, hvori det i Hjemmet ikke har nydt nogen Underviisning, er formeget at kræve; og den Lærer, som i dets første Skoleaar bygger sin Underviisning paa den Forudsætning, tager feil. Barnet har neppe før hørt det tale — at det en enkelt eller enkelte Gange har hørt Præsten eller en anden „fornem" Mand tale det, kan her ikke komme i Betragtning, da det neppe har lært Noget derved. Egentlig talt, er jo vort nuværende almindelige Bogsprog ikke Børnenes Modersmaal. (Man mærke nu vel, at Talen her alene er om Almueklassens Børn paa Landet). Forskjellen mellem denne Folkeklasses Talesprog og hint er saa stor, at jeg antager, man uden videre vil give denne min Paastand Medhold. Vil man have Beviser for Forskjellen, tage man kun 2de Aviser, redigerede i disse forskjellige Sprog, f. Ex. Morgenbladet og „Dølen," — og, om dannede Folk forstaa begge, er det vist ikke Tilfældet med Børn; ja, man har vel saa smaat frygtet for, at heller ikke de dannede saa let forstaa det Sprog „Dølen" har ført, eftersom der for en Tid siden blev i Morgenbladet optaget af „Dølen" et Stykke i Oversættelse i det almindelige Bogsprog. — Er nu Almuesproget ikke ret forstaaeligt for de Børn, der kun have lært at tale Bogsproget (om ikke dette ganske nøiagtigt tales), saa gjælder ogsaa det Samme Almueklassens Børn med Hensyn til Bogsproget. Og indrømmer man, at dette Sprog ikke er disse Børns Modersmaal, maa man vel ogsaa indrømme, at det ikke er den naturlige, altsaa ikke den rigtige Maade at tiltale og undervise smaa Børn i et Sprog, hvoraf de lidet forstaa. Embedsmænd og i det Hele den saakaldte konditionerede Stand, der med enkelte Afændringer tale Bogsproget, og hvis Børn derfor i det Væsentlige kun kjender til og taler det, ville vist ikke tillade, at deres Børn blive underviste i Almuens Sprog, om just ikke af den Grund, at dette Sidste bliver betegnet som „raat"*) saa dog fordi det for en stor Deel vilde være uforstaaeligt for Børnene. Men tilbage til Landalmuens Børn. Hvormange af disse forstaa vel Udtrykke som Afændring, Gjenstand, antyde, særlig, tilsyneladende, omstændelig, osv. og skjønt jeg veed, at Læreren baade bør og kan undgaa mangt et abstrakt Udtryk samt beflitte sig paa at vælge simple og, som det gjerne hedder, for Børnene forstaaelige Ord, flyder dog, naar Underviisningen skal meddeles i Bogsproget, mange af hine uformærkt med, og ialfald blive de fleste af Ordenes Former, især Endelserne og Sætningsforbindelserne, Børnene fremmede. Men hvad der især saa let gaar tabt ved Underviisningen, naar denne skal meddeles i Bogsproget, er det Liv og den Interesse, Børnene ellers ville faa og beholde under den. Dette

*) Denne Bemærkning har jeg hørt med egne Øren; men da en saadan Paastand er en Smagssag, vil jeg ikke disputere derom. Hvad der oprindelig er „norsk" og ialfald som saadant maa have en Berettigelse, er en bekjendt Sag.

blev jeg fornemmelig opmærksom paa for et Par Aar siden, da jeg underviste smaa Børn i en Alder af 7—10 Aar i Bibelhistorie. Jeg fortalte Begivenhederne i Børnenes eget Sprog, med Undtagelse af et eller andet Udtryk, der hørte til deres Talemaade, men som jeg ikke fandt passende, og det var mig en Glæde at erfare, hvorledes de sad og stirrede paa mig og med hvilken Lyst de lyttede til, som vilde de sluge hvert Ord. Saaledes f. Ex. om David, „at da han skuld' gaa mod Goliath, ha han paa sei Jønklæan, men de va for tung; saa la han dem fra sei. Da han kom ne i en Dal" (bredt l), „tog han fem slette Stene og la dem i Gjellskræppa si, og da han kom ner Goliath, tog han en Steen, la den i sin Steenslynge, slyngt Stenen te kvast" o. s. v. Man vil maaske sige, at dette er et plat Sprog at undervise i. Men det er dog Børnenes eget (paa det Sted nemlig, hvortil der her er sigtet). Og hvad er Maalet for den bibelhistoriske Underviisning? Skal den nærmest være en Sprogunderviisning, under hvilken Barnet skal tilegne sig en heel Deel Ordformer og Udtryksmaader, som det ikke før kjender til? Vist ikke det. Men det skal lære at kjende Ham, som er alle Tings Skaber, og til Begivenheder, der høre hans Rige til, fornemmelig den største af alle: Guds Riges Komme ved hans enbaarne Søn. Det er en uimodsigelig Kjendsgjerning, at i Almindelighed kunne Almuesfolk ganske nøiagtig gjengive en længere Samtale eller et Foredrag, holdt i deres eget Sprog, medens de saare lidet kunne gjengive en Prædiken eller en anden Tale i Bogsproget. Og det Samme gjælder ogsaa Børn. Vistnok ere der enkelte Udtryk i Almuesproget, som ikke passe ved den bibelhistoriske Underviisning; men saadanne kan Læreren forbigaa, dog overveie han vel, hvilke Udtryk, han istedetfor hine vil bruge.

Efterhaanden som Børnene voxe til og gaa fremad i Udvikling, maa de ogsaa gjøres bekjendte med Bogsprogets Ordformer og Sætningsforbindelser, da næsten alle de Bøger, som komme i Almuesmandens Hænder, ere affattede i det Sprog. Efter hvad jeg har hørt ytre af Almuesfolk, ønske de heller ikke selv, at deres daglige Talesprog skal blive det almindelige Bogsprog. Af lang Erfaring veed jeg, at Børn, efter at have erholdt Underviisning nogen Tid, og ere komne til en Alder af 11—13 Aar (begavede Børn endog før), godt have forstaaet det Sprog, Wexels's Bibelhistorie har, uagtet man har havt Adskilligt at udsætte paa det*). At optage i vort nu almindelige Bogsprog et eller andet provind-

*) Jeg har i lang Tid brugt denne Bibelhistorie og stedse erfaret, at alle nogenlunde begavede Børn have med egne Ord kunnet gjengive Fortællingernes Indhold, naar de havde læst den. Dette beviser, at den er affattet i et for Børn fatteligt Sprog, og i denne Henseende saavelsom hvad et barnligt, hjerteligt og bibelsk Sprog angaar er den endnu ikke, synes mig, overtruffen af andre Bibelhistorier.

sielt Udtryk eller, hvad Verbernes Talform angaar, kun bruge Enkelttallets, hjælper Intet til at befordre Forstaaeligheden. Det kunde være, at man istedetfor „kunne“ og „skulle“ brugte „kan“ og „skal“ da hine Ord af Almuesfolk forstaaes som „kunde“ og „skulde.“ Et Sprog, som det i Lektor N. Tønder Nissens Verdenshistorie, er det letteste at forstaa for den simple Mand.

Det er da min Mening, at Læreren i en Almueskole paa Landet i sin Tale med eller til ældre Børn, som have opnaaet en større Modenhed, kan nærme sig mere Bogsproget eller det Slags Sprog, som den saakaldte konditionerede Stand bruger, forsaavidt han selv er dette Sprog voxen, saa hans Tale ikke bliver affekteret. Men overalt prøve han da nøie, om Børnene virkelig forstaa ham, saa at han ikke staar for dem, „som den, der taler i et fremmed Tungemaal.“ At Sprogøvelser, der hensigtsmæssigt forbindes med Læseunderviisningen, maa gaa iforveien og vedblive under hele Skoletiden, er en Selvfølge.

Vor Tid er nu bleven Reformens Tid, hvad Almueskolevæsenet paa Landet, især dets ydre Forfatning, angaar. Maatte ogsaa den indre faa idetmindste en tilsvarende Reform, og dertil hører, efter mine Tanker, blandt Andet ogsaa det, at Lærestoffet meddeles Børnene i et for dem forstaaeligt Sprog, der tillige vækker og bevarer deres Interesse for Underviisningen.

Til ovenstaaende lille Opsats, der blev nedskrevet forrige Sommer, har jeg paa Grund af senere Begivenheder at føie nogle Ord. Som man seer, ønsker jeg at Underviisningen i Almueskolen, især den første for Barnet, maa meddeles det i dets eget Sprog og heri er jeg bleven bestyrket ved den Erfaring, jeg i denne Vinter har gjort. Men jeg kan dog ikke finde det gavnligt, men langt fra Børnenes og i det Hele Landalmuens Tarv, at deres Lærebøger og andre Skrifter, hvoraf de skulle erhverve sig Oplysning, affattes i et Almuesprog eller efter en vis Dialekt. Herimod stille sig følgende Hindringer:

1) Maatte Barnet enten lære tvende Sprog: det nuværende Bogsprog og det nye — eller vilde hele vor Literatur i det førstnævnte Tilfælde blive fast utilgjængeligt for det, omtrent som Oldsproget nu er; thi en Mængde Ord og Ordformer vilde være uforstaaelige for det. Hvormange Almuesfolk er der, som nu forstaar Oldsproget? Den knappe Tid, Skolelæreren har at undervise i, Skoleforsømmelser, mange Børns mindre gode Evner, det meget Andet, der skal læres, alt dette opfordrer jo nok til at sysselsætte Børnene, af hvilke Flere alligevel have Møie med at lære at læse, kun med eet Sprog.

2) Forældre og Opdragere af Almueklassen, som selv undervise deres Børn, hvilket altid sker med Barnet, naar det først begynder at

læse, ville ikke i dette Fag formaa det, naar det ei kan ske i det Sprog, de selv have lært. Det er dog faktisk, at Almuesfolk i Almindelighed ikke kan læse Skrifter, affattede i et Bygdesprog. At saadanne Skrifter, som der siges, finde Afsætning paa Vestlandet, at Viser og deslige kjøbes og læses for Morro, beviser Intet med Hensyn til Østlandet, og ialfald ikke, at det store Fleertal af Læsere, der ikke bryde sig om Læsning for Morro, kjøbe og læse dem. Her i disse Egne have saadanne Skrifter ingen Udbredelse faaet.

3) Det er ikke venteligt, at Embedsstanden og den øvrige Deel af Nationen, som i det Væsentlige tale og skrive det nu brugelige Skriftsprog, vil opgive dette som Bogsprog, og da de fleste Skribenter høre til denne Folkeklasse, vil dette Sprog alligevel vedblive, selv om den for de lavere Folkeklasser udgivendes Literatur affattes i disses Talesprog; der vilde altsaa opstaa 2de Slags Skriftsprog, og mon dette vilde vorde til Landalmuens Gavn?

4) Det vil ikke lykkes at faa istand et Skriftsprog, dannet efter en vis Dialekt, f. Ex. den vestlandske, som vil blive forstaaelig for det hele Lands Almue. Dertil er Dialekternes Forskjellighed for stor. Med al Anerkjendelse af Ivar Aasens Sprogdygtighed og udmærkede Talent, mener jeg dog, at han ikke vil kunne faa indført f. Ex. paa Østlandet en Mængde Ord og Ordformer, som alene bruges og forstaaes paa Vestlandet; heller ikke at faa Udtrykkenes Betydning forandret. Jeg har læst i O. Vigs „Optegnelser over norske Ord," trykt i hans Folkeskole, 4de Aargang; men en Deel Ord i Samme bruges aldeles ikke her; andre have her en anden Betydning end der i „Optegnelsen" er tillagt dem. De første ere derfor i disse Egne uforstaaelige*).

* * *

Som anført, ønsker ikke Almuesmanden selv, at hans Talesprog tillige skal blive Skriftsproget. Jeg har endog erfaret, at han fortørnes over saadanne Forsøg, og en ganske oplyst Bonde kaldte dem meget alvorlig et „Spektakel," hvortil han føiede et endnu stærkere Udtryk. Den Skrivemaade, som de saakaldte Dansk-norske (den knudsen-bangske) have begyndt med, hjælpe

*) Jeg erindrer endnu en Fortælling, som jeg i min Ungdom hørte af en Bonde, at nemlig en Storthingsmand i det Nordenfjeldske havde gjort længere Reiser i Syd (i Bergens Stift), og at han kom saa langt „at han ikke synderlig forstod Beboerens Sprog." Ogsaa jeg maa tilstaa, at da jeg engang opholdt mig nogle Dage paa et Sted i samme Stift, forstod jeg, især i Begyndelsen, ikke Alt hvad Folk, navnlig Fruentimmer, sagde, naar de talede rast med hverandre, og jeg var ofte i Forlegenhed for, hvad jeg skulde svare, naar man spurgte mig, fordi jeg ikke var hjemme i Dialekten. Jeg mener det her vilde gaa ligeledes med et Skriftsprog efter vestlandsk Dialekt, at det nemlig vilde blive uforstaaeligt.

ikke til at gjøre Bogsproget forstaaeligt for Almuesmanden, men kun til at forvirre ham, og især til at gjøre den Retskrivning, Ungdommen skal lære, end mere broget og vanskelig for den. Sproget er og bliver dog dansk alligevel, medens Tvetydigheden bliver stor. Naar man skriver „Bok" istedetfor „Bog" (den sidste Skrivemaade forstaar nu Enhver, som kan læse), da ville alle Folk paa denne Kant af Landet derved forstaa Dyret. „Han kjøbte en Bok." Ingen her vil falde paa, at det var en Bog, men en Buk, thi her kalder man dette Dyr Bok, ikke Buk*). Neppe andre Skribenter, end de, som fra Barndommen af have talt Almuesproget kunne skrive dette rigtigt, og derfor seer man, at de omtalte Forfattere, som blande Dansk og Almueudtryk sammen, begaa mange Bommerter mod dette Sidste, hvilke Almuesmanden leer ad; ligesom et sligt Sprog bliver ham foragteligt. Andre, og det er nok de Fleste, blive kjede af at læse deslige Skrifter, fordi de ikke forstaa dem eller fordi det forvolder saa stor Møie at slæbe sig gjennem dem, hvorfor Læserne kaste dem væk.

Vi ville ikke miskjende den gode Hensigt med deres nye Skrivemaade, men det maa vi sige reent ud, at de ikke gjøre Almuesmanden noget Gavn med den. Man taler om Norskheden, Hjemligheden o. s. v.; men Norskheden fremmes bedst ved sand Oplysning, og denne igjen, forsaavidt den fremmes ved Skrifter, ved at affatte disse i et forstaaeligt og bestemt Sprog. Ved at afskaffe en Deel fremmede Ord, skrive korte Sætninger, helst uden Mellemsætninger, bruge Udtryk som: „see hen til" istedetfor „Hensyn" (skjønt baade „Hensyn" „Anledning" og deslige Ord her af Almuesfolk baade bruges og forstaaes rigtig), vilde man langt bedre befordre Tydeligheden end med at skrive „Bok," „av" (hvilket sidste Ord paa Grund af sin ualmindelige Form neppe vil forstaaes). Altsaa: tror man, at det er til Landalmuens Gavn, at forandre dens Skriftsprog, saa lad denne Forandring blive fuldstændig og efter Ivar Aasens Skrivemaade eller omtrent som „Dølens;" den opvoxende Slægt faar da begynde med et andet Skriftsprog end det nu almindelige; den faar lære Sproget omtrent som nu, hvis man ikke trøster sig til at indføre i vor Literatur saamange Skrivemaader eller Skriftsprog, som der ere Dialekter i Landet. Det saakaldte Dansknorske gjør Forvirringen kun større.

J. Flotten.

---

*) Endog ved Udeladelsen af fordoblede Vokaler er der bleven en større Tvetydighed end før. Hr. Knudsen har søgt at forebygge denne ved f. Ex. istedetfor eet at skrive èt; men er det til Lettelse i Skolen at indføre flere Bogstavformer end dem, vi allerede have, og som Børn let ville overse og glemme? Naar han i Aftenposten No. 12, d. A., i Slutningen af sin Opsats skriver: „av hans Opsats blir En ikke vis paa det," da er det utydeligt nok, enten han mener „viis" eller „vis."

Meddelelse Pensionssagen vedkommende.

Efterat Christiania Skolelærerforening havde ladet indrykke den af Samme vedtagne Kommitteeindstilling og Forslag til Oprettelse af en Enkepensionsindretning for Almueskolelærere i begge Skoletidender og i Morgenbladet, lod den Sagen hvile en Stund for at afvente, om der i disse Blade skulde fremkomme Bemærkninger, der muligens kunde godtgjøre Gavnligheden eller Nødvendigheden af at tage denne Sag paa en anden Maade, end foreslaaet var. Da imidlertid ingen saadanne Bemærkninger fremkom*), troede Foreningen deraf at kunne slutte sig til, at dens Forslag i det Væsentlige billigedes, og fandt sig derfor opfordret til yderligere at fremme Sagen. Den udnævnte da en Kommittee bestaaende af Skoleinspektør G. Hansen og Skolelærerne Michaelsen, Holt, Skjegstad, Hvalby samt som Suppleant Thorstad til at foranstalte det Fornødne overeensstemmende med det vedtagne Forslag.

Kommitteen sammentraadte kort efter og udsendte endel Exemplarer af den trykte Udskrift af Skolelærerforeningens Forhandlingsprotokol og Kommitteeindstillingen til Kirkesangere og Skolelærere inden Christiania Stifts samtlige Præstegjælde, ledsaget af følgende Skrivelse:

I Haab om Deres Interesse for Sagen tillader man sig at sende Dem indlagte trykte Udskrift af Christiania Skolelærerforenings Forhandlingsprotokol og anmoder Dem om at virke for Sagens Fremme, ved at opfordre Kirkesangere og Almueskolelærere inden Deres Præstegjeld til at tegne Bidrag til Oprettelse af et Enkepensionsselskab for Almueskolelærere i det hele Land. De tegnede Bidrag, med fuldstændig Fortegnelse over de Bidragydende, bedes indsendt til Skoleinspektør G. Hansen.

Christiania den 12te Juli 1862.

Paa Skolelærerforeningens Vegne:

G. Hansen. C. Holt. L. Hvalby. L. Michaelsen. L. Skjegstad.

Endvidere oversendte Kommitteen trykte Exemplarer af Indstillingen til de øvrige Stiftssteders Skolelærerforeninger med Anmodning til disse om at virke for Sagen. I den Anledning har Skolelærerforeningen fra Christiansand modtaget følgende Meddelelse:

Til Christiania Skolelærerforening.

Thorsdagen den 17de Juli var Christianssands Skolelærerforening samlet i Anledning den Samme tilstillede Udskrift af Christiania Forenings Forhandlingsprotokol og besluttede strax at virke for den i

---

*) Et Par Opsatser angaaende denne Sag udtalte sig væsentlig i en videregaaende Retning ved Oprettelsen af en Pensionsindretning for Lærere tillige, hvilket imidlertid i selve Indstillingen fandtes tilstrækkelig imødegaaet.

bemeldte Udskrift omhandlede Pensionsindretning inden Christianssands Stift. Til at foranstalte det Fornødne i saa Hensende udvalgtes en Kommittee bestaaende af følgende 5 af Foreningens Medlemmer: Cand. theol. Christensen, Skolelærerne K. T. Bydahl, O. Jørgensen, H. S. Hansen og C. Arnesen.

Denne Kommitte havde den 19de s. M. et Møde og besluttede at fremsende bemeldte Udskrift i Cirkulærskrivelse til samtlige Stiftets Sognepræster med Anmodning til dem om at fordele de tilsendte Exemplarer af Udskriften til de dem vedkommende Skolelærere. Til sin Bestyrelse valgte den Undertegnede Christensen til Formand, Jørgensen til Sekretær og Bydahl til Kasserer.

1 Exemplar af ovennævnte Cirkulærskrivelse følger hoslagt. Det bemærkes, at Cirkulærskrivelsen tilligemed Udskriften ogsaa er sendt Christianssands Biskop og Stiftsprovst. Skulde den ærede Forening have noget at bemærke i Anledning vort Cirkulære bedes Meddelelser i saa Henseende os tilstillede.

Christianssand den 23de Juli 1862.

Ærbødigst

Christensen. **K. T. Bydahl.** **O. Jørgensen.**

Christianssand den 23de Juli 1862.

S. T.

Herr. Pastor N. N.

Allerede for flere Aar siden har der med megen Nidkjærhed været arbeidet for Oprettelse af en Pensionsindretning for Christianssands Stifts Lærere; Statuter vare udarbeidede og vedtagne, og Bestyrelse valgt, men da man troede sig Maalet nær, maatte den for saa mange af Stiftets Lærere kjære Tanke opgives, eftersom det fuldelig blev godtgjort, at de Fordele, en Indretning af nævnte Slags for en saa liden Kreds kunde yde sine Deeltagere, kun vare saare ringe. Man erkjendte da Ønskeligheden af, at Kredsen kunde udvides, og til megen Glæde var det derfor, at man blandt de paa det store Skolelærermøde i Christiania i 1860 behandlede Sager ogsaa saa den om en Pensionsindretnings Oprettelse for det ganske Lands Skolelærere. Almindeligt var Ønsket inden dette talrige Møde om en saadan Indretnings Stiftelse, og Christiania Skolelærerforening, som paatog sig at sørge for, at dette Ønske kunde vorde opfyldt, har senere havt denne Sag under omhyggelig Forberedelse og Overveielse og under 21de Marts d. A. fattet sin visselig til almindelig Tilfredshed fortjente Beslutning. I disse Dage har man, medsendende denne Beslutning og den Indstilling, hvorpaa denne er grundet, henvendt sig til Christianssands Skolelærerforening, for at denne inden sit Stift kunde virke til Sagens Fremme, og i et for nylig afholdt Møde,

bivaanet af saagodtsom alle Medlemmer, har denne sidste overdraget det til os Undertegnede at lade Opfordrig udgaae til Stiftets samtlige Skolelærere, at interessere sig for og yde Bidrag til Oprettelsen af en Pensionsindretning (Enkepensionsindretning) for Landets Lærere. Med Glæde paatage vi os dette Hverv, forvissede om, at den Interesse, som vi haabe, at Sagen vil blive omfattet med, vil give den et tilfredsstillende Udfald. At henvende os i særegne Skrivelser til hver enkelt Skolelærer i Stiftet, vilde blive et for stort og kostbart Arbeide; hensigtsmæssigst have vi troet det at være, at tilskrive samtlige Sognepræster i Stiftet og anmode dem om at forelægge Sagen for de dem vedkommende Lærere. Desaarsag henvende vi os derfor herved til Dem, Herr. Pastor, medsendende 4 (5) Exemplarer af Christiania Skolelærerforenings Beslutning, med Anmodning til Dem om, at De velvillig vil fordele dem blandt Deres Præstegjelds Skolelærere og Kirkesangere, og anmode hver den blandt disse, som vil yde Bidrag paa den i medfølgende Cirkulære nævnte Maade, at indsende dette i betalte Breve til undertegnede Kandidat Christensen. Vi tillade os at tilføie, at vi ei alene modtage Bidrag fra Kirkesangere og offentligt ansatte Lærere, men ogsaa fra enhver i Lærerstilling værende Seminarist, hvilken vi antage er berettiget til Optagelse i Foreningen. Enhver os ihændekommende Meddelelse om Sagens Fremgang skulle vi sørge for at bringe til videre Kundskab.

Anbefalende Sagen til den Herre, hvis Velsignelse kan gjøre det Lidet til Meget, tegne vi med Høiagtelse ærbødigst

A. Christensen. K. T. Bydahl. H. S. Hansen. O. Jørgensen. C. Arnesen.

Fra de øvrige Stiftssteder har Skolelærerforeningen endnu ingen Meddelelse modtaget, men forbeholder sig senere, saasnart de indløbe, at meddele disse samt hvad der forøvrigt denne Sag vedkommende maatte komme til dens Kundskab. Den benytter tillige Leiligheden til at anbefale Sagen til de Lærere, hvem Skolelærerstandens Vel ligger paa Hjerte.

Skole-Efterretninger.

Sverige. Wid ett skollärare möte i Wanneberga den 1 Juli sistlidet år med folkskollärare inom Lunds stift, — det första allmänna för hela stiftet — beslöts att årligen hålla ett allmänt möte, der stiftets skollärare och andra folkskolans vänner kunde samlas och meddela sig med hvarandra om den sak, hvoråt de egnat sin virksamhet, och att det andra mötet skulle hållas, i Lund vid den tid, som närmare bestämdes af bestyrelsen. Detta hålls den 18 och 19 Juli d. A. och att saken blifvit omfattad med intresse visade sig deraf, att denna gång hade omkring 250 skollärare och andra kommit tillsamman; ibland dessa märktes äfven åtskillige präster äfven sådana, som med viss

misstanka betraktat hvarje fri association, men som här i denna uppträdde och förde folkupplysningens och skollärare korpsens talan. De närvarande skollärarne hade äfven den glädjan att hafva Seminariiföreståndaren i Lund, E. Quiding, ibland sig, och ingen fanns väl, som icke önskade att han säsom ordförande ville leda mötets öfverläggningar, synnerligen som de fleste varet hans elever, dervid han mera än mången annan lärare för sitt milda och allvarliga sätt att umgås med dem tillvunnit sig deras förtroende och kärlek. Han öfvertog också den åt honom enhälligt erbjudna ordförandeplatsen, hvarpå han till vice ordförande föreslog kantor S. P. Rosenberg, hvilken enhälligt valdes dertill, hvarpå sidan skollärarne Ljungh och Landberg blifvit valde till secreterare. Öfverlæggningarne började om den 1sta frågan: Hvilka äro de förnemsta hindren för folkundervisningens raskare framsteg, och hvilka utsigter har man för deras undanrödjande? Skolläraren P. Landén, som väckt frågan, började discussionen med att anföra några af dessa hindrer, isynnerhet föräldrarnes allmänna liknöjdhet, hvarföre skollärarne äro illa aflönade, tillräcklig materal saknas och barnans skolgång försummas vissa tidar, undar det på andra skolan är uppfyld med flera än utrymmet medgifvar, hvarjemte skolstyrelserna här och der illa sköta sina åligganden och exempel på oskickliga skollärare icke heller saknas, men talaren hoppades dock, att då de nuvarande skolpiltarne kunnit uppvexa, skulle dessa vita att bättre uppskatta skolans fördelar. Kontor Rosenberg instämde visserligen härmed, men var dock liksom kyrkoherden Ternström öfvertygad, att om man hade låtit folkskolan frit utvickla sig på den grund, som lades med 1842 års skolestadga, och icke lyssnat till åtskillage reformatorers omstöpningsplaner, hvarigenom krafterna blifvit splittrade, skulle dock förhållandet varit vida bättre. Han trodde, att man hade glädjande utsigter för hindrans afhjälpande, dels genom de förhöjda fordringarne på lärarnes theoretiska og praktiska utbildning, dels genom de nyss utnämnde folkskoleinspectörerna, hvilka, såsom „öpartiska besigtningsmän på folkskolans bygning,“ kunna säga huru det står till och uppväcka såväl skolstyrelserna som folket ur sin likgiltighet. Åtskilliga andra talare visade äfven, huru förhållandet var betydligt bättre, der pastor och skolstyrelse gjort sin skyldighet och der christliga skollärare, hvilka, Gudilof! icke äro så få, med nit och alvar arbetat, fast det å andra sidan icke kunde förnekas att just desse blifvit af ogudaktige sinnan miskända och motarbetade. Mot ett förslag, att ett minimum af lästid skulle bestämmas till 3 månader, invindes att de trakter icke vore många, der en sådan bestämmelse var nödvändig, och folket, som gerna håller sig vid minimum, skulle på många ställen reducera den vanliga lästiden af 8 à 10 månader till 3ne; dessutom är ett minimum af kundskapsmått bestämdt, hvarföre ett sådant torde vara nog. Kyrkoherdarne Schönbeck och Ternström*) gåfva skollärarne goda vittnasbörd, såsom de der hade tillvunnit sig talarnes aktning och den sistnänmde, en mycket sträng man, vittnede att vår folkskola burit ganska herliga frukter.“ **) Båda öfver-

---

*) Båda hafva varit riksdagsmän i prästeståndet och den sednare är återvald till instundande riksdag.

**) Detta var verkligen ett godt vittnasbörd, som vid mötet aflades, och ingen kan säga att skollärarne vittnade i sin egen sak.

ensstämde de deri, att om en eller två af de lägsta klasserna i elementarläroverken*) borttogos, skulle folkskolans anseende komma att höjas. Sedan åtskillige andre talare ytrat sig, sammanfattades resultatet af discussionen i føljande resolution: Hindren ligga dels i skolstyrelsernas försumlighet, dels i församlingarens liknöidhet, dels deraf att lagstiftningen icke satt de serskilda slagen af skolor i organiskt sammenhang med hvarandra och dels i skollärarnes otillräckliga aflöning och ringa kunskapsmått. Dessa hinder synas dock genom sednaste stadgangden om seminariibildningen**) och skolornas inspecterande vara på väg att afhjelpas; under hopp att äfven skollärarelönerna skola vinna förbättring böra lärarne i hopp till Herran hvar i sin stad söka göra skolstadgan***) till en verklig sanning.

Det discussionsämne, som derefter företogs var: Gäller det uppkomna ropet mot katekisutanläsningen antingen sjelfva den nuvarande katekisförklaringen, eller utanläsning i allmänhet, eller utanläsningens missbruk?

Man kunde med skäll göra en sådan fråga, ty isynnerhet under sednaste tidan har man å ena sidan på många ställen ansett hela christendomsundervisningen böra bestå uti ett mechaniskt uppläsande af styckena uti den narvarande förklaringen af Luthers lilla katekis, författad af erkebiskop Svibelius och omarbetad af erkebiskop Lindblom i samma form som Pontoppidans katekis, men med icke på långt nära så rent christligt innehåll; å andra sidan hafva starka röster höjts mot all utanläsning. Wisserligen hördes icke på detta möte någon af dessa ytterligheter, såvida icke en tillstymmelse till den förstnämnda. Man lade dock vigt vid att minnet är en elastisk egenskap, som kan bära rätt mycket och att man under barnaåren bör anlite denna hos barnet starkast framträdande själsförmögenhet. Om än det som nedlägges der icke genast kan af barnet uppfattas, har dock erfarenheten visat, att det vid en mognare ålder, ja in på sednaste ålderdomen kan blifva till välsignelse. Wisserligen bör man bemöda sig derom, att barnen komma att förstå hvad de lära, så långt som christendomens sanningar kunna fattas med förståndet, ty man bör ändä komma ihåg att dessa äro mera föremål för tron än för förståndet. Under discussionen upplyste ordföränden att Doctor Torén blifvit af regeringen utskickad för at taga kännedom om sättet för christendomsundervisningens meddelande utomlands, och hade nu efter sin hemkomst afgifvit utlåtande, deri han först upplysser att, fastän man i Tyskland icke har någon auctoriserad lärobok, få ändå barnen der lära åtskilligt utantill såsom psalmeverser och valda bibelställen, serdeles pericoperna, och sedan föreslår han att christendomsundervisningen må börja med föresägande af bibliska historien och derpå med de tio buden, trosbekännelsen, bönerna och instiftelse orden till sacramenterna först utan och sedan med Luthers förklaring men den Linblomska ansågs alldeles olämplig. Att hvarje lexa skulle först förklaras innan den lärdes och att läraren genom allvaret i sitt sätt gör barnan högtidligt stämda, betonades. — Någon meningsskiljaktighet röjde sig också vid mötet angående lärobokens form; några önskade frågornas och svarens bibehållande emedan de hade åldren

*) De skolor, som dimittera till universitetat. **) Dannelsen. ***) Loven.

för sig och antågos äfven lämpligast, andra deremot trodde att eftertankan såväl hos lärare som barn skulle skärpas, om man finge läroboken i akroamatisk form, och att den kateketiska var förorsakad af äldra tidars okunnighet som gjorde den nödvendig. Mötets beslut blef: Då utanläsningen i sig sjelf icke är något förkastligt, vare sig i ena eller andra läroämnet, så torde ropet mot utanläsningen komma sig af utanläsningens missbruk och beskaffenheten af den närvarande förklaringen af Luthers katekis.

Derefter förekommo några frågor om skolmateral och lästid, hvilka jag, för att icke upptaga för stort utrymme, vill förbigå.

Frågan: Hvilken fördel kan man venta sig af de resande folkskolinpectörerna besvarades af mötet med följande resolution: I betraktande af den tröghet och liknöjdhet, som på många ställen visats i frågan om skolstadgans verkställighet, anse alla de närvarande skolinspectörer vara af synnerlig nytta såsom opartiska besigtningsmän; men det önskades allmänt att inspectörerna måtte sättas i tilfälle att mera egna sig deråt, än som hittills kunnat ske.

Derefter företogs frågan: Hvilken plats bland folkskolans undervisningsämnen bör undervisningen i modersmålet intaga och huru bör denna undervisning lämpligast meddelas? hvilkan föranledde en discussion, hvars resultater af v. ordföranden sammenfattades i följande af mötet antagna resolution: Språkundervisningen bör i allmänhet icke anvisas någon särskild plats i folkskolan, utan bör vara en fortgående, lefvande, mundtlig undervisning i mån af barnets uppfatningsförmåga, men att egentlig språklära icke bör sättas i barnens händar innan minimum af det föreskrifna kunskapsmåttet blifvit inhemtadt.

Till slut förekom en fråga: Är det i folkskolans intresse att skolläraren mera direct verkar för nykterhetssaken och om så är huru skula han lempligast ästadkomma detta? skolläraren Ljungh hade väckt frågan och ansåg sig böra från sin ståndpunct besvara den. Det men han ansåg folkskolan hafva af dryckenskapen bland folket var: bristande uppfostran och undervisning i hemmet, hvaraf följde att barnen komma smutsiga, sjelfsväldiga och liknöjda i skolan, att skolans arbete motvirkades af hemmets, att på dryckenskapen begåfvna föräldrats barn voro vanligen slöa till fattningsgåfvor eller hade en klen fysik, som gjorde att skoltiden blef ofta afbruten af sjukdom. Då nykterhet vare det enda korrectiv han kände mot dryckenskapen, kunda han icke annat än besvara frågans föra del med ja. Med hänseende till des andra del, förutsatte den absolut nykterhet hos läraren, ty måttlighetsuparen är det onda exempel, hvarpå drinkaren stödjer sig, hvarföre en snillrik man yttrat: „då suparen kommit i rännstenen eller landvägsdiket har han hunnit till dryckenskapens oskyldighetstillstånd.“ Skolläraren bör begagna sig af alla tillfällen han har, för att i skolan bringa barnen afsky för spirituosa, både genom att framhålla Guds ord och hvad erfarenheten lärar; han bör äfven söka att så mycket han kan verka på barnans föräldrar, så att svenska folket måtte såsnart som möjligt blifva ett nyktert folk. Åtskilliga talare yttrad sig i samma riktning, ibland hvilka en af lärarne vid Lunds katedral skola, Hr. Lundborg, som ansåg det nyttigt att man i skolan bibringade kännedom i helso-

läran, deraf kunda folket komma til insigt om spritdryckernas skadlighet. Mötets enhålliga svar på frågan var: Då dryckenskapen förslöar menniskan både till kropp och själ och erfarenheten visar att supiga föräldrar hafva ringa eller ingen omsorg om sina barns undervisning och det äfven visat sig att barn af sådana föräldrar hafva svärare att uppfatta og emottaga skolans undervisning; så anser mötet det ligga i skolans interesse, liksom det är lärarens pligt att med alla de medel, som kunna användas motarbeta dryckenskapen och i synnerhet med sitt eget exempel, undervisning och förmaning i skolan, äfvensom kärleksfulla samtal med de äldre, verka för nykterhetssaken.

De narvarande beslöts att nästa möte skulle äfven hållas i Lund 1863, samt uppdrogo åt seminarii förståndaren E. Quiding att jemte skollärarne J. Ljungh i christianstad och P. M. Lundberg i Hesslunda, adress Helsingborg, att bestämma dagen och träffa nödiga anstalter derføre. Mötet afslutades med bön og sång af v. ordföranden den 19 kl. 1 e. m. och med allmän tilfredställelse med dess resultater reste deltagarna derifrån. J. Ljungh.

Danmark (Af et Brev). „Norske Brødre! — — Tak for al den Glæde, I beredte mig! Tak for hvert trofast Haandtryk, for hvert kraftigt, kjærligt Broderord, I talte! Disse Ord ere mig en Borgen for, at vi, der hernede undfangede og fremsatte Tanken om et nordisk Skolemøde, have berørt en Streng, der giver Gjenlyd i nordiske Skolemænds Hjerter. Opfylder da det Løfte, I gave mig, at bringe den foreløbige Indbydelse vidt omkring i Eders Land til Lærere og til Enhver, hvem Skolens — Folkets Sag ligger paa Hjerte! Forbereder Eder, som vi her ville gjøre det, til kraftig og dygtig Forhandling i de Dage, der skulle samle os i Danmarks Hovedstad: da skal Mødet 1864 blive til Held for den nordiske Folkeskole, da skal mangt et Frøkorn blive udstrøet, der vil bære herlig Frugt for Nordens Fremtid. Dertil give Gud sin Velsignelse! Jeg sender Eder hjertelig Hilsen fra Danmark, og beder Eder være fuldt og fast forvissede om, at der hernede gives varme Hjerter og aabne Arme, der længes efter at modtage Eder og samvirke med Eder! Gud være med Eder og al Eders Gjerning!

Aarhus den 5te September 1862.

Eders hengivne Broder
Kraiberg.

Literære Efterretninger.

Jordbeskrivelse. Læse- og Lærebog for Almue- og Borgerskoler ved Siegwart Petersen. 192 Sider. Pris indbunden 24 ß. Cappelens Forlag.

Af Lærebøger i Geografi, nærmest bestemt for Almueskolen, har vi hidindtil kun havt to, nemlig Platou's og Daaes, men dette Tal er nu forøget med en tredie, den i Overskriften nævnte. Den afviger noget, hvad Plan og Ordning af Stoffet angaar, fra sine Forgjængere. Saaledes tages Himmellegemerne og deres Inddeling til Udgangspunkt, hvorfra Forfatteren kommer til vor Jord. Den gjør han os da bekjendt med i følgende Orden: Jordens Skikkelse, Størrelse og Bevægelse; Paralelkredse og Middagslinier, Længde- og Breddegrader, Jordbelter eller

Zoner; Land og Vand; Fastlandenes og Havenes Størrelse; Landene i alle Verdensdele; en omstændeligere Beskrivelse af Havene; Bjerge, Høiland og Lavland, Ørkener og Ødemarker, Vasdrag og Kanaler, først i den gamle Verden under Et, saa i de to andre Verdensdele; Flod og Fjære, Strømme; Luften og Vinden; Regnen, Snegrændsen og Veirlaget; Folkeraser, Sprog, Dannelse, Religion og Stater; derpaa en fuldstændigere Beskrivelse af de forskjellige Stater i alle Verdensdele. — Hvilken Plan og Ordning af det geographiske Stof nu er den bedste, enten den, som Platou og Daa har fulgt, eller den, som findes i denne Bog, er ikke saa godt at afgjøre, da enhver Lærer synes bedst om den Plan, som han under sin Undervisning er bleven mest fortrolig med. Dog kan det vel neppe nægtes, at det bliver noget kjedende og trættende baade for Lærer og Børn at holde paa hele Timer udelukkende med Angivelsen af en hel Mængde Bjergkjeder Jorden rundt og ligesaa hvad Elve, Lande osv. angaar. Mere Afvexling i Stoffets Behandling bidrager overmaade meget til, at Undervisningen bliver mere livlig, hvilket vækker baade Lyst og Interesse hos Barnet. Forfatteren af denne Jordbeskrivelse synes ogsaa at have følt, at noget saadant maa til; thi ved Enden af enkelte Afsnit kommer han enten med endeel Repetitionsspørgsmaale, eller med interessante Oplysninger om Afstanden mellem forskjellige Steder, om hvor lang Tid der behøves til at seile eller reise fra et Sted til et andet osv. Dette forekommer mig som grønne Oaser i en stegehed Sandørken, hvor man kan hvile sig lidt til at fortsætte paa ny Frisk igjen; men det er Skade, at de er saa faa. Repetitionsspørgsmaalene er ikke blot gavnlige for de Børn, som benytte Bogen, men kan ogsaa tjene den mindre øvede Lærer til Veiledning, hvorledes han skal søge at indprente det Gjennemgaaede i Børnenes Hukommelse. Saa meget om selve Jordbeskrivelsen. Efter denne indeholder Bogen — og det næsten to Tredieparter af dens hele Volumen — en Mængde geografiske Fortællinger, om jeg saa tør kalde dem. Flere af dem er meget interessante og belærende og giver Bogen et høit Værd. Disse ret benyttede i Skolen, vil ikke alene gjøre Undervisningen interessant men ogsaa virkelig dannende, hvilket al Undervisning bør være. Derfor ønsker jeg ogsaa, at Bogen maa blive saa udbredt som muligt; ikke blot Børn men ogsaa Voxne vil have godt af at læse disse Fortællinger. Hvad Sproget i Bogen angaar, saa er det meget simpelt og fatteligt, men idetheletaget ikke saa norsk som i de Bøger, samme Forfatter før har skrevet med særligt Hensyn til Almueskolen. Især gjelder dette Fortællingerne; thi her synes jeg at han mangesteds kunde have brugt norske Ord og Udtryk istedetfor fremmede. Men da han har laant de fleste Fortællinger af berømte Forfattere, saa har han maaske af Ærbødighed for deres Dygtighed ikke villet foretage nogen Forandringer med deres Sprog. At en saadan Forsigtighed er berettiget, hvad Stykker af norske Forfattere angaar, maa indrømmes; men naar Talen er om Oversættelser, saa maa de kunne gives i et saa norsk Sprog som muligt, uden at derom skal kunne siges, at man gaar vedkommende Forfatteres Ære fornær. Dog, vinder Bogen den forønskede Udbredelse, saa der engang maa tænkes paa et nyt Oplag, da vil nok Forfatteren foretage mange Forandringer og Rettelser, baade hvad Sprog og Indhold angaar, saa at Bogen vil faa et endnu større Værd, end det, den allerede har i sin nuværende Skikkelse. **M. Trøan.**

Fra en af sine akademisk dannede Medarbeidere har Red. desuden erhvervet en Anmeldelse, der suplerer Hr. Trøans. Den lyder saaledes:

Af den dygtige Siegwart Petersen, som før har leveret 2 „Læse- og Lærebøger," en Norges Historie og en Verdenshistorie, kunde man vente, at han maatte levere ogsaa en god Jordbeskrivelse. Og man maa vel sige, at han med denne Bog ikke uheldigen har løst sin Opgave. Det egentlige geografiske Stof findes paa de første

70 Sider. Foruden de kjendte — i Geografier sædvanlige — Definitioner af de forskjellige geografiske Begreber, som Fastland, Halvøer, Jordtanger osv. osv. korte Fremstillinger af Passatvindenes og Havstrømmenes Theorier, er dette ikke andet end en tør Navneopregning, og man maa sige, at det er altfor mange Navne for Almueskolens Brug. Men Forfatteren fraraader gjentagne Gange i Noter nedenunder, at Nogen skal lære alle disse Navne udenad, men tilraader derimod at lære Geografien ved Hjælp af Kartet. Neppe vil det kunne negtes, at han paa sine Steder gaar noget for systematisk frem. Istedetfor at Platou f. Ex. opregner de Elve i Europa, som løbe mod Nord, dem, som løbe mod Syd osv., hver for sig, hvilket ganske vist er det Forstaaeligste og Anskueligste, fortæller Petersen paa Side 24, at „Vandskillet i Europa gaar i en bugtet Linie, fra Gibraltar over St. Gotthard til det kariske Hav," deler derpaa Elvene i dem, som findes „ovenfor" det store Vandskil og dem, som findes „nedenfor" samme. Til første Klasse hører da f. Ex. Guadalqvivir, Glommen, Thamsen, Petschora osv. Til den anden Klasse Wolga, Ebro osv. I Skrivemaaden, som er tillempet noget efter Almuesproget, havde mere Konsekvense været ønskelig. Det er saaledes f. Ex. ikke godt at vide, hvorfor han ikke ligesaa godt kunde skrevet Larvig, som han har skrevet Laagen. Den anden og større Deel bestaar af en Samling af interessante Skildringer om de forskjellige Landes Beskaffenhed, Sæder, Folkefærd m. M. efter Hansteen, Levingstone, Schouw, Anderson o. m. Fl. B.

— **Naturhistorie** for Borger- og Almueskoler ved Seminarielærer H. Mortensen. Denne lille Bog egner sig ved sit passende Omfang og folkelige Sprog særdeles for de lavere Skoler. Den omfatter Dyrlære, Plantelære og et kort Omrids om Mineralier og Metaller. Dyrlæren er behandlet temmelig fuldstændig, ja, det kunde gjerne indvendes mod den, at alt for mange Arter er optagne. Havde Antallet heraf været indskrænket noget, saa kunde der været anvendt mere paa Beskrivelsen af de mere vigtige og almindelige Arter. Imidlertid er Beskrivelsen over Ordener, Slægter og Arter saa let og vel afpasset, at den ingensteds selv under den tarveligste Veiledning vil falde Eleven vanskelig, ligesom Beskrivelsen af enkelte, mindre vigtige Arter uden Skade for det Hele kan forbigaaes. Hvad her er sagt om Dyreriget, gjælder ogsaa, og maaske i end høiere Grad om Planteriget. Men uagtet det store Antal Familier, Slægter og Arter, der nævnes, gjør dog den heldige Fremstilling Arbeidet under Læsningen let, og ved et skjønsomt Udvalg kan man finde det Vigtigste og Nødvendigste.

Imidlertid kan vi ikke forbigaa at omtale en meget følelig Mangel ved Bogen: den har ingen Tegninger. Vistnok er man derved nødt til at betragte Naturen selv, hvilket jo altid er det bedste; men herimod stiller der sig dog saa mange Hindringer, at Lærer som Elev i de fleste Tilfælde vil blive staaende ved det ufuldkomne Indtryk, som meddeles gjennem Beskrivelsen.

Saavel under Plante- som Dyrlæren er kun benyttet danske Navne. Herved vil en Lærer i Norge ofte komme i en Smule Forlegenhed, især under Læsningen af Planteriget, da et stort Antal Planter hede anderledes i Danmark end i Norge, selv blandt den mest dansktalende Del af Folket. I slige Tilfælde var det godt at vide Plantens latinske Navn efter Linné.

En anden liden Bog med samme Formaal: Naturkundskabens Indførelse i Skolen, er en ligeledes i Kjøbenhavn udkommen „**Botanisk Lommebog** for Skoler. Til Brug for Eleverne paa botaniske Vandringer" ved T. Dahl. Anden Udgave. Denne lille Bog leverer et letfatteligt Schema efter Linné's System med en kortfattet Beskrivelse over 370 Planter. Da Bogen har optaget Planternes saavel

latinske som danske Navne, kan den være et nyttigt Tillæg til Mortensens Naturhistorie, ligesom den særdeles egner sig for Studerende paa Fodture. S.

— **Ved Saltsøen.** Et Besøg hos Mormonerne i Utah af William Chandless. Oversat fra Engelsk af F. Sørensen. 322 Sider (Wøldikes Forlag). Paa en Tid da det nogetnær Utroligste sker, at Mormonerne, idet de snige sig om i Husene og prædike Kjødets Evangelium, vinde Tilhængere i By og Bygd i et kristent Land, hvor Guds Ord og Sakrament forvaltes purt og rent, er det en Skyldighed at nævne et Værk, hvorigjennem de historiske Kjendsgjerninger, grebne ud af Livet, tale om den Færd, „de sidste Dages Hellige" øve. Af Jensenius har man, som bekjendt, en god Sammenstilling af „Mormonernes Lære og de Kristnes Tro." Nu har man i ovennævnte Skrift et godt Suplement til Jensenius's. Chandless reiste som hyret Fragtekudsk, saa ingen Mistanke faldt paa ham for Speideri. Derved fik han den bedste Leilighed til at beskue Livet i dets Hverdagsskikkelse og til at give sine Læsere et tro Billede deraf. Fremstillingen er given i Dagbogsform. Bogen fører egentlig ikke nogen skarp Polemik; men den historiske Fremstilling selv giver Læserne Materialier til en saadan. Bogen fortjener derfor Udbredelse.

— **Samleren** for Skolen og Læreren, udg. af Lærer C. C. Carlsen i Slagelse, udkommer hver Uge, mindst et Halvark, og koster 29 ß dansk eller 18 ß norsk hvert Fjerdingaar.

Udnævnelser.

Trondhjems Stiftsdirektion: Den 21de Oktbr. 1861. Seminarist P. Winsnæs til Skolelærer i Singsaas. 25de Novbr.: Seminarist J. P. G. Qvarme til Skolelærer i Frosten. 30te: Seminarist J. Orseth til Skolelærer i Qværnæs og Kirkesanger i Grib Sogn. 7de Decbr.: Seminarist John J. Reitan til Skolelærer i Aalen og Seminarist Nicolay O. Skarphoel til Skolelærer i Rissen. 20de: Seminarist Qværving til Skolelærer og Kirkesanger i Skeids Sogn. 24de: Seminarist H. J. Toudevold til Skolelærer i Qværnæs. 10de Jan. 1862: Lærerskoleelever H. Digre til Skolelærer i Budalen, Solberg til Skolelærer i Sognedalen og Seminarist O. E. Stav til Skolelærer paa Lemstranden. 20de Febr.: Seminarist C. Øie til Kirkesanger og Skolelærer i Hevne. 28de: Seminarist P. Amdahl til Skolelærer i Selbo. 8de Marts: Seminarist H. B. Løvaas til Skolelærer i Klæbo og Seminarist Resset til Skolelærer i Bynæsset. 31te: Seminarist M. L. Fogedenget til Skolelærer i Høilandet. 17de Juni: Seminarist P. A. Vig til Skolelærer i Størdalen. 4de Aug.: Seminarist H. J. Gulliksstad til Andenlærer ved Røros høiere Almueskole og Seminarist P. D. Tønseth til Skolelærer ved Røros Fastskole. 13de Septbr.: Seminarist B. Ambjørnsen til Skolelærer i Thingvold; Seminarist M. J. Qvande til Kirkesanger og Skolelærer i Ørendalen; Seminaristerne A. Wodahl og J. T. Bjørgum til Skolelærere i Sparboen; Seminarist A. Orseth til Skolelærer i Øre Sogn; Seminaristerne C. M. Carlsen, A. Johnsen, O. O. Braa og O. A. Vanvig til Skolelærere i Inderøen; Seminarist J. J. Sletvold til Skolelærer i Børsen; Seminarist A. A. Flaa til Skolelærer i Meelhuus; Seminarist O. Havdal til Skolelærer i Meelhuus; Seminarist L. T. Soleim til Kirkesanger og Skolelærer i Edø; Seminarist O. J. Høyem til Skolelærer i Bynæsset; Seminarist A. Paaske til Skolelærer i Sundalen; Seminarist N. J. Sækkenæs til Skolelærer i Veø. 15de: Lærerskoleelever A. A. Greffstad og A. J. Merck til Skolelærere resp. i Meeldalen og Rennebo.

Kristiania.
Redigeret af S. M. Krognæs. — Trykt og forlagt af J. Chr. Gundersen.

― 167 ―

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 11. Aarg. 2.

Indhold: Om Undervisning i Bibelhistorie. — Gjensvar. — Skole- og Literære Efterretninger.

Novbr. 1862.

Om Underviisning i Bibelhistorie.

Af Kand., Seminarlærer Høyer.

(Fortsættelse fra Nr. 9.)

Jo ældre nu Børnene blive desto mere kan Anvendelsen komme, i Udstrækning og Maade altid afpasset efter deres Udvikling og Forholde. Dog maa Anvendelsen aldrig fortrænge og overskygge Historien selv. Denne bør tale selv, saameget som muligt, ogsaa paa de senere Trin. Den bibelske Historie være selv det Alt Beherskende og for Anvendelsen Bestemmende. Man fjerne sig ei ved Udviklingen for meget fra Historien og lade denne ogsaa bestemme Gangen i Anvendelsen efter dens egne klart fremtrædende Hovedmomenter. Dog herom Mere nedenfor. Vi ville nu som Slutning af 1ste Afsnit meddele Fortalen til 3die Oplag.

„Hvad jeg allerede i Fortalen til første Bind af disse Samtaler paapegede, at Bibelhistorien egentlig er Kjernen af vor Religion, er blevet mig endnu klarere ved Bearbeidelsen af det andet Bind. En Lære er som et Legeme, der i og for sig er dødt, den faar først Liv ved Historien; men Historien er levende og bestaar af Legeme og Sjæl, ligesom Menneskets naturlige Liv. Meget sandt siger derfor Haman: Enhver bibelsk Fortælling er et Afbillede af Mennesket; thi den bestaar af et Legeme, der er Støv og Aske og forgjængeligt, nemlig det synlige Bogstav, men ogsaa af en Sjæl, Guds Aande, Livet og Lyset, som skinner i Mørket*). Hertil kommer endnu, at det Liv, som hersker i den hellige Historie, stammer fra Guds Aand, der ogsaa vil have sit Værksted i vort indre Liv.

---

*) Det Samme er blevet bemærket af andre aandrige Mænd. Bengel: Ligesom Mennesket bestaar af Legeme og Sjæl, saaledes have de guddommelige Frelsesforanstaltninger ogsaa en dobbelt Side. Mystikeren Weyer, som levede ved Aaret 1550: I alt det Billedlige og udvortes Historiske i Skriften skal man erkjende det evige Væsen, den indre skjulte Sandhed, Himmerigets hemmelige Viisdom inden i os, som en Aabenbaring, der fremtræder tilhyllet i legemlig Skikkelse og først afsløres ved Aanden. For den, der ikke kan erkjende dette i Skriften, maa Meget i den synes Daarskab, som dog er den høieste Viisdom; han forstaaer den tildels slet ikke, tildels kun halvt. (Forf. Anm.)

Dette er da ogsaa Grunden til, at enhver bibelsk Fortælling, enten den nu handler om ædle eller om skjændige Ting, bliver til en Prophetie, der opfyldes igjennem alle Aarhundreder — vi kunne tilføie: ind i Evigheden — fordi, efter Weyers Udsagn, den ydre Historie kun er en i legemlig Skikkelse tilhyllet Aabenbaring af vort eget Liv fra Vuggen til ind i Evigheden. Jeg erkjendte, siger Hamann (Tanker over mit Levnetsløb), mine egne Synder i det jødiske Folks Historie og takkede Gud for hans Langmodighed mod dette hans Folk; fordi intet Andet end dette Exempel kunde berettige mig til at nære et lignende Haab. Derfor maa da ogsaa den hellige Historie være det første og vigtigste Moment i Opdragelsen og Underviisningen og Læren det Andet. Forholder nu dette sig rigtigt, saa maa der ogsaa i de høiere Klasser indtræde en væsentlig Forandring i Religionsunderviisningen med Hensyn til Anordningen af det, der skal foredrages. Historien maa nemlig gaa forud, fordi Lærdommen fremtræder levende i den; den er ligesom den levende Forklaring af Begrebet. Derpaa følger Læren; nemlig det Samme, der i Historien staar fast som et Liv, fremtræder nu ogsaa som en Lære i den hellige Skrift; her komme altsaa de Skriftsteder i Betragtning, som handle herom. Nu fremgaar af Historien og Læren det levende Folks, den christelige Menigheds og Hjertets egen Historie. Denne Vei kan enhver bibelsk Underviisning følge, da Guds Virken er berettet i Skriften, og de menneskelige Karakterer i den ere saa uendelig mangfoldige. Nogle Exempler ville gjøre det tydeligt. Jeg vil vise, hvorledes Gud styrer Alt, og gaaer da ud fra Josefs Historie, hvoraf det først viser sig, at Gud styrer Alt underfuldt. Derpaa hedder det: det Samme lærer Skriften — Herrens Raad er underligt o. a. St. Dernæst: Viser den samme Styrelse sig endnu? Vi betragte da Naturen, vor Menighed, vor By, vort Huus og Hjem, for at paavise Guds underfulde Styrelse. Gud er viis. I Historien findes Begrebet og tillige Beviset for det, nemlig i Skabelseshistorien, i de Enkeltes og i Folkenes Liv (Israels). Det Samme lærer Skriften (Bibelsprog); og det viser sig endnu i Naturen (Regn, Vind, Misvært) i vor Byes, vort Hjems Historie. Heraf fremkommer da ligesom af sig selv det Resultat: Han, som kan Stormen binde og lede Bølgen blaa, han kan og Veien finde, hvorpaa din Fod kan gaae. — Denne eneste sande Fremgangsmaade følger den hellige Skrift selv, naar den f. Ex. siger: Værer barmhjertige ligesom Eders himmelske Fader er barmhjertig, og derved lærer os, at Guds Barmhjertighed skal være Grunden til vor Barmhjertighed. Ifølge dette Sted maa Udkastet til en Samtale over Barmhjertighed mod vore Medmennesker nødvendigviis blive følgende: Jeg paaviser Guds Barmhjertighed af den hellige Historie, som oplader os hans Hjerte og viser os utallige Exempler paa hans Barmhjertigheds „Rigdom.“ Nu følger Befalingen: Værer ogsaa I barmhjertige, rige paa Barmhjertighed osv. Derpaa vises der, hvorledes Børnene i deres Liv i Forhold til Andre, sine Forældre, Slægtninge, Syge, Fattige osv. skulle opfylde denne Pligt, som de nu gjerne udøve, fordi Gud og Jesus gjøre det. Paa samme Maade behandles ogsaa Stedet: Elsker Eders Fiender, — paa det I skulle vorde Eders Faders Børn —. Men skal jeg da slet ikke opstille Begrebet selv? vil man spørge. Jo, men i al Korthed og saaledes at det ganske falder sammen med Fortællingen og er nøie forbundet med den, desto mindre bliver det da glemt; det

bliver derved til en indre Gjerning, en indre Historie og skiller sig nu aldrig mere fra Livet, men begge, Begrebet og Livet, voxe sammen til en uopløselig Enhed.

Det store Fortrin ved denne Fremgangsmaade er, at Guds Ord kommer til at gjennemtrænge og beherske hele Undervisningen, først som Historie og derpaa som Lære. Den Sidste kan indskrænke sig til en simpel Udlægning af Bibelsprogene med indstrøede Spørgsmaal; man behøver ikke mere at tage sin Tilflugt til sine egne, ak ofte saa fattige og kolde Sætninger, da man har Nok i Guds Ords Rigdom. Lærerens Personlighed (Subjektivitet) træder, som det følger af sig selv, beskedent tilbage for det guddommelige Ords Herlighed; man føler sig i sit sande Kald som en Husholder over Guds Hemmeligheder, som En, der uddeler Guds mangfoldige Gaver, som en Hyrde, der vogter Menigheden og fører den hen paa Guds Ords rige Græsgange, saaledes som Paulus saa smukt og sandt betegner Lærerens Kald; Guds Ord er da Et og Alt, det Lys, hvori Livet forklares. Men een Egenskab kræves fremfor alt til denne Slags Undervisning, og det er Ydmyghed." Saavidt Nissen.

Vel værd at agte paa er, hvad Forfatteren her taler om Historiens Plads foran Læren. Dette burde vel være en afgjort og uomtvistelig Sag og være bestemmende i Praxis, men desuagtet er der vist endnu ikke Faae, som begynde med Katechismen. Dette er dog en unaturlig og bagvendt Fremgangsmaade. Aabenbaringen er dog først og fremst Historie, og heelt igjennem er denne Grundlaget for Læren. Ved at følge den af vor Forfatter angivne Vei ved Behandlingen af Bibelhistorien, er det saa langt fra, at Barnet forbliver fremmed for det Vigtigste af Læren, indtil det selv faar Katechismen i Haand, at denne Bog meget mere efter sit Indhold allerede er det kjendt og kjær, naar Tiden kommer, at det selv skal læse den. Man faar ved de forskjellige Fortællinger rig Anledning til at berøre forskjellige Lærepunkter baade af Lov og Evangelium. At Barnet paa dette Standpunkt derved ikke faar de enkelte Lærepunkter meddelte just nøiagtig efter Katechismens Orden, kan ikke være nogen Indvending. Læren fremtræder endnu kun som Bisag, og Meningen er naturligviis ikke den, at Læreren ogsaa siden, naar den egentlige Katechismusundervisning begynder, skulde have Lov til at forandre Noget af Følgeordenen. Spørgsmaalet om, naar denne Undervisning bør begynde, hører ikke hid og Besvarelsen afhænger jo ogsaa meget af de forskjellige Forholde ved Skolen.

Dette Sidste gjælder ogsaa tildels Spørgsmaalet om, hvilke bibelhistoriske Fortællinger der bør meddeles ved den første mundtlige Meddelelse, om man bør tage alle de gammeltestamentlige Fortællinger eller kun en Deel, før man begynder med de nytestamentlige. Ialfald bør man indskrænke sig til de vigtigere, og selv om man vil bie med den egentlige Meddelelse af det Nytestamentlige, indtil de vigtigste af det Gamle Testamente ere givne, saa maae vi bemærke, at man ei maa

behandle det Gamle Testamente som Jøder, men som Christne, det er, at den Herre Christus dog ikke kan holdes skjult for Barnet, indtil man kommer til det Nye. Man glemme aldrig, at Christus er Kjernen og Stjernen i det Hele, og at Alt slutter sig om Ham, enten som Forudgaaende og Forbindende, eller som Samtidigt, Ham Berørende, eller Efterfølgende. Det vilde og være besynderligt, om en af Christi Aand oplivet Lærer kunde tie om Ham saa længe, om ikke Ordet i Luc. 6, 45 skulde faae ialfald nogen Anvendelse her. Barnet er jo desuden allerede indpodet i Christo, og vi have ikke Lov til i det Længste at fortie dette. Er det saa lykkeligt at have christelige Forældre, saa er det ogsaa for længe siden allerede fortroligt med Ham.

At man ikke derfor maa ophæve den gammeltestamentlige Historie som Historie, eller borttage dens Eiendommeligheder, eller foregribe den egentlige nytestamentlige Historie, er klart nok og allerede paapeget. Om Behandlingen af det Prophetiske og Forbilledlige Mere siden. Hovedsagen bliver dog gjennem Alt at have Hovedmaalet for Øie, Optugtelsen til Christum og Øvelsen i Gudfrygtighed. Dertil hjælpe Herren os og dygtiggjøre os alt mere!

Vi skulle næste Gang*) meddele Forfatterens egentlige Afhandling om vort Emne.

Gjensvar.

IV.

Thi hvad Stort af Kundskab og Dannelse, der er en nødvendig Betingelse for en Lærers dygtige Virksomhed, kan man under saadanne trykkende „Forholde" erhverve sig? Hvorfra faar Læreren de for hans fortsatte Selvstudium nødvendige Hjælpekilder? Kjendte man, hvilket et dybt Savn det er for den Lærer, der gjerne vil gjøre sin Gjerning vel, at at han ikke har faaet Leilighed til i ønskelig Grad at udvide og befæste sine Kundskaber, da oversaa man ikke saa aldeles Lærernes „Forholde," som Tilsvarets Forfatter nu har gjort. Hvo kan tale af egen Erfaring om det dybe Savn af Kundskab og Penge, som en Lærer kan lide under, uden at vi kan være med der! Under de „Forholde," som tidligere raadede, laa et „enten — eller" af beklagelig Natur aabent for den fattige Lærer, da han traadte ind i Lærerstillingen. Enten stiftede han Gjæld, eller han gjorde aandelig Tilbagegang istedetfor Fremgang. For en ung, fyrig, uerfaren Aand er det Sidste det Værste han kan tænke sig. Enten det saa vil briste eller bære, kaster han sig, i godt Haab om at i Fremtiden vil Alt jævnes, ind i Gjældens mørke, kolde Favn. Han lever for sit Kald; Dage komme og Dage gaa; Gjælden øges; men

*) I Nr. 1, 3die Aarg. Red.

de glade Forhaabningers sikre Maal stiller sig fjernere og fjernere. Nu rækker den ene Skuffelse den anden Haanden og den ene Bekymring raaber til den anden. I denne Forfatning bliver efterhaanden Vanen til Natur. En tør knapt gjøre et Overslag over hvad han virkelig behøver, og snart mener han selv, at han ei kan forlange at blive lønnet som andre Mennesker. Ethvert nyt Halmstraa afspeiler sig nu for ham som en tilstrækkelig Redningsplanke, der dog, naar det gjælder, svigter. Fattig og uselvstændig, frygtsom og tvivlraadig, svækket og lammet for en bestemt og kraftig Optræden i sit Kalds Medfør, fatter han Mistillid til og Ringeagt for sig selv og kan knapt omgaaes trygt og frit — uden bævende Frygt — Andre end Armodens og Hyttens Søn og de Smaa, der skjænke ham deres barnlige Kjærlighed. Hvorvidt der heri kan findes nogen sykologisk og naturlig Grund til at man har faaet det Indtryk, at en aarlig Lærerløn af 30 Spd. er et saa „betydeligt Fremskridt til det Bedre," at „det har været over saagodtsom alle vedkommende Læreres Forventning," og at de molandske Lærere fandt sig endog „særdeles vel tilfredse" med 1 Spd. pr. Skoleuge, det indlade vi os naturligvis ikke paa at udtale nogen Mening om.

En siger: Denne Skildring hører kun den svundne Tid til. Vel. Gid det overalt var sandt; men ligesom vi ere med de Første til at erkjende det store Fremskridt, som Skolevæsenet i den senere Tid har gjort, og aldrig skal miskjende de Bestræbelser, der gjøres for Skolelovens Gjennemførelse i dens Helhed saa maa vi dog ligefrem sige, at der fremdeles behøves et Alvorsord angaaende Skolereformen. Saameget er imidlertid endnu vist, og det Tilfælde ligger aabent, at Intet forekommer Almuesmanden undværligere og dyrere end Kundskaber og Bøger, og at ialfald dette beklagelige Forhold faar sin bedste Støtte deri, at nogen Skolens Foresatte forsvarer og anbefaler som „passende," og altsaa som svarende til Lærergjerningen den mindst mulige Lærerløn*). Eller kanske man kan antage, at Skolen er mere „elsket og agtet og gaar fremmad" under daarligtlønnede end under vellønnede Læreres

*) Denne Side af Sagen fremhævede i sin Tid den nu afdøde, i sin Kreds lidet forstaaede og endnu mindre skattede Kirkes. E. O. Fittje, der i Dagblade og andetsteds med stor Dygtighed og med et mærkeligt Fremsyn og Fremtidshaab optraadte som en Talsmand for Skolen. Andre foretrak heller at tie, bie og taale og har derfor helst ønsket, at der heller ikke nu blev fra Skolelærernes Side talt meget i denne Sag. Nærværende Forfatters Fader, der i alle sine Dage har kjæmpet med trange Kaar og endnu staar i Skolens Tjeneste, som han i 1816 traadte ind i, er endog „bedrøvet" over at hans Søn har givet et saadant polemisk Gjensvar, som det, der her har staaet at læse i Nr. 6, 7 og 8, og vist flere Lærere med ham. En saadan beskeden Taalmodighed er rosværdig. Men den udelukker dog ikke Adgang til at lægge det aabent frem for Dagen, at den gamle Tingenes Tilstand ikke er rosværdig. Tidlig i Vaar skrev en dygtig Lærer til os: „Med bevæget Hjærte maa jeg sige, at i de 20 Aar jeg har vandret om som Skoleholder har jeg lidt og lider fremdeles endnu meget af Næringssorg. Næsten altid, naar jeg, træt af de milelange Skoleveie, kom hjem, mødte jeg Mangelen og Armoden i Døren, idet den stod præget i mine Kjæres Ansigter. Det er tungt." Naar vi bebreides Mangel paa Erfaring, da kan det i den Henseende fortælles, at i de første Aar efter Seminardagene var vi lønnet med 52½ ß pr. Skoleuge. En Præstesøn syntes da det var formeget at betale 2 — to — Skill. pr. Time for 1 Times daglig Undervisning til hans egne Børn, hvorfor han søgte efter en anden Seminarist for 1½ ß. pr. Time.

Ledelse, og følgelig Oplysningens Sag i det Hele drager størst Vinding af en armodsfuld og fortrykt Lærerstand? Forholder det sig saaledes, at naar blot en Provst kjender til „Forholdene,“ saa skal man tænke som saa: Her er nu intet mere at sige eller gjøre, thi „hans i et nøie Kjendskab til Forholdene grundede Anskuelser“ er os Nok, og de opveie vore Mangler?

Naar forresten Hr. Provsten drager tilfelts mod klækkelig Lærerløn, for at hjælpe Skoleaparaterne tilrette, skal vi til Sammenligning opstille et Exempel. Sæt nemlig at en kirkelig Reform var ved Lovbud bestemt; Præstelønnen skulde reguleres, Præsteboliger opføres osv. Sæt da ogsaa, at der i N. N. var en fattig Præst, som man lønnede saa daarligt, at han levede i stor Fattigdom, og at da Turen kom til at uddele de Summer, som til Reformens Gjennemførelse vare bevilgede af kommunale og offentlige Midler, man da ytrede sig saaledes: Ja, vi maa „føre en haard Kamp for Livets første Fornødenheder“ og skal desuden opføre Præstegaard, anskaffe Stole og Borde, reparere Kirker osv., hvortil „udkræves Penge,“ saa „de stedlige Forholde“ tillade os ikke at give Præsten nogen klækkelig Løn. Hvad vi har faaet af offentlige Midler til især at hjælpe paa hans Løn med, har vi Brug for til Borde, Bænke osv.; men naar Forholdene forandre sig, vi blive færdige med Præstegaard osv. og bedre økonomiske Kaar falder i vor Lod „da skal vi ikke have noget imod,“ at yde Præsten lidt større Løn. Desuden er Præsten „i saa gode Kaar,“ at han nok kan „taale Afsavnet“ af Lønsforøgelsen. Men selv om nu ikke det Tilfælde var forhaanden, „mon vi ikke ved at virke for hensigtsmæssige og gode“ Præstegaarde og Kirke-Aparater viser, at „Kirkens og Oplysningens Sag ligger os ligesaa alvorlig paa Hjærtet, som de, der eensidigen arbeide for høie Lønninger?“*) Hvad vilde Hr. Provsten tænke om en saadan Synsmaade?

Nu staar ikke mere tilbage end Hr. Provstens Efterslæt og den er der ikke Stort af, (S. 74 fg.) som kræver Imødegaaelse. Efter hans Fremstilling af sine Skolekampe, falde disse i 2 Grupper: de tidligere og de senere. Den „tidligere Færd“ var især rettet paa Lærerløn, den seneste paa „Skoleaparater.“ Imellem Aarene 1848 og 1861 har han endog „uopfordret“ bevirket sit Præstegjelds Lærerløn forøget med — 5 Spd. (sic!) og engang har han i Amtsmødet optraadt mod Kirkedepartementet. Det var imidlertid dengang i Mode at klage over Regjeringens Færd. Mange er dog nu vist temmelig enige i at tilstaa, at hin kgl. Nægtelse var en mærkelig Klogskabsfærd for ved en vakt Harme mod Kirkedepartementet at fremkalde Trangen hos Folket til, selv at iværksætte en større Reform end den, som hine 10,000 Spd. kunde. Disse Spd. vilde ganske vist have staaet Loven noget iveien. Dette er blevet os klart under den Sammenligning mellem Amtsformandskabsforhandlingerne i 1861, som vi har anstillet. Saavidt vi erindre, var det i Bratsbergs, Stavangers, Romsdals og nogle faa andre Amter, man besluttede at yde 600 Spd. til Ophjælp af „veltjente Skolelæreres Løn.“ Men se nu: Da Skoleloven kom, fik man ikke mindst Bryderi i de Amter for at faa den der gjennemført.

---

*) Sml. Ytringerne i lige Retning i Tilsvaret (S. 75) — atter igjen et eget Felt at argumentere paa; thi hvo kan vide, hvem „Oplysningens Sag ligger“ mest „paa Hjærte?“

Den „Paatrængenhed“ og „Utidighed“ som Tilsvarets Forfatter til sin „Ærgerlighed,“ sees at være bleven udsat for i Komiteen, er forhaabentlig længe siden glemt. I Tilsvaret selv gives der mere end Tilstrækkeligt til Oplysning i den Henseende, saa derom sige vi Intet. Det samme gjælder den Forglemmigei, der (S. 74) er plantet paa de 4 Skolelæreres Stemmegivnings Grav. Den Blomst lade vi staa urørt; thi den kan ellers saa let tabe sin Nardus.

Med Flid har vi gjemt det Bedste til Sidst. For at samle Alt det Anførte som i en Sum og for end ydermere at faa det Foregaaende stadfæstet og nærmere udviklet, gives nu Ordet til Kristianias og Trondhjems Stiftsdirektioner (Skoledirektørerne Haslund og Berg).

Det hedder nemlig i Kristiania Stiftsdirektions (Haslunds) Indstilling til Hedemarkens Amtsformandskab: „Lærerne ere ialmindelighed ikke aflagte saaledes, som de bør være, hvis Skolevæsenet skal nyde ønskelig Fremgang. Det er derfor hellerikke forunderligt, at der paa mange Steder inden Amtet klages over, at det for den nærværende Løn er vanskeligt at erholde duelige Lærere, og at man maa betjene sig af Lærere med den tarveligste Dannelse, af hvilke flere have sin største Opfordring til at betræde Lærerbanen deri, at de paa denne Maade faa udtjent sin Værnepligt. Enkelte Skolekommissioner søge Grunden hertil i Mangel paa passende Dannelsesanstalter for den lavere Almueskoles Lærere, men den rimeligste Aarsag maa udentvivl søges i Lønsforholdene. Saalænge disse for en stor Del ere saadanne, at de stille en Lærers Arbeide under den simpleste Daglønners, vil enhver Foranstaltning til Skolevæsenets Fremme, det være nu Oprettelsen af Lærerskoler eller Andet, være uden Nytte.

Paa disse Omstændigheder maa man saaledes henlede Amtsformandskabets Opmærksomhed, da de bør udøve en væsentlig Indflydelse paa den Beslutning, der bliver at fatte om den Sag, som her foreligger til Behandling. Et passende Lavmaal som Udgangspunkt for Lønnen for den lavere Almueskoles Lærere skal bevirke ikke alene bedre Vilkaar for de nærværende Lærere, hvorved de skulle anspores til med Flid og Lyst at udføre deres Gjerning, men har fornemmelig til Øiemed at berede en duelig og brugbar Lærerstand i Fremtiden, ved at aabne saadanne Udsigter til Forbedring i Lønsforholdene, at velskikkede Mænd føle sig opfordrede til at slaa ind paa Lærerbanen. Denne Anskuelse er det især, som maa fastholdes ved Bestemmelsen af det nævnte Lavmaal, hvorfor det ogsaa vil være Pligt at gaa saa høit hermed, som Kommunernes Bæreevne maatte tillade. Dette tilraader ogsaa Hensynet til, at Lavmaalet fastsættes for et længere Tidsrum — 10 Aar — hvori det ikke kan forandres, samt til at endel Kommuner, ihvorvel uklogt og imod Lovens Mening, sandsynlig ville betragte, hvad der nu bestemmes, ikke som det Mindste, som kan frembydes, men som noget Tilstrækkeligt, hvilket de ikke uden megen Vanskelighed skulle bringes til at overskride.

Den Indvending mod en saadan Bestemmelse af Lavmaalet, som nys fremsat, der kan hentes fra, at endel af de Lærere, man nu har, paa denne Maade blive lønnede over Fortjeneste, kan vistnok synes at have nogen Grund for sig, men ligesom der med enhver ny Foranstaltning, der skal gjennemføres, i Begyndelsen altid er forbunden en eller anden Ulempe, som ei kan undgaaes, saaledes savnes der heller ikke Mid-

ler til i fornødent Fald at kunne fjerne saadanne, hvorhos de Fordele, man har af at berede sig tilstrækkelig Lærerdygtighed gjennem en længere Fremtid, fuldstændig opveier denne Mislighed, der desuden er indskrænket til et kortere Tidsrum. Utvivlsomt er det, at gaar man ikke høit nok, handler man imod sin egen Interesse, og berøver sig selv Frugterne af de Opofrelser, som Kommunerne efter Skolelovens Paabud maa gjøre, Frugter, som alene kunne opnaaes gjennem duelige Lærere*)."

Dernæst saa hedder det i Trondhjems Stiftdirektions (Bergs) Indstilling til Romsdals Amtsformandskab: „Men selv om Skolelovens § 27 gav Adgang til saaledes at fastsætte et dobbelt Lavmaal**), hvilket den visselig ikke gjør, maa Stiftsdirektionen finde en saadan Ordning af Sagen forkastelig. Det er vistnok saa, at der hos Seminaristerne maa forudsættes en større Dygtighed, og at den større Dygtighed i Almindelighed i Livet kræver et større Vederlag for sit Arbeide, ligesom ogsaa at de fleste Seminarister have naaet deres Dannelsestrin under Anstrengelser og Opofrelser, for hvilke der gjennem lange Aarrækker som oftest maa ske Afdrag i deres Indtægter; men om end det maa indrømmes, bør formentlig dette ulige Forhold søges udjevnet paa anden Maade, end ved Fastsættelsen af Lavmaalet. Her er nemlig blot Spørgsmaal om det Minimum af Løn, der bør sikkres Enhver, der arbeider i Skolens Tjeneste, for at han kan udføre sin Gjerning med Lyst og Kraft. At der i Skolens Tjeneste ere Mænd, mindre duelige end ønskeligt kunde være, maa erkjendes; men dette er et uundgaaeligt Onde, som under Afgjørelsen af dette Spørgsmaal mindre bør komme i Betragtning; mere bør det derimod komme i Betragtning, at de ældre Lærere, der ikke ere seminaristisk dannede, gik ind i Skolelærerstillingen med Haab om Opfyldelsen af de Forpligtelser, som allerede Skoleloven af 14de Juli 1827 paalagde Kommunerne, og som have arbeidet i en endnu større Forventning om bedre Livsvilkaar i senere Tid, hvor den vaagnede Sands for Almueskolevæsenet har stillet dem disse i Udsigt, samt at der iblandt disse Mænd ogsaa findes ikke faa Lærere, duelige og nidkjære, med gode Evner og megen Skolepraxis og Erfaring.

Med Hensyn til disse Lærere vilde derfor Fastsættelsen af et forskjelligt Lavmaal være en Uretfærdighed og nedslaaende Skuffelse. Lavmaalet bør derfor være lige for begge Klasser Lærere, men deraf følger ikke, at hele Lønningen skal være lige; ligesom det nemlig ligger i Kommunebestyrelsens Magt ved Lønspaalæg i det enkelte Tilfælde at paaskjønne Dygtigheden og overhovedet at sætte Lærerlønnen saa høit, som den selv finder hensigtsmæssig, saaledes maa det gjøres opmærksom paa, at naar Skolelovens § 44 Litr. a i Forbindelse med § 63 har opstillet som Bestemmelse for Opnaaelsen af Alderstillæg, at Læreren har bestaaet theoretisk og praktisk Afgangsprøve ved et Seminarium eller en Lærerskole, da er jo just her givet en Regel, hvorefter de seminaristisk dannede Lærere have en Fortrinsberettigelse med Hensyn til Lønningen; thi om end Stiftsdirektionen, kan tilstaa Fritagelse for denne Betingelse og ikke heller er utilbøielig til at tilstaa den til ældre Lærere, der forøvrigt dertil have gjort sig fortjente, kan paa Forhaand afgives den Erklæring, at denne Fritagelse ikke vil blive indrømmet de yngre Mænd, som allerede ere eller ville komme i Skolens Tjeneste og have Tid og Kraft til at

*) Hedemarkens Amtsformandskabs Forhandl. i Aaret 1861 S. 86.
**) Eftersom Lærerne ere seminaristisk dannede eller ikke.

erhverve sig den Dannelse og de Kundskaber, som gjøre dem modne til at underkaste sig den forordnede Prøve*).

Men ligesom der er Spørgsmaal, uden Medhold af Loven, om forskjelligt Lønslavmaal med Hensyn til Lærernes Dannelsestrin, saaledes kan der, i Medhold af Skoleloven, ogsaa være Spørgsmaal om forskjelligt Lavmaal med Hensyn til forskjellige Dele af Amtet. Kfr. Skolelovens § 27. Der er blandt de hoslagte Dokumenter ogsaa et Provstie-Forslag, som gaar ud paa Fastsættelsen af forskjelligt Lavmaal for de enkelte Præstegjelde inden Provstiet. De derfor anførte Grunde kan Stiftsdirektionen imidlertid ikke tillægge afgjørende Vægt, ligesom den ikke kan anbefale et saadant Princip i Almindelighed. Ethvert Amt skal ifølge Skolelovens § 39 danne en større Skolekommune med særskilt Skolekasse, og de forskjellige Skolekommuner inden Amtet maa derfor betragtes som staaende i samme Forhold til Amtsskolekassen, som de forskjellige Skolekredse i den engere Skolekommune staa i til den fælleds Skolekasse. Amtet som den større Skolekommune maa betragtes som en Eenhed, og de forskjellige Skolekommuner inden Amtet bør derfor i de heromhandlede Spørgsmaal, som udgjør et Hovedpunkt, sættes paa lige Fod. Er derfor den enkelte Skolekommune mindre formuende til at bære de med de større Lærerlønninger forbundne Byrder, maa den Stærkere hjælpe den Svagere, den større Skolekommune maa komme den mindre til Understøttelse.

Man begrunder i Almindelighed Ønskeligheden af et forskjelligt Lavmaal paa det enkelte Præstegjelds Fattigdom; men dersom det er Sandhed, hvad det i vore Dage gjerne erkjendes at være, at et forbedret Almueskolevæsen just er det radikaleste Middel til at hæve Folket op af Fattigdommen og bidrage til dets ikke blot aandelige men ogsaa materielle Velvære, saa er det jo netop i disse fattige Præstegjelde man ved en god Lønning bør trække til sig dygtige Lærerkræfter, hvilke man endnu mindre vil erholde, naar man staar ene med en lav Lærerløn, end om denne var fælleds for Alle. De skadelige Følger af et saadant forskjelligt Lavmaal er altsaa indlysende.

Man kommer endelig til Hovedspørgsmaalet — Lavmaalets Størrelse. Betragter man de hoslagte Forslag noget nærmere, viser sig den Mærkelighed, at medens 8 af de 21 Skolekommuner foreslaa Lavmaalet fra $1^1/_2$ Spd. ligetil 2 Spd., er der 5 Kommuner, som ikke have troet at burde gaa høiere end til 1 Spd. Og Grunden til denne Forskjel kan ikke findes at ligge i Præstegjeldenes mere eller mindre Formuenhed, og maa derfor være at søge i en klarere eller dunklere Erkjendelse af Skolelærergjerningens Vigtighed; thi det er en Selvfølge, at Lønnen for en Virksomhed bestemmes i Forhold til den Værd, man tillægger den, naar Evnen til at lønne forøvrigt er tilstede. Men da har ogsaa Amtsfor-

*) I Sammenhæng hermed udtaler Skolekomiteen i Nordre Trondhjems Amt sig saaledes: „Medens det vistnok er saa at mange af Ikke-Seminarister faa en forøget Løn uden derfor at kunne præstere en større Dygtighed i deres Virksomhed og Kommunerne saaledes ikke synes at faa Vederlag for deres Opofrelse, saa maa det paa den anden Side ikke tabes af Sigte, at de Kommuner som ikke ere tilbøielige til at udrede de med bedre Lærerkræfters Erhvervelse forbundne Udgifter, maaske kunde fristes til at beholde de gamle Lærere selv om de ere mindre duelige for at spare sig Udgifter, hvilken Fremgangsmaade maa antages at virke imod Lovens Hensigt." (Nordre Trondhj. Amtsformandskabsforhandl. for 1861 S. 83). Red.

mandskabet mere at se hen til de foreslaaede høiere Lavmaal, end til de lavere; thi just derfor har Loven lagt Bestemmelsen om Lavmaalet i Amtsformandskabets Hænder, fordi man hos denne Korporation forudsatte en klarere Erkjendelse af Oplysningens Værd, og saaledes ogsaa af Nødvendigheden af, at Skolelærerstandens økonomiske Vilkaar forbedres, og fordi man som en Følge heraf antog, at det ved sin Bestemmelse om Lavmaalet just vilde finde det fornødent at skride ind der, hvor hin Erkjendelse ikke er tilstede og det af Grunde, som intet uden et godt Skolevæsen selv kan rydde afveien. Spørgsmaalet om Lavmaalet er et Hovedspørgsmaal; thi alle de Foranstaltninger, som den nye Skolelov kræver, eller alle de pekuniære Opofrelser, som disse medføre, vilde lidet eller intet gavne, dersom man ikke vil arbeide for at faa dygtige Lærerkræfter til Skolen; og fordi det er et Hovedspørgsmaal maa Stiftsdirektionen anbefale Samme til Amtsformandskabets alvorlige Overveielse, idet den har den Tillid til Romsdals Amtsformandskab at det interesserer sig alt formeget for Folkeskolens Vel til at ville sætte Skolelærernes Lønning paa Linie med Dagløndnerens eller Gaardsdrengens. Det gjælder her Skolens Fremtid, Lavmaalet skal fastsættes for hele 10 Aar og i denne Tid ville mange af de gamle Lærere afløses af nye, ligesom den nye Skolelov sikkerlig allerede i den nærmeste Fremtid vil gjøre en Forøgelse i Lærerpersonalet inden Amtet nødvendig, og dersom man altsaa vil have Lærere med prøvet theoretisk og praktisk Dygtighed, maa man sætte Lønningen saa høit, at deri kan ligge en Spore for unge Mennesker til at uddanne sig for Lærervirksomheden, og at den kan sættes ved Siden af det Lavmaal, der maatte blive stipuleret for de andre nærmeste Amter. Men 1 Spd. i Løn pr. Skoleuge er ingen Spore, og den Erfaring er længe gjort af Romsdals Amt. Samtlige Provster ere i deres Forslag enige deri, at Lavmaalet maa sættes langt høiere, dersom man vil vente duelige Subjekter til Lærere. I Romsdals Amt er kun faa dannede Seminarister, og Lærerstanden i Almindelighed besidder kun ringe Udvikling og Dannelse, og til de flere nu ledige Lærerposter er der med den nærværende Løn intet Haab om, at andre ville melde sig, end unge Mennesker med almindelige Konfirmantskundskaber. Stiftsdirektionen skulde derfor anse det ønskeligt, at Lavmaalet blev sat til 2 Spd. pr. Uge. Og naar man ser hen til Skolegjerningens Værd i og for sig, til den Dannelse den kræver, og til den Tid og Anstrengelser samt Udgifter det har kostet at erhverve den, skulde da denne Løn betragtes forhøi? Den aarlige Undervisningstid for en Lærer bliver i Regelen 24 Uger, og anslaar man Erstatning for Herberge og Kost til f. Ex, 1 Spd. pr. Uge, bliver da en Skolelærers Lavmaal ialt 72 Spd. aarlig, og denne Lønning maa formenes at være tarvelig nok, især naar man tænker sig Skolelæreren som Familieforsørger. Der bør ogsaa tages Hensyn til, at ligesom Skolelærerens første Dannelse har krævet Tid og Udgifter saaledes kræves ogsaa Tid og Udgifter til hans fortsatte Dannelse, og naar der tales om den lange Tid, som udenfor Skolevirksomheden er ham levnet, og som kan benyttes til Bifortjeneste, maa dette Ræsonnement ikke tillægges større Vægt, end det tilkommer. Lærerens egentlige Arbeide er et aandeligt Arbeide, og det maa ansees mindre passende for hans Stilling og i flere Hensender beklageligt, naar hans økonomiske Vilkaar skal nøde ham til at søge Biernæring i det grovere Dagsarbeide, hvortil han i Almindelighed desuden er mindre skikket, saa-

vel paa Grund af den Tid, han har maattet anvende paa at uddanne sig for sit egentlige Fag, som af den Retning, han i Karakter, Livsopfatelse o. s. v. derunder har taget. En anden Sag er det, om Læreren tillægges Jordvei; heri vil han have baade en passende Sysselsættelse og Bifortjeneste, men da giver jo ogsaa Skoleloven Adgang til at Lønningen nedsættes*).

Da imidlertid Stiftsdirektionen ved at se hen til Skolekommissionernes Forslag ikke tør vente, at et saa gunstigt Resultat for Skolelærerstanden, som ovenfor antydet, vil kunne opnaaes, maa Stiftsdirektionen foreslaa, at Lavmaalet af Løn for de ved den lavere Almueskole fast ansatte Lærere i Romsdals Amt under Trondhjems Stift fastsættes til mindst $1\frac{1}{2}$ Spd. for hver Skoleuge." **)

Hermed være det Nok til Gjensvar. Skoletidenden har nu naaet og indtaget sit polemiske Høidepunkt. Uden at opgive dette***), ønsker den nu helst at vandre i Fredens Ly. Om de Mænd, der har givet Tilsvar, skulle finde det fornødent at fortsætte, kan vi antageligvis fatte os kort, da der i det Foregaaende er talt nogenlunde udførligt. Just som at Ovenstaaende var sat, indløb en Skrivelse, hvoraf vi optage en Del, og dermed slutte vi: „Dit Gjensvar var nødvendigt i den Udstrækning, hvori det er givet. Ligesaa Repliken til Skoledirektøren. I et Punkt slap Du ham for let. Du burde med Styrke have paavist, at den af ham forsvarede Maade hvorpaa Amtsformandskaberne bruger en Del Summer, ikke ganske svarer til Lovens Tankegang. Skoledirektøren vil omgjærde sig med at Anskaffelse af Jordvei, Skolehuse osv. kræve betydelige Summer, at Kommunerne ere fattige osv. og betragter Alderstillæggene for alt dette underordnet. Dette er dog, saavidt jeg skjønner, ikke Lovens Mening. Amtsskolekassen skal først afgive Alderstillæg, og disse skal ansættes uden Hensyn til alle disse forhaandenværende Omstændigheder; kun Skolens og Lærerens Tarv er det, som her skal komme i Betragtning. Rigtignok har Amtsformandskabet i de første Aar Ret til at bruge større Summer i kommunale Øiemed, men kun forsaavidt det maa erkjendes, at man ikke kan hensigtsmæssig bruge den bestemte Halvdel af Kassen til Alderstillæg. Er der med 8, 10, 12, 15 Spd. som Alderstillæg naaet det Maal, som kan fylde denne Hensigtsmæssighed? Vor fattige Kommune rækker mange af vore Trængende som Fattigunderstøttelse større Summer. Ethvert Gratiale, som uden Lov

*) Vi skal tillade os at bede Hr. Provst Teisner sammenligne hermed vore Ytringer i Skoletidendens Nr. 9 f. A. Det har glædet os at træffe en saa paafaldende Lighed i Betragtningsmaade som der er imellem den her udtalte og den i Skoletidenden, saa ogsaa vi kunne faa Anledning til ligesom Provsten at rose os af at befindes i godt „Selskab," og have „ganske hæderlige Mænd paa vor Side." Hvem, enten Hr. Provsten eller disse Skoledirektører, har nu især taget sig af Skolens og Skolelærernes Ret og billige Krav? At Skoledirektørerne ikke har spurgt Skolelærerne om hvormegen Løn de fandt „passende" er rosværdigt. Thi dels byder Beskedenhed Lærerne, naar Spørgsmaalet angaar den Enkelte — sig selv —, at afholde sig fra at dømme i egen Sag, dels saa kan en saadan Erklæring tillægges mere Vægt end den fortjener.

**) Romsdals Amtsformsk. Forhandl. for 1861, S. 93. Red.

***) De Surogater for Seminardannelsen, som i Kristiansands og Bergens Stifter adopteres fra fordum Tider, saavelsom andre Foreteelser staar vistnok nær at drøftes; men, som sagt, vi begive os til Ro og lade Andre have Ordet.

meddeles, overstiger i Regelen 8 Spd. Vore Lensmænd f. Ex. har som Gratiale for deres Veitilsyn, der, som oftest indskrænker sig til faa Dage om Aaret, en større Sum. Du burde sagt det ligefrem, at det ikke nu gaar an for Lovens Haandhæver, at baade med Hensyn til Aand og Ord lade Skoleloven af 1860 dele Skjæbne med den af 1827."

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de November. Kristiania Kommunalstyrelse pleier ikke undlade at bruge baade dygtigt Penge og dygtige Folk, naar det gjælder at fremme Byens Udvikling, dens store Interesser, og det almene Vel. Denne opofrende Nidkjærhed er ogsaa kommet Almueskolen tilgode. En indsigtsfuld Skolekommission, en dygtig og viljefast Skoleinspektør, et i det Hele dueligt og kundskabssøgende Lærerpersonale staar her i Skolens Tjeneste og fører den frem i de Spor, der betinge dens store Udvikling som Skole. Medens at i Begyndelsen af 1860 Skolens Gjerning var fordelt paa 9 Skolesteder: Ankerløkken, Hammersborg, Pipervikken, Grønland, Oslo, Vestre Sagene, Nordre Sagene, Østre Sagene og Grünerløkken, er den nu samlet paa kun 5 Steder. Ved Udgangen af 1859 var der kun 31 Lærere i Virksomhed, ved Udg. af 1861: 48*). I 1857 vare Udgifterne 8560 Spd., i 1861 bevilgedes 12850 Spd. og til 1862: 17700 Spd. Forøvrigt forestaar der Skolevæsenet allerede i den nærmeste Fremtid en fortsat Reform. En fuldstændig Fremstilling om Skolevæsenets Gang og Udvikling i Kristiania faar man i de Beretninger, som hvert andet Aar udgives af Skolekommissionen. Saaledes har den ogsaa i Sommer udgivet: „Beretning om Kristiania Almueskolevæsen for 1860 og 1861, forfattet af Skoleinspektør Hansen" hvilken Beretning giver interessante Meddelelser. Vi har ikke Leilighed til at dvæle ved den saaledes som den fortjener det, men maa indskrænke os til at give et kortfattet Uddrag. Som bekjendt har ved Hr. Skoleinspektørens Godhed dette Blad indeholdt en Beretning om Møllergadens Skole, saa den kan vi her gaa forbi og blot henvise til Nr. 8 S. 121 f. Aarg. Derimod optage vi af Beretningen en Udsigt over de øvrige Skoler. Dermed har vore Læsere faaet et Overblik over Kristiania Skolenet.

Pipervikens Skole havde ved Udgangen af 1859 601 Børn, fordelte i 10 opadstigende halvaarlige Klasser, 2 sideordnede og en Hjælpeklasse i Alt 13 Klasser og 6 Lærere. Med denne Ordning har Skolen i de to sidste Aar fortsat sin Virksomhed uforandret, og udgjorde Børneantallet ved Udgangen af 1861, efterat nye Elever vare optagne, 609 Børn. Følgende Tabel viser Timefordelingen.

---

*) Af disse er J. W. Kvam (Tromsø Sem.) ansat fra Januar 1862, hvilket tilføies, da det i sin Tid blev undladt at anføres under Udnævnelser. — Ved Nordre Skole (Møllergadens) er der 19 Lærere og 7 Lærerinder, hvortil iaar kommer 1 Gymnastiklærer og 1 midlertidig Lærerindepost, Sagene 8, Pipervikken 6, Grønland 6 og Oslo 2 Lærere. Ved samtlige Skoler, med Undtagelse af Møllergadens, er Lærerne Klasselærere.

Klasser	1a^{1}	1a^{2}	1b	2a^{1}	2a^{2}	2b	3a	3b	4a	4b	5a	5b	Hj.	Sum.
Antal ugent. Skoledage	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3	
Religion	4	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4	6	59
Norsk	6	6	6	5	5	5	5	5	3	3	3	3	4	59
Geographi	=	=	=	2	2	2	1	1	1	1	1	1	=	12
Historie	=	=	=	=	=	=	1	1	1	1	1	1	=	6
Regning.........	4	4	4	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	36
Skrivning........	2	2	2	3	3	3	3	2	1	1	1	1	2	26
Antal ugentlige Timer	16	16	16	18	18	18	18	16	12	12	12	12	14	198

Den til denne Skole hørende Prindsesse Eugenias Haandgjerningsskole for Pigebørn har fortsat sin Virksomhed med 3 Lærerinder, hvoraf den ene underviser i Spinding. Skolen holdes hver Formiddag fra 8—11, og Børnene søge den paa de Dage, de ere fri fra Læseskolen. Den har gjennemsnitlig havt 60 Børn Børn daglig.

Grønlands Skole fik ved Begyndelsen af 1860 en Udvidelse med 2 Klasser og 1 Lærer. Den fik saaledes i Alt 14 Klasser, nemlig 10 opadstigende halvaarlige, 3 sideordnede og 1 Hjælpeklasse samt 6 Lærere. Da imidlertid Børneantallet tiltog, og Klasserne overfyldtes, — Skolen talte i August 1861 796 Børn, maatte en Udvidelse forberedes. Skolekommissionen androg om Leie afLokale og om Oprettelse af en ny Lærerpost, der af Kommunen bevilgedes. Skolen faar saaledes fra 1862 16 Klasser, — 10 opadstigende halvaarige, 5 sideordnede og 1 Hjælpeklasse, hvoraf 5 med 3 Skoledage a 16 Timer ugentlig; 3 med 3 Skoledage a 18 Timer ugentlig; 1 med 3 Dage a 15 Timer og 7 med 2 Skoledage a 12 Timer ugentlig. Følgende Tabel viser Timefordelingen:

Klasser	1a	1b	2a^{1}	2a^{2}	2b^{1}	2b^{2}	3a	3b^{1}	3b^{2}	4a	4b	5a	5b	Hj.	Sum.
Ant. ugent. Skoled.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	
Religion	4	4	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	6	63
Norsk	6	6	5	5	5	5	5	3	3	3	3	3	3	3	58
Geographi	=	=	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	=	15
Historie.......	=	=	=	=	=	=	1	1	1	1	1	1	1	=	7
Regning	3	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	31
Skrivning	3	3	2	2	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	24
Ant. ugent. Timer	16	16	16	16	16	16	18	12	12	12	12	12	12	12	198

Oslo Skole har i disse to Aar fortsat sin Virksomhed med sine 2 Lærere og 5 Klasser, hvoraf 2 med 3 Skoledage a 16 Timer og 3 med 2 Skoledage a 12 Timer ugentlig. Ved Udgangen af 1861, efterat nye Elever vare optagne, udgjorde Børneantallet 213. En forandret og fuldstændigere Ordning i denne Skole kan først foregaa ved dens paatænkte Sammensmeltning med Grønlands Skole.

Klasser	1	2	3	4	5	Sum.
Antal ugent. Skoled.	3	3	2	2	2	
Religion.	4	4	4	4	4	20
Norsk	6	6	4	4	4	24
Regning.	3	3	2	2	2	12
Skrivning.	3	3	2	2	2	12
Antal ugent. Timer	16	16	12	12	12	68

Vestre, Østre og Nordre Sagenes samt Grünerløkkens Skoler fortsatte gjennem Aaret 1860 og til Høsten 1861 sin Virksomhed efter den tidligere Ordning, idet hver Skole havde sin ene Lærer med 3 Klasser og 2 Skoledage for hver Klasse. Vestre Sagenes Skole havde dog 4 Klasser, hvoraf den ene havde Skole hver Eftermiddag fra 2—4 de fem første Søgnedage i Ugen.) Den for disse 4 Skoler bestemte nye Skolebygning blev færdig ved Udgangen af Septbr. 1861. Samtlige Skoler sammensmeltedes da under Navn af **Sagenes Skole** til een Skole, dog med særskilt Afdeling for hvert Kjøn. Gutteafdelingen fik 7 opadstigende eetaarige Klasser, en sideordnet og en Hjælpeklasse. De 4 laveste Klasser fik 3 Skoledage a 16 Timer ugentlig, 4de og 5te Klasse 3 Dage a 18 Timer ugentlig og begge de øverste samt Hjælpeklassen 2 Dage a 12 Timer ugentlig. Pigeafdelingen fik ligeledes 7 opadstigende eetaarige Klasser og 1 Hjælpeklasse. De 4 laveste Klasser fik 3 Skoledage a 16 Timer ugentlig, 5te og 6te Klasse 3 Dage a 18 Timer ugentlig og 7de Klasse samt Hjælpeklassen 3 Dage a 4 Timer daglig eller 12 Timer ugentlig. Skolen talte da 765 Børn fordelte i 9 Gutte- og 8 Pigeklasser, i Alt 17 Klasser og 8 Lærere. For ogsaa i denne Skole at kunne optage Haandgjerning for Pigerne, androg Skolekommissionen om Oprettelse af en Lærerindepost og bevilgedes dertil 150 Spd. aarlig Løn. En Lærerinde i Haandgjerning vil saaledes blive ansat i 1862." Timefordelingen:

	a. for Gutter.										b. for Piger.								
Klasser	1	2a	2b	3	4	5	6	7	H.	Sum.	1	2	3	4	5	6	7	H.	Sum.
Antal ugent. Skoled.	3	3	3	3	3	3	2	2	2		3	3	3	3	3	3	3	3	
Religion	4	4	4	4	5	5	3	3	6	38	4	4	4	4	5	5	3	6	35
Norsk	6	5	5	5	5	5	3	3	3	40	6	5	5	5	5	5	3	3	37
Geographi	=	2	2	1	1	1	1	1	=	9	=	2	1	1	1	1	1	=	7
Historie	=	=	=	1	1	1	1	1	=	5	=	=	1	1	1	1	1	=	5
Regning	3	3	3	3	3	3	2	2	2	24	3	3	3	3	3	3	2	2	22
Skrivning	3	2	2	2	3	3	2	2	1	20	3	2	2	2	3	3	2	1	18
Antal ugent. Timer	16	16	16	16	18	18	12	12	12	136	16	16	16	16	18	18	12	12	124

Overblik.

	Nordre Skoles						Pipervikens Skole.	Grønlands Skole.	Sagenes Skole.		Oslo Skole.	Sum for samt. Skoler.
	Betalingsskolen for Gutter.	Betalingsskolen for Piger.	Friskole for Gutter.	Friskole for Piger.	Hjælpeskole for Gutter.	Hjælpeskole for Piger.			for Gutter.	for Piger.		
Klasser	8	4	14	15	2	2	13	14	9	8	5	94
Underviis.timer .	192	96	228	264	24	24	198	198	136	124	68	1552
Børneantallet. . .	308	116	581	615	78	68	556	663	384	321	175	3865*)

— I den Beretning, som af Hans Majestæt Kongen blev det nu forsamlede 17de ordentlige Storthing forelagt, hedder det blandt Andet: „Af Skolelærerseminarierne, der have vist sig utilstrækkelige til at fyldestgjøre det tiltagende Behov, have Klæbo og Stordøens modtaget en Udvidelse, hvorefter Elevantallet ved hvert af disse Seminarier er bleven betydelig forøget. I de 5 Stiftsseminarier tilsammen kan et Antal af henved 300 Elever optages.

Af videregaaende Almueskoler og Lærerskoler, som nyde Tilskud af det Offentlige, er Antallet 43. Af disse ere 3 Lærerskoler oprettede i den forløbne Del af indeværende Budgettermin, og flere saadanne kunne ventes oprettede i den nærmeste Fremtid.

Det lavere Almueskolevæsen paa Landet er i stadig Udvikling i Overensstemmelse med den herom udgivne Lov af 16de Mai 1860. For de Beretninger, der tilfølge denne Lov skulle afgives om Skolevæsenets Tilstand af sammes nærmeste Foresatte, ere Schemata udfærdigede og omsendte, men Loven har endnu været i Virksomhed i alt for kort Tid til at de i Schemaerne forlangte detaillerede Oplysninger hidtil have kunnet blive tilveiebragte. En Læsebog til Benyttelse i Almueskolerne i Henhold til § 5 i nysnævnte Lov er udarbeidet og under Bedømmelse af en Kommission.

Antallet af de Elever, der ere optagne i de for Døvstummes Undervisning oprettede Instituter, udgjorde i forrige Aar 173.

Literære Efterretninger.

Med en hidtil næsten ukjendt Halstarrighed fører Grundtvigianismen nu sin separatistiske og ukirkelige Stortalenhed. Vor danske Medarbeider sendte os tidlig „Dagbladet" Nr. 230, hvori en Grundtvigsk Gudstjeneste („Folkefest" — Grundtvigs Fødselsdag, 9de Septbr. d. A.) paa Bjerrelide skildredes under Overskrift: Grundtvigiansk Veltalenhed. Vi havde budt vore Læsere den hele Ret, hvis ei Morgenbladet havde kommet os i Forkjøbet; men nu nøie vi os med at henvise dertil — nemlig til Nr. 296 d. A. hvori bl. A. disse Sætninger forekomme: „Han (Grundtvig) har stridt saa mageløst for os, han har rigtig lidt for vor Skyld." En Stemme: „Ja han har lidt og blødt for vore Synder, han er saaret for vore Overtrædelser."

*) I 1856 var de skolepligtige Børns Antal neppe 2000, i Januar 1862 var dette steget til 4326.

Pastor Fog ytrede: „Der er sagtens dem, der udlede vort Møde her af det Allerværste, som tænkes kan. De sige: det er Fanden selv, som har ført os herop, ja den skinbarlige Fanden selv, ligesom vi jo læse: „da tog Djævelen ham og satte ham paa et høit Bjerg." Men jeg tror dog ikke, at den Onde har saa stor Part i os her eller glæder sig over os; jeg tror snarere, at dette Møde er ham ganske imod, og at han hel nødig ser, at vi ere komne herop idag. Jeg mener, at de Fleste af os ere komne her af et godt Hjertelag. Men hvad er det da, man ellers væsentlig beskylder os Grundtvigianere for? Det er: at vi drive Afguderi med gamle Grundtvig. Se! det er nu ingen lille Beskyldning; men nu skal I høre, hvor let det er at gjendrive denne Beskyldning imod os, at Grundtvig er vor Afgud. Der staar jo nemlig i eders Bøger: „Vi vide, at en Afgud er Intet i Verden" — altsaa: dersom Grundtvig er en Afgud, saa maatte han jo være Intet; men det veed I jo lige saa godt som jeg, at han er Noget; thi han er jo et Menneske, og et Menneske det er jo dog Noget; men er Grundtvig Noget, saa kan han jo ikke være Intet; følgelig er det soleklart, at Grundtvig ikke er en Afgud. Men forresten siger jeg Ja og Amen til den første Taler, til hvad Præsten her idag har sagt, at Grundtvig har lært os at tænke, at tro og at tale — og dette har han lært os, uden at vi behøve at tye til Bøgerne — han har lært os det levende Guds Ord, og det findes ikke i Bøgerne. Væk med Bøgerne! Jeg var tilfreds at alle Bøger vare brændte." Saadant har Grundtvig i lang Tid hørt og hører derpaa fremdeles som det synes med Velbehag, da han aldrig har frabedet sig eller protesteret mod slig Tale. En ydmyg Jesu Kristi Tjener, der ikke søger sin egen men Herrens Ære, maa ømmes i sit Hjærte over Saadant. Hvad forresten den grundtvigske Kamp hos os angaar, da synes vi, at den staar paa det Punkt som den i Danmark stod omkring 1854, kun med den Forskjel, at naar det engang bryder rigtig løs, vil man forhaabentlig fra den Lutherske Kirkes Bekjendelses Side finde Kjæmper endmere fuldtrustede paa Pladsen mod Grundtvigianismen her hos os end i Danmark, naar fraregnes Dr. Rudelbach og tildels Pastor H. Kundsen. Og det er fornødent. Sprogets Udtryk og Begreber forflygtiges, Verdensvæsenet løftes paa Tronen, Kundskab og Videnskab gjækkes med, Fabler gjøres til Historie og Historie til Eventyr, og medens Mundens Ord tillægges Livs- og Skaberkraft, erklæres Bibelordet for et dødt og magtesløst Ord, der duer knapt til nogen Ting. Det konfessionelle Grændseskjel anfaldes i den Grad, at det nærved gjælder intet mindre end den Lutherske Kirkes Væren eller Ikkeværen hos os. En af Grundtvigianismen vunden Proselyt er paa Veien til den romerske Kirke. Det hjælper ikke om man, saaledes som bl. A. Ingjer og Christiani i deres Bekjendelsesskrifter, med stor Fordægtighed og sofistisk Kløgt forstaar at tildække den indre Hulhed i denne blandt vore Dags kraftige Vildfarelser; Vildfarelsen maa mere og mere blottes og kjæmpes imod, uden Hensyn til alt dens Ordbarm. Og det vil forhaabentlig nu efterhaanden ske, forsaavidt det ikke allerede er skeet. Der er i vor Tid ikke nogen ukirkelig Propaganda, der saaledes søger Indpas i Skolen som denne, og derfor kan Lærerne ikke staa og se ligegyldige paa dens Agitationer, overladende den det ene Terræn efter det andet. Uagtet Grundtvigianismen, eftersom den har en stærkt udpræget Følelsestendents, lader sine Dyrkere henfalde til en saa mærkelig Ensidighed, som noget Parti kan lægge for Dagen, at man endog ei læser hvad en Modstander, der skrives imod, har sagt, saa bør Andre ikke gjøre Gjengjæld. Hvo, der ønsker at gjøre sig nøiere bekjendt med Sagen selv, kan dette gjennem „Dansk Kirketidende," „Kirkelig Samler," „Kirkeligt Folkeblad" og „Nordisk Skoletidende," der afgjort og med et heftigt Partigjængeri missionerer for Grundtvigianismen, samt igjennem „Evangelisk Ugeskrift," Theologisk Tidsskrift, (udg. af Caspari, Johnson og Nissen) og „Norsk Kirketidende" (muligens kanske snart Samleren for Skolen og Lærerne) der ere dragne i Marken mod den. Meget er desuden skrevet i Aviser og i særskilte Skrifter, hvoraf nævnes Pastor Knudsens værdifulde Bog: „Grundtvigianismen, Papismen og Kirkeunionen" og imod dette: „Alvorligt Svar paa haard Tiltale" af Pastor Birkedal. I næste Aargang skal vi, om Herren forunder os Tid og Kraft dertil, forsøge at give en Anmeldelse af Christianis: „Grundtvigianismen," hvortil her ikke blev Plads, trods al den Flid, der nu ligesom saa ofte ellers er gjort for at faa Meget ind i Nummeret.

Kristiania.

Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt og forlagt af J. Chr. Gundersen.

Almueskoletidende.

„Lader de smaa Børn komme til mig og forhindrer dem ikke; thi Guds Rige hører Saadanne til." Mark. 10, 14.

Nr. 12. Aarg. 2. | Indhold: Om Unges Fald fra Daabens Pagt. — Skole-Efterretninger. — Udnævnelser og ledige Bestillinger. | Desbr. 1862.

Lidt om de væsentligste Aarsager til at saamange Unge falde fra deres Daabspagt*).

(En Undersøgelse om hvad Guds Ord i den Sag lærer og daglig Erfaring viser).

Næsten ved hver Gudstjeneste i Kirken paa Landet er der Barnedaab, og de Tilstedeværende høre da den ligesaa skjønne som betydningsfulde Tiltale til Fadderne, hvilken slutter med at tilkjendegive Øiemedet af disses Forpligtelse mod det døbte Barn, naar det hedder: — — „saa at det, (Barnet) maa blive ved Christum ligesom det nu ved Daaben er indpodet i ham. Skulle nu Fadderne, i Tilfælde af Forældrenes Død, drage Omsorg for Barnets Opdragelse saaledes, at det „bliver ved Christus, hvormeget mere da Forældrene selv, saalænge de ere i Live! Men ak, hvor ofte høres ikke denne Formaning med et tankeløst og ligegyldigt Sind!*) Hvor faa af de Tilstedeværende i Kirken, af hvilke maaske de fleste Voxne ikke een men flere Gange have staaet Faddere, er det ikke, som betænke og tage til Hjerte det store Ansvar, de have med Hensyn til Børnenes Bevarelse i deres Daabes Pagt! Her er Sagen ikke ringe, men overordentlig vigtig; thi her gjælder det Sjæles evige Frelse eller evige Fortabelse, og altsaa uendelig Mere end at vinde eller tabe den ganske Verden, (Matth. 16, 26). — Er nu Tankeløsheden, Ligegyldigheden og

*) Ved nærværende Artikel har man nærmest havt for Øie de Aarsager til dette Frafald, som hidrøre fra Opdragernes Side. At man ikke vil tillægge alle Forældre eller Opdragere en saadan Skyld, følger af sig selv, ligesom det er vist, at der gives Unge, som have eller have havt en christelig Opdragelse fra Forældrenes Side og dog ere blevne vanartige.

**) Det er ønskeligt, at Præsten gjør sig al Flid for, langsomt og saa hjerteligt og indtrængende som muligt samt med Blikket fæstet paa Faddrene at udtale de Ord, der indeholde Formaningen til dem. En hurtig Oplæsning og med lidet Eftertryk er her ikke paa rette Sted.

Utaknemmeligheden paa den Time eller den Dag*), da deres Børn i den hellige Daab modtage de uskatterlige Naadegaver i Christo Jesu, saa stor, hvad tør man da senere vente af saadanne Forældre i Henseende til Børnenes Opdragelse, med mindre Herren faar opvække dem af deres aandelige Søvn og omvende dem, saa at de for deres egen Deel søge og annamme Daabens Naade i Christo ved Troen paa ham? Saa mange Forældre lægge altfor klart for Dagen, at de ikke for Alvor betænke, at „Børn er en Guds Gave“ og at de engang skulle gjøre ham Regnskab for denne Gave. Derfor mangler fremdeles Taksigelsen og Forbønnen for deres Børn, den de heller ikke kunne gjøre, saalænge de ikke kunne bede paa en Gud velbehagelig Maade; derfor gaar deres hovedsagelige Bestræbelse, hvad Børnene angaar, ud paa at skaffe dem Føde og Klæder, og, naar de blive større, Underviisning og Færdigheder for deres jordiske Kald. Nu, disse Ting ere i sig selv gode og fornødne og Forældrene ere skyldige til at sørge derfor; men Frelserens Befaling: „Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed“ maa over Alt efterkommes, skal det gaa vel. Her maa det Ene gjøres og det Andet ikke forsømmes. Og det kan ske ved Guds Hjælp, der altid er rede, naar den alvorlig søges.

Jhvorvel det nu ikke er vor, men den Hellig Aands Gjerning at bevare de Unge i deres Daabs Pagt, saa er det dog vist, at han til denne Gjerning bruger Mennesker, navnlig Forældre og Lærere som Midler eller Redskaber, og ligesaa vist er det, at man ved Forsømmelse af sin Opdragerpligt og ved et slet Exempel kan vorde Aarsag til Børnenes Frafald fra Daabens Pagt; ellers kunde Jesus ikke saa eftertrykkeligt have advaret mod Forargelse og truet denne med saa stor Straf.

Abraham har i 1ste Moseb. 18 Kap. erholdt det hæderlige Vidnesbyrd af Herren, at han bød sine Børn og sit Huus efter sig, at de skulle bevare Herrens Vei til at gjøre Retfærdighed og Ret; men mange ere de Fædre i vore Dage om hvilke dette ikke kan siges. Børnene anføres ikke til at vandre som for Guds hellige Aasyn, ikke til Bønnen, ikke til Guds Ords Betragtning paa den rette Maade,

---

*) Paa flere Steder i Landet holdes store saakaldte Barsøl eller Barselgilder med Drik og Svir ofte i 2 Dage. Banden og Sværgen, Skjæmt og anden unyttig Tale er der nok at høre af, men Forbønnen og Taksigelser, den troende Forbøn, ved hvilken man i Aanden skulde bære Barnet, der er dyrekjøbt med Guds Søns Blod, hen til den milde Frelser, ligesom man bærer det hen til det af ham forordnede Naademiddel, Daaben — hvor er den? Vel er det saa, og det er trøsteligt at vide, at Daabens velsignede Virkning ikke er afhængig af Forældrenes Bøn, men denne bliver ikke destomindre deres Pligt, nemlig med Hensyn til Barnets Bevarelse i Daabspagten; — og at takke og prise Herren maatte dog vel Forældre og Menighed skylde Kirkens Herre, som af sin forbarmende Naade optager de Smaa i sit salige Samfund.

heller ikke til Kamp mod deres onde Tilbøieligheder. Der fattes ogsaa fra mange Opdrageres Side paa Formaninger og christelig Tugt, paa et christeligt Exempel og en hjertelig Forbøn.

Hvad det Første angaar, da burde man med stort Eftertryk forestille Barnet, at den Gud, som har skabt det og opholder det, er allestedsnærværende og paa det Klareste kjender alle endog dets hemmeligste Tanker og Ønsker og seer alle dets Veie.

Faar man Barnet til stedse at erindre sig Guds Nærværelse og til at omgaaes for hans Øine ligesom han var synlig nærværende, da bevares det for Sikkerhed og Ligegyldighed. Men her maa Opdrageren gjøre hvad han formaar til at Barnet lærer at kjende Gud ikke alene som den hellige og retfærdige Gud, der hader al Synd, men ogsaa som den miskundelige og som den forsonede og naadige Fader i Christo Jesu, saa det ikke betages af en Trældomsfrygt, men faar en barnlig Frygt, „der har sin Oprindelse af Tro og Kjærlighed" (Pontop. Forkl. Sp. No. 89). Som allerede bemærket, er denne vistnok den Helligaands Gjerning; men saasandt „Troen kommer af Hørelsen og Hørelsen af Guds Ord," saa sandt er det ogsaa, at han vil velsigne det Vidnesbyrd, den Sæd, som Forældre i denne Henseende nedlægge i Børnenes Hjerter og lade samme blive et Middel til Barnets Bevarelse i Naaden. Desværre lade Mange deres Børn voxe op uden at umage sig for at bringe disse til i sand Erkjendelse om Guds Nærværelse at vandre som fromme Børn for hans Øine, ret ligesom han var en Gud som Baal, der sov eller sad i dybe Tanker.

Dernæst forsømmes det ofte at anføre Barnet til hjertelig at bede. At det lærer at læse hver Morgen og Aften samt ved Bordet Fadervor og andre Bønner (egentlig Børneformularer), og det ofte uden engang at tænke paa Gud — det kalder jeg ikke at bede. Den Helligaand rører virkelig ogsaa saaledes Børnenes Hjerter, at de fornemme det; de ere undertiden glade, undertiden bedrøvede, eller endog bange. Vil man nu ikke, at de skulle voxe op „uden Gud i Verden," hvad maatte da være naturligere end at de anførtes til at udøse deres Hjertes Sukke for Herren, at de i al deres Nød eller Sorg henvendte sig til ham, saa Bønnen blev dem en daglig Beskjæftigelse ligesaavel som at spise og drikke. Men da det ikke sker, og den barnlige, fortrolige Samtale med Gud bliver dem noget ubekjendt, vorde de fremmede for Gud, ja Tanken om ham og hans Nærværelse mere ubehagelig og frygtindgydende end sød og trøstelig. De mærke heller ikke hos Forældrene nogen Samtale mellem disse og Gud og kan derfor ikke opmuntres til den ved deres Exempel*). Og

*) Aug. Herm. Francke har i sit Skrift: „Anviisning til en Gud velbehagelig Maade at bede paa," ogsaa meddeelt Veiledning til at bringe Børn til

hvad her er sagt om Bønnen gjælder ogsaa om Taksigelsen, som bliver forsømt, fordi de ikke lære at erkjende, at alle gode Gaver komme fra Gud.

Betræffende Guds Ords Betragtning fra de Unges Side maa det bemærkes, at de blive vel paa en Maade anførte dertil; thi de „skulle jo være Christne, lære at læse, blive konfirmerede osv.," hedder det. Men det bliver sjelden lagt dem paa Hjerte, at i Ordet taler Herren til os, at vi derfor skulle høre til med et ydmygt, troende og lydigt Sind; de anføres ikke til at begynde Guds Ords Betragtning med alvorlig Bøn og til, efterat den er endt, at anvende det Læste eller Hørte paa dem selv samt til at foretage en alvorlig Selvprøvelse. Derfor komme de heller ikke til en sand Syndserkjendelse og en levende Trang til Naaden i Christo. De lære vel udenad og oplæse efter Katekismen: „Han (Christus) har gjenløst mig, som var fortabt og fordømt til den evige Død," men det er som et dødt Ord paa deres Læber, de føle ingen Trang til i Bønnen at henvende sig til ham, som er Verdens Liv og Lys*). Sørgeligt er det at erfare, at saa mange Forældre ere tilfredse ved at deres Børn blot erhverve sig en god Christendomskundskab eller endog kun Færdighed i Læsning, uden at være bekymrede for, at Guds Ord maa komme til Liv og Kraft i de Unges Hjerter og vises i al deres Omgjængelse, skjønt det af Jesu Ord i Matth. 7, 24—27, Luc. 8, 15 og Joh. 13, 17, m. fl. Steder er aldeles klart, at den blotte Kundskab ikke er tilstrækkelig til Salighed, men meget mere bliver til Straf, naar den ikke følges i Gjerning og Sandhed**).

Bøn, hvilken Anviisning man tillader sig at anbefale Forældre og andre Opdragere.

*) Endog det Barn, som er saa lykkeligt at have gudfrygtige Forældre, der troligen stræbe at efterkomme sin Opdragerpligt, vil dog vist i sine Børneaar, tidligere eller sildigere — om det end bliver bevaret i sin Daabspagt, — ikke kunne undgaa den Kamp, der er forbunden med den personlige Tilegnelse af Naaden i Christo; det Barn maa ogsaa komme til at erkjende, „hvad det hos Gud har fortjent med sine Synder," og „at den gamle Adam endnu er i os" efter Luthers Ord, — og det vil erfare, at Sjelefienden ikke vil forsømme at drage dets Liv og Sands alene til det Jordiske, hvorfor Sangens Ord: „Det koster megen Kamp og Strid, naar man i Grunden vil en Christen blive," her gaar i Opfyldelse.

**) Nogle Forældre ere endog saa blinde, at naar de mærke Guds Ords Kraft begynder at virke paa deres Børn, saa disse blive grebne af Bedrøvelsen efter Gud, skille sig fra Verdens letsindige Selskaber, og søge Herren alvorlig osv., — da bekjæmpe de denne Guds Aands Gjerning og bespotte den, holdende den for Pietisterie, ja vel endog for Sværmeri eller Fanatisme etc., som de paa ingen Maade ville at deres Børn skulle henfalde til. Disse, nemlig Børnene, skulle vel afholde sig fra aabenbare Laster, men forøvrigt ikke beflitte sig paa nogen Hellighed; de skulle beholde Verdens Venskab, følgelig tjene baade Gud og Mammon.

Fremdeles er det en stor Forsømmelse fra Opdragernes Side, naar de ikke i Tide anføre Barnet til at sætte sig mod dets nedarvede og ofte opstigende onde Tilbøielighedeer. Faar disse Magt, eller der gives efter i Striden, taber Barnet den barnlige Tillid til Gud, Fortroligheden og Kjærligheden til ham bliver ikke mere. (Mærk Adams Exempel!) Den daglige Erfaring lærer altfor vel, at Luthers Ord i Katekismen: „Den gamle Adam er endnu i os“ ere sande, ogsaa hvad Børn angaar. De fristes altfor ofte af Egensindighed, Knur og Utaalmodighed eller paa den anden Side af Forfængelighed og et jordisk Sind, af Ulyst til Bøn og Guds Ords Betragtning. Desuden ere de udsatte for Forargelser af den onde Verden og for Efterstræbelse fra den brølende Løve, Djævelen, der søger hvem han kan opsluge og vist ikke mindst vil opsluge de unge Sjele, om han kan; thi han veed hvilket Afbræk hans Rige lider, naar Mennesket allerede fra Barndommen eller Ungdommen opofrer sig i Herrens Tjeneste. Her skulde det da vises, „at Troen er den Seier, som overvinder Verden“ (1 Joh. 5), „at vi formaa alle Ting ved Christus, som gjør os mægtig,“ og altsaa ogsaa til at forsage os selv, tage hans Kors paa og følge ham (Luc. 14, 27), „at den der er i de Troende, er større end den, som er i Verden“ (1 Joh. 4, 4). Her skulde da Børnene anføres til, i Begyndelsen af Fristelsen, i det allerførste Anfald at staa imod og bruge de rette aandelige Vaaben, ikke blot Forsætter og Løfter, der ofte gjøres i Tillid til egen Kraft, skjønt denne er Intet, men saadanne Vaaben som Apostelen taler om i Eph. 6, 10—18. Staar man ikke imod de første Bevægelser til Synd, da gaar det saa, „at en liden Surdeig syrer den ganske Deig.“ Man maa ikke tilstede Barnet at fornøie sig i og følge en liden syndig Lyst, som den kaldes; men erindre hvorledes det gik Eva. Her er Veien virkelig trang, ja saa trang, at een Tilbøielighed eller Fristelse, ikke modstaaet men fulgt, fører ganske fra Pagten med Gud. O, hvor forførende tale og handle ikke de Opdragere, som i Børnenes Nærværelse eller Paahør forestille deres egne Ungdomssynder og Daarligheder som ubetydelige, ja vel skjæmte og le ad dem, rose sig af at have været dygtige til med Kløgt at udføre mangeslags Naragtigheder! Kan Barnet derved faa Affky for Synden og ansee denne for farlig og vederstyggelig? — Heller ikke ved blot at moralisere for Barnet lærer det at kjende Synden som Synd. Om man, som nogle Skrifter eller Romaner gjøre, fremstiller Lasten som skadelig i sine Følger og Dyden som gavnlig, saa kan nok Barnet bringes til at tænke: „Ja jeg vil sky Lasten og blive dydig,“ (hvorved det som oftest forstaar et blot udvortes ærbart Væsen), og ledes derved saa let paa en Egenretfærdigheds Afvei, hvorpaa det snart kan komme saavidt, at det med hin Farisæer takker Gud for ikke at være saa slet som andre Mennesker. Men lærer det at kiende sig selv og at stride mod Hjertets

onde Lyster, lærer det som David at erkjende: „For Dig, ja for Dig alene har jeg syndet" etc, se da finder det at maatte gaa en anden Vei end til egne Løfter, og da falder al Tillid til egen Duelighed bort, da maa det hen til ham som er mægtig i de Svage; og førend det lærer ham at kjende, kan det ikke bestaa i Kampen, men lærer kun at hykle med Gudfrygtighed. O, saa vise man da Barnet, under enhver af dets Fristelser og Kampe, hen til ham, den trofaste Hjælper, anbefale det til at blive ved ham og at følge hans Formaning om at vaage og bede! Sandelig, vilde Forældre og Opdragere gjøre det og gjøre det i Tide, da skulde de ikke saa ofte og af saamange Børn have Sorg og Skam, men deres Børn skulde være „som Træer, der ere plantede ved Vandbække," (Ps. 1, 3) og „som Olieqviste omkring deres Bord" (Ps. 128, 2).

Jeg har sagt, at der hos mange Opdragere mangle paa christelig Formaning og Tugt, uagtet Guds Ord i Eph. 6, 4. Ordspr. 13, 24 og 23, 13. 14 befale begge Dele. Min Erfaring stadfæster altfor meget denne Mangel. Lad være, der af og til gives Formaning, saa er der et stort Spørgsmaal, om det er en Formaning i Herren, „om den gives i hans Aand og Sind, af hans Kjærlighed og til det, som kan bidrage eller lede til Sjelens Frelse for Barnet. Ofte gaar Formaningen blot ud paa, at Barnet skal være snilt, høfligt, artigt og vogte sig for Laster, saasom Løgn, Tyveri osv. Nu er vel dette godt og fornødent i sig selv, men gaar det ikke videre, ledes let Barnet ind paa Egenretfærdighedens eller Selvgodhedens Afvei, og det saameget snarere, hvis der ved Siden af Formaningen smigres for Barnet og dette roses for sine Anlæg, Kundskaber, Fremskridt osv. Paulus siger: „Jeg formaner Eder, at I ikke tage Guds Naade forgjæves," og i sin Afskedstale til de Ældste af Epheso: „Jeg vidnede baade for Jøder og Græker om Omvendelse til Gud og Tro paa vor Herre Jesum Christum" (Ap. Gj. 20, 21). Se dette maa være Hovedindholdet af vore Formaninger og det baade først og sidst, og tages den Formaning til Følge, behøver man ikke saa ofte at gaa ind i det Enkelte, thi Christi Sind og Kjærlighed vorder en idelig Raadgiver og Driver. At Formaning og Advarsel er spildt, ja virker kun Forargelse, naar den, som giver den, selv gjør det, han advarer Barnet for, er klart, skjønt det dog skeer, og man pleier da at undskylde sig med at dette eller hint er ikke anstændigt for Børn om end Voxne gjøre det. Den samme bedrøvelige Virkning har ogsaa en saakaldet Formaning eller Advarsel, given i Vrede og Hidsighed. Barnet har ofte et skarpt Øie til at se Forældrenes eller Opdragernes Feil eller Fald, og om det ikke aabenbar tør sige dem Samme, saa gjør det det dog i sit Hjerte og Skaden er stor. Og hvad her er sagt om Formaning gjælder ogsaa om Tugt. Om denne har der i senere Tid været skrevet Meget, og man har villet gjort gjældende Anskuelser eller Theorier, som synes at

maatte lede til megen Selvraadighed. For den Christne, der bøier sig under Herrens Ord, maa det være nok, at Herren har befalet Tugten, at han f. Ex. i Elis Exempel har viist, at hvor Forældre og Foresatte ikke tugte, der kommer han omsider selv med Tugten til liden Baade for Alle, som Luther siger. Siger man: Den legemlige Tugt er raa, svare vi: Synden er endnu mere raa, og hvor hjertelige Formaninger og Advarsler ikke hjælpe maa man anvende dette yderste Middel. Den Maade, Herren har brugt til at opdrage den hele Menneskeslægt eller et heelt Folk, giver jo en Regel for det enkelte Menneskes Opdragelse, og hvorledes Tugten ellers skal øves have vi i Guds Ord Veiledning til, naar det hedder: „I Fædre opirrer ikke Eders Børn til Vrede." Dette sker altfor ofte, idet Tugten ledsages af Banden, Skjælden, i Vrede og Bitterhed, hvilket er meget værre end ingen Tugt. Og dette Sidste, nemlig at ingen Tugt øves, er desværre altfor almindeligt; ja selv endeel af dem, der iøvrigt gjerne ville deres Børns baade timelige og evige Vel, ere i denne Henseende for lemfældige, „de se ikke mørkt"*) til deres Børns Egensindighed, de lade Børnene altformeget raade sig selv; de kunne vel tiltale dem for visse Daarligheder, men der mangler det rette Eftertryk og Trudselen om Straf bliver ikke altid efterkommet. Neppe Noget fordærver et Barn mere end at det erfarer, at det ved Trods kan sætte sin Villie igjennem og at den Straf, der er truet med, bliver der Intet af. Har Fader eller Moder sagt Ja eller Nei, saa maa de holde Ord. Ellers er deres Agtelse i Barnets Hjerte for en god Deel tabt. Denne Agtelse er jo absolut nødvendig, hvis Barnets Opdragelse ikke skal mislykkes. Men foruden ved en daarlig Lemfældighed nedbrydes den ogsaa ved et slet Exempel, og her ere vi inde paa en Sag, hvorom der kunde skrives ret Meget. Hvo gruer ei at tænke paa, at der gives saa-mange Forældre, som lære sine Børn at trætte, bande, sværge, hykle, lyve, bagtale, tale liderligt, tage Guds Navn forfængeligt, ja kort at sige, næsten aabenbar at overtræde alle Herrens Bud. Og hos den store Hob Mennesker, som vel afholde sig fra aabenbare Laster, men hvis hele Hu og Tragten staar alene til denne Verden og kun lever for den, gives der intet Exempel paa at søge Guds Rige og hans Retfærdighed. Fra Morgen indtil Aften høres der i deres Huse intet Andet end om hvad de skulle æde og drikke og om hvormed de skulle klæde sig. „De ere af Verden, derfor tale de af Verden og Verden hører dem," (1 Joh. 4, 5). Den Aand, der hersker i deres Huse, er denne Verdens Aand, og i en saadan aandelig Atmosphære maa deres Børn tilbringe hele deres Børne-aar. De mærke ikke, at Forældrene fremfor alt Andet selv søge Herren og hvad der hører til Sjelens Frelse; de spore ingen Aarvaagenhed,

*) 1 Samuels B. 3, 13.

ingen Selvfornegtelse, ingen Kamp for Livets Krone, ingen himmelsk Længsel, ingen hellig Vandel, ingen Nidkjærhed for Guds Ære, ingen Omsorg for Medbrødres og Medsøstres Vel og Frelse, — og hvad Under da, at dette bliver Børnene ubekjendt eller endog foragteligt! Læses eller synges der noget Gudeligt, sker det gjerne for et Syns Skyld eller af en Skik og ofte paa en andagtsløs og slæbende Maade, og strax efter at det er skeet begynder man med det gamle Snak om denne Verdens Ting eller med Tale til forfængelig Tidsfordriv. Paa sine Steder samle Børnene sig i store Flokke om Søndagene og øve sig i forskjellige Lystigheder, ofte i Støi og Larm, uden engang at høre et Guds Ord. Ved saadant Verdens Væsen drages Sind og Lyst alene til det Jordiske, ofte til Pragt og Forfængelighed, ja bogstavelig til hvad Apostelen kalder det Øiens Lyst, Kjøds Lyst og Livets Overdaadighed (1 Joh. 2, 16). De se og høre og lære intet Andet i Hjemmet end hvad der hører til denne Verden, og til et saadant Verdens Liv ere de ogsaa af Naturen meest hengivne, ligesom den gamle Slange vist ikke forsømmer at hjælpe til Samme hvad han formaar.

Og naar et saadant Sind, et saadant Liv, fremmed fra den rette Tilbedelse af Faderen i Aand og Sandhed, hersker, saa følger det af sig selv, at der heller ikke af Forældrene gjøres nogen alvorlig Forbøn for Børnene. Ja Forbønnen og Kampen i den, ligesom Jacob stred og lod ikke af, førend han blev velsignet, er vist for mange Forældre en ukjendt Sag. Og dog er Forbønnen fornøden, hvis Opdragelsen skal lykkes; thi her gjælder det jo hvad Guds Ord siger: „Uden Herren bygger Huset, arbeide de forgjæves, som bygge det" (Ps. 127, 1); men hvilken Velsignelse kan man vente uden Bønnen? Sandt er det, at alle Herrens Gaver ere uforskyldte, men ogsaa sandt, hvad Guds Ord siger: „I have ikke, fordi I ikke bede," og: „Beder! og Eder skal gives!" Undertiden er det det eneste Middel, Forældrene kunne tye til, naar de ere stedte i den sørgelige Omstændighed, at de, ligesom Samuel og David, have vanartede Børn, paa hvilke Tugt er forgjæves anvendt og kjærlige Formaninger og Advarsler ikke hjælpe. „Har Du og stridt for ham i Bønnen til Herren?" spurgte en Præst engang en Fader, der kom til ham og beklagede sig over sin vanartige Søn, men hvilken Kamp Faderen havde forsømt. Ligesom Herren paa Mose inderlige Forbøn skaanede det gjenstridige Israels Folk til en Tid, saaledes skaanes vist mangt et vanartet Barn formedelst Forældrenes Forbøn. Undertiden erfarer man, at fromme Forældre ikke i levende Live faa se paa deres Børn, Frugten af deres Taarer og Forbønner, men at den kommer tilsyne først efter deres salige Hjemgang, og vist er det, „at aldrig skal dette deres Arbeide i Herren være forgjæves" (1 Cor. 15, 58) men at deres Bønner komme op i Hukommelse af Gud (Ap. Gj. 10, 4). Maaske vil det paa hin store Dag vise sig, at Mange

ere af Naade blevne reddede fra Fortabelsens Vei og blevne deelagtiggjorte i Frelsen i Christo, fordi Forældrene saa inderligt have bedet for dem. O, at da de kjære Forældre og Lærere, ikke maatte blive trætte af at bede for de dem anbetroede Børn eller Unge, hvis de ellers have annammet Naadens og Bønnens Aand! Kunne I vel anbefale Eders Børn til nogen mere trofast Fader, Hjælper og Forsørger? I ere maaske undertiden bekymrede for Eders Børns Fremtid og hvorledes det i denne skal gaa dem. Nogle af Eder ere maaske gamle, saa I paa Grund af Livets Korthed (Ps. 90, 10), maa snart forlade dem, eller formedelst Sygdom efter al Sandsynlighed snart maa sige dem Farvel for bestandig for dette Liv, et Liv fuldt af saamange Farer og Fristelser. Ville I da ikke at Skilsmissen skal blive for tung, men heller glædelig, saa er der kun eet Raad dertil, nemlig at I selv vandre Himmelveien, saa I med Paulus kunne sige i Sandhed om end i Erkjendelse af at I staa langt tilbage for ham: „Vorder mine Efterfølgere ligesom jeg har været Christi!“ og ved et saadant Exempel saavelsom ved Formaning søge at bringe Eders Børn dertil. I længere eller kortere Tid maa det dog være skeet, hvis I engang skulle naa det samme forjættede Land, som han naaede.

Endelig et lidet Ord til de bekymrede Sjele, som daglig ligge for Naadens Throne med Bønner og Forbønner for deres dyrebare Børn, men kunne ikke faa disse (Børnene) til at adlyde Herrens Ord om at tænke paa deres Skaber i deres Ungdom. O maatte disse Forældre dog ikke blive trætte, men erindre, at til at erholde Frugt af den gode Sæd hører Taalmodighed (Luc. 8, 15), og at „de, som saa med Graad skulle høste med Frydesang.“ Er det forskrækkeligt for de Forsømmelige og Vantro, at deres Børns Blod skal kræves af deres Hænder, saa er det for de Fromme trøsteligt, at en Fader skal ikke bære Sønnens Misgjerning, ligesom heller ikke en Søn skal bære Faderens Misgjerning, men Sønnen, som gjorde Ret og Retfærdighed skal visselig leve. Ezech. 18, 19. 20. Det Ve, som Jesus i Matth. 18, 6. udraaber, vil ikke ramme dem, naar de kun vedblive i Tro og Taalmodighed at arbeide efter den Formue, Gud giver, for deres Børns Frelse. Imidlertid maa de ogsaa i denne Deel af den Gjerning, Herren kaldte dem til at udføre, erkjende, at de ikke have grebet det Fuldkomne, men tilstaa deres egen Uformuenhed og daglig udbede sig større Viisdom og ny Kraft til at lede de dyrekjøbte Unge eller Smaa hen til ham, som med sit Korsets Blod har kjøbt dem og vil saa gjerne gjøre dem til sin evige Eiendom. Det give os alle af Naade den Barmhjertighedens Fader, som har sat os til Huusholdere her i Verden, at vi maa være ham tro og engang arve Livets uforgjængelige Krone! Amen.

J.

Skole-Efterretninger.

Kristiania den 10de Desember. Nordre Trondhjems Amtsformandskab havde iaar at disponere over:

1) Beholdning fra forrige Aar .	139 Spd.	69 ß.	
2) Udligning paa Matrikulskylden	676 —	63 „	
3) Offentlige Midler	1353 —	6 „	
			2169 Spd. 18 ß.

Denne Sum bevilgedes anvendt saaledes:

a. Alderstillæg forhen bevilgede 15 af 1ste Grad a 10 og 19 af 2den Grad 20 Spd. samt til nye Tillæg 6 af 1ste Grad og 3 af 2den Grad med Beløb af 650 Spd.

b. Bidrag til Skolehuse og Lærerjord: Verdalen 100 Spd., Levanger 200 Spd., Nedre Størdalen 200 Spd., Aasen 200 Spd., Lexvigen 150 Spd., Beitstaden 100 Spd., nedre Størdalen til en Haandgjerningsskole 20 Spd. samt til Ophjælpelse af Skolevæsenet i Namdals Provsti 200 Spd., som stilledes til Stiftsdirektionens Disposition.

Søndre Trondhjems Amtsformandskab:

1) Beholdning fra forrige Aar .	148 Spd.	„ ß.	
2) Udligning paa Matrikulskylden	752 —	104 „	
3) Offentlige Midler	1505 —	88 „	
			2406 Spd. 72 ß.

Bevilgning:

a. Alderstillæg forhen bevilgede 18 af 1ste Grad og 24 af 2den Grad a 20 Spd. samt til nye Tillæg 4 af 1ste Grad og 6 af 2den Grad med Beløb af 820 Spd.

b) Bidrag til Skolehuse og Lærerjord: Holtaalen 100 Spd., Senjens 150 Spd., Aalen 50 Spd., Opdal 150 Spd., Rennebo 200 Spd., Horg 80 Spd., Selbo 120 Spd., Lade 120 Spd., Bratsberg 120 Spd., Flaa 160 Spd., Aafjorden 180 Spd. og Bjugn 150 Spd.

Romsdals Amtsformandskab:

1) Beholdning fra forrige Aar	1100 Spd.	
2) Udligning paa Matrikulskylden	775 —	
3) Offentlige Midler	1550 —	
		3425 Spd.

Bevilgning til Nordmøres og Romsdals Provstier:

a) Alderstillæg forhen bevilget 6 af 1ste Grad a 8 Spd. og 10 af 2den Grad a 15 Spd., samt til nye Tillæg 9 af 1ste Grad og 8 af 2den Grad med et Beløb af 390 Spd. 4 Alderstillæg af hver Grad stilledes derhos til Stiftsdirektionernes Disposition.

b) Bidrag til Skolehuse og Lærerjord: Qværnæs 100 Spd., Edø 60 Spd., Fredø 50 Spd., Grib 130 Spd., Stangvik 100 Spd., Halse 100 Spd., Surendalen 100 Spd., Veø 200 Spd., Vestnæs 200 Spd.

Stavanger Amts Skolekasse:*)

Indtægt.	1) Beholdning	257 Spd.	96 ß.
	2) Ved Udligning af $1^1/_8$ ß. pr. Individ	719 —	32 =
	3) Det Dobbelte heraf af offentlige Midler	1438 —	64 =
		2415 Spd.	72 ß.

Udgift. 1) Alderstillæg 20 af 1ste Grad 200 Spd.
Do. 16 af 2den Grad 240 — 440 Spd.
2) Til Skolehuse m. M. . . . . 1450 —
3) = Ophjælp af Skolev. i uform. Præsteg. 130 —

— Ved Kgl. Resolution af 10de Juli er en Lærerskole oprettet i Næssets Præstegjeld, Trondhjems Stift.

— Ligesaa er i Balestrand, Bergens Stift, ved Kgl. Res. af 10de Septbr. oprettet en Lærerskole. — Begge disse Lærerskoler tænkes at skulle træde i Virksomhed ved Nytaar.

Udnævnelser og ledige Bestillinger.

Bergens Stiftsdirektion. Den 10de Mai: Seminarist J. T. Saxeide til Lærer i Finnaas. 13de: Sem. P. J. Roti til Lærer ved Nordfjordeids faste Skole. 15de: Sem. M. C. Sydnæs til Lærer i Ølens Sogn i Fjeldberg. Sem. D. S. Fossem til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Dale, Annex til Ytre Holmedal. 17de Juni: Elev fra Voss høiere Almueskole J. O. Barnæs til Lærer i Kvinherred. Skolelærer J. S. Stueland til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Ølve i Kvinherred. 21de Juli: Sem. C. C. Bjørløkke til Lærer i Borgund. Sem. O. Thorvig til Lærer i Volden. 18de August: Sem. H. A. Holhjem til Lærer i Os. 3die Septbr: Sem. M. C. Sydnæs til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Indvigen,

*) Amtsformandskabets Beslutning i Lønslavmaalsagen blev ifjor ikke aproberet af Stiftsdirektionen, hvorfor Stiftsdirektionen forelagde Amtsformandskabet i 1862-Mødet Sagen til ny Behandling. I sin desangaaende afgivne Indstilling, som vor dygtige Kristiansands-Korrespondent ved Hr. Skoledirektørens velvillige Bistand har tilsendt os, siger Skolekomiteen bl. A.: „Komiteen har isandhed følt Vægten af de af Stiftsdirektionen anførte Grunde. Dens Tro paa Lovmæssigheden af den Tidsdeling ved Lavmaalet, som forrige Amtsformandskab besluttede, er rokket og den tør ialfald ikke anbefale, at man udsætter sig for Følgerne af Spørgsmaalets Afgjørelse ad Rettens Vei, og den har med Hensyn paa Bestemmelsen af selve Lavmaalets Størrelse ikke kunnet undlade nu at anbefale en Forhøielse af dette, trods det tunge Tryk, som derved lægges paa fattige Komuner, et Tryk der saa meget mere maa paaagtes, saalænge Adgangen til Hjælp er for en væsentlig Del betinget af Opofrelser fra de respektive Kommuner selv og Hjælpen saaledes unddrages netop de mest fattige af disse, fordi de ikke formaa at gjøre nogen Opofrelse.“ — — „Det er under disse Omstændigheder Komiteen en sørgelig Trøst at erfare, at det overveiende Antal af Lærere ikke er fast ansat, og at maatte tro, at en større Del af de fast Ansatte langt fra have tilstrækkelig Kundskab til at fortjene en saa betydelig Lønsforhøielse, som den, der allerede er falden i dens Lod. Den trøster sig fremdeles ved, at man befinder sig i en Overgangstilstand, at de 10 første Aar neppe ville medføre store Forandringer.“ I Skolekomiteens Budgetindstilling hedder det: „Angaaende de til Lærerlærlinges Uddannelse til Stiftsdirektionens Disposition stillede 150 Spd. oplyses, at Beløbet, ihvorvel Institutionen er i Virksomhed, haves i Behold, da endnu ingen Elev har underkastet sig Prøve og Beløbet tænkes udbetalt med antagelig 10 Spd. for hver Lærerlærling, der er befunden moden til Ansættelse.“

Elev fra Voss høiere Almueskole M. P. Naasen til Lærer i Aurland. Elev fra Voldens høiere Almueskole P. P. Otteren til Lærer i Davigen. Elev fra Do. A. A. Rangsæter til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Bremanger. 23de: Sem. N. O. Solem til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Indre Holmedal. Elev fra Volden E. K. Følsvig og S. K. Følsvig til Lærere i Volden. Elev fra Do. L. S. Langvand og O. O. Øiehaug til Lærere i Ørsten. 10de Oktober: Elev fra Do. L J. Ørgesæter til Lærer i Norddalen. Sem. O. Svendsen til Lærer ved Ladevigs faste Skole. Elev fra Volden P. M. Lillebø til Lærer i Sande i Herø. Sem. H. O. N. Vestre til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Harham. Sem. L. E. Haaland til Lærer ved Birkeskolen i Solheimsvigen ved Bergen. Elev fra Volden E. N. N. Rise og M. K. Bjørndal til Lærere i Hareide. Elev fra Do. P. J. M. Kvien til Lærer i Ulfsten. 14de: Elev fra Voss høiere Almueskole O. L. Høen til Lærer (af Biskopen til Kirkesanger) i Nærøen. Sem. O. T. Bjordal til Lærer ved „Friskolen" i Bergen. Sem. Næsheim, Kirkesanger i Lyster, og Sem. Høvig, Kirkesanger i Askevold, ere af Stiftsdirektionen bemyndigede til at modtage Lærerlærlinge til Uddannelse.

Kristiania Stiftsdirektion. Den 7de Oktober: Til Lærer ved Herre Værks Skole i Bamble Præstegjeld Sem. U. E. S. Hjermstad. Til Lærer i Rollags Præstegjeld Sem. fra Solum K. G. Høiseth. Til Lærer i Vardal (og Kirkesanger ved Hunds Annexkirke) Seminarist J. Jørandlid. Til Lærer i Biri E. O. Klumsteen (fra Lærerskolen i Land og før konst. Lærer i Vardal). Til Lærer i Østre Toten P. G. Skougstad (fra Lærerskolen i Land). Til Lærer i Nordre Toten G. Andersen (før konstitueret). Seminaristerne G. N. Dahl, O. T. Krogstad og K. P. Bratsberg den 23de Sepbtr. udnævnt til Lærere i Ekers Præstegjeld.

— I **Indset**, Annex til Kvikne, er Kirkesanger- og Skolelærerposten ledig. Løn 80 Spd. (Kostholdsgodtgjørelse iberegnet), og Kirkesangerindtægter omtrent 6 Spd. i Penge og 1½ Tønde Byg. Læreren nyder fri Bolig og frit Brænde, samt erholder til Brug omtrent 2 Maal Jord. Undervisningstid 30 Uger aarlig, hvoraf 6 a 8 Uger i 2 leiede Skolelokaler. Om denne Post, hvortil helst ønskes en Seminarist fra et Stiftsseminarium, kan Ansøgninger indsendes til Kvikne Sognepræst inden 15de Desbr. — Paa Skølekommissionens Vegne efter Bemyndigelse.

J. Flotten.

I **Opdal** er den forhen averterede Lærerpost ved Fastskolen i Vognild-Kredsen fremdeles ledig. Skoletiden er 30 Uger aarlig og Skolelønnen er for Stiftsseminarister 2 Spd., for Andre 1½ Spd. ugentlig. Hertil kommer Godtgjørelse for Kosthold i Skoletiden, foruden Skolejord med Bolig for Læreren; nyt Skolehuus er under Bygning. Nu holdes Skolen i leiet Lokale tæt ved Skolegaarden. Tiltrædes i Begyndelsen af næste Aar. Andragender med behørige Attester indsendes inden 6 Uger i betalte Breve til Opdals Skolekommission.

Hermed følger fra Hr. Boghandler Gram Subskriptionsindbydelse paa **Udvalg af Luthers Skrifter,** hvorpaa vi tillade os særdeles at henlede Opmærksomheden.

Rettelser i Nr. 11: S. 167, L. f. o. Nardus l. Pragt. S. 171: L. 23 f. n. Ordbarm l. Ordbram.

Almueskoletidende fortsættes fra Nytaar under samme Redaktion efter samme Plan og i samme Udstyr som hidtil. Bladets Pris forøges fra 56 ß. til 60 ß. aarlig — Porto iberegnet. Der kan ikke subskriberes paa Halvaargange men kun paa hele Aargange, da der til Poststyrelsen indleveres kun Helaargangsregnskab for Bladet. De, der ikke senest inden Aarets Udgang have opsagt Bladet, forudsættes at ville vedblive som dets Subskribenter. Kommissionærer, Postmestere og Postaabnere erholde for 10 betalte Exemplarer det 11te Exemplar frit. Bladet maa betales forskudsvis.

Da der for hvert af de private rekvirerede Expl. af Almueskoletidenden, der iaar gaar til Sverige, blev af det svenske Postvæsen fordret 75 Øre som Porto, og det samme hvert Aar nok vil gjentages, maa man bede de Svenske, der fremdeles ønske at holde Bladet, at rekvirere det paa Vedkommendes nærmeste Postkontor. Prisen er 2 Rd. Rm. = 1 Rd. dansk = ½ Spd. norsk — norsk Porto iberegnet.

Kristiania.
Redigeret af S. M. Krognæss. — Trykt og forlagt af J. Chr. Gundersen.

